មហាភិនិក្ខមន៍
សង្ខេប

ព្រះគ្រូវិរិយមុនីវិសុទ្ធិញាណ អ.រស. រសបញ្ញោ

អាចារ្យបង្រៀន នៅសាលាបាលី ជាន់ខ្ពស់ ក្រុងភ្នំពេញ

តែងនិងរៀបរៀង

កុង្សីយសេនាបតី បានអនុញ្ញាត

និងសម្ដេច ព្រះសង្ឃនាយក ទាំងពីរគណៈ យល់ព្រម

បោះពុម្ពគ្រាទី២

ការផ្សាយរបស់ រោងពុម្ពខេមរដ្ឋ ភ្នំពេញ

ព.ស ២៤៩៧ គ.ស. ១៩៥៣

សមាធិនិទ្ទេសសង្ខេប

ព្រះគ្រូអរិយមុនីវិសុទ្ធិញាណ អ.រស. រសបញ្ញោ

អាចារ្យបង្រៀននៅសាលាបាឡី ជាន់ខ្ពស់ ក្រុងភ្នំពេញ

តែងនិងរៀបរៀង

ក្នុងរ័យសេនាបតី បានអនុញ្ញាត

នឹងសម្តេចព្រះសង្ឃនាយកទាំងពីរគណៈយល់ព្រម

បោះពុម្ពគ្រាទី ២

ការផ្សាយរបស់ រោងពុម្ពខេមរដ្ឋ ភ្នំពេញ

ព. ស. ២៤៩៥ គ. ស ១៩៥៣

Convert to file PDF by **Mao Chi Channa** www.channa.me channa@channa.me

សាសនគុណកថា

ក្នុងខាងដើមនេះ នឹងពណ៌នានូវគុណនៃព្រះពុទ្ធសាសនា ដោយសង្ខេបទុកជាមុន ដើម្បីនឹងបង្អូរនូវទឹកចិត្តនៃកុលបុត្រ អ្នកមានសទ្ធាក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនា ឲ្យយាងចុះដោយស្រួលកាន់សមាធិភាវនា ។

ធម្មជាតិអ្វីដែលលោកហៅថា "ពុទ្ធសាសនា"? — មានគ្រឿងអាងដូចម្តេច?

- បើពោលដោយរួបរួមមកសំដៅយក សីល សមាធិ បញ្ញា តែ ៣ ប៉ុណ្ណោះឯង ដែលលោកហៅថា «ពុទ្ធសាសនា» អាងមានពាក្យលោកពោលទុកថា «ពុទ្ធសាសនានេះ មានសីលជាខាងដើម សមាធិជាកណ្តាល បញ្ញាជាខាងចុងបំផុត" ។

ន័យមួយទៀតថាៈ សីលចាត់ទុកជាគុណល្អគួររាប់ថាក់ខាងដើមនៃសាសនា (អាទិកល្យាណ) ព្រោះនាំមកនូវអវិប្បដិសារាទិគុណ(១), សមាធិចាត់ទុកជាគុណល្អគួររាប់ថាក់

១- គុណមានមិនក្តៅក្រហាយចិត្តជាដើម ។

Convert to file PDF by Mao Chi Channa www.channa.me channa@channa.me

កណ្ដាលនៃសាសនា (មជ្ឈេកល្យាណ) ព្រោះនាំមកនូវឥទ្ធិវិធាទិគុណ[១] បញ្ញាបាត់ទុកជាគុណល្អគួរជាបថ្នាក់ខាងចុងបំផុតនៃសាសនា (បរិយោសានកល្យាណ) ព្រោះនាំមកនូវតាទិភាព[២] ។ ព្រោះហេតុនោះ បុគ្គលដែលបានឈ្មោះថាជាអ្នកជឿតាមការតាមព្រះពុទ្ធសាសនានោះ លុះតែបានប្រតិបត្តិត្រង់ទៅតាមថ្នាក់ នៃព្រះពុទ្ធសាសនាទាំង៣នេះយ៉ាងហោចត្រឹមថ្នាក់ណាន័មួយក្ដី ។

ព្រះពុទ្ធសាសនាទាំង៣ថ្នាក់នេះ មានគុណអាចនឹងបាចប្រយោជន៍មកឲ្យដល់បុគ្គលដែលប្រតិបត្តិតាម ប្លែកគ្នាដូចម្ដេចខ្លះ?

សីល ញ៉ាំងបុគ្គលដែលប្រតិបត្តិតាមឲ្យបាននូវវិជ្ជា៣, សមាធិ ឲ្យបាននូវអភិញ្ញា ៦, បញ្ញា ឲ្យបាននូវបដិសម្ភិទា៤ ។

សីល ញ៉ាំងបុគ្គលដែលប្រតិបត្តិតាម ឲ្យវៀរបង់នូវកាមសុខល្លិកានុយោគបាន, សមាធិ ឲ្យវៀរបង់នូវអត្តកិលមថានុយោគបាន, បញ្ញា ឲ្យសេពនូវមជ្ឈិមាបដិបទាបាន ។

---

១ គុណមានរើឫទ្ធិបាទជាដើម ២. ភាពជាអ្នកមិនរំភើបក្នុងឥដ្ឋារម្មណ៍និងអនិដ្ឋារម្មណ៍.

សីល ញុាំងបុគ្គលដែលប្រតិបត្តិតាមឲ្យកន្លងនូវអបាយភូមិបាន, សមាធិ ឲ្យកន្លងនូវកាមធាតុបាន, បញ្ញា ឲ្យកន្លងនូវភពទាំងអស់បាន ។

សីល ញុាំងបុគ្គលដែលប្រតិបត្តិតាម ឲ្យលះបង់នូវកិលេសបានដោយតទង្គប្បហាន, សមាធិ ឲ្យលះបង់នូវកិលេសបានដោយវិក្ខម្ភនប្បហាន, បញ្ញា ឲ្យលះបង់នូវកិលេសបានដោយសមុច្ឆេទប្បហាន ។

សីល ញុាំងបុគ្គលដែលប្រតិបត្តិតាម ឲ្យផ្ចាញ់នូវវីតិក្កមទោសនៃកិលេសទាំងឡាយបាន(១) សមាធិ ឲ្យផ្ចាញ់នូវបរិយុដ្ឋាននៃកិលេសទាំងឡាយបាន(២), បញ្ញា ឲ្យផ្ចាញ់នូវអនុស័យនៃកិលេសទាំងឡាយបាន(៣) ។

សីល ញុាំងបុគ្គលដែលប្រតិបត្តិតាមឲ្យជម្រះនូវសង្កិលេសធម៌គឺទុច្ចរិតទាំង ៣ បាន, សមាធិ ឲ្យជម្រះនូវសង្កិលេសធម៌

១- ទោសគឺបុណ្យដែលកិលេសឆាបឆេះក្រោកក្រោតបណ្ដាលឲ្យប្រព្រឹត្តកន្លងផ្លូវទ្វារទាំង ៣ ។

២- គឺអាការដែលកិលេសឆាបឆេះក្នុងចិត្តរុករានចិត្តបណ្ដាលឲ្យប្រព្រឹត្តទៅបាន ។

៣- គឺអាការដែលកិលេសដេកស្ងៀមត្រាំនៅក្នុងចិត្ត ទុំនៅចាំតែបានឱកាសក៏កើតឡើង ។

គឺតណ្ហាបាន, បញ្ញា ឲ្យជម្រះនូវសង្កិលេសធម៌គឺទិដ្ឋិបាន ។

សីល ញុំាងបុគ្គលដែលប្រតិបត្តិតាម ឲ្យដល់នូវភាពជាសោតាបន្នបុគ្គល និងសកទាគាមិបុគ្គលបាន, សមាធិ ឲ្យដល់នូវភាពជាអនាគាមិបុគ្គលបាន បញ្ញា ឲ្យដល់នូវភាពជាព្រះអរហន្តបាន ។

សាសនត្ថុកថា ចប់

ប្រភេទនៃសមាធិ

ព្រះយោគាវចរកុលបុត្រ កាលបើបានឃើញគុណរបស់ព្រះពុទ្ធសាសនាដូចបានពណ៌នាមកយ៉ាងនេះហើយ ពេលដែលបានបំពេញសីលបរិបូណ៌ហើយ គប្បីចំរើននូវសមាធិចិត្តជាលំដាប់តទៅទៀត ។

ធម្មជាតអ្វីដែលហៅថា " សមាធិ " សមាធិនោះមានប៉ុន្មានយ៉ាង ?

ភាពរបស់ចិត្តជាកុសល ដែលដំកល់នៅស្មើល្អក្នុងអារម្មណ៍តែមួយ ហៅថា " សមាធិ " ។

សមាធិនោះ មានច្រើនប្រការពេកណាស់ តែដែល

Convert to file PDF by Mao Chi Channa www.channa.me channa@channa.me

និងត្រូវនាំមកពោលក្នុងទីនេះតែ ២យ៉ាង ។

សមាធិទាំង ២ យ៉ាងនោះ គឺៈ

១– លោកិយសមាធិ សមាធិជាលោកិយ គឺភាពរបស់ចិត្តជាកុសលដែលដំកល់នៅស៊ប់ល្អក្នុងអារម្មណ៍តែ ១ ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងភូមិ ៣ គឺកាមភូមិ ១ រូបភូមិ ១ អរូបភូមិ ១ ។

២– លោកុត្តរសមាធិ សមាធិជាលោកុត្តរ គឺភាពរបស់ចិត្តដែលដំកល់នៅស៊ប់ល្អក្នុងអារម្មណ៍តែ ១ សម្បយុត្តដោយអរិយមគ្គ ។

បណ្តាសមាធិទាំង ២ យ៉ាងនេះ ដែលនឹងត្រូវនាំយកមកអធិប្បាយក្នុងសមាធិភាវនានេះ ចំពោះតែលោកិយសមាធិម្យ៉ាងប៉ុណ្ណោះ ឯលោកុត្តរសមាធិ មិនបាននាំយកមកអធិប្បាយទេ ព្រោះលោកសង្គ្រោះចូលក្នុងបញ្ញាភាវនា ។

ក៏លោកិយសមាធិនោះសោតលោកចែកចេញជា ២ យ៉ាងតទៅទៀត គឺៈ

១– ឧបចារសមាធិ ភាពរបស់ចិត្តជាកុសលដែលដំកល់នៅស៊ប់ល្អក្នុងអារម្មណ៍តែ ១ ក្នុងឧបចារភូមិ គឺភូមិដែលជិត

Convert to file PDF by Mao Chi Channa www.channa.me channa@channa.me

និងបានឈាន ជាបុព្វភាគនៃអប្បនាសមាធិ ។

២– អប្បនាសមាធិ ភាពរបស់ចិត្តជាកុសលដែលដំកល់ទៅស៊ប់ក្នុងអារម្មណ៍តែ ១ ក្នុងបដិលាភភូមិ គឺភូមិដែលបានឈានហើយ ។

ក្នុងសមាធិទាំង ២ យ៉ាងនេះ ឧបចារសមាធិ ជាកាមាវចរ, ឯអប្បនាសមាធិជារូបាវចរនិងអរូបាវចរ, បើក្នុងបញ្ញាភាវនាជាលោកុត្តរ ។

វិធីរៀនយកកម្មដ្ឋាន

ពាក្យផ្ដើម

កាលបើព្រះយោគាវចរកុលបុត្រមានប្រាថ្នាដើម្បីនឹងចំរើននូវសមាធិ ដូចសម្ដែងមកនេះ ក៏គប្បីជម្រះនូវសីលរបស់ខ្លួនឲ្យបរិសុទ្ធជាមុន បន្ទាប់អំពីនោះមក បើបលិពោធគឺសេចក្ដីកង្វល់ទាំង ១០ យ៉ាងបលិពោធណាមួយកើតឡើង ត្រូវផ្ដាច់បង់ចេញ ហើយចូលទៅកាន់សំណាក់អាចារ្យអ្នកបង្រៀននូវកម្មដ្ឋានដែលជាកល្យាណមិត្ត រៀនយកនូវកម្មដ្ឋានទាំង ៤០ កម្មដ្ឋានណាមួយដែលសមគួរដល់ចរិតរបស់ខ្លួន ហើយរៀន

Convert to file PDF by **Mao Chi Channa** www.channa.me channa@channa.me

បង់នូវវិហារដែលមិនសមគួរដល់សមាធិភាវនា ចេញទៅនៅក្នុងវិហារដែលសមគួរដល់សមាធិភាវនា ផ្តាច់បង់នូវបលិពោធដែលតូច ៗ ចេញ ហើយគប្បីចំរើននូវកម្មដ្ឋានឲ្យត្រឹមត្រូវតាមរបៀបនៃវិធីចំរើនឲ្យសព្វគ្រប់ ។

កិច្ចត្រូវជម្រះសីល

ត្រង់ដែលថាត្រូវជម្រះសីលឲ្យបរិសុទ្ធជាមុននោះ មានពាក្យបញ្ហាជ្រែកចូលមកថា៖ បើព្រះយោគីចំរើននូវសមាធិភាវនាតែម្តង មិនទាន់បានជម្រះសីលឲ្យបរិសុទ្ធជាមុន តើនឹងអាចញ៉ាំងគុណវិសេសឲ្យកើតបានឬទេ ? ព្រោះហេតុអ្វី ?

មិនអាចញ៉ាំងគុណវិសេសឲ្យកើតឡើងបានឡើយព្រោះសន្តានចិត្តរបស់បុគ្គលទ្រុស្តសីលតែងមានវិប្បដិសារីអស់កាលជានិច្ចមិនមែនជាទីតាំងនៅនៃគុណវិសេសឡើយ ធម្មតាទោសទ្រុស្តសីលកុំថាឡើយដល់ធំ សូម្បីតែទុក្កដាបត្តិ ១ យ៉ាងតូច ដែលប្រកបដោយចិត្តក្លែង ក៏ធ្វើឲ្យអន្តរាយដល់គុណវិសេសមានសមាធិជាដើមបាន ហេតុនោះត្រូវតែជម្រះសីលឲ្យបរិសុទ្ធជាមុនតាមសមគួរដល់ភេទជាគ្រហស្ថឬបព្វជិត ។

Convert to file PDF by Mao Chi Channa www.channa.me channa@channa.me

ត្រង់ដែលថាត្រូវផ្តាច់បង់នូវបលិពោធទាំង ១០ យ៉ាងនោះ តើបលិពោធអ្វីខ្លះ? ត្រូវផ្តាច់បង់ដូចម្តេច?

បលិពោធទាំង១០យ៉ាងនោះគឺ

១– អាវាសបលិពោធ កង្វល់ដោយគ្រប់គ្រងទីលំនៅ ។

២– កុលបលិពោធ កង្វល់ដោយជាប់ជំពាក់នៅក្នុងត្រកូលញាតិ ឬត្រកូលរបស់ឧបដ្ឋាក ។

៣– លាភបលិពោធ កង្វល់ដោយទទួលលាភ គឺកង្វល់ដោយធ្វើអនុមោទនា ឬសម្តែងធម៌ដល់ទាយក ។

៤– គណបលិពោធ កង្វល់ដោយពួកលោកអ្នករៀនព្រះសូត្រឬពួកលោកអ្នករៀនព្រះអភិធម្ម គឺកង្វល់ដោយការបង្រៀន ។

៥– កម្មបលិពោធ កង្វល់ដោយការងារ គឺកង្វល់ដោយធ្វើការងារខ្លួនឯងឬចាត់បង្គាប់ឲ្យគេធ្វើ ។

៦– អទ្ធានបលិពោធ កង្វល់ដោយដើរដំណើរផ្លូវឆ្ងាយ ។

៧– ញាតិបលិពោធ កង្វល់ដោយថែទាំព្យាបាល

Convert to file PDF by **Mao Chi Channa** www.channa.me channa@channa.me

ជម្ងឺរបស់ញាតិ គឺអាចារ្យនឹងឧបជ្ឈាយ៍ ជាដើមឬមាតានឹងបិតា ជាដើម ។

៨– អាគាធបលិពោធ៖ កង្វល់ដោយព្យាបាលរោគ របស់ខ្លួន ។

៩– គន្ថបលិពោធ កង្វល់ដោយរៀនព្រះបរិយត្តិ ។

១០– ឥទ្ធិបលិពោធ កង្វល់ដោយរក្សាឱកទ្ធិឫទ្ធិជា របស់បុថុជ្ជន. តែឫទ្ធិនេះជាកង្វល់ដល់វិបស្សនាមិនមែនជា កង្វល់ដល់សមាធិឡើយ គឺត្រូវឲ្យលោកអ្នកចំរើនវិបស្សនា ផ្ដាច់បង់ចេញ ។

វិធីដែលនឹងផ្ដាច់បង់នូវបលិពោធទាំង ១០ យ៉ាងនេះ ត្រូវ ផ្ដាច់បង់ដោយហេតុ ២ យ៉ាង គឺដោយលះបង់ចេញម្យ៉ាង ដោយធ្វើបង្ហើយម្យ៉ាង (ណាដែលគួរលះបង់ចេញបាន ត្រូវលះ បង់ចេញ ណាដែលមិនគួរលះបង់ចេញបានត្រូវធ្វើបង្ហើយ) ។

កល្យាណមិត្តកថា

លោកដែលហៅថា "កល្យាណមិត្ត" គួរធ្វើជាអាចារ្យ

បង្រៀននូវកម្មដ្ឋាននោះ តើបែបដូចម្តេច?

លោកដែលហៅថា "កល្យាណមិត្ត" នោះសំដៅយកលោកណាដែលមានសទ្ធា ជឿប្រាជ្ញាពោធិញ្ញាណរបស់ព្រះតថាគត ជឿកម្មនិងផលរបស់កម្ម មានសីលបរិសុទ្ធជាទីស្រឡាញ់ និងជាទីគោរពសរសើរនៃមនុស្សនិងទេវតាទាំងពួង ជាអ្នកតិះដៀលបុគ្គលបាប ជាអ្នកអត់ធ្មត់ ជាអ្នកចេះបរមត្ថធម៌ជ្រាលជ្រៅ មិនដែលប្រកបការអាក្រក់ មានសេចក្តីសន្តោស ជាអ្នកប្រាថ្នាតិច មិនជំពាក់ដោយគ្រហស្ថ មានព្យាយាមមិនខ្ជិលច្រអូស មានស្មារតីដំកល់ខ្ជាប់ មានចិត្តដំកល់មាំមិនរាយមាយ ជាអ្នកមានប្រាជ្ញាយល់ត្រូវ ជាពហុស្សូតចេះចាំពុទ្ធវចនច្រើន ជាអ្នកវៀរខ្លាសអំពើបាបគ្រប់ចំពូក ។ បុគ្គលដែលជាកល្យាណមិត្តគួរយកធ្វើជាអាចារ្យបង្រៀននូវកម្មដ្ឋាននោះមានទំនងដូច្នេះឯង ។

កិច្ចត្រូវប្រកាន់ខ្លួនចំពោះអាចារ្យ

វេលាដែលចូលទៅកាន់សំណាក់អាចារ្យជាកល្យាណមិត្តដូចពោលមកនេះ ដើម្បីរៀនយកនូវកម្មដ្ឋាននោះ បើជា

Convert to file PDF by Mao Chi Channa www.channa.me channa@channa.me

បព្វជិតត្រូវប្រព្រឹត្តតាមគមិកវត្តនឹងអាចរិយវត្ត ឲ្យសព្វគ្រប់ លុះដល់ប្រារព្ធនឹងរៀនត្រូវប្រគល់ខ្លួនចំពោះអាចារ្យថា " ឥមាហំ ភន្តេ អត្តភាវំ តុម្ហាកំ បរិច្ចជាមិ (៣ដង) បពិត្រលោកម្ចាស់ដ៏ចំរើន ខ្ញុំព្រះករុណាសូមលះបង់នូវអត្តភាពនេះចំពោះលោកម្ចាស់ " ។

ក្នុងកិច្ចដែលប្រគល់ខ្លួននេះមានអានិសង្សដូចម្ដេចខ្លះ ?

មានអានិសង្ស នឹងធ្វើខ្លួនឲ្យលុះក្នុងអំណាចរបស់អាចារ្យ ឲ្យជាអ្នកប្រដៅងាយ មិនប្រព្រឹត្តទៅតាមអំពើចិត្ត អាចារ្យសោតលោកក៏នឹងសង្គ្រោះដោយផ្លូវអាមិស និងផ្លូវធម៌គ្រប់ពំពួក

បើបែរជាមិនប្រគល់ខ្លួនដូច្នេះវិញទេ នឹងមានទោសដូចម្ដេច ?

នឹងទៅជាបុគ្គលមិនគួរឲ្យអាចារ្យ លោកគំពមក៏ហែងស្តីប្រដៅបាន ព្រោះហេតុតែកុលបុត្រនោះនឹងទៅជាបុគ្គលប្រដៅក្រ មិនប្រព្រឹត្តតាមឱវាទ ចង់ទៅទីណាក៏ទៅតាមទំនើងចិត្ត ហើយអាចារ្យក៏លោកមិនបានសង្គ្រោះដោយផ្លូវអាមិស នឹងធម៌ លោកមិនបង្រៀនសេចក្ដីណាដែលជាអាថ៌

Convert to file PDF by **Mao Chi Channa** www.channa.me channa@channa.me

កំបាំងជ្រាលជ្រៅ; កាលបើដូច្នេះ ព្រះយោគាវចរកុលបុត្រនោះ នឹងទៅជាបុគ្គលមិនមានទីពឹងអាស្រ័យ នឹងបែរទៅជាប្រព្រឹត្តទុស្សីលវិលថយទោទៅវិញក៏សឹងមាន ហេតុនោះត្រូវតែប្រគល់ខ្លួន ដូចន័យដែលបានពោលមកនេះ ។

អជ្ឈាស័យធម៌ ៦ យ៉ាង

ព្រះយោគាវចរកុលបុត្រ កាលបើបានប្រគល់ខ្លួនចំពោះអាចារ្យជាកល្យាណមិត្តរួចហើយ ត្រូវប្រកបដោយអជ្ឈាស័យធម៌ ៦ យ៉ាង ដែលប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីធ្វើប្រាជ្ញាពោធិញ្ញាណឲ្យចាស់ក្លា ។

អជ្ឈាស័យធម៌ ៦ យ៉ាងនោះគឺ៖

១ – អលោភជ្ឈាស័យ ត្រូវមានអធ្យាស្រ័យមិនលោភ ជាអ្នកឃើញទោសក្នុងសេចក្ដីលោភ ។

២ – អទោសជ្ឈាស័យ ត្រូវមានអធ្យាស្រ័យមិនប្រទុស្ត ជាអ្នកឃើញទោសក្នុងសេចក្ដីប្រទុស្ត ។

៣ – អមោហជ្ឈាស័យ ត្រូវមានអធ្យាស្រ័យមិនវង្វេង ជាអ្នកឃើញទោសក្នុងសេចក្ដីវង្វេង ។

Convert to file PDF by **Mao Chi Channa** www.channa.me channa@channa.me

៤– នេក្ខម្មជ្ឈាសយ ត្រូវមានអធ្យាស្រ័យចេញចាកកាម ឬចេញបួស ជាអ្នកឃើញទោសក្នុងឃរាវាស ៗ

៥– បវិវេកជ្ឈាសយ ត្រូវមានអធ្យាស្រ័យពេញចិត្តក្នុងទីស្ងាត់ ជាអ្នកឃើញទោសក្នុងការច្រឡំដោយពួក ៗ

៦– និស្សរណជ្ឈាសយ ត្រូវមានអធ្យាស្រ័យពេញចិត្តនឹងរលាស់ខ្លួនចេញចាកភព ជាអ្នកឃើញទោសក្នុងដំណើរទៅកាន់ភពទាំងពួង ៗ

សព្វត្ថកកម្មដ្ឋាន - បារិហារិយកម្មដ្ឋាន

ត្រង់ដែលបានរៀនយកនូវកម្មដ្ឋាននោះ តើអ្វីហៅថា "កម្មដ្ឋាន" បានសេចក្ដីដូចម្ដេច – មានប៉ុន្មានយ៉ាង?

អារម្មណ៍ដែលគួរបំពេញឲ្យកើតសតិសម្បជញ្ញៈ នឹងគុណវិសេសផ្សេង ៗ មានសមាធិជាដើម លោកហៅថា "កម្មដ្ឋាន" បានសេចក្ដីថា ហេតុជាទីតាំងនៃភាវនាកម្ម គឺជាអារម្មណ៍សម្រាប់ធ្វើបរិកម្មភាវនា, ម្យ៉ាងទៀតថា ហេតុជាទីតាំងនៃអំពើព្យាយាមដើម្បីនឹងបំពេញនូវសមាធិភាវនា ឬជាហេតុជំនិតនឹងឲ្យកើតភាវនាកម្មបំណែកជាន់លើ ៗ

Convert to file PDF by Mao Chi Channa www.channa.me channa@channa.me

កម្មដ្ឋានគួរដឹងនៃអ្នកចំរើនភាវនា ២ យ៉ាងគឺៈ

១ – សព្វត្ថកកម្មដ្ឋាន កម្មដ្ឋានដែលមានប្រយោជន៍ ដល់ព្រះយោគីកុលបុត្រ(១)គ្រប់ចរិតទាំងអស់ ទោះបីវិធីណាក្តី ត្រូវតែសេពជាមុន ។

២ – បារិហារិយកម្មដ្ឋាន កម្មដ្ឋានទាំង ៤០ មានបឋវីកសិណជាដើម កម្មដ្ឋានណាមួយ ដែលសមគួរដល់ចរិត នៃព្រះយោគីចំរើនបានហើយ ត្រូវរក្សាទុកជាបទដ្ឋាន(២) នៃភាវនាកម្មជាន់លើ ។

សព្វត្ថកកម្មដ្ឋាន លោកសំដៅយកកម្មដ្ឋាន ៣ គឺ

(១) មេត្តា ត្រូវចំរើនមេត្តាចិត្ត ចំពោះភិក្ខុសង្ឃក្នុងសីមា, ចំពោះទេវតាដែលស្ថិតនៅក្នុងសីមា, ចំពោះឥស្សរជនក្នុងគោចរគ្រាម, ផ្សាយដល់សព្វសត្វទាំងអស់ថា "សុខិតា ភវន្តុ អព្យាបជ្ឈា សូមឲ្យបានសេចក្តីសុខ កុំបីមានទុក្ខទោសអ្វីឡើយ" ។

(២) មរណស្សតិ ត្រូវរឭកដល់សេចក្តីស្លាប់របស់ខ្លួន

១ – កុលបុត្រអ្នកមានជា យោគ (ប្រើពាក្យនេះជំនួសពាក្យថា យោគាវចរកុលបុត្រ

២ – ហេតុជិតដិត ។

Convert to file PDF by Mao Chi Channa

ថា "អវស្សំ មយា មរិតព្វំ អញ្ញាកង់តែនឹងស្លាប់ដោយពិត" ។

(៣) អសុភសញ្ញា ត្រូវសំគាល់អារម្មណ៍ថាជារបស់មិនស្អាត ។

អានិសង្សក្នុងកិរិយាចំរើននូវសព្វត្ថកកម្មដ្ឋាន ទាំង ៣ នេះដូចម្ដេចខ្លះ?

ចំរើនមេត្តាចិត្ត នឹងបាននៅរួមជាសុខមួយអន្លើដោយភិក្ខុសង្ឃផងគ្នា ទេវតានឹងថែរក្សា ពលរដ្ឋនឹងជួយគ្រប់គ្រងទំនុកបំរុង ទោះបីនឹងត្រាច់ទៅកាន់ទីណាក៏ឥតមានទើសទាល់ចិត្ត ។ ចំរើនមរណស្សតិ នឹងបានលះបង់នូវកិរិយាស្វែងរកបច្ច័យចិញ្ចឹមជីវិតមិនគួរ នឹងមានសេចក្ដីសង្វេគនឹងមិនមានចិត្តរួញភន្លុលប្រែអួស ។ ចំរើនអសុភសញ្ញា ចិត្តនឹងមិនប្រកៀកប្រកាន់អារម្មណ៍ដោយសេចក្ដីលោភ ។

ឯបារិហារិយកម្មដ្ឋាន មិនបានអធិប្បាយក្នុងទីនេះឡើយ ព្រោះជាសេចក្ដីពិស្ដារក្រៃពេក ទុករួបរួមពោលទៅខាងចុង ។

ចរិត ៦ យ៉ាង

ត្រង់ដែលថារៀនយកនូវកម្មដ្ឋានទាំង ៤០ កម្មដ្ឋាន

ណាមួយតាមសមគួរដល់ចរិតរបស់ខ្លួននោះ, អ្វីហៅថា «ចរិត» ? មានប៉ុន្មានយ៉ាង ? ត្រូវសំគាល់ដឹងបានដូចម្ដេច ?

សំនាំប្រព្រឹត្តជាប្រក្រតី ឬសំណាមវាសនាដែលធ្លាប់សន្សំអប់រំទុកមកអំពីអតីតជាតិ ហើយមកផ្ទុះផុលឡើងក្នុងសន្ដានដោយច្រើន ក្នុងបច្ចុប្បន្នជាតិនេះ ហៅថា «ចរិត ឬចរិយា» ចែកដោយសង្ខេបមាន ៦ យ៉ាងគឺ (១)

១– រាគចរិត សំនាំរាគ គឺច្រើនដោយសេចក្ដីតម្រេក ។

២– ទោសចរិត សំនាំទោស គឺច្រើនដោយសេចក្ដីប្រទុស្ដ ។

៣– មោហចរិត សំនាំមោហ គឺច្រើនដោយសេចក្ដីវង្វេង ។

៤– សទ្ធាចរិត សំនាំសទ្ធា គឺច្រើនដោយសេចក្ដីជឿ ។

១- ក្នុងអភិធម្មត្ថវិភាវិនី លោកសម្ដែងចរិតដោយកំណត់មានដល់ ៦៣, អាចារ្យខ្លះ-ថាមានដល់ ១៤

Convert to file PDF by **Mao Chi Channa** www.channa.me channa@channa.me

៥– ពុទ្ធិចរិត សំនាំប្រាជ្ញា គឺប្រើដោយ សេចក្តីចេះដឹង ៗ

៦– វិតក្កចរិត សំនាំវិតក្ក គឺប្រើដោយ សេចក្តីត្រិះរិះ ៗ

បុគ្គលក្នុងលោកបំប្រែញមកមានតែ៦ពួក បានឈ្មោះ តាមចរិតទាំង ៦នេះឯង, គឺតាមដោយមានចរិតណាមួយផ្ទុះ ផ្ទុលឡើងក្នុងសន្តានច្រើន, ស្រេចសំគាល់ដឹងបានថាបុគ្គលនេះ ជារាគចរិតឬជាចរិតណាមួយ នោះដោយពិនិត្យសង្កេតមើល ឥរិយាបថ, សង្កេតមើលស្នាដៃធ្វើការងារ, សង្កេតមើល កិរិយាបរិភោគភោជន, សង្កេតមើលកិរិយាក្រឡេកឃើញរូប ជាដើម, សង្កេតមើលធម៌ដែលប្រព្រឹត្តនៅក្នុងសន្តាន ៗ

បុគ្គលដែលជារាគចរិត ដំណើរដើរជាប្រក្រតី ទ្រង់ រំពាល់, ញៀងញ៉ង, លើកដាក់ជើងស្មើ, ទ្រង់ជ្រុមៗ, ផ្ទៃជាទ ជើងផិត, ជាទជើងកំពុងកណ្តាល, ដំបរនឹងបង្អួយទ្រង់សុភាព រមទមគួរឲ្យជ្រះថ្លា, តាក់តែងទីដំណេកស្មើៗ, មិនរណ្តុង រណាង ប្រមូលអវយវៈគួបផ្សំឲ្យមូលគ្នា ទើបប្រែះខ្លួនដេក

Convert to file PDF by **Mao Chi Channa** www.channa.me channa@channa.me

មើលស្រោកកសន្សឹម ៗ, និយាយពាក្យត្រង់ស្រទន់, ធ្វើការងារច្រើនស្អាត ស្លៀកដណ្តប់ច្រើនបរិមណ្ឌល, ច្រើនពេញចិត្តបរិភោគភោជនដែលស្និទ្ធ ទឹងបង្អែម, ពូតពន្លកបាយជាបរិមណ្ឌល ទំពារហួសទើបលេប, បានរសបន្តិចបន្តួចឆាប់ត្រេកអរ, ឃើញរូបល្អគួរសម្លេងពីរោះជាដើមឆាប់ជាប់ចិត្ត, ទំលម្លាក់ឬផ្តៀងស្តាប់អស់កាលយូរ, ផ្តាប់ផ្តួលបន្តិចបន្តួចឆាប់តាម, មិនស្វាប្រកាន់ទោសគេ, បេញដើរទៅទីណាច្រើនអាល័យទីកន្លែង, មានធម៌ប្រព្រឹត្តនៅក្នុងសន្តានច្រើនបិទបាំងទោស ១៦. ច្រើនអំនួត, ច្រើនប្រកាន់ខ្លួន, ច្រើនប្រាថ្នាលាមក, ច្រើនប្រាថ្នាធំមិនសន្តោសច្រើនក្រអឺតក្រទម ឆ្មើងឆ្មៃ ។

បុគ្គលដែលជាទោសចរិត ដើរដំណើរទ្រង់កាយដោយប៉ុងម្រាម, លើកជាក់ជើងរហ័ស, ជាន់ជើងធ្ងន់ជ្រៅខាងមុខ, ដំហរទឹងបង្គុយមានអាការទ្រង់រឹង, រៀបចំទីដំណេកតួងតាងព្រួសប្រះតាមតែបាន, ប្រះខ្លួនដេកខ្លាំង, ដេកបង់ចិញ្ចើមផ្ងើមមុខក្រញូវក្រោករហ័ស, និយាយសំដីទ្រង់ផ្លូបជាទាំង, ធ្វើការងារដែលខ្ទង់មិនស្អាត, ស្លៀកដណ្តប់ច្រើនតែណែនមិនបរិមណ្ឌល, ច្រើនពេញ

Convert to file PDF by **Mao Chi Channa** www.channa.me channa@channa.me

ចិត្តបរិភោគភោជនដែលសៅហ្មងនឹងមូរ, បរិភោគឆ្អែតឲ្យទ្រុញថ្ពាល់, ឆាប់លេបមិនស្រួលទំពាឲ្យហ្មត់, ជាអ្នកមិនល្អឆាប់ត្អូញចិត្ត, ឈឺញាក្រុបឬស្តាប់សម្លេងមិនជាទីគម្រែក ចិត្តទ្រង់ជុំបដាល់បាកណាស់, សម្លឹងឬស្តាប់មិនបានឈ្នះ, ឆាប់ប្រកាន់ទោសគេ, ផ្តាប់ផ្តិនមិនស្រួលគាប់, ដេញដើរទៅទីណាមិនមានអាស្រ័យកន្លែង, មានធម៌ប្រព្រឹត្តនៅក្នុងសន្តាន ច្រើនក្រោធ, ច្រើនសង្ស័យរឿងទុក, ច្រើនបំភ្លេចគុណគេ, ច្រើនលើកខ្លួនផ្ទឹមស្មើនឹងលោកអ្នកធំ, ច្រើនច្រណែន, ច្រើនកំណាញ់ ។

បុគ្គលដែលជាមោហចរិត ដើរដំណើរទ្រង់ទ្រេមទ្រោម, លើកដាក់ជើងទ្រង់ជុំបដាភ័យ, ជាជើងឆ្វេងខាងក្រោយ, ដំបរនិងបង្គុយមានអាការទ្រង់រឹកដំរ៉ូខា រៀបចំទីដំណេកមានសណ្ឋានមិនល្អ, ប្រះខ្លួនដេកច្រើនប្រដេងប្រដាង ច្រើនដេកផ្កាប់មុខ, គេដាស់ច្រើនឬរហ៊ុះៗ, ក្រោកយឺត, ធ្វើការងារហាប់ការឆ្អេរៗ, ត្រវលត្រវាសរសើរៗឡេឡោលៗ, ស្លៀកដណ្ដប់ទ្រង់រយីករយាកទ្រខ្លា តាមតែបាន, ពេញចិត្តបរិភោគភោជនមិនទៀងម្តងនេះម្តងនោះ, បរិភោគធ្វើពិន្ទុធ្លាយតួចៗ, ហោល

Convert to file PDF by Mao Chi Channa www.channa.me channa@channa.me

គ្រាប់បាយហោយរាយក្នុងភាជន៍, ច្រើនបរិភោគឲ្យប្រឡាក់មាត់ ច្រើនបរិភោគមានចិត្តរាយមាយ គិតពីនេះពីនោះបណ្តើរ, ឃើញរូបឬស្តាប់សំឡេងជាដើម ច្រើនបណ្តោយតាមគេ, បើគេនិន្ទាក៏និន្ទាតាម បើគេសរសើរក៏សរសើរតាម, បើម្នាក់ឯង ច្រើនព្រងើយៗ, មានធម៌ប្រតិបត្តិនៅក្នុងសន្តាន ច្រើនធុញទ្រាន់ងងុយដេក មានចិត្តអណ្តែតអណ្តូង, ច្រើនក្តៅក្រហាយ ស្តាយក្រោយ, ច្រើនសង្ស័យ, ប្រកាន់ត្រង់ណាមាំត្រង់ណោះ លះបង់បានក្រៗ

ឯបុគ្គលដែលជាសទ្ធាចរិត ពុទ្ធិចរិត និងវិតក្កចរិត. ឥរិយាបថ, ស្នាដៃធ្វើការងារ, កិរិយាបរិភោគភោជន, កិរិយាក្រឡេកឃើញរូបជាដើម មានទំនងប្រហែលៗគ្នា នឹងចរិត ៣ ខាងដើមដែរ, គឺសទ្ធាចរិត ប្រហែលគ្នានឹងរាគចរិត, ពុទ្ធិចរិត ប្រហែលគ្នានឹងទោសចរិត, វិតក្កចរិត ប្រហែលគ្នានឹងមោហចរិត; តែបើទុកណាជាដូច្នោះ ក៏គង់មានលំនាំផ្សេងគ្នាខ្លះ, គឺយ៉ាងដូចរាគ តែងស្វែងរកវត្ថុកាម, មិនលះបង់អំពីផលប្រយោជន៍; ឯសទ្ធា តែងស្វែងរកសីលាទិគុណ មិន

Convert to file PDF by **Mao Chi Channa** www.channa.me channa@channa.me

លះបង់អំពើដែលមានប្រយោជន៍, ទោសក្នុងពួកខាងអកុសល មិនមានស្នេហាជាប់នៅក្នុងអារម្មណ៍, តែងស្វែងរកទោសដែលមិនពិត, ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីវៀរបង់នូវសត្វ; ឯពុទ្ធិ គឺបញ្ញាក្នុងពួកខាងកុសល មិនមានស្នេហាជាប់នៅក្នុងអារម្មណ៍, តែងស្វែងរកទោសដែលពិត, ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីវៀរបង់នូវសង្ខារ, មោហ តាំងនៅមិននឹងនួន ដោយវង្វេងភាន់, តែងឈ្លេងឈ្លោងដោយយាងចុះមិនស៊ប់, វិតក្ក តាំងនៅមិននឹងនួន ដោយត្រិះរិះនូវហេតុផ្សេងៗ, តែងឈ្លេងឈ្លោង ឬ ឆ្លេឆ្លាដោយគំនិតរហ័ស, តែងធម៌ដែលប្រព្រឹត្តនៅក្នុងសន្តានផ្សេងៗគ្នា ។

បុគ្គលដែលជាសទ្ធាចរិត មានធម៌ប្រព្រឹត្តនៅក្នុងសន្តាន ច្រើនលះបង់បរិច្ចាគទាន, ច្រើនប្រាថ្នាចង់ឃើញព្រះអរិយ ចង់ស្តាប់ព្រះសទ្ធម្ម, ច្រើនដោយសេចក្តីអំណររីករាយ, មិនអួតអាងខ្លួន, មិនបិទបាំងទោសខ្លួន, ជ្រះថ្លាក្នុងហេតុដែលគួរជ្រះថ្លា ។

បុគ្គលដែលជាពុទ្ធិចរិត មានធម៌ប្រព្រឹត្តនៅក្នុងសន្តាន ជាអ្នកប្រដៅងាយ, សេពគប់នឹងកល្យាណមិត្ត ដឹងប្រមាណ

Convert to file PDF by **Mao Chi Channa** www.channa.me channa@channa.me

ក្នុងភោជន, មានសតិសម្បជញ្ញៈ ជាអ្នកភ្ញាក់រឭក, តែងសង្វេគក្នុងហេតុដែលគួរសង្វេគ, ប្រឹងតាំងទុកនូវព្យាយាមដោយឧបាយប្រាជ្ញា ។

បុគ្គលដែលជាវិតក្កចរិត មានធម៌ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងសន្តានច្រើន គឺពោលតិរច្ឆានកថាលេងសើច, ច្រើនត្រេកអរក្នុងពួក, មិនសូវត្រេកអរក្នុងការកសាងកុសល, ច្រើនកាន់ការមិនប៉ះពោះ ពេលយប់ចេះតែហុយដូចផ្សែង, ពេលថ្ងៃចាត់ការក្តៅក្រហាយដូចភ្លើងឆេះ, គំនិតច្រើនរវើស, ផ្ដេផ្ដា នេះបន្តិច នោះបន្តិច ។

ត្រូវសំគាល់ដឹងបានថា បុគ្គលនេះជាចរិតនេះ, បុគ្គលនោះជាចរិតនោះ, តាមលំអានដែលបានពោលមកនេះឯង ។

គួរឲ្យមានសេចក្តីសង្ស័យកើតឡើងថាៈ ហេតុអ្វីក៏បានជាបណ្តាលឲ្យមនុស្សទាំងពួងមានចរិតផ្សេងៗ គ្នាដូច្នេះ?

ព្រោះកាលអំពីអតីតជាតិឆ្ងាយប្រព្រឹត្តដូច្នោះ ហើយវាសនានោះ ក៏ជំនួនជាប់តាមមក ឬកាលដែលគាត់តែងធ្វើកុសលណាមួយក្នុងអតីតភព ហើយធម៌ទាំងនោះ ណាមួយមានកំលាំងខ្លាំងនៅក្នុងសន្តាន ដល់ពេលដែលធ្វើមរណ-

Convert to file PDF by **Mao Chi Channa** www.channa.me channa@channa.me

ការណ៍ បើកុសលនោះហុចបដិសន្ធិឲ្យមក សំណាមរបស់ធម៌នោះ ក៏ជាប់ដោយតាមមកផង. ហេតុនោះ ទើបមនុស្សក្នុងលោកមានចរិតខុសគ្នាផ្សេងៗ ។

អាការ ១០ យ៉ាង

ព្រោះដែលជាត្រូវរៀនយកកម្មដ្ឋានទាំង ៤០ កម្មដ្ឋានណាមួយ ដែលសមគួរដល់ចរិតរបស់ខ្លួននោះ តើកម្មដ្ឋានទាំង ៤០ អ្វីខ្លះ? — បណ្ដាចរិតទាំង ៦ យ៉ាង តើកម្មដ្ឋានណាសមគួរដល់ចរិតណា?

មុនដែលនឹងដឹងអំពីរឿងនេះ ត្រូវដឹងអាការ ១០ យ៉ាងជាមុនសិន ទើបនឹងដឹងបានឯងជាខាងក្រោយ(១) ។

អាការទាំង ១០ យ៉ាងនោះ គឺ:

១ – សង្ខាតនិទ្ទេស ត្រូវដឹងអាការដែលលោកសម្ដែងចេញរាប់ចំនួននៃកម្មដ្ឋាន ។

២ – ឧបចារប្បនាវហ ត្រូវដឹងកម្មដ្ឋានដែលនាំមកនូវឧបចារជ្ឈាន និងកម្មដ្ឋានដែលនាំមកនូវអប្បនាឈាន ។

១— កម្មដ្ឋាន ត្រូវអធិប្បាយតាមអាការទី ១ កម្មដ្ឋានដែលសមគួរដល់ចរិត ត្រូវមើលត្រង់អាការទី ១០ ។

Convert to file PDF by Mao Chi Channa www.channa.me channa@channa.me

៣ — ឈានប្បភេទ ត្រូវដឹងប្រភេទរបស់ឈាន ។

៤ — សមតិក្កម ត្រូវដឹងវិធីប្រព្រឹត្តកន្លងរបស់កម្មដ្ឋាន ។

៥ — វឌ្ឍនាវឌ្ឍន ត្រូវដឹងកម្មដ្ឋាន ដែលគួរចំរើនថែម និងកម្មដ្ឋានដែលមិនគួរចំរើនថែម ។

៦ — អារម្មណ៍ ត្រូវដឹងអារម្មណ៍របស់កម្មដ្ឋាន ។

៧ — ភូមិ ត្រូវដឹងភូមិរបស់កម្មដ្ឋាន ។

៨ — គហណ ត្រូវដឹងកិច្ចដែលត្រូវរៀនយកនូវកម្មដ្ឋាន

៩ — បច្ចយ ត្រូវដឹងបច្ច័យរបស់កម្មដ្ឋាន ។

១០ — ចរិយានុកូល ត្រូវដឹងកម្មដ្ឋានដែលសមគួរដល់ចរិត ។

អធិប្បាយអាការទី ១ — កម្មដ្ឋាន ៤០

ត្រង់សង្ខាតនូវទី ១ ដែលថាត្រូវឲ្យដឹងអាការដែលលោកសម្ដែងចេញរាប់តាមចំនួននៃកម្មដ្ឋាននោះ គឺត្រូវដឹងថាកម្មដ្ឋានមាន ៤០ គឺកសិណ ១០ អសុភ ១០ អនុស្សតិ ១០ ព្រហ្មវិហារ ៤(១) អារុប្ប ៤ សញ្ញា ១ វវត្ថាន ១ រួមត្រូវជា ៤០ ។

១ — ជួនណាលោកហៅថា " អប្បមញ្ញា " ។

កសិណ ១០

១– បឋវីកសិណ យកដីធ្វើជាវង់កសិណ ។

២– អាបោកសិណ យកទឹកធ្វើជាកសិណ ។

៣– តេជោកសិណ យកភ្លើងធ្វើជាកសិណ ។

៤– វាយោកសិណ យកខ្យល់ធ្វើជាកសិណ ។

៥– នីលកសិណ យកវត្ថុមានពណ៌ខៀវជាកសិណ ។

៦– បីតកសិណ យកវត្ថុមានពណ៌លឿងជាកសិណ ។

៧– លោហិតកសិណ យកវត្ថុមានពណ៌ក្រហមជាកសិណ ។

៨– ឱទាតកសិណ យកវត្ថុមានពណ៌សជាកសិណ

៩– អាកាសកសិណ យកអាកាសដែលកំណត់ទុកជាកសិណ ។

១០– អាលោកកសិណ យកពន្លឺជាកសិណ ។

Convert to file PDF by Mao Chi Channa www.channa.me channa@channa.me

អសុភ ១០

១– ឧទ្ធុមាតក អសុភហើមពោងឡើង ៗ

២– វិនីលក អសុភហើមមានពណ៌ខៀវដោយច្រើន

៣– វិបុព្វក អសុភហើមមានខ្ទុះហូរទៅក្នុងខាងលើខាងក្រោម ៗ

៤– វិច្ឆិទ្ទក អសុភដែលគេកាត់ដាច់ពាក់កណ្ដាលខ្លួន

៥– វិក្ខាយិតក អសុភដែលសត្វខាំកកេរស៊ីមានសំណាមរលុះរលួយផ្សេងៗ ៗ

៦– វិក្ខិត្តក អសុភដែលគេកាត់ដាច់ចេញពីគ្នាជាកំណាត់ៗ រាត់រាយទៅផ្សេងៗ ៗ

៧– ហតវិក្ខិត្តក អសុភដែលគេកាប់សាប់មានស្នាមសាំរាម ៗ

៨– លោហិតក អសុភត្រូវប្រឡាក់មានឈាមហូរស្រោចស្រព ៗ

៩– បុឡុវក អសុភមានដង្កូវចេះហូរចេញតាមទ្វារទាំង៩ៗ

Convert to file PDF by Mao Chi Channa www.channa.me channa@channa.me

១០– អដ្ឋិក   អសុភមានខែពងឆ្អឹងរាត់រាយខ្ទាត់ខ្ទាយផ្សេងៗ ។

អនុស្សតិ ១០

១– ពុទ្ធានុស្សតិ   សេចក្ដីរឭករឿយៗមានពុទ្ធគុណជាអារម្មណ៍ ។

២– ធម្មានុស្សតិ   សេចក្ដីរឭករឿយៗមានធម្មគុណជាអារម្មណ៍ ។

៣– សង្ឃានុស្សតិ   សេចក្ដីរឭករឿយៗមានសង្ឃគុណជាអារម្មណ៍ ។

៤– សីលានុស្សតិ   សេចក្ដីរឭករឿយៗមានសីលគុណជាអារម្មណ៍ ។

៥– ចាគានុស្សតិ   សេចក្ដីរឭករឿយៗមានចាគគុណជាអារម្មណ៍ ។

៦– ទេវតានុស្សតិ   សេចក្ដីរឭករឿយៗមានសទ្ធាទិគុណរបស់ទេវតា នឹងសទ្ធាទិគុណរបស់ខ្លួនជាអារម្មណ៍ ។

៧– មរណានុស្សតិ   សេចក្ដីរឭករឿយៗមាន

សេចក្តីស្លាប់ជាអារម្មណ៍ ។

៨– កាយគតាសតិ សេចក្តីរឭកតាំងចុះក្នុងកាយ មានកោដ្ឋាស និមិត្ត(១)នៃអាការមានសក់ជាដើម ជាអារម្មណ៍ ។

៩– អានាបានស្សតិ សេចក្តីរឭកមានអស្សាស បស្សាសនិមិត្ត(២) ជាអារម្មណ៍ ។

១០– ឧបសមានុស្សតិ សេចក្តីរឭករឿយៗ មានគុណរបស់ព្រះនិព្វាន ដែលជាទីរម្ងាប់នូវទុក្ខទាំងពួង ជាអារម្មណ៍ ។

ព្រហ្មវិហារ ៤

១– មេត្តា ផ្សាយមេត្តាដល់សព្វសត្វទាំងអស់ ។

២– ករុណា ផ្សាយករុណាដល់សព្វសត្វទាំងអស់ ។

៣– មុទិតា ផ្សាយមុទិតាដល់សព្វសត្វទាំងអស់ ។

៤– ឧបេក្ខា ផ្សាយឧបេក្ខាដល់សព្វសត្វទាំងអស់ ។

អរូប ៤

១– អាកាសានញ្ចាយតន យកអាកាសក្នុងបរិភាគ

១– និមិត្តរបស់ចំណែកនៃអាការទាំង ៣២ – មានសក់ជាដើម ។

២– និមិត្តរបស់ខ្យល់ដង្ហើមចេញចូល ។

Convert to file PDF by **Mao Chi Channa** www.channa.me channa@channa.me

និមិត្តដែលកើតអំពីកសិណ ៩ លើកអាកាសកសិណចេញ ដែលមិនមានទីបំផុតមកជាអារម្មណ៍ ។

២– វិញ្ញាណញ្ចាយតនៈ ស្រាវយកអរូបវិញ្ញាណទី ១ ដែលផ្សាយទៅ មិនមានទីបំផុតមកជាអារម្មណ៍ ។

៣– អាកិញ្ចញ្ញាយតនៈ កំណត់យកអរូបវិញ្ញាណទី ១ ដែលផ្សាយទៅ មិនមានកន្លែងតិចតួចមកជាអារម្មណ៍ ។

៤– នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនៈ កំណត់យកសេចក្តីល្អិតរបស់អរូបវិញ្ញាណទី ៣ ដែលមានស្មើតែនឹងមិនមានមកជាអារម្មណ៍ ។

សញ្ញា ១ នោះ សំដៅយកអាហារបដិកូលសញ្ញា ដែលព្រះយោគាវចរ ពិចារណាអាហារដោយបដិកូល ។

វវត្ថាន ១ នោះ សំដៅយកចតុធាតុវវត្ថាន ដែលព្រះយោគាវចរពិចារណាកំណត់ធាតុទាំង ៤ ក្នុងករជកាយ ។ រួមទាំងអស់ត្រូវជាកម្មដ្ឋាន ៤០ ។

អធិប្បាយអាការទី ២ — កម្មដ្ឋានដែលនាំមកនូវឧបចារជ្ឈាននិងអប្បនាឈាន ។

Convert to file PDF by **Mao Chi Channa** www.channa.me channa@channa.me

គ្រឿងឧបការប្បនាវារទី ២ ដែលជាគ្រឿងឲ្យដឹងកម្មដ្ឋាន ដែលនាំមកនូវឧបចារជ្ឈាន និងកម្មដ្ឋានដែលនាំមកនូវអប្បនាឈាននោះ គឺត្រូវឲ្យដឹងថា អនុស្សតិ ៨ លើកកាយគតាសតិ ១ អានាបានស្សតិ ១ចេញ និងសញ្ញា ១ វវត្ថាន ១ រួមត្រូវជា ១០. កម្មដ្ឋានទាំង ១០ នេះ មានអំណាចនាំមកបានតែត្រឹមឧបចារជ្ឈាន; កម្មដ្ឋាន ៣០ ក្រៅអំពីនេះ សុទ្ធតែមានអំណាចនាំមកបានដល់អប្បនាឈាន ។

អធិប្បាយមាតិកាទី ៣ — ប្រភេទរបស់កម្មដ្ឋាន

គ្រឿងឈានប្បភេទទី ៣ ដែលជាគ្រឿងឲ្យដឹងប្រភេទរបស់ឈាននោះ គឺត្រូវឲ្យដឹងថា បណ្ដាកម្មដ្ឋានទាំង ៣០ ដែលនាំមកបានដល់អប្បនាឈាននោះ កម្មដ្ឋាន ១១ គឺ កសិណ ១០ អានាបានស្សតិ ១ មានអំណាចឲ្យសម្រេចបានតាំងអំពីបឋមជ្ឈាន រហូតដល់ចតុត្ថជ្ឈាន បើឈានចតុក្កន័យ, បើជាបញ្ចកន័យវិញ រហូតដល់បញ្ចមជ្ឈាន, កម្មដ្ឋាន ១១ ទៀត គឺ អសុភ ១០ កាយគតាសតិ ១ មានអំណាចឲ្យសម្រេចបាន តែត្រឹមបឋមជ្ឈានប៉ុណ្ណោះ,

Convert to file PDF by Mao Chi Channa www.channa.me channa@channa.me

ព្រហ្មវិហារ ៣ ខាងដើម គឺៈ មេត្តា១ ករុណា១ មុទិតា១ មានអំណាចឲ្យសម្រេចបានតាំងអំពីបឋមជ្ឈាន រហូតដល់តតិយជ្ឈាន បើឈានចតុក្កន័យ, បើជាបញ្ចកន័យវិញ រហូតដល់ចតុត្ថជ្ឈាន។ ព្រហ្មវិហារទី ៤ គឺឧបេក្ខា១ និងអារុប្បទាំង ៤ ត្រូវជា ៥ មានអំណាចឲ្យសម្រេចដល់ចតុត្ថជ្ឈាន ក្នុងចតុក្កន័យ ឬ បញ្ចមជ្ឈានក្នុងបញ្ចកន័យតែម្តង. តែបើឧបេក្ខាព្រហ្មវិហារឲ្យសម្រេចខាងរូបជ្ឈាន ឯអារុប្បទាំង ៤ ឲ្យសម្រេចខាងអរូបជ្ឈាន ។

អធិប្បាយអាការទី ៤ — កម្មដ្ឋានដែលកន្លងអង្គនិងកន្លងអារម្មណ៍

ត្រង់សមតិក្កមទី ៤ ដែលជាគ្រឿងឲ្យដឹងវិធីប្រព្រឹត្តកន្លងរបស់កម្មដ្ឋាននោះ គឺត្រូវឲ្យដឹងជា វិធីប្រព្រឹត្តកន្លងរបស់កម្មដ្ឋានមាន ២ យ៉ាង គឺៈ

១ — អង្គសមតិក្កម ប្រព្រឹត្តកន្លងនូវអង្គ ។

២ — អារម្មណសមតិក្កម ប្រព្រឹត្តកន្លងនូវអារម្មណ៍ ។

កម្មដ្ឋានដែលមានអំណាចឲ្យសម្រេចបាន តាំងអំពីបឋមជ្ឈានដរាបដល់តតិយជ្ឈាន និងកម្មដ្ឋានដែលមាន

Convert to file PDF by Mao Chi Channa www.channa.me channa@channa.me

អំណាចឲ្យសម្រេចបាន តាំងអំពីបឋមជ្ឈាន ដរាបដល់ចតុត្ថជ្ឈាន នោះរមែងប្រព្រឹត្តកន្លងនូវអង្គ ព្រោះព្រះយោគាវចរនឹងចូលដល់ឈានជាន់លើ, លុះតែកន្លងនូវអង្គរបស់ឈានជាន់ក្រោមមានវិតក្កនិងវិចារជាដើមទៅជាលំដាប់ ទើបចូលបាន. ឯឧបេក្ខាព្រហ្មវិហារទៀតសោតក៏ដូចគ្នា ព្រោះព្រះយោគាវចរនឹងចូលទៅដល់បាន លុះតែកន្លងនូវអង្គសោមនស្ស របស់មេត្តាព្រហ្មវិហារជាដើម; អារុប្បកម្មដ្ឋានទាំង៤ រមែងប្រព្រឹត្តកន្លងនូវអារម្មណ៍ គឺអារុប្បទី១ ប្រព្រឹត្តកន្លងនូវកសិណទាំង៩ ក្រៅអំពីអាកាសកសិណចេញ. អារុប្ប៣ខាងចុង ប្រព្រឹត្តកន្លងនូវអារម្មណ៍មានអាកាសជាដើម ព្រោះព្រះយោគាវចរដែលមានប្រាថ្នានឹងចូលកាន់ឈាន ក្នុងកម្មដ្ឋានទាំង៤នេះ លុះតែប្រព្រឹត្តកន្លងនូវអារម្មណ៍ដូចពោលមកហើយយ៉ាងនេះ ទើបអាចចូលដល់បាន ។

អធិប្បាយមាតិកាទី ៨ – កម្មដ្ឋានដែលគួរចំរើនបន្ថែមនិងមិនគួរចំរើនបន្ថែម

ត្រង់វឌ្ឍនាវឌ្ឍនទី៨ ដែលជាគ្រឿងឲ្យដឹងកម្មដ្ឋានដែលគួរចំរើនបន្ថែម និងកម្មដ្ឋានដែលមិនគួរចំរើនបន្ថែមនោះ គឺ

Convert to file PDF by **Mao Chi Channa** www.channa.me channa@channa.me

ត្រូវឲ្យដឹងថា ក្នុងកម្មដ្ឋានទាំង ៤០ កាលបើព្រះយោគាវចរបាន ចំរើនឲ្យសម្រេចគុណវិសេសដល់ទីបំផុតរបស់កម្មដ្ឋាននោះ ៗ ហើយ បើមានប្រាថ្នានឹងចំរើនបន្ថែមឲ្យកើនឡើងទៀត គប្បី ចំរើនតែក្នុងកសិណទាំង ១០ ប៉ុណ្ណោះ ព្រោះថាកសិណទាំង ១០ នោះ បើផ្សាយៈទៅកាន់ទីទិកាសត្រឹមណា ក៏អាចនឹងស្ដាប់ សម្លេងឮដោយទិព្វសោតញាណ មើលរូបឃើញដោយទិព្វចក្ខុ ដឹងចិត្តសត្វដទៃដោយចេតោបរិយញ្ញាណ ក្នុងទីទិកាសត្រឹមណោះបាន ; ឯកម្មដ្ឋានដទៃទៀត មិនគួរចំរើនបន្ថែមឲ្យកើនទៅទៀតទេ ព្រោះ មិនមានអានិសង្សឲ្យបានដល់ទិព្វសោតញាណ និងទិព្វចក្ខុ ជាដើម ដូចជាកសិណទាំង ១០ នោះឡើយ ។

ត្រង់អារម្មណ៍ទី ៦ ដែលថាត្រូវឲ្យដឹងអារម្មណ៍របស់ កម្មដ្ឋាននោះ គឺត្រូវឲ្យដឹងថា កម្មដ្ឋាន ២២ គឺ កសិណ ១០ អសុភ ១០ អានាបានស្សតិ ១ កាយគតាសតិ ១ កាន់យក បដិភាគនិមិត្តមកជាអារម្មណ៍បាន កម្មដ្ឋានក្រៅអំពីនោះ ១៨ កាន់យកបដិភាគនិមិត្តមកជាអារម្មណ៍មិនបានឡើយ កម្មដ្ឋាន

Convert to file PDF by Mao Chi Channa www.channa.me channa@channa.me

១២ គឺៈ អនុស្សតិ៨ លើកអានាបានស្សតិ និង កាយគតាសតិចេញ និងអាហារេបដិក្កូលសញ្ញា១ ចតុធាតុវវត្ថាន១ វិញ្ញាណញ្ចាយតន១ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតន១ កាន់យកសភាវធម៌មកជាអារម្មណ៍; កម្មដ្ឋាន២២ គឺ-កសិណ ១០ អសុភ១០ អានាបានស្សតិ១ កាយគតាសតិ១ កាន់យកនិមិត្តមកជាអារម្មណ៍; កម្មដ្ឋាន៦ គឺៈ ព្រហ្មវិហារ៤ អាកាសានញ្ចាយតន១ អាកិញ្ចញ្ញាយតន១ កាន់យកនូវអារម្មណ៍ពោលកំណត់មិនបាន; កម្មដ្ឋាន៨ គឺៈ វិបុព្វកអសុភ១ លោហិតកអសុភ១ បុឡុវកអសុភ១ អានាបានស្សតិ១ អាបោកសិណ១ តេជោកសិណ១ វាយោកសិណ១ អាលោកកសិណ ត្រង់ដែលសម្លឹងយកមណ្ឌលរស្មីនៃព្រះអាទិត្យជាដើមមកជាអារម្មណ៍១ មុនដែលនឹងកើតបដិភាគនិមិត្ត អារម្មណ៍ញ័រ ដល់បដិភាគនិមិត្តកើត អារម្មណ៍ស្ងប់មិនមានកម្រើក; កម្មដ្ឋានសល់អំពីនោះ២២ មានអារម្មណ៍ស្ងប់ឥតកម្រើក ។

Convert to file PDF by **Mao Chi Channa** www.channa.me channa@channa.me

អធិប្បាយអាការទី ៧-ភូមិរបស់កម្មដ្ឋាន

ត្រង់ភូមិទី ៧ ដែលថាត្រូវឲ្យដឹងភូមិរបស់ កម្មដ្ឋាននោះ គឺត្រូវឲ្យដឹងថា កម្មដ្ឋាន ១២ គឺៈ អសុភ ១០ កាយគតាសតិ ១ អាហារេបដិកូលសញ្ញា ១ ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងទេវលោកមិនបាន (១) កម្មដ្ឋាន ១៣ គឺ អសុភ ១០ កាយគតាសតិ ១ អាហារេបដិកូលសញ្ញា ១ អានាបានស្សតិ ១ ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងព្រហ្មលោកមិនបាន (២) កម្មដ្ឋានដទៃក្រៅអំពីអរូបកម្មដ្ឋានទាំង ៤ ចេញ ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងអរូបភពមិនបាន (៣) ឯក្នុងមនុស្សលោក ប្រព្រឹត្តទៅបានគ្រប់ទាំង ៤០ ។

អធិប្បាយអាការទី ៨-កិច្ចដែលត្រូវរៀនយកនូវកម្មដ្ឋាន

ត្រង់គហណទី ៨ ដែលថាត្រូវឲ្យដឹងកិច្ចដែលត្រូវរៀនយកនូវកម្មដ្ឋាននោះ គឺត្រូវឲ្យដឹងថាៈ កម្មដ្ឋាន ១៩ គឺៈ កសិណ ៩ លើកវាយោកសិណចេញ និងអសុភ ១០ ត្រូវរៀនយកមុនដំបូងតាមនិមិត្តដែលមើលឃើញចំពោះភ្នែក; កាយគតាសតិ ត្រូវរៀនយកតាមនិមិត្តដែលមើលឃើញខ្លះតាមដែលស្តាប់ខ្លះ; តែត្រង់តចបញ្ចក ត្រូវរៀនយកតាមនិមិត្តដែល

១-២-៣- ព្រោះភពទាំងនោះមិនមានអារម្មណ៍បែបនេះដែលល្មមនឹងចំរើនបាន ។

មើលឃើញសល់អំពីនោះតាមដោយស្តាប់ៗ អាចាបានស្បត
ត្រូវរៀនយកតាមខ្យល់អស្សាសបស្សាស ដែលពាល់ត្រូវចន្លោះ
កាយអំពីខាងក្នុង៖ វាយោកសិណ ត្រូវរៀនយកតាមដែល
មើលទៅឃើញខ្យល់បក់កម្រើកស្លឹកឈើខ្លះ បក់មកប៉ះ
ពាល់ត្រូវកាយរបស់ខ្លួនខ្លះ។ កម្មដ្ឋានដែលសល់អំពីនេះ ១៨
ត្រូវរៀនយកតាមដោយស្តាប់ៗអាចារ្យពន្យល់ប្រាប់។ កម្មដ្ឋាន
៥ គឺ ឧបេក្ខាព្រហ្មវិហារ ១ អរូប្ប ៤ ព្រះយោគាវចរកុលបុត្រ
ដែលជាអាទិកម្មិក(១)មិនត្រូវរៀនឡើយ ត្រូវរៀនតែកម្មដ្ឋាន
៣៥ ក្រៅអំពីនេះ ។

អធិប្បាយអាការទី ៩– បច្ច័យរបស់កម្មដ្ឋាន

ត្រង់បញ្ហាទី ៩ ដែលថាត្រូវឲ្យដឹងបច្ច័យរបស់កម្មដ្ឋាននោះ
គឺត្រូវឲ្យដឹងថា៖ កសិណ ៩ ក្រៅអំពីអាកាសកសិណចេញ
ជាបច្ច័យដល់អរូប្បកម្មដ្ឋានទាំង ៤។ កសិណគ្រប់ទាំង
១០ ជាបច្ច័យដល់អភិញ្ញា ៥៖ ព្រហ្មវិហារ ៣ ជាន់ក្រោម
ជាបច្ច័យដល់ព្រហ្មវិហារទី ៤។ អរូប្បជាន់ក្រោម ៗ ជាបច្ច័យ

---

១ — កុលបុត្រដែលមិនធ្លាប់សន្សំទុកនូវកម្មដ្ឋានក្នុងជាតិ បើមិនដូច្នោះក្នុងបច្ចុប្បន្នជាតិ
នេះជាដំបូង ឬដែលមិនទាន់បានកើតកម្មដ្ឋានឯណាមួយនៅឡើយ ។

ដល់អនុប្បជ្ជាន់លើៗ; នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតន ជាបច្ច័យដល់និរោធសមាបត្តិ. កម្មដ្ឋានគ្រប់ទាំង ៤០ ជាបច្ច័យឲ្យព្រះទីណាស្រែកនៅជាសុខក្នុងបច្ចុប្បន្ន ជាបច្ច័យដល់វិបស្សនា ហើយព្រះយោគី បើនៅមិនបានត្រាស់ដឹងគុណវិសេសអ្វីជាន់ខ្ពស់ក្នុងបច្ចុប្បន្នជាតិ ក៏គង់ជាបច្ច័យឲ្យកើតសម្បត្តិនៅក្នុងភពៗ

ត្រង់បរិយាយនុក្កមទី ១០ ដែលថា ត្រូវឲ្យដឹងកម្មដ្ឋានដែលសមគួរដល់ចរិតនោះ គឺ ត្រូវឲ្យដឹងថាកម្មដ្ឋាន ១១ គឺអសុភ ១០ កាយគតាសតិ ១ សមគួរដល់បុគ្គលជារាគចរិត; កម្មដ្ឋាន ៨ គឺ ព្រហ្មវិហារ ៤ វណ្ណកសិណ ៤ គឺនីលកសិណ ១ បីតកសិណ ១ លោហិតកសិណ ១ ឱទាតកសិណ ១ សមគួរដល់បុគ្គលជាទោសចរិត; អានាបានស្សតិតែ ១ សមគួរដល់បុគ្គលជាមោហចរិត និងវិតក្កចរិត; អនុស្សតិ ៦ ខាងដើម គឺ ពុទ្ធានុស្សតិ ១ ធម្មានុស្សតិ ១ សង្ឃានុស្សតិ សីលានុស្សតិ ១ ចាគានុស្សតិ ១ ទេវតានុស្សតិ ១ សមគួរដល់បុគ្គលជាសទ្ធាចរិត; កម្មដ្ឋាន ៤ គឺ មរណានុស្សតិ ១ ឧបសមានុស្សតិ ១ ចតុធាតុវវត្ថាន ១

Convert to file PDF by Mao Chi Channa www.channa.me channa@channa.me

អាហារេបដិកូលសញ្ញា ១ សមគួរដល់បុគ្គលជាពុទ្ធិចរិត កម្មដ្ឋានសល់អំពីនោះ ១០ គឺ បឋវីកសិណ ១ អាបោកសិណ ១ តេជោកសិណ ១ វាយោកសិណ ១ អាកាសកសិណ ១ អាលោកកសិណ ១ អរូប្ប ៤ សមគួរដល់បុគ្គលគ្រប់ចរិតទាំងអស់ តែបើបុគ្គលជាវិតក្កចរិត ត្រូវធ្វើវង់កសិណឲ្យតូច បើជាមោហចរិតត្រូវធ្វើវង់កសិណឲ្យធំ ទើបបានជាទីសប្បាយ ។

បើរៀនយកនូវកម្មដ្ឋានណាមួយ ដែលខុសទំនងមិនសមគួរដល់ចរិតបែបនេះ តើនឹងមិនមានប្រយោជន៍អ្វីតិចតួចទេឬ គង់មានប្រយោជន៍ ធម្មតាកុសលកម្មដែលលោកសាងសន្សំហើយ បើទុកជាដូចម្តេចក៏គង់បានខ្លះមិនខាន តែបានឹងបានផ្ចិតផ្តាល់ធម៌ជាសត្រូវឲ្យបាត់ ៗ នឹងឲ្យបានជាទីសប្បាយដល់សន្តានចិត្ត ជាហេតុនឹងញ៉ាំងគុណវិសេសជាន់ខ្ពស់ឲ្យកើតឡើងនោះពុំបានឡើយ ហាក់ដូចជាគ្រូពេទ្យដាក់ថ្នាំខុសរោគរបស់អ្នកជម្ងឺ ។

វិហារមិនសមគួរដល់សមាធិភាវនា

គួរដែលបាត្រូវឲ្យវៀរបង់មិនឲ្យនៅក្នុងវិហារ(១) ដែល

១ — ដែលហៅថា " វិហារ " ក្នុងទីនេះ សំដៅយកទីអាវាសទាំងអស់ ។

Convert to file PDF by Mao Chi Channa www.channa.me channa@channa.me

មិនសមគួរដល់សមាធិភាវនានោះ តើវិហារដែលមិនសមគួរមានប៉ុន្មានយ៉ាង? – ដូចម្ដេចខ្លះ? – មានទោសដូចម្ដេច?

វិហារដែលមិនសមគួរដល់សមាធិភាវនាមាន ១៨ យ៉ាង គឺ:

១ – មហន្តត្តំ វិហារធំ ។

២ – នវត្តំ វិហារទើបកថ្មី ។

៣ – ជិណ្ណត្តំ វិហារចាស់បាក់បែក ។

៤ – បន្ថសន្និស្សិតត្តំ វិហារអាស្រ័យនៅក្បែរផ្លូវ ។

៥ – សោណ្ឌី វិហារមានត្រពាំងទឹក ។

៦ – បណ្ណំ វិហារសម្បូណ៌ស្លឹកឈើបន្លែ ។

៧ – បុប្ផំ វិហារសម្បូណ៌ដោយផ្កាឈើ ។

៨ – ផលំ វិហារសម្បូណ៌ដោយផ្លែឈើ ។

៩ – បត្ថនីយតា វិហារដែលគេត្រូវការចុះចូលច្រើន

១០ – នគរសន្និស្សិតតា វិហារដែលអាស្រ័យនៅក្នុងក្រុង ។

១១ – ទារុសន្និស្សិតតា វិហារដែលអាស្រ័យនៅក្បែរព្រៃឈើឧស ។

Convert to file PDF by Mao Chi Channa www.channa.me channa@channa.me

១២ – ខេត្តសន្និស្សិតតា វិហារដែលអាស្រ័យនៅក្បែរស្រែ ។

១៣ – វិសភាគានំបុគ្គលានំអត្ថិតា វិហារដែលមានបុគ្គលខុសបែបគ្នា(១) ។

១៤ – បដ្ដនសន្និស្សិតតា វិហារដែលអាស្រ័យនៅក្បែរកំពង់ចំណត ។

១៥ – បច្ចន្តសន្និស្សិតតា វិហារដែលអាស្រ័យនៅក្នុងបច្ចន្តគ្រាម ។

១៦ – រជ្ជសីមន្តរសន្និស្សិតតា វិហារដែលអាស្រ័យនៅក្នុងចន្លោះនៃព្រំដែន ។

១៧ – អសប្បាយតា វិហារដែលមិនសប្បាយ ដោយវិសភាគារម្មណ៍ជាដើម ឬដោយអមនុស្សបៀតបៀន ។

១៨ – កល្យាណមិត្តានំ អលាភោ វិហារដែលរកលោកជាកល្យាណមិត្តមិនបាន ។

វិហារទាំង ១៨ យ៉ាងនេះ មានទោសដូច្នេះ គឺ វិហារធំ មានភិក្ខុនៅអាស្រ័យច្រើន ហើយច្រើនមានឆន្ទផ្សេង ៗ គ្នា

(១) – អាវាសដែលមានភិក្ខុឈ្លោះ ទាស់ទែងគ្នាប្រកាន់ដោយពួក ៗ

Convert to file PDF by Mao Chi Channa www.channa.me channa@channa.me

ច្រើនប្រចាំមិនធ្វើវត្តមានទោសច្រាសជាដើម ភាវនោះ នឹងធ្លាក់មកលើព្រះយោគី; វិហារទើបកប្ញើនឹងវិហារចាស់បាក់បែកច្រើនមានកង្វល់ដោយការងារ; វិហារដែលអាស្រ័យនៅក្បែរផ្លូវថ្នល់ នឹងវិហារដែលអាស្រ័យនៅក្បែរកំពង់ចំណត ច្រើនកង្វល់ដោយអាគន្តុកៈ; វិហារដែលមានត្រពាំងទឹក ដែលសម្បូណ៌ស្លឹកឈើបន្លែ សម្បូណ៌ផ្កាឈើ សម្បូណ៌ផ្លែឈើ ច្រើនកើតទោសអំពីអ្នកស្រុក; វិហារដែលគេត្រូវការបុះបួលច្រើនៗ តឹកកងដោយភ្ញៀវ; វិហារដែលអាស្រ័យនៅក្នុងក្រុងច្រើនប្រទះវិសភាគារម្មណ៍; វិហារដែលអាស្រ័យនៅក្បែរព្រៃឈើនឹងក្បែរស្រែ ច្រើនកង្វល់ដោយគេខ្ចីរបស់ ឬផ្ញើរបស់; វិហារដែលមានបព្វជិតខុសបែបគ្នា លំបាកដោយការរាប់អានម្ខាងៗ; វិហារដែលអាស្រ័យនៅក្នុងបច្ចន្តគាម មនុស្សអ្នកស្រុកមិនស្គាល់ជ្រះថ្លាក្នុងពុទ្ធាទិគុណ; វិហារដែលអាស្រ័យនៅក្នុងចន្លោះដែនត្រីដែន ច្រើនលំបាកដោយអាជ្ញារបស់ស្តេច;(១) វិហារដែលមានអមនុស្សហួងហែង ច្រើនលំបាកដោយ

១- [illegible]

អមនុស្សបៀតបៀន; វិហារដែលរកលោកជាកល្យាណមិត្តមិនបាន មានទោសធំជាងគេបំផុត ព្រោះមិនមានបុគ្គលជាទីគោរពនិងសាកសួរសេចក្តីដែលជ្រាលជ្រៅ ។

អននុរូបវិហារទាំង ១៨ នេះមានទោសដូចអធិប្បាយមក ហើយ ហេតុនោះ ព្រះយោគីមិនគួរនៅអាស្រ័យឡើយ ព្រោះជាសត្រូវដល់សមាធិភាវនា តែបើព្រះយោគីអង់អាចនិងរក្សាអារម្មណ៍ឲ្យផុតពាក់ទោសទាំងនោះបាន ក៏គួរនៅអាស្រ័យបាន ។

វិហារដែលសមគួរដល់សមាធិភាវនា

ត្រង់ដែលថា ត្រូវនៅក្នុងវិហារដែលសមគួរដល់សមាធិភាវនាតើវិហារនោះដូចម្តេច ?

វិហារដែលសមគួរដល់សមាធិភាវនានោះ ប្រកបដោយអង្គ ៥ ប្រការ គឺៈ

១-មិនឆ្ងាយជាងកន្លះគាវុតមិនជិតជាង ៥០០ ធ្នូអំពីទីគោចរ ហើយងាយទៅងាយមក;

២-ពេលថ្ងៃមិនច្រឡូកច្រឡំដោយមហាជន ពេលយប់

Convert to file PDF by Mao Chi Channa www.channa.me channa@channa.me

ស្អាតមិនមានឮសូរសម្លេងមហាជនប្រជុំជំរឹកគ្នាសព្វកាល ។

៣ មិនមានសម្ផស្ស របោម មូស ខ្យល់ កំដៅថ្ងៃនឹងពស់តូច ពស់ធំ ។

៤ មិនលំបាកដោយបច្ច័យទាំង ៤ មានចីវរបច្ច័យជាដើម

៥ មានលោកជាពហុស្សូតព្រះបរិយត្តិ ទ្រទ្រង់ធម៌ ទ្រទ្រង់វិន័យ ទ្រទ្រង់មាតិកា អាចនឹងចូលទៅសាកសួរ ត្រង់កន្លែងដែលពុំបាន កន្លែងដែលសង្ស័យបានដោយងាយ ។

ព្រះយោគីជាអ្នកចំរើនសមថសមាធិភាវនា គួរនៅក្នុងវិហារបែបនេះចុះ ។

បលិពោធតូច ៗ និងវិធីផ្ដាច់បង់

ត្រង់ដែលថា ត្រូវផ្ដាច់បង់នូវបលិពោធតូច ៗ (កង្វល់បន្ទាប់បន្សំ) នោះតើបលិពោធអ្វីខ្លះ ? – ត្រូវផ្ដាច់បង់ដូចម្ដេច ?

បលិពោធតូច ៗ នោះគឺ : សក់វែង រោមវែង ក្រចកវែង ចីវរចាស់ គ្រឿងប្រើប្រាស់ ឬ សៅហ្មងបាត្រមានមន្ទិល ផ្ដៅតាំងជាដើម មិនស្អាត ។

វិធីផ្ដាច់បង់នូវបលិពោធទាំងនោះដូចនេះគឺ : សក់ រោម

ក្របកវែងត្រូវកោរកាត់ចេញ: បើវាចាស់ត្រៅត្រាឬសៅហ្មង ត្រូវចាស់ផុលលាងជ្រែលក់ឲ្យហើយ. បាត្រមានមន្ទិលត្រូវដុតចេញ បើតែពាំងជាដើមមិនស្អាតត្រូវជម្រះចេញឲ្យហើយជាស្រេច ៗ.

វិធីរៀនចំរើនកម្មដ្ឋាន ៧៦

វិធីចំរើនកម្មដ្ឋាន ៤០

កសិណ ១០

បថវីកសិណ

ត្រង់ដែលថាគប្បីចំរើននូវកម្មដ្ឋាន ឲ្យត្រឹមត្រូវតាមរបៀប នៃវិធីចំរើនឲ្យសព្វគ្រប់នោះ តើវិធីចំរើនដែលត្រឹមត្រូវនោះ ដូចម្ដេចខ្លះ?

កំណត់វិធីចំរើននូវកម្មដ្ឋាននេះ ជាសេចក្ដីពិស្ដារជ្រាលជ្រៅពេកណាស់ ហេតុនោះគប្បីដឹងតាមលំអានដែលនឹងពោលតទៅជាលំដាប់នេះថា ៗ

ក្នុងកម្មដ្ឋានទាំង ៤០ នឹងពណ៌នានូវវិធីចំរើនក្នុងកសិណទាំង ១០ ជាមុន តែមុនដំបូងនឹងសូមពណ៌នាអំពីបឋវីកសិណឡើងជាលំដាប់តទៅ ៗ

Convert to file PDF by **Mao Chi Channa** www.channa.me channa@channa.me

ព្រះយោគាវចរកុលបុត្រដែលជាអាទិកម្មិក កាលបើមានប្រាជ្ញាដើម្បីនឹងចំរើនយកនិមិត្តក្នុងបឋវីកសិណ គប្បីយកដីមកធ្វើជាវង់កសិណទុកជាមុន(១) ឯវិធីដែលនឹងធ្វើនូវវង់កសិណនោះមាន ២ យ៉ាងគឺៈ យកឈើមកចងក្រឹងទុកជា ៤ ជ្រុង យកកំណាត់សម្ពត់ កំណាត់ស្បែក ឬកំណាត់កន្ទេលមកបិងពាសភ្ជាប់ឲ្យណែនអំពីខាងលើ ហើយយកដីស្អិតមានពណ៌ក្រហមដូចព្រះអរុណ មិនមានលាយដោយពណ៌ទៀតជាដើម មកលាបអំពីខាងលើធ្វើឲ្យមានវង់មូលទំហំកាត់ទទឹង ១ ចំអាម ៤ ធ្នាប់ ឬធំជាងនេះទៅក្តី តាមសមគួរដល់បរិត ជុះខាត់ឲ្យស្អាតស្មើដូចផ្ទៃស្គរកុំឲ្យមានសម្រាម ឬស ស្មៅ ឬដីគ្រួសនឹងដីខ្សាច់ជាដើមនៅលាយឡំ ដល់ពេលចំរើនទើបនាំយកទៅតែម្តងក៏បាន; ពុំនោះនឹងបោះជាបង្គោល ៤ នៅត្រង់កន្លែងដែលស្ងាត់ មានជ្រុងញកវិហារជាដើមហើយ យកកំណាត់សម្ពត់ កំណាត់ស្បែក ឬកំណាត់កន្ទេលទៅបិងរឹត

១— ដែលត្រូវធ្វើវង់កសិណទុកយ៉ាងនេះ ព្រោះការតែព្រះយោគីដែលជាអាទិកម្មិកឡើង បើព្រះយោគីដែលមានអភិនិហារធ្លាប់សន្សំទុកមក លោកសង្ឃឹងឃើញដីក្នុងស្រែ [illegible] ជាដើម បំណុងៈ ក៏អាចនឹងកើតនូវឧគ្គហនិមិត្តឡើង [illegible] ។

Convert to file PDF by Mao Chi Channa www.channa.me channa@channa.me

អំពីខាងលើ យកដីល្អិតមកលាបធ្វើជាវង់កសិណដាក់ទុក ជាប់ជាតិច្ចក្នុងទីនោះក៏បាន ហើយត្រូវមានតាំង ១ មានជើងកំពស់ ១ ចំអាម ៤ ធ្នាប់សម្រាប់អង្គុយចំរើន. ដល់ពេលដែលបានបន្ទោបង់នូវសេចក្តីស្រវឹងក្នុងភត្តដោយស្រួល ហើយត្រូវនាំយកវង់កសិណនោះទៅកាន់ទីដែលតាំង ដាក់ទុកអំពីខាងមុខចម្ងាយ ២ ហត្ថ ១ ចំអាម រៀបចំក្រាលតាំងឲ្យល្អ ឡើងអង្គុយពត់ភ្នែនដំរង់កាយប្រុងស្មារតីឲ្យស្រួល ហើយពិចារណានូវទោសរបស់កិលេសកាមនិងវត្ថុកាម ឲ្យឃើញថាមានសេចក្តីត្រេកអរមានប្រមាណតិច មានទុក្ខទោសបង្អៀតបង្អល់ច្រើន មិនគួរឲ្យត្រេកអរដូចជារាងឆ្អឹង តែងដុតឲ្យក្តៅក្រហាយ ពោលរាលដូចគប់ភ្លើងធ្វើដោយស្មៅជាដើម ហើយតាំងសេចក្តីប្រាថ្នាក្នុងឈានឲ្យកើតឡើងព្រមថា "បដិបទានេះជាគ្រឿងរលាស់ចេញចាកកាមបាន ជាឧបាយឲ្យកន្លងបង់នូវទុក្ខទាំងពួងបាន" ហើយត្រូវរឭកដល់ពុទ្ធាទិ-គុណ ឲ្យកើតបីតិនិងបាមោជ្ជ(១)ជាមុន ហើយត្រូវមានសេចក្តី

-១- សេចក្តីរីករាយដែលកើតការឿងហេតុ" បីតិ "ដែលបានដល់ស៊ុបហេតុ" បាមោជ្ជ "។

Convert to file PDF by **Mao Chi Channa** www.channa.me channa@channa.me

គោរព ត្រូវសង្រួមចំពោះសេចក្ដីប្រតិបត្តិរបស់ខ្លួនថា "នេះជាដំណើរដែលព្រះពុទ្ធព្រះបច្ចេកពុទ្ធ និងព្រះអរិយសាវករាល់ព្រះអង្គតែងប្រតិបត្តិមកហើយ អញមុខជានឹងបាននូវចំណែកនៃសេចក្ដីសុខក្នុងលោក ដោយសេចក្ដីប្រតិបត្តិនេះមិនខានឡើយ" ហើយត្រូវតាំងឧស្សាហ៍ឲ្យកើតឡើងក្នុងខណៈនោះ ទើបបើកភ្នែកឡើងឲ្យល្មមកុំឲ្យតូចពេកធំពេក លំឡឹងយកនិមិត្តរបស់កសិណនោះ តែមិនត្រូវពិចារណាពណ៌ មិនត្រូវធ្វើទុកក្នុងចិត្តនូវលក្ខណៈរឹងឬទន់ជាដើមឡើយ ត្រូវទាញស្មារយកពណ៌មកផ្ទាប់ទុកជានិស្ស័យ ហើយតាំងចិត្តទុកក្នុងបណ្ណត្តិធម៌ ដែលលោកសន្មតហៅថា "ដី" ដោយមានធាតុដីផ្សាយឡើងច្រើនប៉ុណ្ណោះ ហើយត្រូវកំណត់ធ្វើទុកក្នុងចិត្តថា "បឋវី បឋវី ដី ៗ" ដូច្នេះ បើកភ្នែកសម្លឹងមើលវង់កសិណម្ដង ធ្មេចភ្នែកនឹករំពឹងម្ដង ដល់ ១ រយដងក្ដី ១ ពាន់ដងក្ដី ដរាបដល់បើកភ្នែកឡើងឃើញយ៉ាងណា ធ្មេចទៅវិញក៏ឃើញយ៉ាងនោះដដែល ត្រង់នេះត្រូវដឹងថា "ឧគ្គហនិមិត្តកើតឡើងហើយ"។

កាលបើបំរើនបានឧគ្គហនិមិត្តដូច្នេះហើយ មិនត្រូវទៅក្នុងទីនោះទៀតឡើយ គប្បីបែរទៅរកកន្លែងដទៃទើបបំរើនទៀត ត្រូវពាក់ស្បែកជើងផ្ទៃមួយជាន់ កាន់ឈើច្រត់ដើរទៅ ដើម្បីរក្សាទុកនូវនិមិត្តនោះមិនឲ្យវិនាសទៅវិញ(១) លុះត្រឡប់ដល់ទីសេនាសនរបស់ខ្លួនហើយ ត្រូវអង្គុយឲ្យស្រួលហើយ នឹកទាញស្រាវយកឧគ្គហនិមិត្តនោះមកកំណត់ទុកក្នុងចិត្តថា "បឋវី បឋវី ដី ៗ" ដូចដើមដដែល ហាត់បង្កើតបំរើនឲ្យវិសេសឡើងទៀត។ កាលបើព្រះយោគីកំណត់ធ្វើទុកក្នុងចិត្តញយ ៗ យ៉ាងនេះហើយ នីវរណធម៌ទាំង ៥ ក៏គ្រាបទៅ កិលេសក៏ស្ងប់ទៅជាលំដាប់ ចិត្តរបស់ព្រះយោគីសោតក៏ដំកល់នៅមាំដោយឧបចារសមាធិ ខណៈនោះបដិភាគនិមិត្តក៏កើតឡើង ។

---

១. ពាក់ស្បែកជើងការពារកុំឲ្យបន្លាមុត [illegible], កាន់ឈើច្រត់សម្រាប់ការពារអន្តរាយ [illegible] ជាដើម, ក្នុងទីនេះលោកពោលថាត្រូវពាក់ស្បែកជើងផ្ទៃមួយជាន់ [illegible]

ឧគ្គហនិមិត្តនិងបដិភាគនិមិត្តផ្សេងគ្នាដូចម្ដេច ?

ក្នុងបឋវីកសិណនេះ ឧគ្គហនិមិត្ត នៅមានលាយប្រឡំដោយពណ៌ទៀតស្មើងជាដើម, ឯបដិភាគនិមិត្តក៏ហាក់ដូចជាទំលាយនូវឧគ្គហនិមិត្តចេញមក បរិសុទ្ធល្អិតស្អាតមួយរយគុណមួយពាន់គុណ ក្រៃលែងឡើងទៀត, ឧបមាដូចជាមណ្ឌលនៃកញ្ចក់ ដែលគេហូតចេញអំពីស្រោម, ឬដូចជាសម្បកនៃស័ង្ខ ដែលជាងខាត់យ៉ាងល្អ, ពុំនោះដូចជាមណ្ឌលនៃព្រះចន្ទ្រ ដែលទើបចេញមកអំពីពពក. តែជាមិនមានពណ៌ មិនមានសណ្ឋានទ្រង់ទ្រាយឡើយ, លំដាប់នោះ នីវរណធម៌ទាំង ៥ ក្ដី កិលេសទាំងពួងក្ដី ក៏ស្រាមស្ងាត់បាត់ទៅ. ចិត្តរបស់ព្រះយោគីសោត ក៏ដំកល់នៅមាំដោយឧបចារសមាធិដែល ព្រោះនៅជាកាមាវចរ អង្គឈានទាំង ៥ មិនទាន់កើតឡើងមានកំលាំង. តែបើព្រះយោគីពុំបានលះបង់នូវលំដាប់នៃវិធីចំរើន ក៏នឹងបានសម្រេចដល់អប្បនាឈានទាំងចតុក្កន័យនិងបញ្ចកន័យ, ព្រោះហេតុនោះ បើព្រះយោគីចំរើនបាននូវបដិភាគនិមិត្ត មានសភាពដូចពោល

Convert to file PDF by Mao Chi Channa www.channa.me channa@channa.me

មកយ៉ាងនេះហើយ តែមិនទាន់ដល់នូវអប្បនាឈានក្នុងខណៈនោះ ក៏គប្បីរក្សានូវបដិភាគនិមិត្តនោះទុក មិនគប្បីឲ្យវិនាសទៅវិញឡើយ ព្រោះកម្រនឹងចំរើនឲ្យកើតឡើងវិញពេកណាស់ ។

រក្ខណាវិធី

ក៏វិធីដែលមិនរក្សាទុកនូវបដិភាគនិមិត្តនោះ ត្រូវវៀរបង់នូវហេតុដែលមិនជាទីសប្បាយ ៧ យ៉ាង ហើយត្រូវសេពនូវហេតុដែលជាទីសប្បាយ ៧យ៉ាង ។

ហេតុដែលមិនជាទីសប្បាយ ៧ យ៉ាងនោះ គឺៈ

១ – អាវាសោ អាវាសដែលនិមិត្តមិនទាន់កើត នឹងមិនកើតឡើង និមិត្តដែលកើតឡើងហើយ ក៏វិនាសបាត់ទៅវិញជាដើម ។

២ – គោចរោ ទីគោចរដែលឆ្ងាយពេក ជិតពេក(១) លំបាកដោយភិក្ខា ។

៣ – ភស្សំ ពាក្យដែលពោលរាយ រាប់បញ្ចូលក្នុងតិរច្ឆានកថា ៣២ ។

---

១ – ទីគោចរដែលឆ្ងាយជាង២ ឬ ជិតជាង១ ក្រោសកន្លះ [illegible] ៖

៤– បុគ្គលោ បុគ្គលដែលជាអ្នកស្ងួនកាយ ល្មោភតែខាងស៊ី ច្រើនពោលនូវតិរច្ឆានកថា ។

៥– ភោជនំ ភោជនដែលបរិភោគចូលទៅនាំឲ្យមិនស្រួលខ្លួន ដំកល់ចិត្តឲ្យមាំមិនបាន ។

៦– ឧតុ រដូវដែលក្តៅណាស់ ឬត្រជាក់ណាស់ ដំកល់ចិត្តឲ្យមាំមិនបាន ។

៧– ឥរិយាបថោ ឥរិយាបថដែលមិនត្រូវទំនង ដំកល់ចិត្តឲ្យមាំមិនបាន ។

ឯហេតុដែលជាទីសប្បាយ ៧ យ៉ាងនោះ គ្រាន់តែផ្ទុយមកនឹងហេតុដែលមិនជាទីសប្បាយទាំង ៧ យ៉ាងនេះ ហើយនឹងត្រង់ទី ៣ លោកសំដៅយកពាក្យដែលរាប់បញ្ចូលក្នុងកថាវត្ថុ ១០ យ៉ាងប៉ុណ្ណោះឯង ។

កាលបើព្រះយោគីវៀរបង់នូវហេតុដែលមិនជាទីសប្បាយ សេពនូវហេតុដែលជាទីសប្បាយ ដូចពោលមកនេះ ហើយសេពនូវបដិភាគនិមិត្តនោះរឿយ ៗ ឡើងទៅ ដល់កាលក៏អប្បនាចិត្តកើតឡើង ។

Convert to file PDF by Mao Chi Channa www.channa.me channa@channa.me

បើព្រះយោគី វៀរបង់នូវហេតុដែលមិនជាទីសប្បាយ ហើយសេពនូវហេតុដែលជាទីសប្បាយ យ៉ាងនេះហើយ. អប្បនាចិត្ត នៅតែមិនទាន់កើតឡើង ក៏គប្បីញ៉ាំងអប្បនាកោសល្លវិធី គឺវិធីដែលឆ្លាសក្នុងអប្បនាឲ្យសម្រេចដោយអាការ ១០ យ៉ាងតទៅទៀត ។

អប្បនាកោសល្លវិធី ១០ យ៉ាងនោះគឺ៖

១ – វត្ថុវិសទកិរិយា ធ្វើវត្ថុទាំងខាងក្នុងខាងក្រៅឲ្យស្រឡះស្រឡូន មានកោរសក់និងកាត់ក្រចកជាដើម ។

២ – ឥន្ទ្រិយសមត្តបដិបាទនំ ប្រមូលសទ្ធិន្ទ្រិយនឹងបញ្ញិន្ទ្រិយឲ្យមានកំលាំងស្មើគ្នា សមាធិន្ទ្រិយនឹងវីរិយិន្ទ្រិយឲ្យមានកំលាំងស្មើគ្នា ឯសតិន្ទ្រិយត្រូវឲ្យមានកំលាំងគ្រប់អន្លើ ។

៣ – និមិត្តកោសល្លំ ភាពជាអ្នកឆ្លាសក្នុងវិធីចំរើនយកនិមិត្តនិងរក្សាទុកនូវនិមិត្តដែលបានកើតឡើងហើយ មិនឲ្យវិនាសទៅវិញ ។

៤ – សមយេចិត្តំបគ្គណ្ហាតិ ផ្គងចិត្តឡើងក្នុងសម័យ

Convert to file PDF by Mao Chi Channa www.channa.me channa@channa.me

ដែលគួរ គឺចំរើននូវធម្មវិចយសម្ពោជ្ឈង្គ វីរិយសម្ពោជ្ឈង្គ នឹងបីតិសម្ពោជ្ឈង្គក្នុងសម័យដែលចិត្តកំពុងរួញរា ។

៥– សមយេចិត្តំនិគ្គណ្ហាតិ ផ្ចាញ់ចិត្តទុកក្នុងសម័យដែលគួរ គឺចំរើននូវបស្សទ្ធិសម្ពោជ្ឈង្គ សមាធិសម្ពោជ្ឈង្គ នឹងឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គក្នុងសម័យដែលចិត្តកំពុងរាយមាយ ។

៦– សមយេចិត្តំសម្បហំសេតិ កម្សាចិត្តក្នុងសម័យដែលគួរ គឺញ៉ាំងចិត្តឲ្យស្លុតដោយពិចារណានូវសំវេគវត្ថុ ៨ យ៉ាង ឬឲ្យជ្រះថ្លាដោយរឭកដល់ពុទ្ធាទិគុណ ។

៧– សមយេចិត្តំអជ្ឈុបេក្ខតិ ទប់ចិត្តតម្រង់ទុកក្នុងសម័យដែលគួរ គឺមិនខ្វល់ខ្វាយនឹងផ្គងឡើងផ្ចាញ់បុះឬកម្សាឡើងក្នុងសម័យដែលចិត្តប្រព្រឹត្តទៅស្មើត្រង់ តាមវិធីរបស់សមថៈហើយ ។

៨– អសមាហិតបុគ្គលបរិវជ្ជនតា វៀរបង់នូវបុគ្គលដែលមានចិត្តមិនដំកល់មាំ ខ្វល់ខ្វាយតែក្នុងកិច្ចការដោយច្រើន ។

៩– សមាហិតបុគ្គលសេវនតា សេពគប់នូវបុគ្គលដែលមានចិត្តដំកល់មាំគឺលោកអ្នកបាននូវសមាធិចិត្ត ។

Convert to file PDF by **Mao Chi Channa** www.channa.me channa@channa.me

១០ – ឥទ្ធិមត្តតា ភាពជាអ្នកមានចិត្តយ៉ាងចុះស៊ប់ក្នុងសមាធិនោះ ។

កាលបើព្រះយោគី បានញ៉ាំងអប្បនាកោសល្លវិធី ឲ្យសម្រេចដោយអាការ ១០ យ៉ាង ដូចពណ៌នាមកនេះហើយ អប្បនាចិត្តក៏នឹងកើតឡើងរៀងជាលំដាប់ ដរាបដល់ ចតុត្ថជ្ឈាននឹងបញ្ចកជ្ឈាន (ដំណើរដែលឈានកើតឡើងយ៉ាងដូចម្តេចនោះនឹងមានអធិប្បាយទៅខាងមុខ) ។

អាបោកសិណ

កាលបើព្រះយោគាវចរ មានប្រាថ្នាដើម្បីនឹងចំរើនយកនិមិត្តក្នុងអាបោកសិណ គប្បីត្រងយកទឹកភ្លៀងដែលទើបធ្លាក់ចុះមកអំពីអាកាសមិនទាន់ដល់ផែនដី ឬទឹកឯទៀតក៏បានឲ្យតែថ្លា មានសភាពដូច្នោះ យកសម្ពត់ត្រងឲ្យស្អាតដាក់ក្នុងបាត្រ ឬក្អមជាដើម វាល់ឲ្យពេញស្មើត្រឹមមាត់ នាំយកទៅដំកល់ទុកជាកសិណ(១)ក្នុងទីដែលស្ងាត់ ឡើងអង្គុយលើតាំង

---

១ — វិធីដែលត្រូវធ្វើកសិណយ៉ាងនេះ ចំពោះតែព្រះយោគីដែល [illegible] បើព្រះយោគីដែលមានបុណ្យបារមីអប់រំមកហើយ ធ្លាប់ចំរើនក្នុងកសិណនេះអំពីអតីតជាតិ គ្រាន់តែសម្លឹងមើលទឹកក្នុងស្រះ ឬសមុទ្រជាដើម ក៏អាចញ៉ាំងនិមិត្តឲ្យកើតឡើងបាន ។

Convert to file PDF by Mao Chi Channa www.channa.me channa@channa.me

បើកភ្នែកសម្លឹងមើលយកនិមិត្ត តែមិនត្រូវពិចារណាពណ៌ មិនត្រូវធ្វើទុកក្នុងចិត្តនូវលក្ខណៈដែលរាវជាដើមឡើយ ត្រូវតាំងចិត្តទុកតែក្នុងបញ្ញត្តិធម៌ គឺពាក្យដែលលោកសន្មតហៅថា "ទឹក" ដោយមានធាតុទឹកផ្សាយឡើងច្រើនប៉ុណ្ណោះ ហើយត្រូវបរិកម្មកំណត់ធ្វើទុកក្នុងចិត្តថា "អាបោ អាបោ ទឹកៗ" ដរាបដល់ឧគ្គហនិមិត្តនិងបដិភាគនិមិត្តកើតឡើង ។

ឧគ្គហនិមិត្តក្នុងអាបោកសិណនេះ តាំងឡើងប្រាកដហាក់ដូចជាញ័ររំជួយ បើទឹកដែលយកមកធ្វើជាកសិណនោះមានប្រឡាក់ដោយផេះដោយរលកពពុះ ក៏ប្រាកដឡើងដូច្នោះ, ឯបដិភាគនិមិត្តទ្រង់ដូចជាផ្សាយខ្ចរព្រាចឡើងប្រាកដ ហាក់ដូចជាផ្ចិតជាវិការនៃកែវមណី ដែលគេដាក់ទុកក្នុងអាកាស ពុំនោះ ប្រាកដហាក់ដូចជាមណ្ឌលនៃកញ្ចក់ ជាវិការនៃកែវមណី(១)

តេជោកសិណ

កាលបើព្រះយោគាវចរកុលបុត្រមានប្រាថ្នាដើម្បីនឹងចំរើនយកនិមិត្ត ក្នុងតេជោកសិណ គប្បីយកឧសក្រាក់ដែលខ្ជិបៗ

១ — វិធីដែលសល់អំពីនេះដូចក្នុងបឋវីកសិណ ។

មកពុះហាលថ្ងៃឲ្យស្ងួត បង្កើតជាបាច់ ៗ ឲ្យមូល ៗ ដល់ពេលដែលត្រូវការនឹងចំរើន គប្បីនាំយកទៅកាន់ទីឱកាសដែលស្ងាត់ ដុតឲ្យមានជាអណ្ដាតឡើង រួចយកកំណាត់កន្ទេលក៏បាន កំណាត់ស្បែកក៏បាន កំណាត់សម្ពត់ក៏បាន ណាមួយមកចោះធ្វើជាប្រហោងឲ្យមានវង់មូល ទំហំទទឹង ១ ចំអាម ៤ ធ្នាប់(១) ហើយយកទៅដាក់បាំងអំពីខាងមុខឲ្យមើលទៅឃើញតែអណ្ដាតភ្លើង ដែលឆាបឡើងត្រង់ចន្លោះប្រហោងនោះ ហើយតាំងអង្គុយបើកភ្នែកសម្លឹង យកនិមិត្តត្រង់កណ្ដាលអណ្ដាតភ្លើងនោះ មិនត្រូវធ្វើទុកក្នុងចិត្តនូវស្មៅ ឬឧសខាងក្រោមនឹងសំណុំផ្សែងខាងលើ មិនត្រូវពិចារណាពណ៌ មិនត្រូវកំណត់ធ្វើទុកក្នុងចិត្ត នូវលក្ខណៈដែលក្ដៅនោះឡើយ គប្បីទាញស្រាវយកពណ៌មកផ្អែបធ្វើជានិស្ស័យ ហើយតាំងចិត្តទុកតែក្នុងបញ្ញត្តិធម៌ គឺពាក្យដែលលោកសន្មតហៅថា "ភ្លើង" ដោយមានធាតុភ្លើងផ្សាយឡើងច្រើនប៉ុណ្ណោះ ហើយ

១— វិធីធ្វើកសិណបែបនេះ សម្រាប់ព្រះយោគីជាអាទិកម្មិក បើព្រះយោគីអ្នកមានបុញ្ញាធិការ សម្លឹងមើលតែអណ្ដាតចង្កៀង ឬភ្លើងក្នុងចង្ក្រានជាដើមក៏បាន ។

តាំងកំណត់បរិកម្មធ្វើទុកក្នុងចិត្តថា "តេជោ តេជោ ភ្លើងៗ" ដូច្នេះ ជួនកាលបើកភ្នែកសម្លឹងមើល ជួនកាលធ្មេចភ្នែកនឹករំពឹង ដរាបដល់ឧគ្គហនិមិត្តនិងបដិភាគនិមិត្តកើតឡើង ។

ឧគ្គហនិមិត្តក្នុងតេជោកសិណនេះ ប្រាកដហាក់ដូចជាអណ្តាតភ្លើងដាច់ៗធ្លាក់ចុះមក បើកសិណនោះមានអង្កត់ជុំរងើក ផេះ ឬ ផ្សែង ក៏ប្រាកដឡើងយ៉ាងនោះ, ឯបដិភាគនិមិត្ត តាំងនៅនឹងថ្កល់ឥតមានកម្រើក ហាក់ដូចជាកំណាត់សំពត់កម្ពលមានពណ៌ក្រហម ដែលគេដម្កល់ទុកក្នុងអាកាស ឬហាក់ដូចជាផ្លិតជាវិការនៃមាស ពុំនោះហាក់ដូចជាសសរមាស ដែលគេលើកបញ្ឈរឡើងក្នុងអាកាស ។

វាយោកសិណ

កាលបើព្រះយោគាវចរកុលបុត្រ មានប្រាថ្នាដើម្បីនឹងចំរើនយកនិមិត្តក្នុងវាយោកសិណ គប្បីកំណត់ចុងអំពៅក្តី ចុងឫស្សីក្តី ដែលស្មើត្រឹមក្បាល ឬសក់របស់មនុស្សក្តី ដែលមើលទៅឃើញខ្យល់បក់មកត្រូវរំភើយៗ, ពុំនោះត្រូវអង្គុយនៅត្រង់ចន្លោះបង្អួច ឬត្រង់ប្រហោងជញ្ជាំង កាលបើខ្យល់

ផាត់ចូលមកពាល់ត្រូវកាយបទេសត្រង់ណា គប្បីប្រុងស្មារតីទុកថា ខ្យល់បក់មកត្រូវត្រង់នេះ ហើយបរិកម្មកំណត់ធ្វើទុកក្នុងចិត្តថា "វាយោ វាយោ ខ្យល់ៗ" ដូច្នេះ ដរាបដល់ឧគ្គហនិមិត្តនិងបដិភាគនិមិត្តកើតឡើង ។

ក្នុងវាយោកសិណនេះ ឧគ្គហនិមិត្តប្រាកដឡើងទ្រង់ញ័រ ហាក់ដូចជាសំណុំចំហាយនៃបាយហាល ដែលទើបនឹងដាក់ចុះមកអំពីចង្ក្រាន ឯបដិភាគនិមិត្ត ស្ងប់ឥតមានកម្រើកឡើយ ។

នីលកសិណ

កាលបើព្រះយោគាវចរ មានប្រាថ្នាដើម្បីនឹងចំរើនយកនិមិត្តក្នុងនីលកសិណ គប្បីយកផ្កាឈើដែលមានពណ៌ខៀវមកដាក់ឲ្យពេញក្នុងប្រអប់ជាដើម ធ្វើឲ្យពេញស្មើត្រឹមកណ្ដាប់មាត់ ហើយបងឲ្យស្មើដូចជាផ្ទៃស្គរ, ពុំនោះនឹងយកវត្ថុអ្វីក៏បានឲ្យតែមានពណ៌ខៀវ ទោះនឹងយកទៅសៀតទុកនៅជញ្ជាំងជាដើម ធ្វើជាកសិណក៏បាន កុំឲ្យតែលាយឡំដោយពណ៌ឯទៀតផ្សេងៗ ហើយបរិកម្មធ្វើទុកក្នុងចិត្តថា

«នីលំ នីលំ ខៀវៗ»–ដូច្នេះ ជំរាបដល់ឧគ្គហនិមិត្ត និងបដិភាគនិមិត្តកើតឡើង ។

ក្នុងនីលកសិណនេះឧគ្គហនិមិត្ត តាំងឡើងប្រាកដទៅមានទម្រង់កេសរ ទងនិងបន្ទោះនៃត្របកជាដើម ឯបដិភាគនិមិត្ត ប្រាកដហាក់ដូចជាផ្ទាំងជាវិការនៃកែវមណីមានពណ៌ខៀវលេចចេញមកអំពីមណ្ឌលនៃកសិណ ទៅតាំងនៅក្នុងអាកាស ។

បីតកសិណ–លោហិតកសិណ–ឱទាតកសិណ

កាលបើព្រះយោគាវចរ មានប្រាជ្ញាដើម្បីនឹងចំរើនយកនិមិត្តក្នុងបីតកសិណក្តី លោហិតកសិណក្តី ឱទាតកសិណក្តី គប្បីយកផ្កាឈើជាដើមមកធ្វើជាមណ្ឌលកសិណ ដូចន័យដែលពោលមកហើយក្នុងនីលកសិណ ប្លែកគ្នាតែពណ៌ គឺបីតកសិណពណ៌លឿង លោហិតកសិណពណ៌ក្រហម ឱទាតកសិណពណ៌ស ហើយត្រូវបរិកម្មធ្វើទុកក្នុងចិត្តតាមឈ្មោះរបស់កសិណនោះៗ ថា «បីតកំ បីតកំ លឿងៗ» លោហិតកំ លោហិតកំ ក្រហមៗ ឱទាតំ ឱទាតំ សៗ ដូច្នេះ ជំរាបដល់

Convert to file PDF by Mao Chi Channa www.channa.me channa@channa.me

ឧគ្គហនិមិត្តនឹងបដិភាគនិមិត្តកើតឡើង ។ សូម្បីនិមិត្តទាំង ២ យ៉ាងនេះទៀតក៏ដូចគ្នានឹងនីលកសិណ ប្លែកគ្នាខ្លះ តែបដិភាគនិមិត្ត ។ ក្នុងបីតកសិណ បដិភាគនិមិត្តតាំងឡើងប្រាកដដូចផ្ទិតជាវិការនៃកែវមណីមានពណ៌លឿង ក្នុងលោហិតកសិណដូចផ្ទិតជាវិការនៃកែវមណីមានពណ៌ក្រហម ឯក្នុងឱទាតកសិណដូចផ្ទិតជាវិការនៃកែវមណីមានពណ៌ស ។

អាលោកកសិណ

កាលបើព្រះយោគាវចរ មានប្រាថ្នាដើម្បីនឹងចំរើនយកនិមិត្តក្នុងអាលោកកសិណ គប្បីកំណត់យកពន្លឺព្រះអាទិត្យឬព្រះចន្ទ្រ ដែលបាំងធ្លុះចូលទៅតាំងនៅជាមណ្ឌលឰដ៏ជញ្ជាំង ឬបាំងធ្លុះតាមចន្លោះសំណុំស្លឹកឈើ មកតាំងនៅជាមណ្ឌលលើផែនដី ពុំនោះគប្បីយកក្អមមកចោះទំលុះឲ្យមានប្រហោងយ៉ាងមូល ទុជប្រទីបដាក់ចុះទៅក្នុងនោះ តែបមាត់ឲ្យជិត នាំយកទៅដាក់បែរមុខធ្លុះទៅខាងជញ្ជាំង កាលបើពន្លឺប្រទីបនោះបាំងធ្លុះជាមណ្ឌលមូលជាប់ទៅនឹងជញ្ជាំង ហើយគប្បីកំណត់បរិកម្មធ្វើទុកក្នុងចិត្តថា ៖ អាលោកោ អាលោកោ ពន្លឺ ៗ ដូច្នេះ

Convert to file PDF by **Mao Chi Channa** www.channa.me channa@channa.me

ដរាបដល់និមិត្តទាំងពីរកើតឡើង ។

ក្នុងអាលោកកសិណនេះ ឧគ្គហនិមិត្ត កើតឡើងប្រាកដដូចជាមណ្ឌលនៃពន្លឺ ដែលតាំងឡើងជាប្រក្រតីក្នុងជញ្ជាំងឬលើផែនដីតាមទំនងនៃកសិណ ឯបដិភាគនិមិត្តប្រាកដដូចជាពន្លឺតាំងឡើងជាដុំយ៉ាងក្រាស់ ហើយថ្លាវិសេសហាក់ដូចជាពន្លឺដែលផ្សាយចេញអំពីសរីរកាយ នៃព្រះដ៏មានព្រះភាគមានព្យាម ១ ជាប្រមាណ ។

អា កា ស ក សិ ណ

កាលបើព្រះយោគាវចរ មានប្រាថ្នាដើម្បីនឹងចំរើនយកនិមិត្តក្នុងអាកាសកសិណ គប្បីចោះជញ្ជាំងក៏បាន កំណាត់ស្បែក ឬកំណាត់កន្ទេលជាដើមក៏បាន ធ្វើជាវង់កសិណឲ្យមានប្រហោងមូលទំហំទទឹង ១ ចំអាម ៤ ធ្នាប់ ហើយសម្លឹងយកអាកាសតាមចន្លោះប្រហោងនោះ មកកំណត់ធ្វើទុកក្នុងចិត្តថា "អាកាសោ អាកាសោ ។ល។" ដូច្នេះ ដរាបដល់និមិត្តទាំងពីរកើតឡើង ។

ក្នុងអាកាសកសិណនេះ ឧគ្គហនិមិត្តតាំងឡើងជាវង់

Convert to file PDF by **Mao Chi Channa** www.channa.me channa@channa.me

អាកាស នៅជាប់ដោយទម្រង់របស់កសិណ ក៏ប្រាកដដូចជាចន្លោះប្រហោងរបស់កសិណ ព្រមទាំងទីបំផុតនៃជញ្ជាំងជាដើម តែបើព្រះយោគីនឹងចំរើនពង្រីកឲ្យធំឡើងទៀតពុំបាន ឯបដិភាគនិមិត្តតាំងឡើងប្រាកដដូចជាមណ្ឌលនៃអាកាស មិនមានទីបំផុតរបស់ជញ្ជាំងជាដើមឡើយ ហើយព្រះយោគីនឹងចំរើនពង្រីកឲ្យធំឡើងទៀតក៏ធំឡើងបាន ។

កសិណ ១០ ចប់

អសុភកម្មដ្ឋាន ១០

ឧទ្ធុមាតកអសុភ

បន្ទាប់មកអំពីកសិណទាំង ១០ នឹងពណ៌នានូវអសុភកម្មដ្ឋានទាំង ១០ តទៅទៀត តែនឹងពោលនូវឧទ្ធុមាតកអសុភជាមុន ។

កាលបើព្រះយោគាវចរ មានប្រាថ្នាដើម្បីនឹងចំរើនយកនិមិត្តក្នុងឧទ្ធុមាតកអសុភ គប្បីចូលទៅកាន់សំណាក់កល្យាណមិត្តដូចន័យដែលពោលមកក្នុងខាងដើម រៀនយកនូវវិធីដើរទៅកាន់អសុភនិមិត្ត វិធីកំណត់នូវនិមិត្តជិតខាង វិធីកាន់យក

Convert to file PDF by Mao Chi Channa www.channa.me channa@channa.me

នូវនិមិត្ត វិធីពិចារណាតាមផ្លូវដែលដើរទៅដើរមក ហេតុផល អប្បមាណដ៏ជាទីបំផុត ចេញទៅនៅក្នុងទីសេនាសនៈដ៏សមគួរ ដល់សមាធិភាវនាហើយសឹមស្វែងរកអសុភនិមិត្តនឹងចាំរឿងៗ

ត្រង់ដែលថា រៀនយកនូវវិធីដើរ ទៅកាន់អសុភនិមិត្ត នោះដូចម្ដេច ?

ត្រូវរៀនឲ្យដឹងថាៈ មុនដែលនឹងដើរទៅកាន់កន្លែងដែលរូបអសុភដ៏កល់នៅ ត្រូវប្រាប់ដល់លោកដែលជាសង្ឃត្ថេរជាមុនសឹមដើរចេញទៅ មិនត្រូវទៅ២ ឬ៣ រូប ត្រូវផ្ចង់ទុកក្នុងចិត្តនូវមូលកម្មដ្ឋានជានិច្ច ត្រូវកាន់ឈើច្រត់ដើរទៅ ដើម្បីការពារនូវអន្តរាយមានឆ្កែជាដើម ត្រូវដើរប្រុងស្មារតីសង្រួមឥន្ទ្រិយទាំង៦ ត្រូវកំណត់ឲ្យដឹងទិស ដឹងទ្វារ ដឹងផ្លូវដែលខ្លួនចេញដើរទៅ ត្រូវឲ្យដឹងខាងឆ្វេងខាងស្តាំ នៅទីណាមានវត្ថុអ្វី មិនត្រូវដើរចូលទៅកាន់អសុភអំពីខាងក្រោមខ្យល់ ។

ត្រង់ដែលថា រៀនយកនូវវិធីកំណត់និមិត្តជុំវិញខាងនោះដូចម្ដេច ?

ត្រូវរៀនឲ្យដឹងថាៈ ពេលដែលចូលទៅដល់រូបអសុភហើយ

Convert to file PDF by **Mao Chi Channa** www.channa.me channa@channa.me

មិនត្រូវសម្លឹងមើលរូបអសុភជាដម្បូងឡើយ ត្រូវកំណត់រកទិសដែលសម្លឹងមើលទៅឃើញអសុភប្រាកដ ត្រូវឈរនៅក្នុងទីជាចន្លោះមិនជាខាងក្រោមខ្យល់ខាងលើខ្យល់ មិនឆ្ងាយពេក-ជិតពេក មិនបែរខាងក្បាលពេក បែរខាងចុងជើងពេក ត្រូវកំណត់ទីជុំវិញឲ្យដឹងថាៈ ខាងណាមានវត្ថុអ្វី ឬ ថ្ម ឬ ដំបូកជាដើម ធំ ឬ តូច ខ្ពស់ ឬ ទាប ជាមុន ត្រូវធ្វើទុកក្នុងចិត្តនូវវត្ថុជិតខាងផ្អែបជាមួយនឹងតួអសុភថា "នេះថ្ម នេះអសុភ" ជាដើម ។

ត្រង់ដែលថារៀនយកនូវវិធីកាន់យកនូវនិមិត្តនោះដូចម្តេច?

ត្រូវរៀនឲ្យដឹង នូវវិធីកាន់យកនូវនិមិត្ត ដោយអាការ ១១ យ៉ាង គឺៈ

១ — វណ្ណតោ កំណត់ឲ្យដឹងថា "នេះជាសរីររបស់មនុស្ស សម្បុរស ឬខ្មៅជាដើម" ។

២ — លិង្គតោ កំណត់ឲ្យដឹងថា "នេះជាសរីររបស់មនុស្ស ស្ថិតនៅក្នុងបឋមវ័យ មជ្ឈិមវ័យ ឬ បច្ឆិមវ័យ" ។

Convert to file PDF by **Mao Chi Channa** www.channa.me channa@channa.me

៣ – សណ្ឋានតោ កំណត់ឲ្យដឹងថា "នេះជាសណ្ឋានក្បាល ឬ សណ្ឋានកជាដើម" ។

៤ – ទិសតោ ក្នុងសរីរៈនេះតាំងអំពីផ្ចិតចុះទៅចាត់ជាទិសខាងក្រោម អំពីផ្ចិតឡើងលើ ចាត់ជាទិសខាងលើ ត្រូវកំណត់ឲ្យដឹងថា "នេះជាទិសខាងក្រោមនេះជាទិសខាងលើ" ឬកំណត់ឲ្យដឹងថា "អញឈរនៅក្នុងទិសនេះ អសុភនៅក្នុងទិសនេះ" ។

៥ – ឱកាសតោ កំណត់ឲ្យដឹងថា "ដៃនៅក្នុងឱកាសនេះ ជើងនៅក្នុងឱកាសនេះ" ជាដើម ឬកំណត់ឲ្យដឹងថា "អញឈរនៅក្នុងឱកាសនេះ អសុភនៅក្នុងឱកាសនេះ" ។

៦ – បរិច្ឆេទតោ កំណត់ឲ្យដឹងថា "សរីរៈនេះ ខាងក្រោមត្រឹមបាទជើង ខាងលើត្រឹមចុងសក់ ជុំវិញត្រឹមស្បែក ក្នុងចន្លោះនេះពេញដោយសាកអសុភ ៣២ ប្រការ" ឬកំណត់ឲ្យដឹងថា "ដៃត្រឹមនេះជើងត្រឹមនេះ" ជាដើម ។

Convert to file PDF by Mao Chi Channa www.channa.me channa@channa.me

៧ – សន្ធិតោ កំណត់ឲ្យដឹងទីតនៃសរីរៈ ទាំង ១៨០(១)

៨ – វិវរតោ កំណត់ឲ្យដឹងទីបន្លោះ របស់អសុភមានបន្លោះដៃ បន្លោះជើង បន្លោះពោះជាដើម ។

៩ – និន្នតោ កំណត់ឲ្យដឹងទីទំនាបក្នុងសរីរៈ របស់អសុភមានរណ្ដៅភ្នែកនឹងក្នុងមាត់ជាដើម ឬកំណត់ឲ្យដឹងថា "អញឈរនៅក្នុងទីទំនាប ឯអសុភស្ថិតនៅក្នុងទីទួល" ។

១០ – ឧន្នតោ កំណត់ឲ្យដឹងទីខ្ពស់ក្នុងសរីរៈរបស់អសុភ មានជង្គង់នឹងទ្រូងជាដើម ឬកំណត់ឲ្យដឹងថា "អញឈរនៅក្នុងទីខ្ពស់ ឯអសុភស្ថិតនៅក្នុងទីទំនាប" ។

១១ – សមន្តតោ ត្រូវបញ្ជូនញាណឲ្យប្រព្រឹត្តទៅសព្វក្នុងសរីរៈរបស់អសុភទាំងមូល បើត្រង់ណាតាំងឡើងប្រាកដ សន្សឹមកំណត់ធ្វើទុកក្នុងចិត្តត្រង់ណោះ ។

ត្រង់ដែលថារៀនយកនូវនិមិត្តបារណា តាមផ្លូវដែលដើរទៅដើរមកនោះដូចម្ដេច

---

១ – ទីត ១៨០ លោកមិនបានរាប់ចំនួនប្រាប់ទាំងអស់ទុកក្នុងទីនេះ លោករាប់តែទីតធំ ១៤ គឺ ក្នុងដៃស្ដាំ ៣, ឆ្វេង ៣, ជើងស្ដាំ ៣, ឆ្វេង ៣, ក ១, ចង្កេះ ១; ទីត ក្នុងដៃស្ដាំ ៣ នោះ គឺ ត្រង់ស្មា ១ ជុំដៃ ១, កដៃ ១, ខាងឆ្វេងក៏ដូចគ្នា ។ ទីតក្នុងជើងស្ដាំ ៣ នោះ គឺ ត្រង់ត្រគាក ១, ជង្គង់ ១, កជើង ១, ខាងឆ្វេងក៏ដូចគ្នា ។

Convert to file PDF by Mao Chi Channa www.channa.me channa@channa.me

ក្នុងពិធីពិចារណាតាមផ្លូវ ដែលដើរទៅនឹងដើរមកនោះ ត្រូវធ្វើពិចារណាតាមផ្លូវដែលដើរទៅ បានពោលមកហើយក្នុងវិធីដើរទៅកាន់អសុភនិមិត្តខាងដើម នឹងពោលតែវិធីពិចារណាតាមផ្លូវដែលដើរមក. ក៏ឯវិធីពិចារណាតាមផ្លូវដែលដើរមកនោះគឺ កាលបើព្រះយោគីបានកាន់យកនូវនិមិត្តដោយប្រពៃហើយ តែមិនទាន់បានសម្រេចកិច្ចដល់ទីបំផុតរបស់ភាវនា ត្រូវវិលត្រឡប់មកកាន់ទីសេនាសនៈវិញ ក្នុងពេលដែលដើរមកនោះ ត្រូវធ្វើទុកក្នុងចិត្តនូវកម្មដ្ឋាននោះជាដរាប ត្រូវដើរប្រុងស្មារតីសង្រួមឥន្ទ្រិយទាំង ៦ ពេលដែលចេញចាកព្រៃស្មសានមក ត្រូវកំណត់ផ្លូវ កំណត់ទិស កំណត់គ្រឿងជិតខាងឲ្យសព្វគ្រប់ ដូចកាលដែលដើរចូលទៅ លុះមកដល់ទីសេនាសនៈហើយ បើនឹងចង្ក្រមក្តី នឹងអង្គុយក្តី ត្រូវអធិដ្ឋានទីចង្ក្រមណ៍ តាក់តែងទីអង្គុយឲ្យបែរមុខឆ្ពោះទៅកាន់ទីដែលអសុភដេកលក់នៅ ហើយត្រូវពិចារណាបញ្ជូនចិត្តនឹកទៅរកអសុភដែលខ្លួនបានឃើញនោះ ។

វិធីដែលនឹងកំណត់នូវនិមិត្តជិតខាងជាដើមនេះ មានប្រយោជន៍យ៉ាងណាខ្លះ ?

Convert to file PDF by Mao Chi Channa www.channa.me channa@channa.me

វិធីកំណត់និមិត្តដែលទាន់ នឹងមិនវង្វេងភ្លេចស្មារតីក្នុងពេលដែលអសុភសម្តែងនូវអាការគួរស្ញៀម ។

វិធីកាន់យកនូវនិមិត្តដោយអាការ ១១ យ៉ាង ដើម្បីនឹងបង់ព្រៀកទុកនូវកម្មដ្ឋានឲ្យជាបច្ច័យដល់ឧគ្គហនិមិត្ត បដិភាគនិមិត្ត និងអប្បនាឈាន ដរាបដល់អរហត្តផលជាទីបំផុត បើចំរើននូវវិបស្សនាតទៅទៀត ។

វិធីពិចារណាតាមផ្លូវដែលដើរទៅនិងដើរមក ដើម្បីញ៉ាំងវីថីរបស់កម្មដ្ឋាន ឲ្យសម្រេចក្នុងពេលដែលព្រះយោគីចំរើនបាននូវឧគ្គហនិមិត្ត ត្រឡប់ទៅកាន់ទីសេនាសនៈវិញ បើនិមិត្តនោះវិនាសបាត់ទៅ ហើយព្រះយោគីរឭកសាតាមលំអាននោះក៏នឹងត្រឡប់កើតឡើងវិញ ។

កាលព្រះយោគី បានរៀនយកនូវវិធីទាំងពួងដូចពោលមកនេះ ក្នុងសំណាក់នៃកល្យាណមិត្តល្អគ្រប់ហើយ កើឃើញឫញដំណាំងថា អសុភដែលហើមពោរពងឡើងមាននៅក្នុងទីណាក៏គប្បីដើរទៅកាន់ទីនោះ ប្រព្រឹត្តតាមលំអានដែលពោលមក លះទាំងលស់ហើយត្រូវចំរើនឈរ ឬអង្គុយក៏បាន កុំឲ្យ

Convert to file PDF by **Mao Chi Channa** www.channa.me channa@channa.me

ឆ្ងាយពេក - ជិតពេក ឲ្យល្មមតែក្រឡេកមើលទៅអសុភឃើញច្បាស់ ត្រូវសង្រួមបារម្ភ អញមុខជានឹងរួចចាកសំសារទុក្ខដោយបដិបទានេះជាពិត ។ ត្រូវសំគាល់នូវអសុភប្រាកដដូចជាផ្លូវកែវ ត្រូវតាំងសេចក្ដីគោរពឲ្យណាស់ ត្រូវមានសេចក្ដីពេញចិត្តឲ្យណាស់ ត្រូវចងក្រៀកចិត្តទុកក្នុងអារម្មណ៍នោះ ហើយបើកភ្នែកសម្លឹងមើលកំណត់ធ្វើទុកក្នុងចិត្តថា " ឧទ្ធុមាតកំ បដិកូលំ ឧទ្ធុមាតកំ បដិកូលំ អសុភហើមពោះពងឡើងមុខគួរឲ្យខ្ពើម ៗ " ហើយធ្មេចភ្នែកនឹករំពឹងកំណត់ធ្វើទុកក្នុងចិត្តដូចដែល ដល់ ១ រយចប់ក្ដី ១ ពាន់ចប់ក្ដី ដរាបដល់កាន់យកនូវនិមិត្តបានដោយល្អ ឧគ្គហនិមិត្តកើតឡើង បើកភ្នែកក៏ឃើញ ធ្មេចភ្នែកបុះទៅវិញក៏ឃើញដូចគ្នា. លុះចេញចាកអំពីទីនោះទៅកាន់ទីសេនាសនៈរបស់ខ្លួនវិញ ក៏ត្រូវធ្វើទុកក្នុងចិត្តឲ្យរឿយ ៗ លុះត្រាតែបដិភាគនិមិត្តកើតឡើង ។

ឧគ្គហនិមិត្ត ក្នុងឧទ្ធុមាតកអសុភនេះ តាំងឡើងមានទំនងវិប្លាក មុខគួរឲ្យខ្ពើម សម្ដែងអាការគួរឲ្យស្ញើម ឯបដិភាគនិមិត្ត ប្រាកដឡើងហាក់ដូចជាបុរសមានអវយវៈតូចធំយ៉ាង

Convert to file PDF by **Mao Chi Channa** www.channa.me channa@channa.me

ព្យាសបរិភោគឆ្អែតហើយដេកនៅ ; លំដាប់នោះនីវរណធម៌នឹងកិលេសរបស់ព្រះយោគីអង្គនោះក៏ស្រោមស្ងប់ទៅជាលំដាប់ ចិត្តសោតក៏ដឹកល់នៅមាំដោយឧបចារសមាធិ ; កាលបើព្រះយោគីសេពនូវនិមិត្តនោះជារឿយ ៗ ពុំបានលះបង់ព្យាយាមក៏នឹងបានសម្រេចដល់អប្បនាឈាន តែក្នុងកម្មដ្ឋាននេះមានអំណាចឲ្យសម្រេចបានតែត្រឹមបឋមជ្ឈានប៉ុណ្ណោះ មិនមានអំណាចឲ្យសម្រេចដល់អប្បនាឈានជាន់លើទៀតបានឡើយ ទោះបីអសុភទាំង ៩ ខាងចុង ក៏ដូចគ្នា ។

វិនីលកអសុភ

បន្ទាប់មកអំពីឧទ្ធុមាតកអសុភ នឹងពណ៌នាក្នុងអសុភទាំង៩ខាងចុងតទៅ ។

ក៏ក្នុងអសុភទាំង៩នេះ មានវិធីទាំងពួងដូចគ្នានឹងឧទ្ធុមាតកអសុភស្ទើរតែនឹងទាំងអស់ នៅមានសេចក្តីដែលប្លែកគ្នានោះបន្តិចបន្តួច ហេតុនោះនឹងពណ៌នាតែសេចក្តីណាដែលប្លែកគ្នាប៉ុណ្ណោះ ឯសេចក្តីឯទៀតគប្បីជ្រាបតាមន័យដែលពោលមកក្នុងឧទ្ធុមាតកអសុភឯណោះចុះ ។

Convert to file PDF by Mao Chi Channa www.channa.me channa@channa.me

តែក្នុងអសុភទាំង៩នេះ នឹងពោលនូវវិនីលកអសុភជាមុន ហើយទើបពណ៌នានូវអសុភដ៏សេសតរៀងទៅ ។

ក៏ក្នុងវិនីលកអសុភនេះ ត្រូវបរិកម្មកំណត់ធ្វើទុកក្នុងចិត្តថា " វិនីលកំ បដិកូលំ វិនីលកំ បដិកូលំ អសុភហើមមានពណ៌ខៀវ មុខគួរខ្ពើម ៗ" ។

ឧគ្គហនិមិត្តក្នុងវិនីលកអសុភនេះ ប្រាកដឡើង នៅមានពណ៌ពពាល ៗ ដោយច្រើន ឯបដិភាគនិមិត្ត ប្រាកដឡើងតាមពណ៌ដែលផ្សាយឡើងច្រើន ពណ៌ក្រហម-ស-ខៀវ ពណ៌ណាមួយផ្សាយឡើងច្រើន ក៏ប្រាកដដូច្នេះ ។

វិបុព្វកអសុភ

ក្នុងវិបុព្វកអសុភនេះ ត្រូវបរិកម្មកំណត់ធ្វើទុកក្នុងចិត្តថា " វិបុព្វកំ បដិកូលំ វិបុព្វកំ បដិកូលំ អសុភហើមមានខ្ទុះហូរទៅខាងលើខាងក្រោម មុខគួរខ្ពើម ៗ" ។

ឧគ្គហនិមិត្ត ក្នុងវិបុព្វកអសុភនេះ ប្រាកដឡើងដូចខ្ទុះកំពុងហូរចេញ ឯបដិភាគនិមិត្ត ប្រាកដឡើងទ្រង់ស្ងប់ស្ងៀមមិនមានកម្រើក ។

Convert to file PDF by Mao Chi Channa www.channa.me channa@channa.me

វិច្ឆិទ្ទកអសុភ

ក៏វិច្ឆិទ្ទកអសុភនេះ តែងមាននៅក្នុងមណ្ឌលនៃទីបម្រុងក្នុងជងព្រៃដែលពោរពេញទៅអាស្រ័យ ក្នុងទីដែលពិឃាដមនុស្សទោស ឬក្នុងព្រៃដែលជាទីលំនៅនៃសត្វសាហាវមានសីហៈជាដើម. ហេតុនោះ បើព្រះយោគីស្វែងរកបានក្នុងប្រទេសណាមួយ ហើយអសុភនោះដាច់ចេញឃ្លាតអំពីគ្នាឆ្ងាយ ត្រូវប្រមូលអារម្មណ៍ ឲ្យមូលពីចារណារួបបញ្ចូលជាមួយគ្នា ពុំនោះនឹងប្រើគេឲ្យប្រមូល ឬនឹងប្រមូលខ្លួនឯងឲ្យមូលគ្នាមកដោយឈើច្រត់ឯដើមក៏បាន កុំតែចាប់ពាល់ដោយដៃ(១) ហើយត្រូវបរិកម្មកំណត់ធ្វើទុកក្នុងចិត្តថា "វិច្ឆិទ្ទកំ បដិក្កូលំ វិច្ឆិទ្ទកំ បដិក្កូលំ អសុភដែលគេកាត់ដាច់ពាក់កណ្ដាលខ្លួន គួរខ្ពើមៗ" ។

ឧគ្គហនិមិត្ត ក្នុងវិច្ឆិទ្ទកអសុភនេះ ប្រាកដឡើងហាក់ដូចជាដាច់ពាក់កណ្ដាល ឯបដិភាគនិមិត្ត ប្រាកដដូចជាពេញបរិបូណ៌ឡើងវិញ ។

---

១ — បើចាប់ពាល់ដោយដៃឯង នឹងកោតាស្ញូកខ្ពើមនឹងកើតសង្ស័យ ។

Convert to file PDF by Mao Chi Channa www.channa.me channa@channa.me

វិក្ខាយិតកអសុភ

ក្នុងវិក្ខាយិតកអសុភនេះ ត្រូវបរិកម្មកំណត់ធ្វើទុកក្នុងចិត្តថា "វិក្ខាយិតកំ បដិក្កូលំ វិក្ខាយិតកំ បដិក្កូលំ អសុភដែលសត្វកកេរស៊ី មានសំណាមរលុះរលួយផ្សេងៗ មុខគួរឲ្យខ្ពើមៗ"។

ឧគ្គហនិមិត្តក្នុងវិក្ខាយិតកអសុភនេះ ប្រាកដឡើងនៅដូចស្នាមដែលសត្វកកេរស៊ីក្នុងទីនោះៗ ឯបដិភាគនិមិត្ត ប្រាកដឡើងនៅពេញបរិបូណ៌ដូចដើម ។

វិក្ខិត្តកអសុភ

ក្នុងវិក្ខិត្តកអសុភនេះ ត្រូវបរិកម្មកំណត់ធ្វើទុកក្នុងចិត្តថា "វិក្ខិត្តកំ បដិក្កូលំ វិក្ខិត្តកំ បដិក្កូលំ អសុភដែលគេកាត់ដាច់ចេញពីគ្នាជាកំណាត់ៗ ភាត់ភាយទៅផ្សេងៗ មុខគួរឲ្យខ្ពើមៗ"។

ឧគ្គហនិមិត្ត ក្នុងវិក្ខិត្តកអសុភនេះ ប្រាកដឡើងនៅមានចន្លោះៗនៃអវយវៈដែលប្រាកដ ឯបដិភាគនិមិត្ត ប្រាកដឡើង ពេញបរិបូណ៌ដូចដើម ។

Convert to file PDF by **Mao Chi Channa** www.channa.me channa@channa.me

ហតវិក្ខិត្តកអសុភ

ក្នុងហតវិក្ខិត្តកអសុភនេះ ត្រូវបរិកម្មកំណត់ធ្វើទុកក្នុងចិត្តថា " ហតវិក្ខិត្តកំ បដិក្កូលំ ហតវិក្ខិត្តក បដិក្កូល៍ អសុភដែលគេកាប់សាប់មានស្នាមសាំរវាម មុខគួរឲ្យខ្ពើមៗ " ។

ឧគ្គហនិមិត្ត ក្នុងហតវិក្ខិត្តកអសុភនេះ ប្រាកដឡើងនៅមានស្នាមមុខរបួស ឯបដិភាគនិមិត្ត ប្រាកដឡើងពេញបរិបូណ៌ដូចដើម ។

លោហិតកអសុភ

ក៏ឯលោហិតកអសុភនេះព្រះយោគីរមែងស្វែងរកបានក្នុងមណ្ឌលនៃទីចម្បាំងជាដើម ដូចពោលមកហើយក្នុងវិច្ឆិទ្ទក-អសុភ តែត្រូវចំពើនបានតែក្នុងពេលដែលឈាមកំពុងហូរចេញ អំពីមុខរបួសដែលគេប្រហារ ពុំនោះនឹងចំពើនយកនិមិត្តក្នុងឈាមដែលហូរចេញអំពីមុខរបួស ឬពកដែលបែកធ្លាយជាដើម ក្រៅអំពីអសុភស្លាប់ក៏បាន, ត្រូវបរិកម្មកំណត់ទុកក្នុងចិត្តថា "លោហិតកំ បដិក្កូលំ លោហិតក បដិក្កូល៍ អសុភមានឈាមហូរស្រោចស្រប់ មុខគួរឲ្យខ្ពើមៗ" ។

Convert to file PDF by **Mao Chi Channa** www.channa.me channa@channa.me

ឧគ្គហនិមិត្ត ក្នុងលោហិតកអសុភនេះ ប្រាកដឡើងមានអាការញ័ររលើបជាផ្ទាំងសំពត់ មានពណ៌ក្រហមដែលខ្យល់បក់មកត្រូវ ឯបដិភាគនិមិត្ត ប្រាកដឡើងមានសភាពស្ងប់មិនមានកម្រើក ។

បុឡុវក(១)អសុភ

ក្នុងបុឡុវកអសុភនេះ ត្រូវចំរើនយកនិមិត្តក្នុងកាលដែលដង្កូវកំពុងហូរចេញតាមទ្វារទាំង៩ ឬក្នុងកាលដែលសរីរអសុភនោះ រលួយរលេះចេញចាកគ្នាអស់ហើយ នៅសល់តែដង្កូវផ្ដុំគ្នាជាគំនរ ដូចគំនរបាយស្រូវសាលីដូច្នោះក៏បាន ទុកណាជាសរីរៈនៃអសុភនោះ ជាសរីរៈរបស់ឆ្កែក្ដី ចចកក្ដី មនុស្សក្ដី គោ ក្របី ដំរី សេះ ឬពស់ថ្លាន់ជាដើមក្ដី ក៏គួរចំរើនបានដូចគ្នា ត្រូវបរិកម្ម កំណត់ធ្វើទុកក្នុងចិត្តថា "បុឡុវកំ បដិក្កូលំ បុឡុវកំ បដិក្កូលំ អសុភមានដង្កូវចុះហូរចេញតាមទ្វារទាំង៩(២)មុខគួរខ្ពើមៗ" ។

១ — "បុឡុវក" = ដង្កូវចំពាស់ ។ ២ — បើអសុភនោះនៅសល់តែគំនរដង្កូវ ត្រូវថា "អសុភនៅសល់តែគំនរដង្កូវ ដូចគំនរបាយនៃស្រូវសាលី – គួរខ្ពើម ។

Convert to file PDF by Mao Chi Channa www.channa.me channa@channa.me

ឧគ្គហនិមិត្ត ក្នុងបុឡុវកអសុភនេះ ប្រាកដឡើងទ្រង់ទ្រាយ ឯបដិភាគនិមិត្ត ប្រាកដឡើងទ្រង់ស្ងប់ដូចដុំបាយនៃស្រូវសាលី ។

អដ្ឋិកអសុភ

ក៏ឯអដ្ឋិកអសុភនេះ ទោះបីនៅតដជារាងឆ្អឹងទាំងមូលក្តី ជ្រុះរង្គោះបែកចេញទៅដោយឡែក ៗ អំពីគ្នាក្តី សូម្បីនៅសល់តែឆ្អឹង ១ កំណាត់ ២ កំណាត់ ពុកជុំយដូចម្តេចក្តី ក៏គួរបំពេញយកនិមិត្តបានដូចគ្នាទាំងអស់ ត្រូវបរិកម្មកំណត់ធ្វើទុកក្នុងចិត្តថា "អដ្ឋិកំ បដិកូលំ អដ្ឋិកំ បដិកូលំ អសុភមានតែរាងឆ្អឹងខ្ទាតខ្ទាយរាត់រាយទៅផ្សេង ៗ មុខគួរខ្ពើមៗ " ។

ឧគ្គហនិមិត្តក្នុងអដ្ឋិកអសុភនេះ ប្រាកដឡើង នៅមានជាចន្លោះៗ ឯបដិភាគនិមិត្តប្រាកដឡើងពេញបរិបូណ៌(១) ។

---

១ – និមិត្តប្រាកដឡើងនៅមានចន្លោះ បំពោះនឹងអសុភដែលសល់នៅតែរាងឆ្អឹងទាំងមូល បើអសុភដែលមានឆ្អឹងខ្ទាតខ្ទាយរាត់រាយទៅផ្សេង ៗ ឬអសុភដែលសល់នៅតែឆ្អឹង ១ កំណាត់ ២ កំណាត់ប៉ុណ្ណោះ និមិត្តទាំង ២ យ៉ាង ក៏ប្រាកដឡើងមិនខុសគ្នាអំពីលក្ខណៈរបស់ឆ្អឹងនោះប៉ុន្មានឡើយ ។

Convert to file PDF by **Mao Chi Channa** www.channa.me channa@channa.me

ន័យម្យ៉ាងទៀតថា " ឧគ្គហនិមិត្តប្រាកដឡើង គួរឲ្យខ្ពើម គួរឲ្យខ្លាច ឯបដិភាគនិមិត្តប្រាកដឡើង គួរឲ្យកើតបីតិនឹងសោមនស្ស " ។

អសុភកម្មដ្ឋានទាំង ១០ នេះ កាលបើព្រះយោគីចំរើនបានដល់បដិភាគនិមិត្ត ក្នុងអសុភណាមួយហើយ នីវរណធម៌ទាំង ៥ មានកាមច្ឆន្ទជាដើម ក៏ព្រះយោគីអង្គនោះលះបង់បានជាវិក្ខម្ភនប្បហាន(១) ព្រមគ្នានឹងបដិភាគនិមិត្តកើត ហើយអង្គឈានទាំង ៥ ក៏កើតឡើងផង ខណៈនោះ ព្រះយោគីក៏ចូលដល់ឧបចារជ្ឈាន ហើយតទៅទៀតនឹងអាចចូលបានដរាបដល់អប្បនាឈាន តែចូលបានតែត្រឹមបឋមជ្ឈានប៉ុណ្ណោះ ទុកណាជាព្រះយោគីទំសង្វាតព្យាយាម បំពេញតទៅទៀតដូចម្តេច ក៏មិនអាចនឹងចូលដល់ឈានជាន់លើទៀតបាន មិនអាចនឹងញ៉ាំងគុណវិសេស មានទិព្វសោតធាតុនិងទិព្វចក្ខុជាដើមឲ្យកើតឡើងបានឡើយ គ្រាន់តែឃើញគំនរអសុភប្រាកដឡើងពេញផែនដីប៉ុណ្ណោះ តែបើព្រះយោគី ទាញយកវិបស្សនា

១ — លះដោយការសង្កត់ទុកមិនឲ្យផុសផុលឡើងបាន ។

Convert to file PDF by Mao Chi Channa www.channa.me channa@channa.me

មកចំរើនឡើងផង ក៏នឹងបានសំរេចផ្លូវលោកុត្តរធម៌ដរាបដល់ព្រះអរហត្តជាទីបំផុត ។

អសុភកម្មដ្ឋាន ១០ ចប់

អនុស្សតិកម្មដ្ឋាន ១០

ពុទ្ធានុស្សតិ

បន្ទាប់មកអំពីអសុភកម្មដ្ឋានទាំង ១០ នឹងពណ៌នានូវអនុស្សតិកម្មដ្ឋានទាំង ១០ តទៅទៀត ក្នុងអនុស្សតិកម្មដ្ឋានទាំង ១០ នេះ នឹងពណ៌នានូវពុទ្ធានុស្សតិជាមុន ហើយទើបពណ៌នានូវអនុស្សតិដ៏សេសជាលំដាប់តទៅទៀត ។

កាលបើព្រះយោគាវចរកុលបុត្រ មានប្រាថ្នាដើម្បីចំរើននូវពុទ្ធានុស្សតិកម្មដ្ឋាន គប្បីឲ្យមានចិត្តជ្រះថ្លាក្នុងគុណរបស់ព្រះពុទ្ធ មិនឲ្យមានកម្រើក ហើយចូលទៅរកទីដែលស្ងាត់ចាកអារម្មណ៍ផ្សេង ៗ ដំកល់ស្មារតីរឭកដល់គុណរបស់ព្រះពុទ្ធ ចាប់ដើមអំពី ឥតិបិ សោ ភគវា អរហំ ដរាបដល់ ភគវា ជាទីបំផុត ហើយត្រូវស្រង់យកគុណមួយ ៗ មករំពឹងពិចារណាថា „ សោ ភគវា ឥតិបិ អរហំ ព្រះដ៏មានព្រះភាគ

Convert to file PDF by **Mao Chi Channa** www.channa.me channa@channa.me

អង្គនោះទ្រង់ព្រះនាមថា អរហំ ព្រោះហេតុដូច្នេះ ផង(១)ៗ ។ល។ សោ ភគវា ឥតិបិ ភគវា ព្រះដ៏មានព្រះភាគអង្គនោះ ទ្រង់ព្រះនាមថា ភគវា ព្រោះហេតុដូច្នេះផងៗ(២) ហើយត្រូវឲ្យដឹងសេចក្ដីអធិប្បាយក្នុងគុណនោះៗ ឲ្យបានសព្វគ្រប់ផងៗ

ដោយអំណាចដែលព្រះយោគីនឹករឭកញឿយៗ នូវគុណនៃព្រះដ៏មានព្រះភាគតាមន័យដែលពោលមកយ៉ាងនេះ សម័យនោះចិត្តរបស់ព្រះយោគីសោត ក៏ប្រាសចាករាគាទិកិលេស ជាក់លាក់នៅត្រង់ចំពោះទៅរកព្រះតថាគត ព្រមទាំងនីវរណធម៌ ក៏ស្រាកទៅផង លំដាប់នោះ វិតក្កៈនិងវិចារៈ ក៏កើតឡើងត្រិះរិះ ពិចារណាញឿយៗ នូវពុទ្ធគុណមាន អរហំ ជាដើម ហើយបីតិ

១– ទ្រង់ព្រះនាមថា " អរហំ "... ព្រោះព្រះអង្គឆ្ងាយចាកសត្រូវគឺកិលេសទាំងពួងផង ព្រោះព្រះអង្គបានកំចាត់បង់នូវកាំ[illegible] ព្រោះព្រះអង្គ[illegible] ព្រោះព្រះអង្គ[illegible] ។

២– ទ្រង់ព្រះនាមថា " ភគវា "... ព្រោះព្រះអង្គ[illegible] ។

ឡើងទៀត ដោយអំណាចដែលបីតិកើតឡើងជាបទដ្ឋានយ៉ាងនេះ កាយបស្សទ្ធិនិងចិត្តបស្សទ្ធិ គឺសេចក្ដីស្ងប់កាយនិងស្ងប់ចិត្តក៏កើតឡើង បណ្ដាលឲ្យព្រះយោគីប្រាសចាកសេចក្ដីក្រវល់ក្រវាយក្នុងកាយនិងចិត្ត ដោយអំណាចដែលព្រះយោគីមានសេចក្ដីក្រវល់ក្រវាយស្ងប់រម្ងាប់ យ៉ាងនេះហើយសុខប្រព្រឹត្តទៅក្នុងកាយនិងចិត្តក៏កើតឡើងផង ពេលនោះចិត្តរបស់ព្រះយោគីសោតក៏ដក់ល់នៅមាំ មានពុទ្ធគុណជាអារម្មណ៍; អង្គឈានកើតឡើងក្នុងខណៈជាមួយគ្នារៀងតាមលំដាប់ដូច្នេះ, តែក្នុងពុទ្ធានុស្សតិកម្មដ្ឋាននេះ មានអំណាចឲ្យកើតបានតែត្រឹមឧបចារជ្ឈានប៉ុណ្ណោះ មិនអាចនឹងឲ្យកើតបានដល់អប្បនាឈានឡើយ ព្រោះគុណរបស់ព្រះសម្ពុទ្ធជាគម្ភីរភាពក្រៃពេក ព្រះយោគីមិនអាចនឹងរឭកឲ្យសព្វគ្រប់ទៅបាន; សូម្បីអនុស្សតិ ៧ ខាងចុង លើកតែកាយគតាសតិនិងអានាបានស្សតិចេញ ក៏គប្បីដឹងថា «មានអំណាចឲ្យសម្រេចបានតែត្រឹមឧបចារជ្ឈាន ដូចជាពុទ្ធានុស្សតិនេះដែរ»។

Convert to file PDF by Mao Chi Channa www.channa.me channa@channa.me

ធម្មានុស្សតិ

កាលបើព្រះយោគាវចរកុលបុត្រ មានប្រាថ្នាដើម្បីចំរើននូវធម្មានុស្សតិកម្មដ្ឋាន គប្បីឲ្យមានចិត្តជ្រះថ្លាក្នុងគុណរបស់ព្រះធម៌កុំឲ្យមានករម្រើក ហើយចូលទៅរកទីដែលស្ងាត់ចាកអារម្មណ៍ផ្សេងៗ ដ៏កល់ស្មារតីរឭកដល់គុណរបស់ព្រះបរិយត្តិធម៌នឹងព្រះនពលោកុត្តរធម៌ ចាប់ដើមអំពី ស្វាក្ខាតោ ភគវតា ធម្មោ ដរាបដល់ បច្ចត្តំ វេទិតព្វោ វិញ្ញូហិ ជាទីបំផុត ហើយត្រូវស្រង់យកគុណមួយៗ មករំពឹងពិចារណាឲ្យដឹងសេចក្ដីច្បាស់លាស់គ្រប់គុណនោះៗ ។

សង្ឃានុស្សតិ

កាលបើព្រះយោគាវចរកុលបុត្រ មានប្រាថ្នាដើម្បីចំរើននូវសង្ឃានុស្សតិកម្មដ្ឋាន គប្បីឲ្យមានចិត្តជ្រះថ្លាក្នុងគុណរបស់ព្រះសង្ឃកុំឲ្យមានករម្រើក ហើយចូលទៅរកទីដ៏ស្ងាត់ចាកអារម្មណ៍ផ្សេងៗ ដ៏កល់ស្មារតីរឭកដល់គុណរបស់ព្រះអរិយសង្ឃ ចាប់ដើមអំពី សុបដិបន្នោ ភគវតោ សាវកសង្ឃោ ដរាបដល់ អនុត្តរំ បុញ្ញក្ខេត្តំ លោកស្ស ជាទីបំផុត

Convert to file PDF by Mao Chi Channa www.channa.me channa@channa.me

ហើយត្រូវស្រង់យកគុណមួយៗ មកពិចារណាឲ្យដឹងសេចក្តីច្បាស់លាស់គ្រប់គុណនោះៗ ។

សីលានុស្សតិ

កាលបើព្រះយោគាវចរកុលបុត្រ មានប្រាថ្នាដើម្បីចំរើននូវសីលានុស្សតិកម្មដ្ឋាន គប្បីជម្រះសីលរបស់ខ្លួនឲ្យបរិសុទ្ធ ហើយចូលទៅរកទីដែលស្ងាត់ចាកអារម្មណ៍ផ្សេងៗ ដ៏តល់ស្មារតីរឭកដល់សីលគុណរបស់ខ្លួន(១)ថា “អហោ វត មេ សីលានិ អខណ្ឌានិ អច្ឆិទ្ទានិ អសពលានិ អកម្មាសានិ ភុជិស្សានិ វិញ្ញូបសត្ថានិ អបរាមដ្ឋានិ សមាធិសំវត្តនិកានិ ឱហ៎ សីលទាំងឡាយរបស់អញ មិនមានដាច់ មិនមានធ្លុះ មិនមានពពាល មិនមានពព្រុស រួចផុតអំពីខ្ញុំរបស់តណ្ហាគួរឲ្យអ្នកប្រាជ្ញមានព្រះពុទ្ធជាដើមលោកពោលសរសើរ, តណ្ហានឹងទិដ្ឋិពាល់ត្រូវមិនបាន ប្រព្រឹត្តទៅព្រមដើម្បីឲ្យបាននូវសមាធិ ” ។

ចាគានុស្សតិ

កាលបើព្រះយោគាវចរកុលបុត្រ មានប្រាថ្នាដើម្បីចំរើន

១ — បើគ្រហស្ថ ត្រូវរំឮកនូវសីលរបស់គ្រហស្ថ បើជាអ្នកបួស ត្រូវរំឮកនូវសីលរបស់អ្នកបួស ។

Convert to file PDF by Mao Chi Channa www.channa.me channa@channa.me

ទុរាចារទុស្សីលកម្មដ្ឋាន គប្បីឲ្យមានចិត្តយ៉ាងនេះក្នុងការបរិភោគទានជាប្រក្រតី គប្បីចែករំលែកឲ្យទានអស់កាលជានិច្ច ពេលដែលប្រាកដនឹងបរិភោគត្រូវអធិដ្ឋានថា "តាំងអំពីពេលនេះជាដើម យើងមានបដិគ្គាហកៈ អ្នកទទួលយកនូវទាន តែអញមិនទាន់បានឲ្យ ទោះបី ១ ពំនូតហើយយ៉ាងហោចជាមុន អញនឹងមិនបរិភោគខ្លួនឯងឡើយ"។ កាលបើបានឲ្យទានដល់លោកអ្នកមានគុណវិសេសអង្គណា ១ ទោះបីតិចក្តី ច្រើនក្តី រួចហើយត្រូវចូលទៅរកទីដែលស្ងាត់ ដាក់អារម្មណ៍ផ្សេង ៗ រំលឹកដល់ស្មារតីរឭកដល់ចាគគុណរបស់ខ្លួនថា "លាភា វត មេ សុលទ្ធំ វត មេ យោហំ មច្ឆេរមលបរិយុដ្ឋិតាយ បជាយ វិគតមលមច្ឆេរេន ចេតសា វិហរាមិ មុត្តចាគោ បយតបាណិ វោស្សគ្គរតោ យាចយោគោ ទានសំវិភាគរតោ" អានិសង្ស ៥ ប្រការ(១)

១— អានិសង្សរបស់ចាគានុស្សតិមាន ៥ ប្រការគឺ: ជាទីស្រឡាញ់ ១ សទ្ធាក្លា ១ សេចក្តីសុខ ១ ក្តីសោមនស្សច្រើន ១ ប្រាជ្ញាច្រើន ១ ។ និងអានិសង្សដទៃទៀតថា: បាននូវសេចក្តីស្រឡាញ់ពេញចិត្តនៃជនជាច្រើន ១ លោកតែងសរសើរនិងគប់រក ១ មានកិត្តិសព្ទ ១ ឈ្មោះថាមិនប្រាសចាកធម៌របស់គ្រហស្ថ ១ លុះបែកធ្លាយរាងកាយទៅនឹងបានទៅកើតក្នុងសុគតិភព ១ ។

Convert to file PDF by Mao Chi Channa www.channa.me channa@channa.me

ដែលព្រះអង្គមានព្រះភាគទ្រង់សរសើរថា ជាលាភរបស់ទាយកអ្នកឲ្យនូវទាន អានិសង្សទាំងនោះជាលាភរបស់អ្នកពិត ពុទ្ធសាសនាក្តី ភាពជាមនុស្សក្តី ដែលអ្នកបានហើយនេះឈ្មោះថាបានដោយប្រពៃពិត ព្រោះថា ពួកសត្វទាំងអស់កំពុងមានមន្ទិលគឺសេចក្តីកំណាញ់គ្របសង្កត់ជាប់ជានិច្ច ហើយអ្នកម្នាក់ឯង មានចិត្តប្រាសចាកមន្ទិលគឺសេចក្តីកំណាញ់ បានលះបរិច្ចាគឲ្យទាន មានដៃលាងស្អាតដើម្បីឲ្យនូវទេយ្យធម៌ ដោយគោរពដៃឯងសព្វកាល ជាអ្នកត្រេកអរក្នុងការលះបង់ គួរដល់កិរិយាសូម ពេញចិត្តក្នុងកិរិយាចែករំលែកឲ្យទាន ៕

ទេវតានុស្សតិ

កាលបើព្រះយោគាវចរកុលបុត្រ មានប្រាថ្នាដើម្បីចំរើននូវទេវតានុស្សតិកម្មដ្ឋាន គប្បីតាំងខ្លួនឲ្យដំកល់នៅក្នុងគុណមានសទ្ធាជាដើម ហើយចូលទៅកាន់ទីដែលស្ងាត់ចាកអារម្មណ៍ផ្សេងៗ ដំកល់ស្មារតីរឭកដល់សទ្ធាទិគុណរបស់ទេវតាទុកជាបន្ទាល់ហើយរឭកដល់សទ្ធាទិគុណរបស់ខ្លួនថា "ទេវតា

Convert to file PDF by Mao Chi Channa www.channa.me channa@channa.me

ទាំងឡាយ ក្នុងជាន់ចាតុម្មហារាជ មានទេវតាទាំងឡាយ ក្នុងជាន់តាវត្តឹង្ស ជាន់យាមា ជាន់តុសិត ជាន់និម្មានរតី ជាន់បរនិម្មិតវសវត្តី មានទេវតាទាំងឡាយ ដែលប្រព្រឹត្តទៅក្នុងពួកព្រហ្ម មានទេវតាទាំងឡាយ លើសអំពីនោះទៅទៀតក៏មាន, ទេវតាទាំងអម្បាលនោះប្រកបដោយ សទ្ធា សីលៈ សុតៈ ចាគៈ បញ្ញា មានសភាពយ៉ាងណា ទើបច្យុតអំពីមនុស្សលោកនេះ ទៅកើតក្នុងទេវលោកនិងព្រហ្មលោកនោះៗបាន, សទ្ធា សីលៈ សុតៈ ចាគៈ បញ្ញា មានសភាពយ៉ាងនោះរបស់អញក៏មានដូច (១)

មរណានុស្សតិ

កាលបើព្រះយោគាវចរកុលបុត្រ មានប្រាថ្នាដើម្បីចំរើននូវមរណានុស្សតិកម្មដ្ឋាន គប្បីចូលទៅកាន់ទីដ៏ស្ងាត់ចាកអារម្មណ៍ផ្សេងៗ ហើយធ្វើទុកក្នុងចិត្តដោយឧបាយថា "មរណំ ភវិស្សតិ ជីវិតិន្ទ្រិយំ ឧបច្ឆិជ្ជិស្សតិ សេចក្តីស្លាប់គង់តែនឹងមាន, ជីវិតិន្ទ្រិយមុខជានឹងដាច់បង់ទៅ" ឬថា "មរណំ មរណំ សេចក្តីស្លាប់ៗ" ដូច្នេះក៏បាន ។

១— ដែលនឹកដល់គុណនៃទេវតាទាំងឡាយជាបន្ទាល់ ហើយរឭកដល់សទ្ធាទិគុណរបស់ខ្លួនយ៉ាងនេះ ដើម្បីធ្វើសទ្ធាទិគុណរបស់ខ្លួនឲ្យកាន់តែមាំឡើង ។

បើធ្វើទុកក្នុងចិត្តដោយឧបាយយ៉ាងនេះហើយ នីវរណធម៌ទាំង ៥ មិនទាន់ទ្រោមទៅ ស្មារតីមិនទាន់តាំងនៅ កម្មដ្ឋានក៏មិនទាន់ដល់នូវឧបចារៈ ត្រូវឲ្យរឭកដល់សេចក្តីស្លាប់ដោយអាការ ៨ យ៉ាងតទៅទៀត ។

អាការទាំង ៨ យ៉ាងនោះដូចម្តេច ?

អាការទាំង ៨ យ៉ាងនោះដូច្នេះគឺ :

១ – វធកបច្ចុបដ្ឋានតោ ត្រូវរឭកថា “ សេចក្តីស្លាប់តាំងឡើងប្រាកដ ដូចជាសត្រូវជារដាវផ្គងដាក់លើក ” ។

២ – សម្បត្តិវិបត្តិតោ ត្រូវរឭកថា “ ធម្មតាសម្បត្តិក្នុងលោកសុទ្ធតែកន្លងនូវវិបត្តិទៅពុំបាន ” ។

៣ – ឧបសំហរណតោ ត្រូវរឭកដល់សេចក្តីស្លាប់របស់ខ្លួន ប្រៀបដោយសេចក្តីស្លាប់របស់អ្នកដទៃ ។

៤ – កាយពហុសាធារណតោ ត្រូវរឭកថា “ កាយនេះខ្ទេចផល់អន្តរាយច្រើនប្រការ មានត្រកូលនៃសត្វដង្កូវ ៨០ ជាដើម ” ។

៥ – អាយុទុព្វលតោ ត្រូវរឭកថា “ អាយុនេះមាន

Convert to file PDF by **Mao Chi Channa** www.channa.me channa@channa.me

កម្លាំងបំយកន់ពេកព្រោះថា ជីវិតរបស់សត្វទាំងឡាយជាប់នៅដោយខ្យល់អស្សាសៈ បស្សាសៈជាដើម ។

២– អនិមិត្តតោ ត្រូវរឭកថា "សេចក្តីស្លាប់មិនមានកំណត់ ព្រោះថា ជីវិតជាដើមរបស់សត្វទាំងឡាយរកកំណត់មិនបាន(១)" ។

៧– អទ្ធានបរិច្ឆេទតោ ត្រូវរឭកថា "ជីវិតរបស់មនុស្សក្នុងកាលឥឡូវនេះ កំណត់យ៉ាងយូរបំផុតត្រឹមមួយរយឆ្នាំ(២) លើសក៏បន្តិចបន្តួច" ។

៨– ខណបរិត្តតោ ត្រូវរឭកថា "ជីវិតក្ខណៈរបស់សត្វទាំងឡាយ បើពោលតាមបរមត្ថពេកណាស់ ប្រព្រឹត្តទៅបានតែត្រឹម ១ ខណចិត្តប៉ុណ្ណោះឯង" ។

បណ្តាអាការទាំង ៨ យ៉ាងនេះ ត្រង់អាការទី ៣ ដែលថា ត្រូវរឭកដល់សេចក្តីស្លាប់របស់ខ្លួន ប្រៀបដោយសេចក្តីស្លាប់របស់អ្នកដទៃនោះ ត្រូវប្រៀបដោយសេចក្តីស្លាប់របស់បុគ្គល ៧ ពួក គឺ៖

១– ធម៌ដែលកំណត់មិនបានក្នុងជីវិតមាន ៥ យ៉ាងគឺ ជីវិត ១ ព្យាធិ ១ កាល ១ និក្ខេបនៃរូបកាយ ១ គតិ ១ ។ ២– កំណត់តាមអាយុមនុស្សសម័យនេះ ។

Convert to file PDF by Mao Chi Channa www.channa.me channa@channa.me

១ – យសមហត្តោ ប្រៀបដោយសេចក្ដីស្លាប់របស់បុគ្គលដែលមានយសបរិវារច្រើន មានស្ដេចមហាសម្មតរាជនិងស្ដេចមន្ធាតុជាដើម ។

២ – បុញ្ញមហត្តោ ប្រៀបដោយសេចក្ដីស្លាប់របស់បុគ្គលដែលមានបុណ្យច្រើន មានជោតិយៈ(១)សេដ្ឋី និងជដិលសេដ្ឋីជាដើម ។

៣ – ថាមមហត្តោ ប្រៀបដោយសេចក្ដីស្លាប់របស់បុគ្គលដែលមានកម្លាំងច្រើន មានស្ដេចវាសុទេពនិងស្ដេចពលទេពជាដើម ។

៤ – ឥទ្ធិមហត្តោ ប្រៀបដោយសេចក្ដីស្លាប់របស់បុគ្គលដែលមានឫទ្ធិច្រើនដូចព្រះមោគ្គល្លានត្ថេរ ។

៥ – បញ្ញាមហត្តោ ប្រៀបដោយសេចក្ដីស្លាប់របស់បុគ្គលដែលមានប្រាជ្ញាច្រើន ដូចព្រះសារីបុត្តត្ថេរ ។

៦ – បច្ចេកពុទ្ធោ ប្រៀបដោយបរិនិព្វានរបស់ព្រះបច្ចេកពុទ្ធ ។

---

១ — « ជោតិក » ដូច្នេះក៏បាន ។

Convert to file PDF by **Mao Chi Channa** www.channa.me channa@channa.me

៧– សម្មាសម្ពុទ្ធោ ប្រៀបដោយបរិនិព្វានរបស់ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ។

ព្រះប្រៀបធៀបម្ដេច សេចក្ដីស្លាប់របស់បុគ្គល ទាំង ពីពួកនេះ

ព្រះប្រៀបថា “ អម្បាលដូចបុគ្គលដែលស្ដើងប្ដានដល់ម្ល៉ោះ គង់កន្លងមិនផុតអំពីសេចក្ដីស្លាប់ ចំណង់បើអាត្មាអញ ជាបុគ្គលបោកចិយដល់ម្ល៉េះ ដូចម្ដេចនឹងកន្លងឲ្យផុតអំពីសេចក្ដីស្លាប់ទៅបាន ” ។

កាលបើព្រះយោគី រឭកដល់សេចក្ដីស្លាប់ដោយអាការទាំង ៨ យ៉ាង អាការណាមួយហើយ ដោយអំណាចដែលធ្វើទុកក្នុងចិត្តរឿយ ៗ ចិត្តក៏សេពនូវការនោះដោយច្រើន ស្មារតីក៏ដំកល់ទៅ មានសេចក្ដីស្លាប់ជាអារម្មណ៍ និវរណធម៌ក៏ទ្រាមទៅ អង្គឈានសោតក៏កើតប្រាកដឡើង តែក្នុងមរណានុស្សតិកម្មដ្ឋាននេះ មានអំណាចឲ្យសម្រេចបានតែត្រឹមឧបចារជ្ឈានប៉ុណ្ណោះ មិនអាចឲ្យសម្រេចដល់អប្បនាឈានបានឡើយ ។

Convert to file PDF by Mao Chi Channa www.channa.me channa@channa.me

កាយគតាសតិ

ទ្វត្តឹសាការកម្មដ្ឋាន គឺកម្មដ្ឋានដែលត្រូវដំកល់ស្មារតីចុះក្នុងអាការ ៣២ ដែលមាននៅក្នុងកាយ ដោយធ្វើទុកក្នុងចិត្តជាបដិកូលមុខគួរខ្ពើម ហៅថា "កាយគតាសតិកម្មដ្ឋាន" ។

កាលបើព្រះយោគី មានប្រាថ្នាដើម្បីចំរើននូវកាយគតាសតិកម្មដ្ឋាននេះ គប្បីរៀនយកនូវឧគ្គហកោសល្ល គឺវិធីដែលឆ្លាសក្នុងឧគ្គហ ៧ យ៉ាង និងមនសិការកោសល្ល គឺវិធីដែលឆ្លាសក្នុងមនសិការ ១០ យ៉ាង ក្នុងសំណាក់នៃអាចារ្យដែលជាកល្យាណមិត្តជាមុន ។

ឧគ្គហកោសល្ល ៧ យ៉ាងនោះអ្វីខ្លះ ? – អធិប្បាយដូចម្ដេច ?

ឧគ្គហកោសល្ល ៧ យ៉ាងនោះ គឺ ៖

១ – វចសា ឆ្លាសដោយវាចាដែលស្វាធ្យាយក្នុងអាការទាំង ៣២ ។

២ – មនសា ឆ្លាសដោយចិត្តដែលកំណត់ស្វាធ្យាយតាមក្នុងអាការទាំង ៣២ ។

Convert to file PDF by Mao Chi Channa www.channa.me channa@channa.me

៣– វណ្ណតោ ឈ្លាសដោយកំណត់ពណ៌របស់អាការនោះៗ ។

៤– សណ្ឋានតោ ឈ្លាសដោយកំណត់សណ្ឋានរបស់អាការនោះៗ ។

៥– ទិសតោ ឈ្លាសដោយកំណត់ទិសដែលអាការនោះៗដំកល់នៅ ។

៦– ឱកាសតោ ឈ្លាសដោយកំណត់ឱកាស ដែលអាការនោះៗដំកល់នៅ ។

៧– បរិច្ឆេទតោ ឈ្លាសដោយកំណត់ទីជុំវិញរបស់អាការនោះៗ នឹងភាគដែលអាការនោះៗមិនប្រឡំគ្នា ។

អធិប្បាយៈ ត្រង់ឧគ្គហកោសល្លទី ១ ត្រូវហាត់ស្វាធ្យាយដោយវាចាឲ្យស្ទាត់ក្នុងអាការទាំង ៣២ ។

ក៏អាការទាំង ៣២ នោះលោកចាត់ទុកជា ៦ ពួកគឺៈ

ពួកទី ១ ឈ្មោះ តចបញ្ចកៈ មានអាការ ៥ គឺៈ កេសា សក់ទាំងឡាយ លោមា រោមទាំងឡាយ នខា ក្រចកទាំងឡាយ ទន្តា ធ្មេញទាំងឡាយ តចោ ស្បែក ។

Convert to file PDF by **Mao Chi Channa** www.channa.me channa@channa.me

ពួកទី ២ ឈ្មោះវក្កបញ្ចកៈ មានអាការ ៥ គឺៈ មំសំ សាច់ ន្ហារូ សរសៃទាំងឡាយ អដ្ឋិ ឆ្អឹងទាំងឡាយ អដ្ឋិមិញ្ជំ ខួរក្នុងឆ្អឹង វក្កំ ទាច ។

ពួកទី ៣ ឈ្មោះបប្ផាសបញ្ចកៈ មានអាការ ៥ គឺៈ ហទយំ បេះដូង យកនំ ថ្លើម កិលោមកំ ផ្សៀ បិហកំ សន្ទះខ្យល់ បប្ផាសំ សួត ។

ពួកទី ៤ ឈ្មោះមត្ថលុង្គបញ្ចកៈ មានអាការ ៥ គឺៈ អន្តំ ពោះវៀនធំ អន្តគុណំ ពោះវៀនតូច ឧទរិយំ អាហារថ្មី ករីសំ អាហារចាស់ មត្ថលុង្គំ ខួរក្នុងក្បាល ។

ពួកទី ៥ ឈ្មោះមេទឆក្កៈ មានអាការ ៦ គឺៈ បិត្តំ ប្រមាត់ សេម្ហំ ស្លេស្ម បុព្វោ ខ្ទុះ លោហិតំ ឈាម សេទោ ញើស មេទោ ខ្លាញ់ខាប់ ។

ពួកទី ៦ ឈ្មោះមុត្តឆក្កៈ មានអាការ ៦ គឺៈ អស្សុ ទឹកភ្នែក វសា ខ្លាញ់រាវ ខេឡោ ទឹកមាត់ សិង្ឃាណិកា ទឹកសម្បោរ លសិកា ទឹករំអិល មុត្តំ ទឹកមូត្រ ។

Convert to file PDF by Mao Chi Channa www.channa.me channa@channa.me

ត្រូវហាត់ស្វាធ្យាយក្នុងពួកទី១ ជាអនុលោមបដិលោម ឲ្យបានស្ទាត់ជាមុន សន្សឹមឆ្លងចូលទៅក្នុងពួកទី២ លុះបានស្ទាត់ក្នុងពួកទី២ហើយ ត្រូវស្វាធ្យាយភ្ជាប់មកនឹងពួកទី១ ខាងដើមវិញ ជាអនុលោមបដិលោមដូចគ្នា ត្រាតែបានស្ទាត់ ហើយសន្សឹមឆ្លងចូលទៅក្នុងពួកខាងចុងៗទៀតជាលំដាប់តទៅ ។

ត្រង់ឧគ្គហកោសល្លទី២ ត្រូវហាត់ស្វាធ្យាយដោយចិត្ត ឲ្យដូចជាស្វាធ្យាយដោយវាចា គឺថា ត្រូវលើកចិត្តឡើងកំណត់នូវអាការនោះៗ តាមលំអានដែលស្វាធ្យាយដោយវាចា ព្រោះថាស្វាធ្យាយដោយវាចា ជាបច្ច័យដល់កិរិយាស្វាធ្យាយដោយចិត្ត ។

ត្រង់ទី៣ ត្រូវរៀនកំណត់នូវពណ៌របស់អាការនោះៗ ឲ្យដឹងថា " អាការនេះមានពណ៌ដូច្នេះៗ " គ្រប់អាការទាំងអស់ ។

ត្រង់ទី៤ ត្រូវរៀនកំណត់នូវសណ្ឋានទ្រង់ទ្រាយរបស់

Convert to file PDF by Mao Chi Channa www.channa.me channa@channa.me

អាការទាំងនោះឲ្យដឹងថា "អាការនេះមានសណ្ឋានបែបនេះ ៗ" គ្រប់អាការទាំងអស់ ។

ត្រង់ទី ៥ ត្រូវរៀនកំណត់ឲ្យដឹងថា អាការណាដំកល់នៅក្នុងទិសណា ទិសខាងលើ ឬខាងក្រោម ព្រោះក្នុងសរីរប្រទេសនេះ លោកចាត់ជាទិសមាន ២ គឺទិសខាងលើ តាំងអំពីផ្ចិតឡើងទៅ ទិសខាងក្រោមតាំងអំពីផ្ចិតចុះមក ។

ត្រង់ទី ៦ ត្រូវរៀនកំណត់ឲ្យដឹងថា អាការណាដំកល់នៅក្នុងទីឱកាសបន្លោះត្រង់ណា ៗ គ្រប់អាការទាំង ៣២ ។

ត្រង់ទី ៧ ត្រូវរៀនកំណត់ឲ្យដឹងទីបំផុតជុំវិញរបស់អាការនោះ ៗ អាការណាមានទីបំផុតត្រឹមណា ទល់គ្នានឹងអាការណា ហើយនឹងរៀនកំណត់ឲ្យដឹងថា អាការទាំងនោះដោយឡែក ៗ អំពីគ្នា មិនមានច្រឡំគ្នាឡើយ(១) ។

មនសិការកោសល្ល វិធីដែលឆ្លាសក្នុងមនសិការ ១០ យ៉ាងនោះ ដូចម្តេច ?

១— ត្រង់ឧគ្គហកោសល្លទី ៧ នេះ លោកសំដែងទុកថា ២ គឺ កំណត់ថា "អាការនេះ ខាងលើត្រឹមនេះ ខាងក្រោមត្រឹមនេះ ទទឹងត្រឹមនេះ" ហៅថា សភាគបរិច្ឆេទ ១ កំណត់ថា "អាការនេះ មិនច្រឡំគ្នាទេ" ... ហៅថា វិសភាគបរិច្ឆេទ ១ ។

Convert to file PDF by Mao Chi Channa www.channa.me channa@channa.me

មនសិការកុសល វិធីដែលឆ្លាសក្នុងមនសិការ ១០ យ៉ាងនោះគឺៈ

១– អនុបុព្វតោ ត្រូវធ្វើទុកក្នុងចិត្តតាមលំដាប់នៃកោដ្ឋាស(១) តាំងអំពីស្វាធ្យាយជាដំបូងរៀងទៅ មិនត្រូវធ្វើទុកក្នុងចិត្តផ្លោះៗដោយអន្លើៗឡើយ ។

២– នាតិសីឃតោ ត្រូវធ្វើទុកក្នុងចិត្ត មិនឲ្យរហ័សរួសរាន់ពេក ។

៣– នាតិសណិកតោ ត្រូវធ្វើទុកក្នុងចិត្ត មិនឲ្យយឺតយូរពេក ។

៤– វិក្ខេបបដិពាហនតោ កាលបើចិត្តលះបង់នូវកម្មដ្ឋាន ហើយរាទៅរកអារម្មណ៍ដទៃជាខាងក្រៅ ត្រូវធ្វើទុកក្នុងចិត្តទប់មិនឲ្យចិត្តរាថយទៅវិញបាន ។

៥– បណ្ណត្តិសមតិក្កមនតោ ត្រូវធ្វើទុកក្នុងចិត្តកន្លងនូវបញ្ញត្តិដែលលោកហៅថា "សក់ រោម" ជាដើម ហើយតាំងចិត្តទុកថាជាបដិកូលៗប៉ុណ្ណោះ ។

១– ពាក្យថា "កោដ្ឋាស" និងពាក្យថា "អាការៈ" ដូចគ្នា ។

Convert to file PDF by Mao Chi Channa www.channa.me channa@channa.me

៦— អនុបុព្វមុញ្ចនតោ ត្រូវធ្វើទុកក្នុងចិត្តរៀងតាមលំដាប់នៃកោដ្ឋាស កាលបើកោដ្ឋាសណាមិនប្រាកដឡើង ត្រូវលះបង់ចេញហើយធ្វើទុកក្នុងចិត្តតែកោដ្ឋាសណាដែលប្រាកដឡើង ។

៧— អប្បនាតោ ត្រូវឲ្យដឹងកោដ្ឋាសដែលនាំមកនូវអប្បនា គឺត្រូវឲ្យដឹងថា "អាការៈទាំង ៣២ មានសក់ជាដើម សុទ្ធតែមានអំណាចនឹងញ៉ាំងអប្បនាចិត្ត ឲ្យកើតឡើងបានទាំងអស់" ។

៨— អធិចិត្តតោ ត្រូវឲ្យដឹងអធិចិត្តសូត្រ ដែលព្រះដ៏មានព្រះភាគទ្រង់សម្ដែងថា "ត្រូវឲ្យធ្វើទុកក្នុងចិត្តសព្វ ៗ កាល(១) នូវនិមិត្ត ៣ យ៉ាង គឺ: សមាធិនិមិត្ត ១ បគ្គហនិមិត្ត ១ ឧបេក្ខានិមិត្ត ១" ។

៩— សីតិភាវតោ ត្រូវឲ្យដឹងនូវសីតិភាវសូត្រ ដែលព្រះដ៏មានព្រះភាគទ្រង់សម្ដែងថា ភិក្ខុដែលប្រកបដោយ

១— ធ្វើទុកក្នុងចិត្តនូវសមាធិនិមិត្តតែម្យ៉ាង ចិត្តនឹងប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីកោសជ្ជៈ, ធ្វើទុកក្នុងចិត្តនូវបគ្គហនិមិត្ត តែម្យ៉ាងប៉ុណ្ណោះ ចិត្តនឹងប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីឧទ្ធច្ចៈ, ធ្វើទុកក្នុងចិត្តនូវឧបេក្ខានិមិត្ត តែម្យ៉ាង ចិត្តនឹងមិនតាំងនៅមាំ ។

Convert to file PDF by Mao Chi Channa www.channa.me channa@channa.me

ធម៌ ៦ យ៉ាង ១) គួរធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវព្រះនិព្វានបាន ” ។

១០– សត្តពោជ្ឈង្គកោសល្លសុត្តតោ ត្រូវឲ្យដឹងនូវសត្តពោជ្ឈង្គកោសល្លសូត្រ ដែលព្រះដ៏មានព្រះភាគទ្រង់សម្តែងថា “ត្រូវឲ្យចំរើននូវពោជ្ឈង្គទាំង ៧ ពោជ្ឈង្គណាមួយក្នុងពេលដែលចិត្តកំពុងរួញរាជាដើម ” ។

ព្រះយោគី កាលបើបានរៀនយកនូវឧគ្គហកោសល្ល ៧ យ៉ាង និងមនសិការកោសល្ល ១០ យ៉ាង ដូចពោលមកនេះ បានកំណត់ ពណ៌ សណ្ឋាន ទិស ឱកាស និងបរិច្ឆេទ គ្រប់កោដ្ឋាសមានសក់ជាដើម រួចហើយត្រូវធ្វើទុកក្នុងចិត្តថាជាបដិកូលដោយស្ថាន ៥ យ៉ាង កុំឲ្យរហ័សពេកនឹងយឺតយូរពេកជាដើម ។

បដិកូលដោយស្ថាន ៥ យ៉ាងនោះដូចម្តេច ?

បដិកូលដោយស្ថាន ៥ យ៉ាងនោះគឺ៖

១– ធម៌ ៦ យ៉ាងនោះគឺ៖ សង្កត់ចិត្តក្នុងសម័យដែលគួរ ១ ផ្គងចិត្តក្នុងសម័យដែលគួរ ១ បន្តឹងចិត្តក្នុងសម័យដែលគួរ ១ សម្លឹងចិត្តក្នុងសម័យដែលគួរ ១ មានចិត្តឈោងទៅរកមគ្គផលដ៏ឧត្តម ១ ត្រេកអរចំពោះព្រះនិព្វាន ១ ។

១–វណ្ណតោ បរិក្ខលដោយពណ៌ ៗ

២– សណ្ឋានតោ បរិក្ខលដោយសណ្ឋាន ៗ

៣– គន្ធតោ បរិក្ខលដោយក្លិន

៤– អាសយតោ បរិក្ខលដោយទីអាស្រ័យនៅ ៗ

៥–ឱកាសតោ បរិក្ខលដោយឱកាសដែលប្រតិស្ឋាននៅ ៗ

កាលបើព្រះយោគី បានធ្វើទុកក្នុងចិត្តថាជាបរិក្ខលដោយស្ថានទាំង ៥ យ៉ាងនេះ ជំរាបនូវកោដ្ឋាស ដែលមាននៅក្នុងកាយទាំងប៉ុន្មាន តាំងឡើងប្រាកដស្មើគ្នា មិនមុនមិនក្រោយ ត្រាន់តែធ្វើមនសិការជាអនុលោមថា "កេសា" ប៉ុណ្ណោះ មនសិការនោះក៏រត់ទៅទល់ដល់ "មត្ថ" ជាទីបំផុត ធ្វើមនសិការជាបដិលោមថា "មត្ថ" ប៉ុណ្ណោះ មនសិការនោះក៏រត់ត្រឡប់មកទល់ដល់ "កេសា" ជាខាងដើមវិញ សូម្បីធ្វើមនសិការក្នុងកាយរបស់បុគ្គលដទៃ ជាខាងក្រៅក៏ប្រាកដឡើងដូចគ្នា បើមនុស្សនឹងសត្វតិរច្ឆានជាដើម ដើរមកបំពោះមុខក៏លះបង់នូវអាការជាសត្វ ប្រាកដឡើងជាគំនរនៃកោដ្ឋាស

Convert to file PDF by **Mao Chi Channa** www.channa.me channa@channa.me

ទាំងអស់ ទឹកនឹងភោជនដែលសត្វទាំងនោះផឹក បរិភោគចូលទៅ ក៏ប្រាកដហាក់ដូចជាដាក់ចុះទៅក្នុងគំនរនៃកោដ្ឋាសទាំង ៣២ ។

បើព្រះយោគីធ្វើទុកក្នុងចិត្តដោយបដិកូលឲ្យរឿយ ៗ តាមមនសិការកោសល្លវិធីទាំង ១០ យ៉ាង លំដាប់មក អប្បនាចិត្តក៏នឹងកើតឡើង ។

ក៏ក្នុងអនុស្សតិកម្មដ្ឋានទាំង ១០ ឧគ្គហនិមិត្តនឹងបដិភាគនិមិត្ត មិនបានកើតគ្រប់ទាំងអស់ឡើយ គឺកើតតែក្នុងកាយគតាសតិកម្មដ្ឋាននេះ និងអានាបានស្សតិកម្មដ្ឋានប៉ុណ្ណោះឯង ។

តែឧគ្គហនិមិត្តក្នុងកាយគតាសតិកម្មដ្ឋាននេះ ឃើញអាការទាំង ៣២ តាំងឡើងប្រាកដដោយ ពណ៌ សណ្ឋាន ទិស ឱកាស និង បរិច្ឆេទ ឯបដិភាគនិមិត្ត ប្រាកដឡើងដោយបដិកូលគ្រប់អាការទាំងអស់ ។

បើព្រះយោគី សេពនូវបដិភាគនិមិត្តនោះដោយច្រើន ចំរើនឲ្យរឿយ ៗ ទៅ អប្បនាចិត្តក៏នឹងកើតឡើង តែកើតបាន

Convert to file PDF by Mao Chi Channa www.channa.me channa@channa.me

តែត្រឹមបឋមជ្ឈានប៉ុណ្ណោះ ដូចក្នុងអសុភកម្មដ្ឋានដែរ ។

អានាបានស្សតិ

កាលបើព្រះយោគាវចរកុលបុត្រ មានប្រាថ្នាដើម្បីចំរើននូវអានាបានស្សតិកម្មដ្ឋាន គប្បីធ្វើនូវបុព្វកិច្ចមានជម្រះសីលរបស់ខ្លួនឲ្យបរិសុទ្ធជាដើម ហើយរៀនយកនូវកម្មដ្ឋានឲ្យប្រកបដោយសន្ធិ ៥ យ៉ាង ក្នុងសំណាក់នៃអាចារ្យដែលជាកល្យាណមិត្តជាមុន រួចហើយសឹមចំរើន ។

សន្ធិ ៥ យ៉ាងនោះដូចម្តេច ?

សន្ធិ ៥ យ៉ាងនោះដូច្នេះគឺៈ

១– ឧគ្គហោ ត្រូវរៀនយកនូវគម្ពីរដែលសម្តែងអំពីកម្មដ្ឋាននេះឲ្យបានចេះដឹងសេចក្តីអធិប្បាយសព្វគ្រប់ ។

២– បរិបុច្ឆា ត្រូវសាកសួរអាចារ្យឲ្យច្បាស់លាស់ត្រង់សេចក្តីណាដែលនៅមានសង្ស័យ ។

៣– ឧបដ្ឋានំ ត្រូវដំកល់ទុកនូវនិមិត្តដែលចំរើនបានកើតឡើងហើយ ។

៤– អប្បនា ត្រូវរៀនឲ្យដឹងថា ដែលនឹងដល់នូវ

Convert to file PDF by Mao Chi Channa www.channa.me channa@channa.me

អប្បនាឈានក្នុងកម្មដ្ឋាននេះនោះយ៉ាងនេះៗ ។

៥– លក្ខណៈ ត្រូវរៀនឲ្យដឹងនូវលក្ខណៈនៃកម្មដ្ឋាននេះថា ដែលនឹងអាចចំរើនបាននូវអប្បនានោះ ដោយអំណាចនៃគណនាវិធី អនុពន្ធនាវិធី និងផុសនាវិធី ។

លុះព្រះយោគីបានរៀនយកនូវកម្មដ្ឋាន ប្រកបដោយសន្ធិទាំង ៥ នេះស្ទាត់ហើយ ត្រូវចូលទៅកាន់សេនាសនៈដ៏សមគួរ អង្គុយនៅឲ្យស្រួល រឭកដល់គុណព្រះរត្នត្រៃញ៉ាំងចិត្តឲ្យជ្រះថ្លាជាមុន ហើយសង្រួមផ្ចង់ទុកក្នុងចិត្តតាមលំអានដែលរៀនមកអំពីសំណាក់នៃអាចារ្យកុំឲ្យភ្លេចត្រង់បទណានីមួយឡើយ ។

មនសិការវិធី គឺវិធីដែលត្រូវផ្ចង់ទុកក្នុងចិត្តនូវអានាបានស្សតិកម្មដ្ឋាននេះមាន ៨ យ៉ាង ។

មនសិការវិធីទាំង ៨ យ៉ាងនោះអ្វីខ្លះ? — អធិប្បាយដូចម្តេច?

មនសិការវិធីទាំង ៨ យ៉ាងនោះគឺ:

១– គណនា គឺរាប់នូវខ្យល់អស្សាសៈ បស្សាសៈ(១)

១– ខ្យល់ដង្ហើមចេញ-ចូល ។

២– អនុពន្ធនា   កិរិយាចងក្រងស្មារតីបញ្ជូនទៅតាមខ្យល់អស្សាសៈ-បស្សាសៈ ។

៣– ផុសនា   ទីដែលខ្យល់អស្សាសៈ-បស្សាសៈពាល់ត្រូវ ។

៤– ឋបនា   កិរិយាដំកល់ចិត្តទុកក្នុងអារម្មណ៍ដោយប្រពៃ   បានដល់អប្បនា ។

៥– សល្លក្ខណា កិរិយាកំណត់នូវអនិច្ចាទិលក្ខណៈបានដល់វិបស្សនាបញ្ញា ។

៦– វិវដ្តនា   កិរិយាវិលត្រឡប់ចាកបវត្តធម៌នឹងនិមិត្តធម៌   បានដល់មគ្គ ៤ ។

៧– បារិសុទ្ធិ ភាវៈស្អាតដោយជុំវិញ   ចាកសង្កិលេសធម៌   បានដល់ផល ៤ ។

៨– បដិបស្សនា ប្រាជ្ញាដែលពិចារណាឃើញនូវលក្ខណៈតាមលំដាប់នៃវិបស្សនា បានដល់បច្ចវេក្ខណញ្ញាណ ១៩[1]

១– បច្ចវេក្ខណញ្ញាណ ១៩ គោតកាច់យកមគ្គ ៤ ផល ៤ និព្វាន ១ និងកិលេសដែលសល់នៅហើយលះបង់បាន ១០ (សំដៅយកញ្ញាណដែលពិចារណានឹងធម៌ទាំង ១៩ នោះ)។

Convert to file PDF by Mao Chi Channa www.channa.me channa@channa.me

ក្នុងមនសិការវិធីទាំង ៨ នេះ ពីត្រឹមទី ១ ដល់ទី ៤ សម្រាប់ព្រះយោគីដែលជាអាទិកម្មិកៈ ពីត្រឹមទី ៥ ដល់ទី ៨ សម្រាប់ព្រះយោគីដែលបានដល់ បតក្កដ្ឋាន និងបញ្ចកដ្ឋានហើយ ។

ត្រង់គណនាវិធីទី ១ អធិប្បាយថាៈ ព្រះយោគីដែលជាអាទិកម្មិកៈ កាលដែលផ្តើមទុកក្នុងចិត្តនូវកម្មដ្ឋាននេះ គប្បីផ្តើមទុកក្នុងចិត្តដោយកិរិយារាប់ជាមុន ។

ក៏វិធីដែលរាប់នោះ មិនត្រូវរាប់ឲ្យតិចជាង ៥ ព្រោះទីនិកាសបង្អៀតចិត្តនឹងញាប់ញ័រមិនត្រូវរាប់ ឲ្យច្រើនលើសជាង ១០ ព្រោះចិត្តនឹងអាស្រ័យនៅតែក្នុងវិធីរាប់ប៉ុណ្ណោះ មិនត្រូវបង្អង់ត្រង់បន្លោះ ៗ ព្រោះចិត្តប្រាល់ ត្រូវរាប់ដើមជម្លងវង្វើល ៗ គួបខ្យល់ចេញនិងខ្យល់ចូលរាប់ទៅជាគូ ៗ ខ្យល់ណាដែលប្រាកដនៅត្រង់ភ្លោងច្រមុះ ត្រូវចាប់រាប់ខ្យល់នោះមុនៈ ថាៈ មួយ ៗ ពីរ ៗ ។ល។ ប្រាំបួន ៗ ដប់ ៗ „ ដរាប់ដល់ខ្យល់អស្សាសៈ-បស្សាសៈ ប្រាកដឡើង ។

លុះដល់ខ្យល់អស្សាសៈ-បស្សាសៈ ប្រព្រឹត្តទៅកាន់តែរហាស់ឡើង ត្រូវរាប់ក៏ឲ្យកាន់តែញាប់ឡើងទៀត ហើយ

Convert to file PDF by Mao Chi Channa www.channa.me channa@channa.me

មិនត្រូវចាប់យកខ្យល់ ដែលចេញមកអំពីខាងក្នុងនឹងចូលទៅអំពីខាងក្រៅមករាប់ឡើយ ត្រូវចាប់យកតែខ្យល់ដែលប៉ះត្រូវដល់ទ្វារច្រមុះប៉ុណ្ណោះមករាប់ថា «មួយ ពីរ បី បួន ប្រាំ ។ មួយ ពីរ បី បួន ប្រាំ ប្រាំមួយ ។ មួយ ពីរ ។ល។ ប្រាំមួយ ប្រាំពីរ ។ មួយ ពីរ ។ល។ ប្រាំពីរ ប្រាំបី ។ មួយ ពីរ ។ល។ ប្រាំបី ប្រាំបួន ។ មួយ ពីរ ។ល។ ប្រាំបួន ដប់» ។

កាលបើកម្មដ្ឋាន ជាប់នៅដោយកិរិយារាប់យ៉ាងនេះហើយ ចិត្តក៏នឹងដំកល់នៅមាំ មានអារម្មណ៍តែមួយយ៉ាងឯក មិនតែប៉ុណ្ណោះ ដោយអំណាចដែលដំកល់ទុកនូវស្មារតីបំពីនត្រង់ឱកាសដែលខ្យល់អស្សាសៈ-បស្សាសៈ ប៉ះពាល់ត្រូវយ៉ាងនេះភាវនាក៏នឹងបានសម្រេចមិនខាន ។

ត្រង់អនុពន្ធនាវិធីទី២ អធិប្បាយថាៈ កាលបើព្រះយោគីធ្វើទុកក្នុងចិត្តដោយកិរិយារាប់រួចហើយ ត្រូវបញ្ឈប់ ហើយបញ្ជូនស្មារតីទៅតាមខ្យល់ អស្សាសៈ-បស្សាសៈ ធ្វើទុកក្នុងចិត្តកុំឲ្យមានចន្លោះ តែមិនត្រូវធ្វើទុកក្នុងចិត្តដោយអំណាចឃងដើមនឹងពាក់កណ្ដាលនឹងខាងចុងថា «ខ្យល់ដង្ហើម

Convert to file PDF by **Mao Chi Channa** www.channa.me channa@channa.me

បេញ ផ្ចិតជាខាងដើម បេះដូងជាកណ្ដាល ចុងច្រមុះជាខាងចុង ខ្យល់ដង្ហើមចូល ចុងច្រមុះជាខាងដើម បេះដូងជាកណ្ដាល ផ្ចិតជាខាងចុង” ដូច្នេះឡើយ ព្រោះជាហេតុនាំឲ្យចិត្តរាយមាយ ។

ត្រង់ផុសនាវិធីទី ៣ មិនមែនជាផ្សេងគ្នាពាក្យគណនាវិធី និងអនុពន្ធនាវិធីនោះឡើយ គឺសំដៅយកត្រង់បញ្ជូនស្មារតីទៅតាមវិធីនៃកិរិយារាប់ហើយស្អង់ ពិចារណាធ្វើទុកក្នុងចិត្តមិនឲ្យមានចន្លោះ ត្រង់ឱកាសដែលខ្យល់អស្សាសៈ-បស្សាសៈពាល់ត្រូវហើយនោះប៉ុណ្ណោះឯង ។

ត្រង់ឋបនាវិធីទី ៤ អធិប្បាយថាៈ កាលដែលព្រះយោគីរាប់នូវខ្យល់អស្សាសៈ-បស្សាសៈ ត្រង់កន្លែងដែលប៉ះពាល់ត្រូវទ្វារ ហើយធ្វើទុកក្នុងចិត្តនូវខ្យល់នោះៗ ដោយរាប់ផង ហើយកំណត់តែត្រង់ទីដែលខ្យល់មកប៉ះពាល់ត្រូវផង រួចហើយបង្អង់រាប់ក្នុងទីនោះ តាំងបញ្ជូនស្មារតីទៅកាន់ខ្យល់អស្សាសៈបស្សាសៈទាំងនោះ បើនិមិត្តណាប្រាកដឡើងគួរល្មមញុំាងអប្បនាចិត្តឲ្យកើតឡើងបាន ក៏ដំកល់ចិត្តទុកតែក្នុងនិមិត្តនោះប៉ុណ្ណោះ ។

Convert to file PDF by **Mao Chi Channa** www.channa.me channa@channa.me

ត្រង់ទី៥-៦-៧-៨ អធិប្បាយថាៈ ព្រះយោគីដែលបានដល់បត្តកដ្ឋាននិងបញ្ញកដ្ឋានហើយ បើមានប្រាជ្ញាដើម្បីចំរើននូវកម្មដ្ឋាននេះដោយសល្លក្ខណាវិធី គឺវិធីនៃវិបស្សនាញាណនិងវិវដ្ដនាវិធីគឺវិធីនៃអរិយមគ្គទាំង៤ ឲ្យបានដល់នូវបារិសុទ្ធិ គឺព្រះអរិយផលទាំង៤ហើយនឹងដំកល់នៅក្នុងភាវៈជាព្រះអរហន្ត ជាទក្ខិណេយ្យបុគ្គលដ៏ប្រសើរ អ្នកដល់នូវទីបំផុតនៃបដិបស្សនា គឺបច្ចវេក្ខណញ្ញាណមានប្រភេទ ១៩ យ៉ាងនោះ ក៏គប្បីធ្វើឈាននោះឲ្យស្អាតដោយវសីទាំង ៥ ហើយកំណត់នូវនាមនិងរូបចំរើននូវវិបស្សនាតទៅទៀត នឹងបានសម្រេចដូចសេចក្ដីប្រាថ្នា ។

ក៏ក្នុងអានាបានស្សតិកម្មដ្ឋាននេះ បើព្រះយោគីជាអាទិកម្មិកៈ ដំកល់ចិត្តទុកក្នុងឱកាសដែលខ្យល់អស្សាសៈ-បស្សាសៈពាល់ត្រូវជាប្រក្រតី ញ៉ាំងមនសិការឲ្យប្រព្រឹត្តទៅធឿយ ៗ ដោយឧបាយនៃប្រាជ្ញា តាមលំអាននៃមនសិការវិធីទាំង៤ខាងដើម មិនឃ្លាតប៉ុន្មានឡើយ ខ្យល់អស្សាសៈ-

Convert to file PDF by Mao Chi Channa www.channa.me channa@channa.me

បស្សាសៈទាំងឡាយនោះក៏នឹងប្រាកដឡើង ហើយឧគ្គហនិមិត្តនឹងបដិភាគនិមិត្ត ក៏នឹងកើតឡើងផង តែថានិមិត្តទាំង ២ យ៉ាងនោះ ក្នុងកម្មដ្ឋាននេះ លោកសម្តែងគួបបួលជាមួយគ្នា ពុំបានញែកឲ្យឃើញដោយឡែក ៗ អំពីគ្នាឡើយ ។

ព្រះយោគីអង្គខ្លះ ដែលញុំាងសុខសម្ផស្សឲ្យកើតឡើងបាន និមិត្តតាំងឡើងប្រាកដដូចបុយគរក៏មាន ដូចបុយកប្បាសក៏មាន ដូចទវខ្យល់ក៏មាន(១) ដូចដួងផ្កាយក៏មាន ដូចដួងកែវមណីក៏មាន ដូចដួងកែវមុក្តាក៏មាន បើព្រះយោគីអង្គខ្លះដែលញុំាងសម្ផស្សឲ្យកើតឡើងរឹង និមិត្តតាំងឡើងប្រាកដដូចគ្រាប់កប្បាសក៏មាន ដូចដក់ធ្វើដោយឈើខ្លឹមក៏មាន ដូចសរសៃសង្វារវែងក៏មាន ដូចចង្កោមផ្កាក៏មាន ដូចសំណុំផ្សែងក៏មាន ដូចសរសៃពីងពាងក៏មាន ដូចផ្ទៃពពកក៏មាន ដូចផ្កាឈូកក៏មាន ដូចកង់នៃរថក៏មាន ដូចមណ្ឌលនៃព្រះចន្ទ្រក៏មាន ដូចមណ្ឌលនៃព្រះអាទិត្យក៏មាន(២) ។

១– នេះជាពាក្យកេចិអាចារ្យ ។ ២– នេះជាពាក្យនៃថ្លៃយក្នុងអដ្ឋកថា ។

ចាប់ដើមអំពីនិមិត្តកើតឡើងយ៉ាងនេះ នីវរណធម៌នឹងកិលេសរបស់ព្រះយោគីអង្គនោះក៏ទ្រោមស្ងប់ទៅ សតិក៏ប្រុងឡើង ហើយចិត្តសោតក៏ដំកល់នៅមាំដោយឧបចារសមាធិ ។

បើព្រះយោគីរក្សាទុកនូវនិមិត្តនោះ ឲ្យល្អដោយរក្ខណាវិធិធ្វើទុកក្នុងចិត្តឲ្យរឿយ ៗ ដោយអប្បនាកោសល្លវិធី ហើយប្រកបព្យាយាមឲ្យស្មើ ក៏តែធ្វើទុកក្នុងចិត្តដោយពណ៌ នឹងពិចារណាដោយលក្ខណៈ ក៏នឹងអាចញ៉ាំងអប្បនាឈានឲ្យកើតឡើងបានទាំងចតុក្កន័យនឹងបញ្ចកន័យ ដូចកុងកសិណទាំង១០ដែរ ។

ឧបសមានុស្សតិ

កាលបើព្រះយោគាវចរកុលបុត្រ មានប្រាថ្នាដើម្បីចំរើននូវឧបសមានុស្សតិកម្មដ្ឋាន គប្បីចូលទៅកាន់ទីដែលស្ងាត់ចាកអារម្មណ៍ផ្សេង ៗ ហើយរឭកដល់គុណរបស់ព្រះនិព្វានដែលជាគ្រឿងរម្ងាប់បង់នូវសំសារទុក្ខទាំងពួង តាមលំអានព្រះពុទ្ធដីកាដូច្នេះជាដើមថា « យាវតា ភិក្ខវេ ធម្មា សង្ខតា វា អសង្ខតា វា វិរាគោ តេសំ ធម្មានំ អគ្គមក្ខាយតិ ម្នាលភិក្ខុ

ទាំងឡាយ ធម៌ទាំងប៉ុន្មាន ទោះជាសង្ខតក្តី ជាអសង្ខតក្តី មានតែវិរាគធម៌គឺព្រះនិព្វានឯង ប្រាកដជាប្រសើរដោយវិសេស ជាងធម៌ទាំងឡាយនោះ យទិទំ មទនិម្មទនោ បិបាសវិនយោ អាលយសមុគ្ឃាតោ វដ្ដុបច្ឆេទោ តណ្ហក្ខយោ វិរាគោ និរោធោ និព្វានំ វិរាគធម៌នេះ ជាគ្រឿងញាំញីនូវសេចក្តីស្រវឹង ជាគ្រឿងបណ្តេញបង់នូវសេចក្តីស្រេកឃ្លានក្នុងកាម ជាគ្រឿងដកឡើងនូវសេចក្តីអាល័យក្នុងកាមគុណ ជាគ្រឿងកាត់បង់នូវតេភូមិកវដ្ដ ជាគ្រឿងអស់ទៅនៃតណ្ហា ជាគ្រឿងលាកបាកតណ្ហា ជាទីរលត់ទៅនៃតណ្ហា ចេញរួចស្រឡះហើយចាកព្រៃស្បាតគឺតណ្ហា ៕

ឧបសមានុស្សតិកម្មដ្ឋាននេះ មានអំណាចឲ្យសម្រេចបានតែត្រឹមឧបចារជ្ឈានដូចក្នុងពុទ្ធានុស្សតិជាដើមដែរ ៕

អនុស្សតិកម្មដ្ឋាន ១០ ចប់

Convert to file PDF by Mao Chi Channa www.channa.me channa@channa.me

ព្រហ្មវិហារ ៤

មេត្តាព្រហ្មវិហារ

កាលបើព្រះយោគាវចរកុលបុត្រ មានប្រាថ្នាដើម្បីចំរើននូវមេត្តាព្រហ្មវិហារ គប្បីចូលទៅកាន់ទីដែលស្ងាត់ចាកអារម្មណ៍ផ្សេងៗ អង្គុយនៅឲ្យស្រួល ពិចារណានូវទោសក្នុងសេចក្ដីប្រទុស្ត (ទោស) នឹងអានិសង្សក្នុងសេចក្ដីអំណត់ (ខន្តី) ជាមុន ។

ទោសក្នុងសេចក្ដីប្រទុស្តដូចម្ដេចខ្លះ? — អានិសង្សក្នុងសេចក្ដីអំណត់ដូចម្ដេចខ្លះ? — ហេតុអ្វីទើបត្រូវពិចារណាជាមុន?

ទោសក្នុងសេចក្ដីប្រទុស្តនោះលោកពោលទុកថា "បើបុគ្គលណាដែលទោសគ្របសង្កត់ហើយ បុគ្គលនោះអាចហ៊ានសម្លាប់សត្វជាដើមបាន" ឯអានិសង្សក្នុងសេចក្ដីអំណត់នោះ ព្រះដ៏មានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ទុកដូច្នេះជាដើមថា "ខន្តី គឺ សេចក្ដីអំណត់ជាតបធម៌មួយយ៉ាងឧត្ដម"(១) បានជា

---

១ — សេចក្ដីនេះសង្ខេបពេក លោកអ្នកត្រូវការ គប្បីស្វែងរកមើលក្នុងសេចក្ដីដែលពិស្ដារផងចុះ ។

Convert to file PDF by Mao Chi Channa www.channa.me channa@channa.me

ត្រូវពិចារណាជាមុន ព្រោះជាកម្មដ្ឋាននេះ ព្រះយោគីត្រូវចំរើនដើម្បីនឹងលះបង់នូវទោស ហើយនឹងបាននូវខន្តីប៉ុណ្ណោះ បើមិនបានពិចារណាឲ្យឃើញជាមុនហើយ ក៏មិនអាចដើម្បីនឹងលះបង់នូវទោសដែលមិនឃើញ ហើយបាននូវអានិសង្សដែលមិនដឹងនោះឡើយ ។

កាលដែលព្រះយោគីប្រារព្ធនឹងចំរើនមុនដំបូង កុំអាលចំរើនក្នុងបុគ្គលដែលជាទោស ៤ ពួកគឺៈ បុគ្គលដែលមិនជាទីស្រឡាញ់ ១ សំឡាញ់ដែលជាទីស្រឡាញ់ក្រៃពេក ១ បុគ្គលដែលជាកណ្តាល ១ បុគ្គលដែលមានពៀរដល់គ្នា ១ មិនតែប៉ុណ្ណោះសោត សំរាប់បុគ្គលដែលមិនមែនជាខេត្ត ២ ពួកគឺៈ បុគ្គលដែលមានភេទខុស (១) គ្នា ១ បុគ្គលដែលធ្វើមរណកាលកន្លងហើយ ១ ក៏មិនគប្បីចំរើនមេត្តាព្រហ្មវិហារទៅរកជាដំបូងឡើយ ។

១— បុគ្គលដែលមានភេទខុសគ្នានោះ សំដៅយកភេទបុរសនឹងស្ត្រី គឺបើព្រះយោគីជាបុរស មិនត្រូវចំរើនមេត្តាព្រហ្មវិហារទៅរកស្ត្រីដោយចំ ៗ បើព្រះយោគីជាស្ត្រីវិញ ក៏មិនត្រូវចំរើនទៅរកបុរសដោយចំ ៗ ឡើយ ។

Convert to file PDF by Mao Chi Channa www.channa.me channa@channa.me

បុគ្គលទាំងនោះ មានទោសដល់មេត្តាព្រហ្មវិហារដូចម្ដេច ទើបលោកហាមមិនឲ្យចំរើនជាដំបូង?

បុគ្គលទាំងនោះមានទោសដូច្នេះគឺៈ បុគ្គលដែលមិនជាទីស្រឡាញ់ លំបាកនឹងទាញមកដឹកល់ទុកឲ្យជាទីស្រឡាញ់, សំឡាញ់ដែលជាទីស្រឡាញ់ក្រៃពេក លំបាកនឹងទាញមកដឹកល់ទុកឲ្យជាកណ្ដាល បុគ្គលដែលជាកណ្ដាល លំបាកនឹងទាញមកដំកល់ទុកឲ្យជាទីគោរព នឹងជាទីស្រឡាញ់ បុគ្គលដែលមានពៀរដល់គ្នា បើចំរើនមេត្តាព្រហ្មវិហារទៅរកនឹងកើតសេចក្ដីក្រោធ បុគ្គលដែលមានភេទខុសគ្នានឹងកើតសេចក្ដីតម្រេក បុគ្គលដែលធ្វើមរណកាលកន្លងហើយ នឹងមិនដល់នូវអប្បនានិងឧបចារៈ ហេតុនោះ ទើបលោកហាមមិនឲ្យចំរើនមេត្តាទៅរកជាដំបូង ។

បើដូច្នោះត្រូវឲ្យចំរើនចំពោះបុគ្គលដូចម្ដេចជាមុន?

ត្រូវឲ្យចំរើនចំពោះខ្លួនព្រះយោគីជាមុន គឺត្រូវចំរើនឲ្យរឿយៗថា "អហំ សុខិតោ ហោមិ និទ្ទុក្ខោ សូមឲ្យអញបានដល់នូវសេចក្ដីសុខ កុំមានទុក្ខឡើយ" ឬនឹងចំរើនថា

"អវេរោ អព្យាបជ្ជោ អនីឃោ សុខី អត្តានំ បរិហរាមិ សូមឲ្យអញជាបុគ្គលគ្មានពៀរ គ្មានទុក្ខ គ្មានទោស ឲ្យមានតែសេចក្ដីសុខ សូមរក្សាខ្លួនឲ្យបានយ៉ាងនេះជាដរាបទៅ" ដូច្នេះក៏បាន ។

បើព្រះយោគី បំរើននូវមេត្តាព្រហ្មវិហារចំពោះខ្លួនយ៉ាងនេះជារឿយៗហើយ អប្បនាចិត្តនៅមិនទាន់កើតឡើង ក៏គប្បីដំកល់ទុកនូវខ្លួនឲ្យជាបន្ទាល់ ហើយទាញយកសត្វទាំងឡាយដទៃមកប្រៀបថា "អញប្រាថ្នានូវសេចក្ដីសុខ ខ្ពើមរអើមទុក្ខ ប្រាថ្នាចង់រស់ មិនចង់ស្លាប់យ៉ាងណា សត្វទាំងឡាយដទៃ ក៏ប្រាថ្នានូវសេចក្ដីសុខ ខ្ពើមរអើមទុក្ខ ប្រាថ្នាចង់រស់ មិនចង់ស្លាប់យ៉ាងនោះដែរ" រួចហើយត្រូវចំរើនមេត្តាចំពោះបុគ្គល ដែលគួរគោរពមានអាចារ្យនឹងឧបជ្ឈាយ៍ជាដើមឲ្យរឿយៗថា "ឯស សប្បុរិសោ សុខិតោ ហោតុ និទ្ទុក្ខោ សូមឲ្យលោកជាសប្បុរសនុ៎ះ បានដល់នូវសេចក្ដីសុខ កុំបីមានទុក្ខឡើយ" ។

Convert to file PDF by Mao Chi Channa www.channa.me channa@channa.me

ដោយអំណាច ដែលព្រះយោគីបំរើននូវមេត្តាព្រហ្មវិហារ បំពោះបុគ្គលមានសភាពយ៉ាងនេះ អប្បនាចិត្តក៏ទំងកើតឡើង ដោយពិត តែបើនៅមិនទាន់ដល់នូវសេចក្តីត្រេកអរដោយ ព្យាយាមប៉ុណ្ណោះ គប្បីបំរើនបំពោះបុគ្គលដែលជាទីស្រឡាញ់ បុគ្គលដែលជាកណ្តាល បុគ្គលដែលមានពៀរដល់គ្នាតទៅ ទៀត បំរើនក្នុងកោដ្ឋាសនីមួយៗ ធ្វើចិត្តឲ្យគួរដល់កម្ម ទាញ យកបុគ្គលដែលជាទីស្រឡាញ់ មកដាក់ត្រង់កន្លែងបុគ្គលដែល ជាកណ្តាលៗ មកដាក់ត្រង់កន្លែងបុគ្គលដែលមានពៀរដល់គ្នា បន្ទោបង់នូវបដិឃក្នុងបុគ្គល ដែលមានពៀរដល់គ្នា; លំដាប់ មកទៀត គប្បីបំរើនឲ្យរឿយៗ ញុំាងចិត្តឲ្យប្រព្រឹត្តទៅស្មើ ជាសីមសម្ភេទ(១) ក្នុងជនទាំង ៤ ពួកគឺ: ខ្លួនព្រះយោគី ១ បុគ្គលដែលជាទីស្រឡាញ់ ១ បុគ្គលដែលជាកណ្តាល ១ បុគ្គលដែលមានពៀរដល់គ្នា ១ មិនឲ្យមានផ្ទួនមានស្រោល

១—សីមា (ដែន) នូវទីនេះមាន ៤ គឺ: បុគ្គលជាទីស្រឡាញ់ដែន ១ បុគ្គលជាកណ្តាលដែន ១ បុគ្គលដែលមានពៀរដែន ១ ខ្លួនព្រះយោគីដែន ១ ត្រូវដែលផ្សាយមេត្តាចិត្តទៅស្មើក្នុងដែនទាំង ៤ ហៅថា "សីមសម្ភេទ" ។

Convert to file PDF by **Mao Chi Channa** www.channa.me channa@channa.me

ជាងគ្នា; សីមសម្ភេទនេះហើយ ដែលលោកហៅថានិមិត្តក្នុងកម្មដ្ឋាននេះ ព្រោះថាក្នុងព្រហ្មវិហារទាំង ៤ មិនមានឧគ្គហនិមិត្តនិងបដិភាគនិមិត្តដូចក្នុងកសិណទាំង ១០ ជាដើមឡើយ មានតែសមថនិមិត្ត ដែលប្រព្រឹត្តទៅដោយអំណាចនៃសីមសម្ភេទប៉ុណ្ណោះ ។

បើព្រះយោគីសេពនូវនិមិត្តនោះដោយច្រើន ចំរើនឲ្យរឿយ ៗ ឡើងទៅ ក៏នឹងបានដល់នូវអប្បនាឈានដោយងាយមិនមានលំបាកឡើយ តែក្នុងកម្មដ្ឋាននេះឲ្យសម្រេចបានតែត្រឹមតតិយជ្ឈានក្នុងចតុក្កន័យ ឬចតុត្ថជ្ឈានក្នុងបញ្ចកន័យប៉ុណ្ណោះ តែបើព្រះយោគីផ្សាយមេត្តាព្រហ្មវិហារ ដោយអំណាចនៃឈាននីមួយ ៗ ចំពោះសត្វដែលនៅក្នុងទិស ១ ទិស ២ដរាបដល់គ្រប់ទិសទាំង ១០ ជាអនោធិសោធរណា(១) ដោយអាការ ៥(២)

១— ផ្សាយមេត្តាព្រហ្មវិហារមិនមានចំពោះបុគ្គលសត្វថា “សត្វទាំងអស់ ព្រាណទាំងអស់ ភូតទាំងអស់ បុគ្គលទាំងអស់ ដែលរាប់ថាមានអត្តភាពទាំងអស់ ចូរកុំឲ្យមានពៀរ កុំឲ្យមានទុក្ខ កុំឲ្យមានទោស ចូរឲ្យបាននូវសេចក្ដីសុខ ចូររក្សាខ្លួនឲ្យបានយាំងនេះដើរបទៅ” ។

២— អាការ ៥ នោះគឺ៖ សត្វទាំងអស់ ១ ព្រាណទាំងអស់ ១ ភូតទាំងអស់ ១ បុគ្គលទាំងអស់ ១ ដែលរាប់ថាមានអត្តភាពទាំងអស់ ១ ។

Convert to file PDF by Mao Chi Channa www.channa.me channa@channa.me

ជាឱធិសោផរណា(១) ដោយអាការ ៧(២) ជាទិសាផរណាដោយអាការ ១០(៣) ក៏នឹងបាននូវអានិសង្ស ១១ យ៉ាង មានដេកនៅជាសុខជាដើម មានទៅកើតនៅក្នុងស្ថានព្រហ្មលោកជាទីបំផុត ។

ករុណាព្រហ្មវិហារ

កាលបើព្រះយោគាវចរកុលបុត្រ មានប្រាថ្នាដើម្បីចំរើននូវករុណាព្រហ្មវិហារ គប្បីចូលទៅកាន់ទីដែលស្ងាត់បាកអារម្មណ៍ផ្សេងៗ ពិចារណានូវទោសក្នុងសេចក្តីបៀតបៀន (និក្ករុណា) នឹងអានិសង្សក្នុងករុណា (អវិហិំសា) ជាមុនថា "ផលរបស់និក្ករុណា (វិហិំសា) សេចក្តីបៀតបៀន ធ្វើទុក្ខសត្វដោយដៃនឹងដុំដីនិងម្ជុលជាដើមនេះ ដំណាមកព្រៃពេកទាំងក្នុងបច្ចុប្បន្ននេះ នឹងបរលោកខាយ ផលរបស់ករុណា

១ — ផ្សាយមេត្តាព្រហ្មវិហារចំពោះសត្វដោយត្រង់ៗថា "ស្ត្រីទាំងអស់ បុរសទាំងអស់ អរិយៈទាំងអស់ អនរិយៈទាំងអស់ ទេវតាទាំងអស់ មនុស្សទាំងអស់ វិនិបាតិកទាំងអស់ ចូរកុំសៀរមានពៀរ ។ល។ ចូររក្សាខ្លួនឲ្យបានយ៉ាងនេះជាដើមឃើញ " ។

២ — អាការ ៧ នោះគឺ ស្ត្រីទាំងអស់ ។ល។ វិនិបាតិកទាំងអស់ ។

៣ — ផ្សាយមេត្តាព្រហ្មវិហារទៅកាន់ពួកសត្វក្នុងទិសទាំង ១០ សត្វក្នុងទិសនីមួយៗ ចាត់ជាអាការ ៧ ត្រូវទៅជាអាការ ១០ ។

Convert to file PDF by Mao Chi Channa www.channa.me channa@channa.me

សេចក្ដីអាណិតអាសូរសត្វ ទើបប្រសើរទាំងក្នុងបច្ចុប្បន្ននេះ នឹងបរលោកខាងមុខ" ។

កាលបើព្រះយោគី ប្រាថ្នានឹងចំរើននូវករុណាព្រហ្មវិហារនេះ កុំគប្បីចំរើនចំពោះបុគ្គលដែលជាទោស ៤ ពួក នឹងបុគ្គលដែលមិនមែនជាទោស ២ ពួក ដូចពោលមកហើយក្នុងមេត្តាភាវនានោះឡើយ; បើប្រទះឃើញបុគ្គលណាមួយដែលគួរឲ្យអាណិត ដូចមនុស្សពិកលពិការ កំសត់ទុរគត កំបុតដៃកំបុតជើងជាដើម ក៏គប្បីញ៉ាំងករុណាព្រហ្មវិហារឲ្យប្រព្រឹត្តទៅក្នុងបុគ្គលនោះថា "កិច្ឆំ វតាយំ សត្តោ អាបន្នោ អប្បេវនាម ឥមម្ហា ទុក្ខា មុច្ចេយ្យ ឱហ្ន៎! សត្វនេះ ដល់នូវសេចក្ដីលំបាក ធ្វើដូចម្ដេចហ្ន៎! នឹងគប្បីឲ្យរួចចាកទុក្ខនេះបាន,, ។

បើរកបុគ្គលដែលគួរអាណិតបែបនេះពុំបាន គប្បីទាញយកបុគ្គលដែលកំពុងបាននូវសេចក្ដីសុខ តែប្រព្រឹត្តធ្វើនូវអំពើបាបជាប្រក្រតី មកប្រៀបនឹងមនុស្សទោសដែលរាជអាជ្ញាត្រូវឲ្យសម្លាប់បង់ ហើយញ៉ាំងករុណាព្រហ្មវិហារឲ្យប្រព្រឹត្តទៅថា "បុគ្គលនោះ បានសេចក្ដីសុខតែក្នុងបច្ចុប្បន្នជាតិនេះទេ

តទៅទៀត មុខជាសោយនូវទុក្ខទោមនស្សជាពន្លឹក ក្នុងអបាយភូមិមិនខាន ព្រោះមិនមានធ្វើកល្យាណកម្មដោយទ្វារណាមួយសោះឡើយ ដូចជាមនុស្សទោសដែលរាជបុរសវាយភ្លេងដើរក្លុកបណ្ដើរទៅកាន់ទីដែលនឹងសម្លាប់ បើមានគេឲ្យនូវខាទនីយភោជនីយាហារបន្តិចបន្តួច ក៏បរិភោគសម្ដែងអាការដូចជាបាននូវសេចក្ដីសុខ ស្កប់ស្កល់ទៅដោយភោគ តែមិនមានបុគ្គលណាមួយ គេសំគាល់ថាបានសុខឡើយ គេសំគាល់ថាមុខជានឹងស្លាប់ដោយពិត ” ។

តអំពីនោះមក គប្បីញុំាងករុណាព្រហ្មវិហារដោយឧបាយនេះឲ្យប្រព្រឹត្តទៅក្នុងបុគ្គលដែលជាទីស្រឡាញ់ បុគ្គលដែលជាកណ្ដាល បុគ្គលដែលមានពៀរដល់គ្នា រៀងជាលំដាប់មក សូម្បីបុគ្គលនោះ ៗ ជាអ្នកធ្វើនូវកុសលកម្មក្ដី ក៏គប្បីឲ្យប្រព្រឹត្តទៅថា “ បុគ្គលនោះ ៗ គង់ដល់នូវសេចក្ដីទុក្ខដោយពិត ព្រោះកន្លងនូវវដ្ដទុក្ខមិនទាន់ផុត ”; លំដាប់មកគប្បីឲ្យប្រព្រឹត្តទៅក្នុងជនទាំង ៤ ពួក ធ្វើចិត្តឲ្យស្មើជាសីមសម្ភេទដូចក្នុងមេត្តាព្រហ្មវិហារ ហើយសេពនូវនិមិត្ត គឺសីមសម្ភេទ

Convert to file PDF by Mao Chi Channa www.channa.me channa@channa.me

នោះដោយច្រើន បំពេញឲ្យរឿយ ៗ ដរាបដល់ញុំាងអប្បនាឲ្យចំរើនឡើងបាន ដោយអំណាចនៃតិកជ្ឈាននឹងចតុក្កជ្ឈាន ហើយបើព្រះយោគីផ្សាយករុណាព្រហ្មវិហារ ដោយអំណាចនៃឈាននីមួយៗ ចំពោះទៅកាន់សត្វដែលនៅក្នុងទិសនោះ ៗ ជាអនោធិសោផរណា ឱធិសោផរណានឹងទិសាផរណា ក៏នឹងបាននូវអានិសង្ស ១១ យ៉ាង ដូចក្នុងមេត្តាព្រហ្មវិហារ ។

មុទិតាព្រហ្មវិហារ

កាលបើព្រះយោគាវចរកុលបុត្រ ប្រាថ្នាដើម្បីចំរើននូវមុទិតាព្រហ្មវិហារ(១)មុនដំបូង កុំគប្បីចំរើនក្នុងបុគ្គលដែលជាទោស មិនមែនជាបទដ្ឋាននៃមុទិតាព្រហ្មវិហារ ៣ ពួកគឺ បុគ្គលដែលជាទីស្រឡាញ់ ១ បុគ្គលដែលជាកណ្តាល ១ បុគ្គលដែលមានពៀរនឹងគ្នា ១ នឹងបុគ្គលដែលមិនមែនជាខេត្តនៃមុទិតាព្រហ្មវិហារ ២ ពួក គឺបុគ្គលដែលមានភេទខុស

១— ត្រាស់ថា ឃើញទោសក្នុងតណ្ហា សេចក្តីច្រណែន ឬ អរតិ សេចក្តីមិនត្រេកអរ ឃើញអានិសង្សក្នុងមុទិតា ព្រោះធម៌ទាំងនេះជាសត្រូវចំពោះគ្នានឹងគ្នា តែច្បាប់ដើមលោកមិនបានពោលទេ ។

Convert to file PDF by Mao Chi Channa www.channa.me channa@channa.me

គ្នា នឹងបុគ្គលដែលធ្វើមរណកាលកន្លងហើយនោះឡើយ គប្បីបំពេញក្នុងបុគ្គលជាទីស្រឡាញ់ក្រៃពេក(១)ជាមុន ។

កាលបើបានឃើញ បានឮបុគ្គលដែលជាទីស្រឡាញ់ក្រៃពេកនោះ កំពុងរីករាយបានដល់នូវសេចក្ដីសុខ គប្បីញុំាងមុទិតាព្រហ្មវិហារឲ្យកើតឡើងថា "មោទតិ វតាយំ សត្តោ អហោ សាធុ អហោ សុដ្ឋុ ខ្ញុំ សត្វនេះ រីករាយ ល្អពេក ប្រពៃពេក" ។ សូម្បីបុគ្គលនោះបានដល់នូវសេចក្ដីសុខតែអំពីអតីតជាតិ ដល់មកក្នុងបច្ចុប្បន្នជាតិនេះ ជាអ្នកកំសត់ទុរគត ក៏គប្បីរឭកដល់ភាពដែលបុគ្គលនោះដល់នូវសេចក្ដីសុខ អំពីអតីត កាន់យកនូវអាការដែលបុគ្គលនោះរីករាយកន្លងទៅហើយ មកញុំាងមុទិតាព្រហ្មវិហារឲ្យកើតឡើងថា "ឯស អតីតេ ឯវំ មហាភោគោ មហាបរិវារោ និច្ចមុទិតោ អហោសិ" បុគ្គលនេះ អំពីអតីត ជាអ្នកមានភោគច្រើនយ៉ាងនេះ មានបរិវារច្រើនយ៉ាងនេះ ជាអ្នករីករាយជានិច្ច

១ — ស្រីឡាញ់ដែលត្រាកដស្មើដោយអ្នកលេង កាលបើប្រុះ ត្រូវស្រីចមុនទើបនិយាយស្ដីជាខាងក្រោយ (សោណ្ណសហាយ) ។

Convert to file PDF by **Mao Chi Channa** www.channa.me channa@channa.me

យ៉ាងនេះ ។ ខាងអនាគតក៏គប្បីញ៉ាំងមុទិតាព្រហ្មវិហារឲ្យកើតឡើងដូចគ្នា ។

តអំពីនោះមក គប្បីញ៉ាំងមុទិតាព្រហ្មវិហារឲ្យប្រព្រឹត្តទៅតាមន័យនេះក្នុងបុគ្គលដែលជាទីស្រឡាញ់ បុគ្គលដែលជាកណ្តាល បុគ្គលដែលមានពៀរដល់គ្នា រៀងជាលំដាប់មក ដរាបដល់រម្ងាប់នូវបដិឃៈក្នុងបុគ្គលដែលមានពៀរបាន ហើយញ៉ាំងមុទិតាព្រហ្មវិហារ ឲ្យប្រព្រឹត្តទៅក្នុងជនទាំង ៤ ពួក ធ្វើចិត្តឲ្យស្មើជាសីមសម្ភេទ ដែលជាតួសមថនិមិត្តក្នុងកម្មដ្ឋាននេះ រួចហើយគប្បីសេពនូវសមថនិមិត្តនោះឲ្យច្រើន បំរើនឲ្យរឿយ ៗ ដរាបដល់ញ៉ាំងអប្បនាឲ្យបំរើនឡើងដោយអំណាចនៃតិកជ្ឈាននឹងចតុក្កជ្ឈានបាន ហើយបើព្រះយោគីផ្សាយមុទិតាព្រហ្មវិហារ ដោយអំណាចនៃឈាននីមួយ ៗ បំពោះទៅកាន់សត្វដែលនៅក្នុងទិសនោះ ៗ ជាអនោធិសោធរណា ឱធិសោធរណា នឹងទិសាធរណា ក៏គឹងបាននូវអានិសង្ស ១១ យ៉ាងដូចក្នុងមេត្តាព្រហ្មវិហារ ។

Convert to file PDF by **Mao Chi Channa** www.channa.me channa@channa.me

ឧបេក្ខាព្រហ្មវិហារ

កាលបើព្រះយោគាវចរកុលបុត្រ ប្រាថ្នាដើម្បីចំរើននូវឧបេក្ខាព្រហ្មវិហារ គប្បីបាត់នូវតិកជ្ឈាន នឹងចតុក្កជ្ឈាន ដែលខ្លួនបានក្នុងមេត្តាព្រហ្មវិហារជាដើមនោះ ឲ្យប្នឹកដោយវសីទាំង ៥ ជាមុន លុះដល់ពេលដែលចេញចាកឈានទាំងនោះ គប្បីឃើញនូវទោសក្នុងព្រហ្មវិហារ ៣ ខាងដើម ព្រោះនៅប្រកបដោយមនសិការរាប់អានក្នុងសត្វ ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងទីជិតនៃសេចក្ដីប៉ាំងប៉ាក់នឹងសេចក្ដីត្រេកអរ នៅគ្រោតគ្រាតដោយហេតុដែលប្រកបដោយសោមនស្ស នឹងឃើញនូវអានិសង្សក្នុងឧបេក្ខា ដោយភាពដែលស្ងប់ល្អិតយ៉ាងឧត្តមដោយវិសេស ហើយគប្បីញ៉ាំងឧបេក្ខាព្រហ្មវិហារឲ្យកើតឡើងក្នុងបុគ្គលដែលជាកណ្ដាល មិនស្អប់មិនស្រឡាញ់ជាដំបូង លំដាប់មក សឹមឲ្យកើតឡើងក្នុងបុគ្គលដែលជាទីស្រឡាញ់យ៉ាងមធ្យម បុគ្គលដែលជាទីស្រឡាញ់ក្រៃពេក បុគ្គលដែលមានពៀរដល់គ្នា ដំរាបដល់ខ្លួនព្រះយោគីជាគំរប់ ៤ ធ្វើឲ្យជា

Convert to file PDF by **Mao Chi Channa** www.channa.me channa@channa.me

សីមសម្តេច ដោយភាពជាកណ្តាល ៗ ហើយគប្បីសេពនូវនិមិត្តនោះដោយច្រើន បំពើនឲ្យរឿយ ៗ ឡើងទៅ ។

ដោយអំណាច ដែលព្រះយោគីសេពនូវនិមិត្តនោះដោយច្រើនយ៉ាងនេះ ចតុត្ថជ្ឈានក្នុងចតុក្កន័យ ឬបញ្ចមជ្ឈានក្នុងបញ្ចកន័យក៏នឹងកើតឡើង ហើយបើព្រះយោគីផ្សាយឧបេក្ខាព្រហ្មវិហារ ដោយអំណាចនៃឈាននោះទៅកាន់សត្វ ដែលនៅក្នុងទិសនោះ ៗ ជាអនោធិសោផរណា ឱធិសោផរណានឹងទិសាផរណា ក៏នឹងបាននូវអានិសង្ស ១១ យ៉ាង ដូចក្នុងមេត្តាព្រហ្មវិហារ ។

ឧបេក្ខាព្រហ្មវិហារនេះ ព្រះយោគីដែលជាអាទិកម្មិកមិនត្រូវបំពើនឡើយ ព្រោះដែលនឹងគប្បីបំពើនបាន ត្រាតែឃើញទោសក្នុងមេត្តាព្រហ្មវិហារជាដើមដូចពោលមកហើយ ។

(ព្រហ្មវិហារ ៤ ចប់ ·)

អារុប្បកម្មដ្ឋាន ៤

អាកាសានញ្ចាយតន

កាលបើព្រះយោគាវចរកុលបុត្រ មានប្រាថ្នាដើម្បីចំរើននូវអារុប្បកម្មដ្ឋានទាំង ៤ គប្បីចំរើនក្នុងអាកាសានញ្ចាយតនកម្មដ្ឋានជាមុន មិនត្រូវចំរើនរោយរាយតាមតែបាននោះឡើយ ។

ហេតុដូចម្តេច ក្នុងអារុប្បកម្មដ្ឋានទាំង ៤ នេះបានជាត្រូវឲ្យចំរើនរៀងតាំងអំពីអារុប្បទី ១ ទៅជាលំដាប់ មិនត្រូវឲ្យចំរើនរោយរាយតាមសេចក្តីពេញចិត្តដូចក្នុងកម្មដ្ឋានឯទៀត ។

ព្រោះក្នុងអារុប្បកម្មដ្ឋានទាំង ៤ នេះ អារុប្បទី ១ ប្រព្រឹត្តកន្លងនូវអារម្មណ៍របស់រូបាវចរចតុត្ថជ្ឈាន (១) ឯអារុប្ប ៣ ខាងចុង ប្រព្រឹត្តកន្លងនូវអារម្មណ៍របស់អារុប្បជាន់ក្រោម ៗ ឡើងទៅ ហេតុនោះ ទើបត្រូវចំរើនរៀងតាមលំដាប់ នឹងចំរើនរោយរាយតាមពេញចិត្តដូចកម្មដ្ឋានឯទៀតពុំបាន ។

ក្នុងកាលដែលប្រារព្ធដើម្បីចំរើននូវអាកាសានញ្ចាយតនកម្មដ្ឋាននោះសោត គប្បីឃើញទោសក្នុងករជរូប (២) នឹង

---

១ – នេះជាឈានចតុក្កន័យ បើតាមបញ្ចកន័យវិញនោះជាបញ្ចមជ្ឈាន ។

២ – រូបដែលកើតព្រោះកម្មក្នុងករជកាយ ។

Convert to file PDF by Mao Chi Channa www.channa.me channa@channa.me

អាតិសង្រ្គងអារម្មកម្មដ្ឋានជាមុនថា “កិរិយាកាន់យកនូវជម្លង នូវគ្រឿងសស្ត្រា នឹងជំលោះប្រកែកផ្សេងៗក្តី ជម្ងឺអាពាធដ៏ច្រើនមានជម្ងឺក្អកក្អែកជាដើមក្តី ដែលកើតមានឡើងព្រោះហេតុតែរូប ឯក្នុងអារូប្បមិនមានសភាពទាំងអស់នេះឡើយ” ហើយគប្បីញុំាងរូបាវចរចតុត្ថជ្ឈានឲ្យកើតឡើងក្នុងកសិណទាំង៩ ក្រៅអំពីអាកាសកសិណ(១) ហាត់សន្សំធ្វើចតុត្ថជ្ឈាននោះឲ្យប្ញឹកដោយវសីទាំង៥ គប្បីមានចិត្តនឹករអាដល់រូបអស់កាលជានិច្ច; ដល់ពេលដែលចូលកាន់ចតុត្ថជ្ឈាននោះ ហើយចេញមកវិញ ត្រូវឃើញទោសក្នុងចតុត្ថជ្ឈាននោះថា “ឈាននេះយករូបកសិណដែលអញធ្លាប់រអានោះមកធ្វើជាអារម្មណ៍ផង មានសត្រូវគឺសោមនស្សស្ថិតនៅជិតផង គ្រោតគ្រាតជាងសន្តវិមោក្ខផង(២)” ហើយគប្បីបង្អន់នូវសេចក្តីត្រេកអរក្នុងចតុត្ថជ្ឈាននោះ ធ្វើទុកក្នុងចិត្តនូវអាកា-សានញ្ចាយតន ដោយភាពដែលស្ងប់ល្អិតយ៉ាងឧត្តមវិសេស

---

១ – ពាក្យកេចិអាចារ្យ ថា “កសិណ៨ ក្រៅអំពីអាកាសកសិណ នឹងអាលោកកសិណ ”។

២ – អរូបជ្ឈានលោកពោលថា “សន្តវិមោក្ខ ”ព្រោះល្អិតសុខុមស្ងប់ជាងរូប ។

Convert to file PDF by **Mao Chi Channa** www.channa.me channa@channa.me

ហើយបើត្រូវការទីឱកាសត្រឹមណា ក៏គប្បីលាតក្រាលនូវកសិណផ្សាយទៅកាន់ទីឱកាសត្រឹមនោះ សូម្បីដល់ទីបំផុតជុំវិញនៃចក្រវាឡក្តី ហើយគប្បីធ្វើទុកក្នុងចិត្តនូវទីឱកាសដែលកសិណពាល់ត្រូវនោះថា "អាកាសោ អាកាសោ អាកាស" ៗ ដូច្នេះក៏បាន ឬថា "អនន្តោ អាកាសោ អនន្តោ អាកាសោ អាកាសមិនមានទីបំផុតៗ" ដូច្នេះក៏បាន ។

ត្រាន់តែព្រះយោគីមិននឹករក មិនធ្វើទុកក្នុងចិត្ត មិនពិចារណានូវកសិណនោះ ហើយធ្វើទុកក្នុងចិត្តថា "អាកាសោ អាកាសោ ត្រង់ទីឱកាសដែលកសិណពាល់ត្រូវប៉ុណ្ណោះ ក៏បានឈ្មោះថាព្រះយោគីបើកនូវកសិណ" ។

ដោយអំណាចដែលព្រះយោគីស្រាវយកនូវអាកាសនិមិត្តដែលបើកកសិណហើយនោះ មកត្រិះរិះហាត់បង្វឹកឲ្យរឿយៗថា "អាកាសោ អាកាសោ អាកាស ៗ" ដូច្នេះ នីវរណធម៌ទាំងឡាយ(១)ក៏ស្រោមទៅ សតិក៏ប្រុងឡើងដោយប្រពៃមាន

១— នីវរណធម៌ត្រង់នេះ អាចារ្យខ្លះថា " នីវរណធម៌យ៉ាងល្អិត ដែលត្រូវលះដោយអរូបជ្ឈាន ។ តែលោកបដិសេធពាក្យនេះចេញ លោកថាៈ ត្រាន់តែលះ សើរគុណ តែរូបជ្ឈានភាគដើមប៉ុណ្ណោះ ។

អាកាស និមិត្តជាអារម្មណ៍ ចិត្តក៏នឹកលស់នៅមាំដោយឧបចារឈ្ឋាន, លុះព្រះយោគីសេពនូវនិមិត្តនោះដោយច្រើន ចំរើនឲ្យរឿយៗទៅទៀត អាកាសានញ្ចាយតនចិត្ត ក៏ប្រព្រឹត្តទៅដោយអំណាចនៃអប្បនា គឺចូលទៅអែបនៅក្នុងអាកាសដែលបើកកសិណហើយនោះ ដូចជារូបាវចរចិត្តដែលចូលទៅអែបនៅក្នុងបឋវីកសិណជាដើម ។

ក្នុងបឋមារុប្បជ្ឈានេះ មានកាមាវចរជវន ៣ ឬ ៤ ដែលសម្បយុត្តដោយឧបេក្ខាវេទនា លឿនទៅក្នុងចំណែកខាងដើម ជវនទី ៤ ឬទី ៥ ជាអរូបាវចរគឺជាតួបឋមារុប្បចិត្ត ។

គ្រាកាលអរូបាវចរចិត្តកើតឡើងយ៉ាងនេះហើយ ព្រះយោគីអង្គនោះ ក្នុងពេលមិនសម្លឹងយកនូវមណ្ឌលរបស់កសិណដោយឈានចក្ខុ ជល់មកបរិកម្មធ្វើទុកក្នុងចិត្តថា "អាកាសោ អាកាសោ ដូច្នេះ ក៏សម្លឹងយកតែអាកាសក្នុងនិមិត្តនោះប៉ុណ្ណោះឯង ។

Convert to file PDF by **Mao Chi Channa** www.channa.me channa@channa.me

ដោយលំដាប់នៃព្យាយាមបណ្ដោះ ព្រះយោគីអង្គនោះ ក៏បានឈ្មោះថា "ប្រព្រឹត្តកន្លងនូវរូបសញ្ញា(១)ដោយសព្វគ្រប់ លះបង់នូវបដិឃសញ្ញា(២) មិនធ្វើទុកក្នុងចិត្តនូវនានត្តសញ្ញា(៣) ហើយចូលដល់នូវអាកាសានញ្ចាយតនជ្ឈាន មានអាកាសមិនមានទីបំផុតជាទីលំនៅ" ។

វិញ្ញាណញ្ចាយតន

កាលបើព្រះយោគាវចរកុលបុត្រ មានប្រាថ្នាដើម្បីចំរើននូវវិញ្ញាណញ្ចាយតនកម្មដ្ឋាន គប្បីហាត់សន្សំវសី ទាំង ៥ ឲ្យចឹកក្នុងអាកាសានញ្ចាយតនសមាបត្តិជាមុន គប្បីឃើញទោសក្នុងអាកាសានញ្ចាយតនសមាបត្តិថា "សមាបត្តិនេះមានសត្រូវគឺរូបាវចរជ្ឈានស្ថិតនៅជិតជិត មិនមែនជាស្ងប់ល្អិតយ៉ាងឧត្តមវិសេស ដូចជាវិញ្ញាណញ្ចាយតនសមាបត្តិឡើយ"

---

១ — សញ្ញាដែលប្រព្រឹត្តទៅក្នុងរូបជ្ឈាន ។ ពាក្យថា "រូបសញ្ញា" នេះជាឈ្មោះនៃរូបជ្ឈានផង ជាឈ្មោះនៃអារម្មណ៍របស់រូបជ្ឈាន មានបឋវីកសិណជាដើមផង ។

២ — សញ្ញាដែលកើតឡើងដោយចក្ខុវត្ថុជាដើម និងរូបារម្មណ៍ជាដើមខ្ទប់ៗ ។

៣ — សញ្ញាដែលប្រព្រឹត្តទៅក្នុងអារម្មណ៍ មានសភាពផ្សេងៗ មានរូបារម្មណ៍ និងសទ្ទារម្មណ៍ជាដើម ។

Convert to file PDF by Mao Chi Channa www.channa.me channa@channa.me

ហើយគប្បីលះបង់នូវសេចក្តីត្រេកអរ ក្នុងអាកាសានញ្ចាយតនសមាបត្តិ ធ្វើទុកក្នុងចិត្តនូវវិញ្ញាណញ្ចាយតនសមាបត្តិ ដោយភាពដែលស្ងប់ស្ងៀមយ៉ាងឧត្តម ហើយគប្បីផ្ចង់រំពឹងស្រាវយកនូវបឋមារូប្បវិញ្ញាណ ដែលផ្សាយទៅកាន់អាកាសមិនមានទីបំផុតនោះមកធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ពិចារណាត្រិះរិះបាត់បង្អែកឲ្យរឿយ ៗ ឡើងទៅថា អនន្តំ វិញ្ញាណំ អនន្តំ វិញ្ញាណំ បឋមារូប្បវិញ្ញាណមិនមានទីបំផុត ។

ដោយអំណាចដែលព្រះយោគីញ៉ាំងភាវនាចិត្តឲ្យប្រព្រឹត្តទៅរឿយ ៗ ក្នុងនិមិត្ត គឺបឋមារូប្បវិញ្ញាណយ៉ាងនេះ នីវរណធម៌ទាំងឡាយ ក៏ក្រោមទៅ សតិក៏ដិកល់នៅដោយប្រពៃមានវិញ្ញាណនិមិត្តជាអារម្មណ៍ ចិត្តក៏ដិកល់នៅមាំដោយឧបចារជ្ឈាន ។

បើព្រះយោគីសេពនូវនិមិត្តនោះដោយច្រើន ចំរើនឲ្យរឿយ ៗ ឡើងទៅទៀត វិញ្ញាណញ្ចាយតនចិត្ត ក៏តាំងប្រព្រឹត្តទៅដោយអំណាចនៃអប្បនា គឺជាចូលទៅអែបនៅក្នុងបឋមារូប្បវិញ្ញាណ ដូចដែលពាល់ត្រូវនូវអាកាសដែលបើក

Convert to file PDF by Mao Chi Channa www.channa.me channa@channa.me

កសិណហើយ ដូចជាអាកាសានញ្ចាយតនចិត្ត កាលដែលចូលទៅអែបនៅក្នុងអាកាស ។

ក្នុងទុតិយារុប្បជ្ឈាននេះ មានកាមាវចរជវន ៣ ឬ ៤ ដែលសម្បយុត្តដោយឧបេក្ខាវេទនា លឿនទៅក្នុងចំណែកខាងដើម ជវនទី ៤ ឬទី ៥ ជាអរូបាវចរគជាតួទុតិយារុប្បចិត្ត ។

ដោយលំដាប់នៃព្យាយាមបំណោះ ព្រះយោគីអង្គនោះក៏បានឈ្មោះថា "ប្រព្រឹត្តកន្លងនូវអាកាសានញ្ចាយតនជ្ឈានដោយសព្វគ្រប់ ហើយចូលដល់នូវវិញ្ញាណញ្ចាយតនជ្ឈាន មានវិញ្ញាណមិនមានទីបំផុត ជាទីលំនៅ ។

អាកិញ្ចញ្ញាយតន

កាលបើព្រះយោគាវចរកុលបុត្រ មានប្រាថ្នាដើម្បីចំរើននូវអាកិញ្ចញ្ញាយតនកម្មដ្ឋាន គប្បីហាត់សន្សំនូវវសីទាំង ៥ ឲ្យច្នឹកក្នុងវិញ្ញាណញ្ចាយតនសមាបត្តិជាមុន គប្បីឃើញទោសក្នុងវិញ្ញាណញ្ចាយតនសមាបត្តិថា "សមាបត្តិនេះ មានសត្រូវគឺអាកាសានញ្ចាយតនៈ ស្ថិតនៅជិតមិនមែនស្ងប់ស្ងៀតយ៉ាងឧត្តមវិសេស ដូចជាអាកិញ្ចញ្ញាយតនសមាបត្តិឡើយ" ហើយ

Convert to file PDF by Mao Chi Channa www.channa.me channa@channa.me

គប្បីលះបង់នូវសេចក្ដីត្រេកអរ ក្នុងវិញ្ញាណញ្ចាយតនសមាបត្តិ ធ្វើទុកក្នុងចិត្តនូវអាកិញ្ចញ្ញាយតនសមាបត្តិ ដោយភាពដែលស្ងប់ល្អិតយ៉ាងឧត្តម ហើយគប្បីនឹករំពឹងស្រាវយកនូវភាពដែលមិនមាន (នត្ថិភាវ)ក្ដី ភាពដែលសូន្យ (សុញ្ញភាវ)ក្ដី ភាពដែលស្ងាត់ (វិវិត្តភាវ)ក្ដី របស់បឋមារុប្បវិញ្ញាណ ដែលជាអារម្មណ៍របស់ទុតិយារុប្បវិញ្ញាណនោះ មកធ្វើទុកក្នុងចិត្តពិចារណាត្រិះរិះបង្អឹកឲ្យរឿយ ៗ ឡើងទៅថា «នត្ថិ កិញ្ចិ អ្វីតិចតួច មិនមាន» ឬថា "នត្ថិ នត្ថិ មិនមាន ៗ" ដូច្នេះក្ដី "សុញ្ញំ សុញ្ញំ សូន្យ ៗ" ដូច្នេះក្ដី "វិវិត្តំ វិវិត្តំ ស្ងាត់ ៗ" ដូច្នេះក្ដី តាមទំនងនៃអាការដែលចំរើន ។

ដោយអំណាចដែលព្រះយោគីញុំាងភាវនាចិត្ត ឲ្យប្រព្រឹត្តទៅរឿយ ៗ ក្នុងឈានុប្បត្តិនិមិត្ត គឺនត្ថិភាព សុញ្ញភាព វិវិត្តភាព របស់បឋមារុប្បវិញ្ញាណនោះ នីវរណធម៌ទាំងឡាយក៏ទ្រោមទៅ សតិក៏ដំកល់នៅដោយប្រពៃ មានឈានុប្បត្តិនិមិត្តជាអារម្មណ៍ ចិត្តក៏ដំកល់នៅមាំដោយឧបចារជ្ឈាន ។

Convert to file PDF by Mao Chi Channa www.channa.me channa@channa.me

គប្បីលះបង់នូវសេចក្ដីត្រេកអរ ក្នុងវិញ្ញាណញ្ចាយតនសមាបត្តិ ធ្វើទុកក្នុងចិត្តនូវអាកិញ្ចញ្ញាយតនសមាបត្តិ ដោយភាពដែលស្ងប់ល្អិតយ៉ាងឧត្តម ហើយគប្បីនឹករំពឹងស្រាវយកនូវភាពដែលមិនមាន (នត្ថិភាវ) ក្ដី ភាពដែលសូន្យ (សុញ្ញភាវ) ក្ដី ភាពដែលស្ងាត់ (វិវិត្តភាវ) ក្ដី របស់បឋមារុប្បវិញ្ញាណ ដែលជាអារម្មណ៍របស់ទុតិយារុប្បវិញ្ញាណនោះ មកធ្វើទុកក្នុងចិត្តពិចារណាត្រិះរិះបន្លឹកឲ្យរឿយ ៗ ឡើងទៅថា «នត្ថិ កិញ្ចិ អ្វីតិចតួច មិនមាន» ឬថា "នត្ថិ នត្ថិ មិនមាន ៗ" ដូច្នេះក្ដី "សុញ្ញំ សុញ្ញំ សូន្យ ៗ" ដូច្នេះក្ដី "វិវិត្តំ វិវិត្តំ ស្ងាត់ ៗ" ដូច្នេះក្ដី តាមទំនងនៃអាការដែលចំរើន ។

ដោយអំណាចដែលព្រះយោគីញ៉ាំងភាវនាចិត្ត ឲ្យប្រព្រឹត្តទៅរឿយ ៗ ក្នុងឈានបញ្ញត្តិនិមិត្ត គឺនត្ថិភាព សុញ្ញភាព វិវិត្តភាព របស់បឋមារុប្បវិញ្ញាណនោះ នីវរណធម៌ទាំងឡាយក៏ទ្រោមទៅ សតិក៏ដំកល់នៅដោយប្រពៃ មានឈានបញ្ញត្តិនិមិត្តជាអារម្មណ៍ ចិត្តក៏ដំកល់នៅមាំដោយឧបចារជ្ឈាន ។

Convert to file PDF by Mao Chi Channa www.channa.me channa@channa.me

បើព្រះយោគីសេពនូវនិមិត្តនោះដោយច្រើន បំរើនឲ្យរឿយ ៗ ទៅទៀត អាកិញ្ចញ្ញាយតនចិត្ត ក៏នឹងប្រព្រឹត្តទៅដោយអំណាចនៃអប្បនា គឺជាចូលទៅអែបនៅក្នុងសុញ្ញភាព វិវិត្តភាព ឬ នត្ថិភាព របស់មហគ្គតវិញ្ញាណ (បឋមារុប្បវិញ្ញាណ) ដែលផ្សាយទៅកាន់អាកាស ហើយប្រព្រឹត្តនៅ ដូចជាវិញ្ញាណញ្ចាយតនចិត្ត កាលដែលចូលទៅអែបនៅក្នុងមហគ្គតវិញ្ញាណ (បឋមារុប្បវិញ្ញាណ) ដែលផ្សាយទៅពាសព្រាវនូវអាកាស ។

ក្នុងតតិយារុប្បជ្ឈាននេះ មានកាមាវចរជវន ៣ ឬ ៤ ដែលសម្បយុត្តដោយឧបេក្ខាវេទនា លឿនទៅក្នុងចំណែកខាងដើមជវនទី ៤ ឬទី ៥ ជាអរូបាវចរ គឺជាតតិយារុប្បចិត្ត ។

គ្រាកាលអប្បនាចិត្ត កើតឡើងយ៉ាងនេះហើយ ព្រះយោគីអង្គនោះ ក្នុងពេលមុនបានឃើញនូវវិញ្ញាណដែលប្រព្រឹត្តទៅឰដ៏អាកាស ដោយវិញ្ញាណញ្ចាយតនជ្ឈានចក្ខុ ដល់វិញ្ញាណនោះប្រាសបាត់ទៅ ដោយកិរិយាបរិកម្មធ្វើទុកក្នុងចិត្តថា "មិនមាន ៗ" ដូច្នេះជាដើម ក៏ឃើញតែភាពដែលមិនមាន គឺសំណាមរបស់វិញ្ញាណនោះប៉ុណ្ណោះ ។

Convert to file PDF by **Mao Chi Channa** www.channa.me channa@channa.me

ដោយលំដាប់នៃព្យាយាមប៉ុណ្ណោះ ព្រះយោគីអង្គនោះ ក៏បានឈ្មោះថា "ប្រព្រឹត្តកន្លងនូវវិញ្ញាណញ្ចាយតនជ្ឈាន ដោយសព្វគ្រប់ ហើយចូលដល់នូវអាកិញ្ចញ្ញាយតនជ្ឈាន មានអ្វីតិចតួចមិនមានជាទីលំនៅ ។

នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតន

កាលបើព្រះយោគាវចរកុលបុត្រ មានប្រាថ្នាដើម្បីចំរើន នូវនេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនកម្មដ្ឋាន គប្បីហាត់សន្សំនូវវសី ទាំង ៥ ឲ្យចឹកក្នុងអាកិញ្ចញ្ញាយតនសមាបត្តិជាមុន គប្បីឃើញ ទោសក្នុងអាកិញ្ចញ្ញាយតនសមាបត្តិ និងអានិសង្សក្នុងនេវ-សញ្ញានាសញ្ញាយតនសមាបត្តិថា "សមាបត្តិនេះ មានសត្រូវ គឺវិញ្ញាណញ្ចាយតនស្ថិតនៅជិត មិនមែនស្ងប់ល្អិតយ៉ាង ឧត្តមដូចជានេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសមាបត្តិឡើយ ព្រោះ សញ្ញាជារោគ សញ្ញាជាពក សញ្ញាជាសរ នេវសញ្ញានា-សញ្ញាយតនៈ ដែលមានសញ្ញាបន្តិចបន្តួចយ៉ាងសុខុម ស្មើរ តែនឹងមិនមាន ទើបស្ងប់ល្អិតយ៉ាងឧត្តមក្រៃពេក" ហើយ

Convert to file PDF by **Mao Chi Channa** www.channa.me channa@channa.me

ក៏គប្បីលះបង់នូវសេចក្ដីត្រេកអរក្នុងអាកិញ្ចញ្ញាយតនសមាបត្តិ ធ្វើទុកក្នុងចិត្តនូវនេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសមាបត្តិ ដោយភាពដែលស្ងប់ល្អិតយ៉ាងឧត្តម ហើយនឹករំពឹងស្រាវយកនូវអាកិញ្ចញ្ញាយតនសមាបត្តិ ត្រង់ដែលធ្វើនូវនត្ថិភាពឲ្យជាអារម្មណ៍ហើយប្រព្រឹត្តនៅនោះ មកធ្វើទុកក្នុងចិត្តពិចារណាត្រិះរិះបន្តឹកឲ្យរឿយ ៗ ថា " អាកិញ្ចញ្ញាយតនសមាបត្តិ ដែលធ្វើនូវនត្ថិភាពឲ្យជាអារម្មណ៍ ហើយប្រព្រឹត្តនៅនោះឯង ទើបស្ងប់ល្អិតយ៉ាងឧត្តមក្រៃពេក " ។

ដោយអំណាចដែលព្រះយោគី ញ៉ាំងភាវនាចិត្តឲ្យប្រព្រឹត្តទៅរឿយ ៗ ក្នុងឈាននិមិត្ត គឺតតិយារុប្បសមាបត្តិនោះ នីវរណធម៌ទាំងឡាយក៏ទ្រោមទៅ សតិក៏ដឹកល់នៅដោយប្រពៃ មានឈាននិមិត្តជាអារម្មណ៍ ចិត្តក៏ដឹកល់នៅមាំដោយឧបចារជ្ឈាន ។

បើព្រះយោគីសេពនូវនិមិត្តនោះដោយច្រើន ចំរើនឲ្យរឿយ ៗ ឡើងទៅទៀត នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនចិត្តក៏ប្រព្រឹត្តទៅ ដោយអំណាចនៃអប្បនា គឺជាចូលទៅអែបនៅ

Convert to file PDF by **Mao Chi Channa** www.channa.me channa@channa.me

ក្នុងខន្ធទាំងឡាយ ៤(១) ដែលជាតួអាកិញ្ចញ្ញាយតនសមាបត្តិ ដូចជាអាកិញ្ចញ្ញាយតនចិត្ត កាលដែលចូលទៅអែបនៅក្នុងឥត្តិភាពជាដើម របស់បឋមារុប្បវិញ្ញាណ ។

ក្នុងចតុត្ថារុប្បជ្ឈាននេះ មានកាមាវចរជវន ៣ ឬ ៤ ដែលសម្បយុត្តដោយឧបេក្ខាវេទនា លឿនទៅក្នុងបរិណោកខាងដើម ជវនទី ៤ ឬ ៥ ជាអរូបាវចរគឺជាតួចតុត្ថារុប្បចិត្ត ។

ដោយលំដាប់នៃព្យាយាមប៉ុណ្ណោះ ព្រះយោគីអង្គនោះក៏បានឈ្មោះថា "ប្រព្រឹត្តកន្លងនូវអាកិញ្ចញ្ញាយតនជ្ឈានដោយសព្វគ្រប់ ហើយចូលដល់នូវនេវសញ្ញានាសញ្ញាយ-តនជ្ឈាន មានសញ្ញាដ៏ល្អិតសុខុមក្រៃពេក ស្ទើរតែគឺងមិនមានជាទីលំនៅ" ។

អរូបជ្ឈាន ៤ ចប់

---

១ — អរូបក្ខន្ធ ៤ ដែលជាតួចិត្តនិងចេតសិកសម្បយុត្តដោយឈានដែលជាអារម្មណ៍របស់ចតុត្ថារុប្បជ្ឈាន ។

Convert to file PDF by Mao Chi Channa www.channa.me channa@channa.me

អាហារេបដិកូលសញ្ញា

សញ្ញាដែលកើតឡើង ដោយអំណាចកាន់យកនូវអាការជាបដិកូលក្នុងកពឡិង្ការាហារ(១) គឺអាហារដែលស៊ី ផឹក ទំពា ស្របចូលទៅ ហៅថា "អាហារេបដិកូលសញ្ញាកម្មដ្ឋាន" ។

កាលបើព្រះយោគាវចរកុលបុត្រ មានប្រាថ្នាដើម្បីចំរើននូវអាហារេបដិកូលសញ្ញាកម្មដ្ឋាននេះ គប្បីរៀនយកនូវវិធីទាំងពួងក្នុងសំណាក់នៃអាចារ្យជាកល្យាណមិត្តជាមុន ហើយចូលទៅកាន់ទីដែលស្ងាត់ចាកអារម្មណ៍ផ្សេងៗ ពិចារណានូវភាពជាបដិកូលក្នុងកពឡិង្ការាហារ ដោយអាការ ១០ យ៉ាង

---

១ — អាហារសព្ទប្រែថា "សភាពដែលនាំមក" ។ អាហារមាន ៤ គឺ៖ កពឡិង្ការាហារ ១ ផស្សាហារ ១ មនោសញ្ចេតនាហារ ១ វិញ្ញាណាហារ ១ ។ កពឡិង្ការាហារ នាំមកនូវឱជដ្ឋមករូប; ផស្សាហារ នាំមកនូវវេទនា ៣; មនោសញ្ចេតនាហារ នាំមកនូវបដិសន្ធិក្នុងភព ៣; វិញ្ញាណាហារ នាំមកនូវនាមរូប ក្នុងបដិសន្ធិក្ខណៈ ។ និកន្តិភ័យ កើតក្នុងកពឡិង្ការាហារ; ឧបគមនភ័យ កើតក្នុងផស្សាហារ; ឧបបត្តិភ័យ កើតក្នុងមនោសញ្ចេតនាហារ, បដិសន្ធិភ័យ កើតក្នុងវិញ្ញាណាហារ ។ កពឡិង្ការាហារ ប្រៀបដោយសាច់បុត្រ; ផស្សាហារ ប្រៀបដោយគោដែលគេពន្លាត់ស្បែក; មនោសញ្ចេតនាហារ ប្រៀបដោយរណ្ដៅរងើកភ្លើង; វិញ្ញាណាហារ ប្រៀបដោយមុខលំពែង ។ (ក្នុងទីនេះសំដៅយកតែកពឡិង្ការាហារ) ។

Convert to file PDF by **Mao Chi Channa** www.channa.me channa@channa.me

កុំឲ្យស្មៀងហាក់វិធីដែលខ្លួនរៀនមក អំពីសំណាក់នៃអាចារ្យ ត្រង់បទណានីមួយឡើយ ។

ដែលថាគប្បីពិចារណា នូវភាពជាបដិកូលក្នុងកពឡីង្ការាហារដោយអាការ ១០ យ៉ាងនោះ តើអាការអ្វីខ្លះ ? — អធិប្បាយដូចម្ដេច ?

ភាគជាបដិកូលដោយអាការ ១០ យ៉ាងនោះដូច្នេះគឺ៖

១– គមនតោ បដិកូលដោយដំណើរដើរ ។

អធិប្បាយថា៖ គប្បីពិចារណាឲ្យឃើញថា «អាហារនោះជាបដិកូលគួរខ្ពើម តាំងតែអំពីចុះចាកទីសេនាសនឆ្ពោះទៅកាន់ស្រុកជាទីគោចរ ដើរលុយភក់ភក់ជ្រាំ ជាន់លើវត្ថុមិនស្អាតផ្សេង ៗ មានមូត្រនឹងករីសជាដើម » ។

២– បរិយេសនតោ បដិកូលដោយស្វែងរក ។

អធិប្បាយថា៖ គប្បីពិចារណាឲ្យឃើញថា «អាហារនោះជាបដិកូលគួរខ្ពើមដោយដើរស្វែងរកត្រូវកុករាន សត្វសំយាបផ្ទះអ្នកស្រុក ប្រទះឆ្កែដេញខាំ គោក្របី ដេញផល់ រុយទៀវហើរមកទំលើក្បាលក៏មាន មនុស្សខ្លះឲ្យ ខ្លះមិនឲ្យ

Convert to file PDF by Mao Chi Channa www.channa.me channa@channa.me

ខ្លះឲ្យតិច ខ្លះឲ្យច្រើន ខ្លះឲ្យបាយផ្អូម បង្អែមចាស់ ខ្លះធ្វើជាមិនឃើញ ខ្លះពោលពាក្យទ្រគោះបោះបោកផ្សេង ៗ ជាដើម » ។

៣- បរិភោគតោ បដិកូលដោយបរិភោគ ។

អធិប្បាយថា៖ គប្បីពិចារណាឲ្យឃើញថា « អាហារនោះ ជាបដិកូលគួរខ្ពើម ដោយបរិភោគចាប់កាន់ដោយម្រាមដៃ ញើសក្អែលហូរស្រក់ចូលទៅ ដល់ដាក់មកក្នុងមាត់ទោះបីអាហារនោះប៉ុន្មានមុខក្តី ក៏ច្របល់លាយគ្នាទាំងអស់ ហើយទំពាលំអិតដោយធ្មេញ ត្រលេវប្រមូលដោយអណ្តាត ផ្សើមដោយទឹកមាត់ មានសណ្ឋានដូចជាកំអួតឆ្កែ ប្រឡាក់ប្រឡូសជាប់នៅដោយជើងធ្មេញជាដើម គួរឲ្យខ្ពើមរអើមក្រៃពេក » ។

៤- អាសយតោ បដិកូលដោយទីអាស្រ័យ ។

អធិប្បាយថា៖ ទីអាស្រ័យ (អាសយៈ) មាន ៤ គឺ៖ បិត្តាសយៈ ទីអាស្រ័យរបស់ប្រមាត់១ សេម្ហាសយៈ ទីអាស្រ័យរបស់ស្លេស្ម១ បុព្វាសយៈ ទីអាស្រ័យរបស់ខ្ទុះ១ លោហិតាសយៈ ទីអាស្រ័យរបស់ឈាម១ ។

Convert to file PDF by Mao Chi Channa www.channa.me channa@channa.me

ក្នុងអាសយទាំង ៤ យ៉ាងនេះ ព្រះពុទ្ធ ព្រះបច្ចេកពុទ្ធ និងស្តេចចក្រពត្តិ មានតែមួយ ៗ ឯបុគ្គលដែលមានបុណ្យតិច មានប្រាជ្ញាទន់ មានគ្រប់ទាំង៤ ហេតុនោះបើបុគ្គលណា ដែលមានទីអាស្រ័យរបស់ប្រមាត់ច្រើន អាហារដែលបុគ្គលនោះលេបចូលទៅ ដូចជាប្រឡាក់ដោយប្រេងស្រគំយ៉ាងខាប់ គួរខ្ពើមក្រៃពេក; បុគ្គលដែលមានទីអាស្រ័យរបស់ស្លេស្មច្រើន ដូចជាប្រឡាក់ដោយរសនៃផ្លែខ្ទឹងឬស្លឹកខ្ទឹង បុគ្គលដែលមានទីអាស្រ័យរបស់ខ្ទុះច្រើនដូចជាប្រឡាក់ដោយតក្កៈ(១) ធម្ម;បុគ្គលដែលមានទីអាស្រ័យរបស់ឈាមច្រើន ដូចជាប្រឡាក់ដោយទឹកជ្រលក់ គួរខ្ពើមក្រៃពេក; ព្រះយោគីគប្បីពិចារណាឲ្យឃើញថា: អាហារជាបដិកូលគួរខ្ពើម ដោយទីអាស្រ័យដូចន័យដែលពោលមកនេះ ។

៤– និធានតោ បដិកូលដោយកន្លែងដែលដំកល់នៅក្នុងផ្ទៃ ។

អធិប្បាយថា: ព្រះយោគីគប្បីពិចារណា នូវភាពជាបដិ

---

១ – ទឹកដោះគោជូរបែបដែលគេដាក់ម្ជូរហាភ្លឹងហើយយកមកដំកល់ទុក (ទឹកដោះខាប់)

Convert to file PDF by Mao Chi Channa www.channa.me channa@channa.me

ក្កូលរបស់អាហារដោយកន្លែងដែលដំកល់នៅថា "អាហារដែលប្រឡាក់ដោយអាសយៈទាំង៤ណាមួយ ហើយចូលទៅក្នុងពោះ មិនមែនទៅដំកល់នៅក្នុងភាជន៍មាសជាដើមឡើយ គឺបើបុគ្គលអ្នកលេបចូលទៅនោះអាយុបាន ១០ ឆ្នាំ ២០ ឆ្នាំៗ ល។ ១រយឆ្នាំ ក៏ទៅដំកល់នៅក្នុងឱកាសប្រាកដស្មើដោយរណ្តៅវច្ចដែលគេមិនបានលាងអស់ ១០ ឆ្នាំ ២០ ឆ្នាំ ៗ ល ។ ១ រយឆ្នាំ មុខគួរខ្ពើមរអើមក្រៃពេក ,, ។

៦– អបរិបក្កតោ បដិក្កូលដោយភាពដែលមិនទាន់រលួយ ។

អធិប្បាយថា: ព្រះយោគីគប្បីពិចារណានូវភាពជាបដិក្កូលរបស់អាហារដែលមិនទាន់រលួយថា អាហារដែលចូលទៅដំកល់នៅក្នុងទីឱកាសគួរខ្ពើមបែបនេះហើយ កាលដែលមិនទាន់រលួយនៅឡើយ សូម្បីអាហារនោះទើបបរិភោគក្នុងថ្ងៃនោះក្តី បរិភោគក្នុងថ្ងៃម្សិលក្តី ក្នុងថ្ងៃមុនៗមកក្តី ក៏ទៅចំនៅជាមួយគ្នាទាំងអស់ រួបរឹតទៅដោយដុំស្លេស្ម ភ្លើងធាតុក្នុងកាយចំហាយក៏ដោយបែកទៅជាពពុះតូច-ធំ អាប់អួរ

Convert to file PDF by Mao Chi Channa www.channa.me channa@channa.me

ដោយកិនអស់កផ្សេងៗ មុខគួរឲ្យខ្ពើមរអើមក្រៃពេក ។

៧- បរិបក្កតោ បដិកូលដោយភាពដែលរលួយហើយ ។

អធិប្បាយថា: ព្រះយោគីគប្បីពិចារណា នូវភាពជាបដិកូលរបស់អាហារដែលរលួយហើយថា៖ អាហារដែលភ្លើងធាតុក្នុងកាយដុតកំដៅឲ្យរលួយហើយនោះ ក៏មិនមែនក្លាយទៅជាមាសឬប្រាក់ជាដើមឡើយ គ្រាន់តែបញ្ចេញនូវពពុះនឹងក្រពេញតូច-ធំ ហើយណាដែលផល់នូវភាពជាអាហារចាស់ ក៏ចូលទៅដេកលស់នៅក្នុងទីលំនៅនៃអាហារចាស់ ហាក់ដូចជាដីស្អិតមានពណ៌លឿង ដែលគេកិនឲ្យម៉ដ្ឋ ហើយដាក់បន្ទុះទៅក្នុងបំពង់ ណាដែលផល់នូវភាពជាទឹកមូត្រ ក៏ជ្រាបចូលទៅដក់នៅក្នុងថង់មូត្របុណ្ណោះ មុខគួរឲ្យខ្ពើមរអើមក្រៃពេក ។

៨- ផលតោ បដិកូលដោយផល ។

អធិប្បាយថា: ព្រះយោគីគប្បីពិចារណានូវភាពជាបដិកូលរបស់អាហារដែលឲ្យផលមកថា៖ អាហារនេះ ណាដែលរលួយទៅដោយល្អ ក៏ញ៉ាំងសាកអសុភទាំងឡាយមានសក់

នឹងរោមជាដើមឲ្យបរិសុទ្ធស្រស់ស្រោងឡើង ណាដែលមិនល្អយល្អ ក៏បណ្តាលឲ្យកើតទៅជារោគច្រើនប្រការមានកមនឹងរមាស់ជាដើម „ ។

៩– និស្សន្ទតោ បដិក្កូលដោយហូរចេញ ។

អធិប្បាយថា: ព្រះយោគីគប្បីពិចារណានូវភាពជាបដិក្កូល របស់អាហារដោយហូរចេញមកវិញថា “អាហារនេះកាលដែលលេបចូលទៅតែតាមទ្វារ១ ដល់ហូរចេញមកវិញតាមទ្វារច្រើនជាអនេក ណាដែលចេញមកតាមភ្នែក ហៅថាពពកភ្នែក ដែលចេញមកតាមត្រចៀក ហៅថាអាចម៍ត្រចៀកជាដើម” ពុំនោះសោតគប្បីពិចារណាឲ្យឃើញជាបដិក្កូលថា “អាហារនេះកាលដែលលេបចូលទៅ អំពាវនាវរកគ្នាច្រើនមកជួបជុំបរិភោគរីករាយសប្បាយចិត្ត ដល់ក្លាយទៅជាឧច្ចារនឹងបស្សាវៈជាដើម ហើយហូរចេញមកវិញ ក៏ទៅជាពួនសម្ងំបញ្ចេញម្នាក់ឯងក្នុងទីស្ងាត់ មុខគួរឲ្យអៀនខ្មាសក្រៃពេក „ ។

១០– សម្មក្ខនតោ បដិក្កូលដោយប្រឡាក់ប្រឡូស ។

អធិប្បាយថា: ព្រះយោគីគប្បីពិចារណានូវភាពជា

បដិកូលរបស់អាហារដោយប្រឡាក់ប្រឡូសថា «អាហារនេះ កាលដែលបរិភោគក៏ប្រឡាក់ដៃនឹងបបូរមាត់ជាដើម ដល់បរិភោគរួចហើយ ភ្លើងធាតុក្នុងកាយ ផាត់ច្រានទៅសព្វសរីរៈទាំងមូល ក៏ទៅប្រឡាក់នៅត្រង់ធ្មេញត្រង់អណ្តាត ទ្វារតូចទ្វារធំ ជាដើម មុខគួរឲ្យខ្ពើមរអើមក្រៃពេក» ។

កាលបើព្រះយោគី ពិចារណាត្រិះរិះនូវភាពជាបដិកូលរបស់អាហារដោយអាការទាំង ១០ ដូចពោលមកយ៉ាងនេះហើយ កពឡិង្ការាហារ ក៏នឹងប្រាកដឡើងដោយអាការជាបដិកូល ។

បើព្រះយោគីសេពនូវនិមិត្តនោះ ដោយច្រើន បំរើនឲ្យរឿយ ៗ ឡើងទៅ នីវរណធម៌ទាំងឡាយក៏ក្រោមទៅ ចិត្តក៏ដំកល់នៅមាំដោយឧបចារសមាធិ តែក្នុងកម្មដ្ឋាននេះឲ្យសម្រេចបានតែត្រឹមឧបចារជ្ឈានប៉ុណ្ណោះមិនអាចឲ្យសម្រេចដល់អប្បនាឈានបានឡើយ ព្រោះកពឡិង្ការាហារជាគម្ពីរភាពជ្រាលជ្រៅតាមសភាពជាធម្មតា ។

អាហារេបដិកូលសញ្ញាចប់.

Convert to file PDF by Mao Chi Channa www.channa.me channa@channa.me

ចតុធាតុវវដ្ឋាន

កិរិយាកំណត់នូវលក្ខណៈរបស់ធាតុទាំង៤ហៅថា ចតុធាតុវវដ្ឋានកម្មដ្ឋាន ។

ធាតុទាំង៤នោះគឺ: បឋវីធាតុ (ធាតុដី) ១ អាបោធាតុ (ធាតុទឹក) ១ តេជោធាតុ (ធាតុភ្លើង១) វាយោធាតុ (ធាតុខ្យល់ ១) ។

ធាតុទាំង៤នេះលោកសំដែងឱ្យឃើញដោយអាការមាន ៤២ យ៉ាង គឺ: បឋវីធាតុមានអាការ ២០ .អាបោធាតុមានអាការ ១២, តេជោធាតុ មានអាការ ៤,វាយោធាតុមានអាការ៦ ។

អាការទាំង៤២ ក្នុងធាតុទាំង៤នោះអ្វីខ្លះ

អាការ ២០ ក្នុងបឋវីធាតុ នឹងអាការ១២ ក្នុងអាបោធាតុ គប្បីដឹងក្នុងបញ្ចកៈ៤ ខាងដើមនឹងឆក្កៈ២ ខាងចុងនៃកាយគតាសតិកម្មដ្ឋាន ។

អាការ ៤ ក្នុងតេជោធាតុ នោះគឺ: (១)

១– សន្តប្បតិ ភ្លើងដែលញុំាងកាយឱ្យក្តៅសព្វ ។

១– ភ្លើងធាតុទាំង៤ នេះមិនមានឈ្មោះជាសាមញ្ញទៀបសព្ទហៅជា កិរិយាលក្ខណៈ ។

Convert to file PDF by Mao Chi Channa www.channa.me channa@channa.me

២– ជរយតិ ភ្លើងដែលញ៉ាំងកាយឲ្យចាស់គ្រាំគ្រា ។

៣– បរិឌយ្ហតិ ភ្លើងដែលញ៉ាំងកាយឲ្យក្តៅពេលរាល ។

៤– សម្មាបរិណាមំគច្ឆតិ ភ្លើងដែលញ៉ាំងអាហារឲ្យ ទ្រោមទៅដោយល្អ ។

អាការ ៦ ក្នុងវាយោធាតុ គឺ៖

១– ឧទ្ធង្គមា វាតា ខ្យល់ដែលផាត់ឡើងទៅ ខាងលើ ។

២– អធោគមា វាតា ខ្យល់ដែលផាត់ចុះទៅ ខាងក្រោម ។

៣– កុច្ឆិសយា វាតា ខ្យល់ដែលផាត់នៅខាងក្រៅ ពោះវៀន ។

៤– កោដ្ឋាសយា វាតា ខ្យល់ដែលផាតនៅខាងក្នុង ពោះវៀន ។

៥– អង្គមង្គានុសារិនោ វាតា ខ្យល់ដែលផាត់ព័ទ្ធយទៅ សព្វសព៌ាង្គកាយ ។

៦– អស្សាសបស្សាសា ខ្យលដង្ហើមចេញចូល ។

Convert to file PDF by Mao Chi Channa www.channa.me channa@channa.me

លក្ខណៈរបស់ធាតុទាំង ៤ នោះដូចម្តេច?

លក្ខណៈរបស់ធាតុទាំង ៤ នោះដូច្នេះគឺៈ

បឋវីធាតុ មានលក្ខណៈរឹងគ្រោតគ្រាត, អាបោធាតុ មានលក្ខណៈរាវសម្រាប់ផ្សារទុកនូវកាយ, តេជោធាតុ មានលក្ខណៈក្តៅសម្រាប់ចំអិនទុកនូវកាយ, វាយោធាតុ មានលក្ខណៈរហើយៗសម្រាប់បក់ផាត់នូវកាយ ។

កាលបើព្រះយោគាវចរកុលបុត្រ មានប្រាថ្នាដើម្បីចំរើននូវកម្មដ្ឋាននេះ គប្បីចូលទៅកាន់ទីដែលស្ងាត់ចាកអារម្មណ៍ផ្សេងៗ ហើយសង្រួមពិចារណាធ្វើទុកក្នុងចិត្ត តាមវិធីដែលនឹងពោលទៅក្នុងខាងមុខ ។

តែកម្មដ្ឋាននេះ មានវិធីចំរើន ២ បែប តាមសមគួរដល់ព្រះយោគីដែលមានប្រាជ្ញាក្លា នឹងមានប្រាជ្ញាទន់ ។

បើព្រះយោគីដែលមានប្រាជ្ញាក្លា គប្បីនឹករំពឹងស្រាវយកនូវកាយរបស់ខ្លួនទាំងមូល មកពិចារណាធ្វើទុកក្នុងចិត្តរឿយៗ ឲ្យឃើញថាគ្រាន់ជាធាតុ ៤ មិនមែនជាសត្វ មិនមែនជាជីវិត តាមន័យយ៉ាងសង្ខេបដូច្នេះថា "នៅក្នុងកាយ

Convert to file PDF by Mao Chi Channa www.channa.me channa@channa.me

នេះ របស់ណាដែលមានលក្ខណៈរឹង មានអាការគ្រោតគ្រាត ចាត់ទុកជាធាតុដី, ដែលមានលក្ខណៈសម្រាប់ផ្សារទុកនូវកាយ មានអាការហូរ ចាត់ទុកជាធាតុទឹក, ដែលមានលក្ខណៈសម្រាប់បំអិននូវកាយ មានអាការក្តៅ ចាត់ទុកជាធាតុភ្លើង, ដែលមានលក្ខណៈសម្រាប់បក់ផាត់នូវកាយ មានអាការរហើយ ៗ ចាត់ទុកជាធាតុខ្យល់ ។; គ្រាន់តែព្រះយោគីព្យាយាមធ្វើទុកក្នុងចិត្តប៉ុណ្ណេះ ឧបចារសមាធិ ក៏នឹងកើតឡើង តែមិនដល់នូវអប្បនាឡើយ ព្រោះកម្មដ្ឋាននេះមានអារម្មណ៍ជាសភាវធម៌ ។

បើព្រះយោគីមានប្រាជ្ញាទន់ គប្បីរៀនយកនូវធាតុទាំង ៤ ឲ្យពិស្តារអំពីសំណាក់នៃអាចារ្យ ដោយអាការ ៤២ ដូចបានពោលមកក្នុងខាងដើមហើយ គប្បីចំរើនដោយអាការ ៤ យ៉ាង ។

អាការទាំង ៤ យ៉ាងនោះអ្វីខ្លះ ? — អធិប្បាយដូចម្តេច ?

អាការទាំង ៤ យ៉ាងនោះដូច្នេះ គឺៈ

១ — សសម្ភារសង្ខេបតោ ចំរើនដោយបំប្រួញតាមសម្ភាររបស់ខ្លួន ។

Convert to file PDF by **Mao Chi Channa** www.channa.me channa@channa.me

អធិប្បាយថា៖ គប្បីកំណត់នូវអាការដែលរឹងក្នុងកោដ្ឋាសៈ ២០ ថាជា " ធាតុដី ", អាការដែលរាវសម្រាប់ផ្សារទុកនូវកាយក្នុងកោដ្ឋាសៈ ១២ ថាជា " ធាតុទឹក ", អាការដែលក្តៅសម្រាប់បំអិននូវកាយក្នុងកោដ្ឋាសៈ ៤ ថាជា " ធាតុភ្លើង ", អាការដែលរហើយ ៗ សម្រាប់បក់ផាត់នូវកាយក្នុងកោដ្ឋាសៈ ៦ ថាជា " ធាតុខ្យល់ " ។

២ – សសម្ភារវិភត្តិតោ ចំរើនដោយកិរិយាចែកតាមសម្ភាររបស់ខ្លួន ។

អធិប្បាយថា៖ គប្បីចំរើនតាមវិធីឧត្តមកោសល្លពីយ៉ាង នឹងអប្បនាកោសល្ល ១០ យ៉ាង ដូចពោលមកហើយក្នុងកាយគតាសតិកម្មដ្ឋាន ប្លែកគ្នាខ្លះតែក្នុងកាយគតាសតិកម្មដ្ឋាន ត្រូវធ្វើទុកក្នុងចិត្តដោយបដិកូល ឯក្នុងកម្មដ្ឋាននេះ ត្រូវធ្វើទុកក្នុងចិត្តដោយធាតុ ទំងក្នុងកាយគតាសតិកម្មដ្ឋានមានអាការតែ ៣២ ឯក្នុងកម្មដ្ឋាននេះ មានអាការ៤២ ។

៣ – សលក្ខណសង្ខេបតោ ចំរើនដោយបំប្រួញតាមលក្ខណៈរបស់ខ្លួន ។

Convert to file PDF by Mao Chi Channa www.channa.me channa@channa.me

សេចក្តីអធិប្បាយ ដូចក្នុងអាការទី ១ បែកគ្នាតែថា "អាការនឹងលក្ខណៈ" ប៉ុណ្ណោះ គឺថាក្នុងអាការទី ១ ត្រូវកំណត់នូវអាការរឹងជាដើម ក្នុងកោដ្ឋាសៈនោះៗ ថាជាធាតុនោះៗ ឯក្នុងអាការទី ៣ នេះ ត្រូវកំណត់នូវលក្ខណៈរឹងជាដើម ក្នុងកោដ្ឋាសៈនោះៗ ថាជាធាតុនោះៗ ។

៤– សលក្ខណវិភត្តិតា ចំរើនដោយកិរិយាចែកតាមលក្ខណៈរបស់ខ្លួន ។

អធិប្បាយថា: គប្បីកំណត់នូវលក្ខណៈដែលរឹង លក្ខណៈដែលរាវ សម្រាប់ផ្សារទុកនូវកាយ, លក្ខណៈដែលក្តៅសម្រាប់ចំអិនទុកនូវកាយ, លក្ខណៈដែលរហើយៗ សម្រាប់ទប់ជាត់នូវកាយ, ក្នុងកោដ្ឋាសៈទាំង ៣២ មានសក់ជាដើម គ្រប់កោដ្ឋាសៈនីមួយៗ ថាជា "ធាតុដី ធាតុទឹក ធាតុភ្លើង ធាតុខ្យល់(១)" ។

កាលបើព្រះយោគី បានចំរើនដោយអាការទាំង ៤ យ៉ាងដូចពោលមកនេះហើយ ជួនកាលតែដោយអាការមួយៗ ក៏ឧបចារសមាធិកើតឡើងបាន តែបើនៅមិនទាន់កើតឡើងទេ

---

១ — គឺកំណត់ក្នុងកោដ្ឋាសៈនីមួយៗឲ្យឃើញថាមានធាតុបួនៗគ្រប់កោដ្ឋាសៈទាំង ៣២ ៗ

ក៏គប្បីធ្វើទុកក្នុងចិត្តនូវធាតុទាំង ៤ ដោយអាការ ១៣ យ៉ាងតទៅទៀត ។

អាការ ១៣ យ៉ាងនោះអ្វីខ្លះ? អធិប្បាយដូចម្ដេច?

អាការ ១៣ យ៉ាងនោះដូច្នេះ គឺៈ

១– វចនត្ថតោ ត្រូវធ្វើទុកក្នុងចិត្តដោយកែអត្ថរបស់ពាក្យ ។

អធិប្បាយថាៈ ធាតុទាំង ៤ បានសេចក្ដីដោយឡែក ៗ អំពីគ្នាដូច្នេះ គឺៈ ភាពដែលគ្រោតគ្រាតឬលាតត្រដាង ហៅថា "បឋវី", សភាពដែលប្រោះប្រោះមទូទៅ ហៅថា "អាបោ", សភាព ដែលក្ដៅ ហៅថា "តេជោ" សភាពដែលបក់ផាត់ ហៅថា "វាយោ" ធម្មជាតិដែលទ្រទ្រង់ទុកនូវលក្ខណៈរបស់ខ្លួន ដែលតាក់តែងនូវសំសារទុក្ខឬបង្ហូរមកនូវទុក្ខប្រមាណមិនបាន ហៅថា "ធាតុ"; ត្រូវធ្វើទុកក្នុងចិត្តដោយកែអត្ថរបស់ពាក្យយ៉ាងនេះ ។

២– កលាបតោ ត្រូវធ្វើទុកក្នុងចិត្តដោយកលាបៈ ។

អធិប្បាយថាៈ គ្រប់កោដ្ឋាសៈទាំងអស់ដែលលោកសន្មត

ឲ្យហៅថា « សក់រោម » ជាដើម សុទ្ធតែសន្មតដោយប្រជុំនៃធម៌ ៨ យ៉ាង គឺ វណ្ណ ១ គន្ធ ១ រស ១ ឱជា ១ ធាតុ ៤ ជុំបគ្នាទាំងអស់ ឥតកោដ្ឋាសៈណាដែលជាកម្មសមុដ្ឋាននោះ លោកសន្មតដោយប្រជុំនៃធម៌ ១០ គឺថែមជីវិតិន្ទ្រិយ ១ បុរិសភាវឬឥត្ថីភាវ ១ ទៀត ហើយដែលលោករាប់ថាជា " បឋវីធាតុ អាពោធាតុ " នោះ តាមដោយធាតុដែលផ្សាយឡើងច្រើន; ត្រូវធ្វើទុកក្នុងចិត្តដោយកលាបៈយ៉ាងនេះ ។

៣– ចុណ្ណតោ ត្រូវធ្វើទុកក្នុងចិត្តដោយសំអិត ។

អធិប្បាយថា៖ បឋវីធាតុក្នុងសរីរៈនេះ បើកំណត់ត្រឹមពាក់កណ្តាលមកខាងលើ ហើយសំអិតឲ្យម៉ត់ជាធូលីជាបរមាណូ(១)ទៅទៀត ប្រមាណជាន ១ ទោណ(២)ប៉ុណ្ណោះ

១– ពាក្យថា « បរមាណូ » នេះជាវិធីកប់ម្យ៉ាងបែប ១ គេយកបាលីពោលថា « ភាគទី ៨ នៃអង្គុលីជាយវ ១ ភាគទី ៨ នៃយវជាឩកា ១ ភាគទី ៨ នៃឩកាជាលិក្ខា ១ ភាគទី ៨ នៃលិក្ខាជារថរេណូ ១ ភាគទី ៨ នៃរថរេណូជាតជ្ជារី ១ ភាគទី ៨ នៃតជ្ជារីជាអណូ ១ ភាគទី ៨ នៃអណូជាបរមាណូ ១ » ។ តែអ្នកខ្លះពោលថា « អង្គុលី ១ មាន ធញ្ញមាស គឺ ធញ្ញមាស ១ មានឩកា គឺ ឩកា ១ មានលិក្ខា គឺ លិក្ខា ១ មានរថរេណូ ៣៦ រថរេណូ ១ មានតជ្ជារី ៣៦ តជ្ជារី ១ មានអណូ ៣៦ អណូ ១ មានបរមាណូ ៣៦ » ។ ២– « ទោណ » នេះជាវិធីវាល់ម្យ៉ាងបែបមានប្រមាណ ១៦ នាឡិប្រក្រតី ឬ ១២ នាឡិមគធៈ ។ វិធីវាស់ប្រមាណដូចនេះគឺ ៤ ក្តាប់ដោយប្រក្រតីជា ១ កុឌុវ ៤ កុឌុវជា ១ នាឡិ ១៦ នាឡិជា ១ ទោណ ។

Convert to file PDF by **Mao Chi Channa** www.channa.me channa@channa.me

ហើយមានអាបោធាតុប្រមាណកន្លះទោណជួយប្រែងទុក តេជោធាតុជួយរក្សាទុក វាយោធាតុជួយបក់ផាត់ទុកមិនឲ្យខ្ចាយទៅបាន; អាបោធាតុ តេជោធាតុ និងវាយោធាតុដ៏កល់នៅក្នុងបឋវីធាតុ ជួយប្រែងទុក រក្សាទុក បក់ផាត់ទុកផ្សិតគ្នានឹងគ្នា មិនឲ្យជ្រាបហូរទៅបាន ឲ្យបំអិនបក់ផាត់នូវកាយមិនឲ្យរលួយទៅបាន; ត្រូវធ្វើទុកក្នុងចិត្តដោយលំអិតយ៉ាងនេះ ។

៤- លក្ខណាទិតោ ត្រូវធ្វើទុកក្នុងចិត្តដោយលក្ខណៈជាដើម ។

អធិប្បាយថា: បឋវីធាតុ មានភាពដែលរឹងគ្រោតគ្រាតជាលក្ខណៈ មានភាពដែលជាទីដំកល់នៃសហជាតធម៌ជាកិច្ច មានកិរិយាទទួលរងទុកនូវសហជាតធម៌ជាផល; អាបោធាតុ មានកិរិយាហូរទៅជាលក្ខណៈ មានកិរិយាចំរើននូវសហជាតធម៌ជាកិច្ច មានកិរិយាប្រែងទុកនូវសហជាតធម៌ជាផល; តេជោធាតុ មានភាពដែលក្តៅជាលក្ខណៈ មានកិរិយាបំអិនទុកនូវសហជាតធម៌ជាកិច្ច មានកិរិយាប្រគល់ឲ្យនូវភាពដែលទន់របស់សហជាតធម៌ជាផល; វាយោធាតុ មានភាពដែល

Convert to file PDF by **Mao Chi Channa** www.channa.me channa@channa.me

រហើយៗ ជាលក្ខណៈ មានកិរិយាបក់ផាត់នូវសភាវធម៌ជាកិច្ច មានកិរិយានាំទៅនូវសភាវធម៌ជាផល; ត្រូវធ្វើទុកក្នុងចិត្តដោយលក្ខណៈជាដើមយ៉ាងនេះ ។

៥– សមុដ្ឋានតោ ត្រូវធ្វើទុកក្នុងចិត្តដោយសមុដ្ឋាន ។

អធិប្បាយថា: ក្នុងកោដ្ឋាសៈទាំង ៤២ មានសក់ជាដើម មានខ្យល់ដង្ហើមចេញចូលជាទីបំផុតនោះ អាហារថ្មី ១ អាហារចាស់ ១ ខ្ទុះ ១ ទឹកមូត្រ ១ ទាំង ៤ នេះ មានរដូវជាដែនកើត; ទឹកភ្នែក ១ ញើស ១ ទឹកមាត់ ១ ទឹកសំបោរ ១ ទាំង ៤ នេះ ជួនកាលមានរដូវជាដែនកើត ជួនកាលមានចិត្តជាដែនកើត; តេជោធាតុ ដែលចំអិននូវអាហារដែលបុគ្គលបរិភោគចូលទៅ មានកម្មជាដែនកើត; ខ្យល់ដង្ហើមចេញ-ចូល មានចិត្តជាដែនកើត; កោដ្ឋាសៈសល់អំពីនោះ ៣២ មានរដូវ ចិត្ត កម្ម អាហារ គ្រប់ទាំង ៤ ជាដែនកើត; ត្រូវធ្វើទុកក្នុងចិត្តដោយសមុដ្ឋានយ៉ាងនេះ ។

៦– នានត្តេកត្តតោ ត្រូវធ្វើទុកក្នុងចិត្តដោយភាពដែលផ្សេងគ្នា និងភាពដែលត្រូវគ្នា ។

Convert to file PDF by Mao Chi Channa www.channa.me channa@channa.me

អធិប្បាយថា: ធាតុទាំងនោះមានលក្ខណៈនិងកិច្ចនឹងផលផ្សេងៗគ្នាក៏ពិត តែជាសុទ្ធតែបានឈ្មោះថា "រូប" ដូចគ្នា ព្រោះមិនកន្លងនូវលក្ខណៈដែលវិនាស, បានឈ្មោះថា "មហាភូត" ដូចគ្នា ព្រោះហេតុដែលប្រាកដឡើងធំៗជាដើម(១), បានឈ្មោះថា "ធាតុ" ដូចគ្នា ព្រោះមិនកន្លងនូវធាតុលក្ខណៈ ដែលទ្រទ្រង់ទុកនូវលក្ខណៈរបស់ខ្លួននឹងពាក់តែងនូវសេចក្ដីទុក្ខ ឬបង្ហូរមកនូវទុក្ខប្រមាណមិនបាន, បានឈ្មោះថា "ធម៌" ដូចគ្នា ព្រោះទ្រទ្រង់ទុកនូវលក្ខណៈរបស់ខ្លួន ហើយទ្រទ្រង់ទុកតាមសមគួរដល់ខណៈរបស់ខ្លួន, សុទ្ធតែមិនទៀងដូចគ្នា ព្រោះតែងតែអស់ទៅ ពុកផុយទៅ, សុទ្ធតែជាទុក្ខដូចគ្នា ព្រោះតែងតែប្រកបដោយភ័យ, សុទ្ធតែមិនមែនជារបស់ខ្លួនដូចគ្នា ព្រោះមិនមានខ្លឹមសារសោះឡើយ,

---

១— ធាតុទាំង ៤ បានឈ្មោះថា "មហាភូត" ដោយហេតុ ៥ យ៉ាងគឺ: មហន្តបាតុភាវតោ កើតប្រាកដឡើងធំ ១, មហាភូតសាមញ្ញតោ ដូចនឹងមហាភូតដែលមិនពិតច្រើនប្រការ ១, មហាបរិហារតោ ត្រូវរក្សាដោយបច្ច័យដ៏ច្រើន ១, មហាវិការតោ មានវិការច្រើន ១ មហត្តា ភូតត្តា ហៅថា "មហា" ព្រោះត្រូវកំណត់ដោយព្យាយាមដ៏ធំ ហៅថា "ភូត" ព្រោះជារបស់មានពិត ១ ។

ត្រូវធ្វើទុកក្នុងចិត្តដោយភាពដែលផ្សេងគ្នា នឹងភាពដែលត្រូវគ្នាយ៉ាងនេះ ។

៧– វិនិព្ភោគាវិនិព្ភោគតោ ត្រូវធ្វើទុកក្នុងចិត្តដោយភាពដែលបែកចាកគ្នានឹងមិនបែកចាកគ្នា ។

អធិប្បាយថា៖ ធាតុទាំង ៤ នេះ កាលកើតឡើងក៏កើតឡើងព្រមគ្នា កាលប្រព្រឹត្តទៅក៏ប្រព្រឹត្តទៅព្រមគ្នា មិនដែលបែកចាកគ្នាក្នុងកលាបៈណាមួយឡើយ តែទុកណាជាដូច្នោះ ក៏គង់បែកចាកគ្នាដោយលក្ខណៈដែលផ្សេងគ្នា; ត្រូវធ្វើទុកក្នុងចិត្តដោយភាពដែលបែកចាកគ្នា នឹងមិនបែកចាកគ្នាយ៉ាងនេះ ។

៨– សភាគវិសភាគតោ ត្រូវធ្វើទុកក្នុងចិត្តដោយភាពដែលមានចំណែកស្មើគ្នានឹងមិនស្មើគ្នា ។

អធិប្បាយថា៖ បណ្ដាធាតុទាំង ៤ នេះ ធាតុ ២ ខាងដើមគឺ បឋវីធាតុនឹងអាបោធាតុមានចំណែកស្មើគ្នា ព្រោះមានភាពធ្ងន់ដូចគ្នា ធាតុ ២ ខាងចុងគឺតេជោធាតុនឹងវាយោធាតុមានចំណែកស្មើគ្នា ព្រោះមានភាពស្រាលដូចគ្នា តែថាធាតុ ២ ខាងដើមនឹង ២ ខាងចុងមានចំណែកមិនស្មើគ្នា ព្រោះធាតុ ២

Convert to file PDF by **Mao Chi Channa** www.channa.me channa@channa.me

ខាងដើមមានភាពធូរ ឯធាតុ ២ ខាងចុងមានភាពស្រាល ត្រូវធ្វើទុកក្នុងចិត្តដោយភាពដែលមានចំណែកស្មើគ្នា និងមិនស្មើគ្នាយ៉ាងនេះ ។

៩– អញ្ញត្តិកពាហិរវិសេសតោ ត្រូវធ្វើទុកក្នុងចិត្តដោយភាពដែលប្លែកគ្នារបស់ធាតុ ជាខាងក្នុងនឹងធាតុជាខាងក្រៅ ។

អធិប្បាយថា៖ ធាតុខាងក្នុងជាទីអាស្រ័យរបស់វិញ្ញាណវត្ថុ ៦ (១) មានចក្ខុវិញ្ញាណវត្ថុជាដើមផង ជាទីអាស្រ័យរបស់វិញ្ញត្តិទាំង ២ គឺកាយវិញ្ញត្តិនិងវចីវិញ្ញត្តិផង ជាទីអាស្រ័យរបស់ឥត្ថិន្ទ្រិយ បុរិសិន្ទ្រិយនិងជីវិតិន្ទ្រិយផង ហើយប្រកបដោយឥរិយាបថមានសម្ពន្ធទាំង ៤ ឯធាតុខាងក្រៅមិនមែនដូច្នោះឡើយ; ត្រូវធ្វើទុកក្នុងចិត្តដោយភាពដែលប្លែកគ្នារបស់ធាតុជាខាងក្នុងនឹងធាតុជាខាងក្រៅយ៉ាងនេះ ។

១០– សង្គហតោ ត្រូវធ្វើទុកក្នុងចិត្តដោយសង្គ្រោះ ។

អធិប្បាយថា៖ បឋវីធាតុណា ដែលមានកម្មជាដែនកើត

១– វិញ្ញាណដែលអាស្រ័យនូវវត្ថុទាំង ៦ មានចក្ខុវត្ថុជាដើមហើយកើតឡើង ។

Convert to file PDF by **Mao Chi Channa** www.channa.me channa@channa.me

លោកសង្គ្រោះចូលជាមួយគ្នាដោយអាបោធាតុ តេជោធាតុ វាយោធាតុ ណាដែលមានកម្មជាដែនកើត ព្រោះមានជាតិស្មើគ្នា; បឋវីធាតុណា ដែលមានចិត្តជាដើមជាដែនកើត ក៏លោកសង្គ្រោះចូលជាមួយគ្នាដោយអាបោធាតុ តេជោធាតុ វាយោធាតុ ណាដែលមានចិត្តជាដើមជាដែនកើតដូចគ្នា; ត្រូវធ្វើទុកក្នុងចិត្តដោយសង្គ្រោះយ៉ាងនេះ ។

១១ – បច្ចយតោ ត្រូវធ្វើទុកក្នុងចិត្តដោយបច្ច័យ ។

អធិប្បាយថា៖ បឋវីធាតុ ដែលអាបោធាតុជួយប្រឹងទុក តេជោធាតុជួយរក្សាទុក វាយោធាតុជួយបក់ផាត់ទុក ជាបច្ច័យជាទីតាំងផ្អែកនៃមហាភូតទាំង៣ដ៏សេសៈ អាបោធាតុ តេជោធាតុ វាយោធាតុ ដ៏កល់នៅក្នុងបឋវីធាតុ ជួយប្រឹងទុក រក្សាទុក បក់ផាត់ទុកនូវគ្នានឹងគ្នា ជាបច្ច័យជួយផ្សារទុក ចំអិនទុក បក់ផាត់ទុក នូវមហាភូតទាំង៣ដ៏សេសអំពីខ្លួន; ត្រូវធ្វើទុកក្នុងចិត្តដោយបច្ច័យយ៉ាងនេះ ។

១២ – អសមន្នាហារតោ ត្រូវធ្វើទុកក្នុងចិត្តដោយភាពដែលមិនដឹងនូវគ្នានឹងគ្នា ។

Convert to file PDF by Mao Chi Channa www.channa.me channa@channa.me

អធិប្បាយថា៖ បច្ឆាជាតមិនបានដឹងថា "អញជាបច្ឆាជាត អញជាបច្ច័យជាទីពឹងផ្អែកនៃមហាភូតទាំង ៣"; សូម្បីមហាភូតទាំង ៣ ក៏មិនបានដឹងថា "បច្ឆាជាត ជាបច្ច័យជាទីពឹងផ្អែករបស់ខ្លួន"; ត្រូវធ្វើទុកក្នុងចិត្តដោយភាពដែលមិនដឹងនូវគ្នានឹងគ្នាយ៉ាងនេះ ។

១៣ – បច្ចយវិភាគតោ ត្រូវធ្វើទុកក្នុងចិត្តដោយកិរិយាចែកនូវបច្ច័យ ។

អធិប្បាយថា៖ បច្ច័យរបស់ធាតុ មាន ៤ គឺ៖ កម្ម ១ ចិត្ត ១ អាហារ ១ ឧតុ ១(១) ។

កម្មតែម្យ៉ាង ជាបច្ច័យដល់ធាតុដែលមានកម្មជាដែនកើត; ចិត្តជាដើមតែម្យ៉ាងៗ ជាបច្ច័យដល់ធាតុ ដែលមានចិត្តជាដើមតែម្យ៉ាងៗជាដែនកើត; កម្ម ចិត្ត អាហារ ឧតុ តែម្យ៉ាងៗ ជាជនក(២)បច្ច័យដល់ធាតុដែលមាន កម្ម ចិត្ត អាហារ ឧតុ តែម្យ៉ាងៗជាដែនកើត ហើយជាបច្ច័យ

---

១ – កម្ម សំដៅយកកុសលាកុសលកម្ម ដែលញុំាងរូបឲ្យកើតបាន ។ ចិត្ត សំដៅយកចិត្តណា ១ ដែលញុំាងរូបឲ្យកើតបាន ។ អាហារ សំដៅយកអាហារខាងក្នុង ដែលញុំាងរូបឲ្យកើតបាន ។ ឧតុ សំដៅយកតេជោធាតុ ។ ២ – បច្ច័យញុំាងធាតុនោះៗឲ្យកើត ។

Convert to file PDF by Mao Chi Channa www.channa.me channa@channa.me

ដទៃមានឧបនិស្សយប្បច្ច័យជាដើម ដល់ធាតុដ៏សេសបានខ្លះ ដោយបរិយាយ (១) ត្រូវផ្ញើទុកក្នុងចិត្តដោយកិរិយាចែកនូវបច្ច័យយ៉ាងនេះ ។

កាលបើព្រះយោគីនឹករំពឹងផ្ញើទុកក្នុងចិត្តរឿយ ៗ ដោយអាការទាំង ១៣ យ៉ាងដូចពោលមកនេះ ធាតុទាំង ៤ ក៏នឹងប្រាកដឡើង ហើយតទៅឧបចារសមាធិ ក៏នឹងកើតឡើងដោយពិត ។

ចតុធាតុវវត្ថាន ចប់

វិធីចំរើនរូបកម្មដ្ឋានទាំង ៤០ ចប់

ឈានកថា

ក្នុងទីបំផុតនៃកម្មដ្ឋានទាំង ៤០ នឹងរួបរួមពោលអំពីឈាន ដែលជាគុណត្រូវព្រះយោគីបានក្នុងកម្មដ្ឋានទាំងនោះតាមសមគួរ ដោយសេចក្ដីសង្ខេបតទៅ ។

ធម្មជាតអ្វីដែលហៅថា "ឈាន" ? — មានប៉ុន្មានយ៉ាង ? អធិប្បាយដូចម្ដេចខ្លះ ?

១ — ក្នុងអាការនេះ លោកពោលដោយពិស្ដារពេកណាស់ ដែលពោលមកនេះជាសង្ខេបក្រៃពេក ។

Convert to file PDF by Mao Chi Channa www.channa.me channa@channa.me

ធម្មជាតដែលសម្លឹងយកនូវអារម្មណ៍របស់ខ្លួន ៗ មានបឋវីកសិណជាដើម ឬដែលដុតកម្ដៅនូវបច្ចនីកធម៌ទាំងឡាយមាននីវរណធម៌៥ ជាដើម មិនឲ្យកើតឡើងបានហៅថា " ឈាន " ។

ឈាននេះ ក្នុងទីខ្លះលោកពោលទុកជា ២ យ៉ាងដូច្នេះគឺៈ

១ – អារម្មណូបនិជ្ឈាន ឈានដែលសម្លឹងយកនូវអារម្មណ៍ បានដល់សមាបត្តិ ៨ ព្រមទាំងឧបចាររបស់ខ្លួន ។

២– លក្ខណូបនិជ្ឈាន ឈានដែលសម្លឹងយកនូវលក្ខណៈ បានដល់វិបស្សនា មគ្គ ផល ។

អធិប្បាយៈ សមាបត្តិ ៨ ព្រមទាំងឧបចាររបស់ខ្លួន ៗ ហៅថា " អារម្មណូបនិជ្ឈាន " ព្រោះសម្លឹងយកនូវអារម្មណ៍របស់កម្មដ្ឋានមានបឋវីកសិណជាដើម, វិបស្សនា មគ្គផល ហៅថា " លក្ខណូបនិជ្ឈាន " ព្រោះវិបស្សនា សម្លឹងយកនូវលក្ខណៈមានអនិច្ចលក្ខណៈជាដើម, មគ្គជាគ្រឿងញ៉ាំងកិច្ចដែលសម្លឹងយកនូវអនិច្ចលក្ខណៈជាដើម របស់វិបស្សនានោះឲ្យសម្រេច, ផលសម្លឹងយកនូវតថលក្ខណៈ គឺលក្ខណៈដែលពិតរបស់ព្រះនិព្វាន ៗ

Convert to file PDF by Mao Chi Channa www.channa.me channa@channa.me

ក្នុងទីនេះលោកសំដៅយកឈាន ២ យ៉ាងដទៃអំពីនោះគឺៈ

១– ឧបចារជ្ឈាន ឈានដែលប្រព្រឹត្តទៅក្នុងទីជិតនៃអប្បនា គឺជាបុព្វភាគនៃអប្បនា ។

២– អប្បនាឈាន ឈានដែលប្រព្រឹត្តទៅដោយអំណាចនៃអប្បនា ។

អធិប្បាយៈ កាលដែលព្រះយោគី សម្លឹងយកនូវវង់កសិណជាដើម មកធ្វើជាអារម្មណ៍ ហើយបរិកម្មធ្វើទុកក្នុងចិត្តដរាបដល់នីវរណធម៌នឹងកិលេសទាំងពួង ទ្រោមស្ងប់ទៅដោយលំដាប់អង្គរបស់ឈានមានវិតក្កជាដើម ក៏កើតឡើងតែមិនទាន់មានកម្លាំង ចិត្តគ្រាន់តែប្រព្រឹត្តទៅក្នុងទីជិតនៃអប្បនាប៉ុណ្ណោះ មិនអាចឡើងកាន់អប្បនាបាន យ៉ាងនេះហៅថា "ឧបចារជ្ឈាន"ៈ ត្រង់ដែលអង្គរបស់ឈានកើតឡើងមានកម្លាំងក្លា ហើយចិត្តក៏ស្ទុះឡើងកាន់អប្បនាបាន ហៅថា "អប្បនាឈាន" ។

សេចក្តីប្លែកគ្នានៃឧបចារជ្ឈាននឹងអប្បនាឈាន

ឧបចារជ្ឈាននឹងអប្បនាឈានប្លែកគ្នាដូចម្តេច ?

ឧបចារជ្ឈាននិងអប្បនាឈានប្លែកគ្នាដូច្នេះគឺៈ ឧបចារជ្ឈាននៅជាកាមាវចរគ្រាន់តែលះនីវរណធម៌បាន ហើយប្រព្រឹត្តចូលទៅក្នុងទីជិតនៃអប្បនាប៉ុណ្ណោះ តែអង្គមានវិតក្កៈជាដើម កើតឡើងមិនទាន់មានកម្លាំងដូចពោលមកហើយ ជួនកាលតោងយកនូវនិមិត្តមកធ្វើជាអារម្មណ៍បាន ជួនកាលក៏ធ្លាក់ចុះកាន់ភវង្គវិញ តាំងនៅមិនជាប់បានយូរ ប្រៀបដូចជាកុមារតូចនៅមិនទាន់បេះក្រោកឈរខ្លួនឯងបាន មាតាចាប់លើកឡើងឲ្យរៀនឈរក៏មិនបានយូរប៉ុន្មាន តែងដួលចុះទៅលើផែនដីវិញជារឿយ ៗ ឯអប្បនាឈានជាមហគ្គតៈអាចសង្កត់នូវកាមាវចរគោត្រ ដែលជាកាមធាតុខាងក្រោមបាន ហើយស្ទុះចូលទៅកាន់មហគ្គតគោត្រ ដោយអំណាចដែលអង្គកើតឡើងមានកម្លាំងក្លាយ៉ាងវិសេស ចិត្តអាចកាត់ផ្តាច់នូវភវង្គវារៈតែម្តង ហើយតាំងនៅអស់ថ្ងៃ១ យប់១ បាន តែងប្រព្រឹត្តទៅតាមលំដាប់នៃកុសលជវន ប្រៀបដូចជាបុរសដែលមានកម្លាំង អាចក្រោកឡើងចាកអាសនៈ ហើយឈរនៅអស់ថ្ងៃ១ បាន។

Convert to file PDF by **Mao Chi Channa** www.channa.me channa@channa.me

ដំណើរ ដែលឧបចារជ្ឈាននឹងអប្បនាឈានកើត យ៉ាងដូចម្តេច?

ក្នុងកម្មដ្ឋានឯទៀតលើកទុកមិនបានពោល នឹងពោលតែឈាន ដែលកើតឡើងដោយអំណាចនៃកសិណទាំង ១០ ទុកជាតួយ៉ាង តែសូម្បីក្នុងកម្មដ្ឋានឯទៀត ៗ ក៏មានទំនងប្រហែល ៗ គ្នា ល្មមឲ្យពិចារណាទៅយល់បាន ប្លែកគ្នាតែកម្មដ្ឋានខ្លះមានទាំងឧបចារជ្ឈាននឹងអប្បនាឈាន កម្មដ្ឋានខ្លះមានតែឧបចារជ្ឈានប៉ុណ្ណោះ ក៏ក្នុងកសិណទាំង ១០ នេះ--កាលបើព្រះយោគាវចរសម្លឹងយកកសិណណា ១ មកជាអារម្មណ៍ ហើយបរិកម្មធ្វើទុកក្នុងចិត្តតាមឈ្មោះរបស់កសិណនោះ ៗ បើកភ្នែកសម្លឹងមើលវង់កសិណម្តង ធ្មេចភ្នែកនឹករំពឹងម្តង ចម្លងអារម្មណ៍នោះ ចូលមកក្នុងមនោទ្វារឲ្យបានស្ទាត់ ដរាបដល់ពេលដែលបើកភ្នែកឡើងឃើញវង់កសិណនោះយ៉ាងណា ដល់ធ្មេចទៅវិញក៏ឃើញដូច្នោះដែល ហៅថា "ឧគ្គហនិមិត្តកើត" ហើយគរុណាសមាធិ គឺសមាធិ

Convert to file PDF by Mao Chi Channa www.channa.me channa@channa.me

យ៉ាងខ្លីក៏កើតឡើងផង, លុះព្រះយោគីក្រោកចាកអាសនៈនោះ ទៅរកទីឱកាសឯទៀតអង្គុយនៅយ៉ាងស្រួល ប្រមូលស្មារ យកឧគ្គហនិមិត្តនោះមកត្រិះរិះបរិកម្មហាត់បង្ហឹក តាមឈ្មោះរបស់កសិណនោះៗ តទៅទៀត ពេលនោះនីវរណធម៌និងកិលេសទាំងពួងក៏ក្រោមស្ងប់ទៅជាលំដាប់ ទើបបដិភាគនិមិត្តកើតឡើង អង្គឈានទាំង៥ ក៏កើតឡើងផង តែនៅមានកម្លាំងថយដូចបានពោលមកហើយ ចិត្តក៏ដំកល់នៅមាំក្នុងឧបចារភូមិ តែមិនទាន់សង្កត់នូវកាមាវចរគោត្រឈ្លុះចូលទៅកាន់មហគ្គតគោត្របាននៅឡើយ គ្រាន់តែមានកម្លាំងវិសេសជាងកាមាវចរចិត្តជាប្រក្រតីប៉ុណ្ណោះ ត្រង់នេះព្រះយោគីក៏ចូលដល់ថ្នាក់ឧបចារជ្ឈាន ។

កាលបើព្រះយោគី ចំរើនបានបដិភាគនិមិត្តដូច្នេះហើយ ក៏ពុំបានលះបង់នូវព្យាយាម តែងលើកចិត្តឡើងឲ្យបែរមុខឆ្ពោះទៅកាន់បដិភាគនិមិត្តនោះ បរិកម្មកំណត់ធ្វើទុកក្នុងចិត្តតាមឈ្មោះរបស់កសិណនោះៗ ដដែល តមកមនោទ្វារាវជ្ជនចិត្តផ្តាច់បង់នូវភវង្គ ស្រាវយកនូវកសិណនោះៗ មកធ្វើជា

Convert to file PDF by **Mao Chi Channa** www.channa.me channa@channa.me

អារម្មណ៍ហើយកើតឡើង បើបុគ្គលនោះជាទិប្បាភិញ្ញា[១] ជវន ៤, បើជាទន្ធាភិញ្ញា[២] ជវន ៥ លឿនទៅក្នុងអារម្មណ៍នោះដដែល; បណ្ដាជវនទាំងនោះ ជវន ៣ ឬ ៤ ខាងដើមជាកាមាវចរ ត្រាន់តែមានវិតក្កៈ វិចារៈ បីតិ សុខៈ និងឯកគ្គតាមានកម្លាំងវិសេសជាងកាមាវចរចិត្តជាប្រក្រតី ឯជវនទី ៤ ឬទី ៥ ខាងចុងបំផុតទើបជារូបាវចរ; បើជវន ៥ ទី ១ ឈ្មោះបរិកម្មៈ ទី ២ ឈ្មោះឧបចារៈ ទី ៣ ឈ្មោះអនុលោមៈ ទី ៤ ឈ្មោះគោត្រភូ ឯទី ៥ ជាតួអប្បនាចិត្ត, បើជវន ៤ ទី ១ ឈ្មោះឧបចារៈ ទី ២ ឈ្មោះអនុលោមៈ ទី ៣ ឈ្មោះគោត្រភូ ទី ៤ ជាតួអប្បនាចិត្ត ។

កាលបើជវនលឿនទៅតាមលំដាប់ គ្រប់ទាំង ៥ ឬ ៤ ដូច្នេះហើយ ព្រះយោគីអង្គនោះ ក៏ចូលដល់ថ្នាក់អប្បនាឈាន ហើយចិត្តក៏ធ្លាក់ចុះកាន់ភវង្គវិញ ខាងក្រោយមកអាវជ្ជនចិត្តផ្ដាច់បង់នូវភវង្គ ហើយកើតឡើងដើម្បីពិចារណានូវឈាន តមកទៀត ឈានបច្ចវេក្ខណចិត្ត គឺចិត្តដែលសម្រាប់ពិចារណានូវឈានក៏កើតឡើង ។

១— បុគ្គលដែលមានប្រាជ្ញាត្រាស់ដឹងឆាប់ ។ ២— បុគ្គលដែលមានប្រាជ្ញាទន់ត្រាស់ដឹងយឺតយូរ ។

Convert to file PDF by Mao Chi Channa www.channa.me channa@channa.me

ធម្មជាតិអ្វីហៅថា "បរិកម្មៈ ឧបចារៈ អនុលោមៈ គោត្រភូ នឹងអប្បនា"។

កាមាវចរជវន ដែលពិចារណារកនូវអប្បនាហៅថា "បរិកម្ម"; ដែលសសៀរចូលទៅជិតក្បែរអប្បនាហៅថា "ឧបចារៈ"; ដែលប្រព្រឹត្តទៅតាមនូវបរិកម្មខាងដើមផង ប្រព្រឹត្តទៅតាមនូវអប្បនាខាងចុងផង ហៅថា "អនុលោមៈ"; ដែលគ្របសង្កត់នូវកាមាវចរគោត្រ ហើយស្ទុះចូលទៅកាន់មហគ្គតគោត្រ ហៅថា "គោត្រភូ" ធម្មជាតដែលញ៉ាំងសម្បយុត្តធម៌ឲ្យចូលទៅអែបជាប់នៅក្នុងអារម្មណ៍ បានដល់ចិត្តដែលដឹកល់នៅក្នុងឈាន ហៅថា "អប្បនា"; ដំណើរវៀល ឧបចារជ្ឈាននឹងអប្បនាឈានកើតឡើងយ៉ាងនេះឯង ។

ចែកឈានតាមលំដាប់នៃសមាបត្តិ

អប្បនាឈាន បើចែកតាមលំដាប់នៃសមាបត្តិ គឺថ្នាក់ដែលព្រះយោគីតែងចូលទៅជ្រក សម្ងំនៅជាសុខក្នុងបច្ចុប្បន្ននោះមាន ៨ គឺថ្នាក់រូបជ្ឈាន ៤ ហៅថា "រូបសមាបត្តិ" ថ្នាក់អរូបជ្ឈាន ៤ ហៅថា "អរូបសមាបត្តិ" ។

Convert to file PDF by Mao Chi Channa www.channa.me channa@channa.me

ឋាក់រូបជ្ឈាន ៤ គឺៈ បឋមៈ (ទី១)១ ទុតិយៈ (ទី២)១ តតិយៈ (ទី៣)១ ចតុត្ថៈ (ទី៤) ១ តែលោកច្រើនហៅថា “ បឋមជ្ឈាន ទុតិយជ្ឈាន តតិយជ្ឈាន ចតុត្ថជ្ឈាន” ដូច្នេះ ឋាក់អរូបជ្ឈាន ៤ ក៏ដូចគ្នា តែលោកច្រើនហៅតាមប្រភេទរបស់អារម្មណ៍ថា “ អាកាសានញ្ចាយតនៈ ។ល។ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនៈ” ដូច្នេះវិញៈ សូម្បីឧបចារជ្ឈានដែលបានពោលមកហើយថាជាកាមាវចរនោះសោត បើចែកតាមប្រភេទនេះក៏មាន ៨ យ៉ាងដូចគ្នា តាមសមគួរដល់ឈាននោះៗ បានឈ្មោះថា “ ឧបចារៈរបស់បឋមជ្ឈាន ឧបចាររបស់ទុតិយជ្ឈាន” ដូច្នេះជាដើម ព្រោះថាមុនដែលឈាននោះៗ នឹងកើតឡើងសុទ្ធតែមានជវន ៣ ឬ ៤ (ឧបចារៈ អនុលោមៈ គោត្រភូ ឬបរិកម្មៈ ឧបចារៈ អនុលោម គោត្រភូ) ដែលជាកាមាវចរលឿនទៅក្នុងចំណែកខាងដើម ដូចគ្នាទាំងរូបជ្ឈានទាំងអរូបជ្ឈាន ហើយជវនទាំងនេះ សុទ្ធតែនៅក្នុងអំណាចរបស់ឧបចារជ្ឈានដោយពិត ។

អង្គលះបង់នឹងអង្គប្រកបនៃរូបជ្ឈាន

ឈានទាំងនោះមានគ្រឿងចំណាំយ៉ាងដូចម្តេច?

Convert to file PDF by Mao Chi Channa www.channa.me channa@channa.me

ក្នុងរូបជ្ឈានមានគ្រឿងបំណាំ ដោយអង្គដែលលះបង់បាន នឹងអង្គដែលប្រកបចូលមកបាន ឯក្នុងអរូបជ្ឈានមានគ្រឿងចំណាំដោយកន្លងនូវអារម្មណ៍ជាន់ក្រោម ហើយតោងយកនូវអារម្មណ៍ជាន់លើបាន តែក្នុងទីនេះនឹងពោលតែក្នុងរូបជ្ឈានប៉ុណ្ណោះ ឯអរូបជ្ឈានមិនបានពោលឡើយ ព្រោះបានពោលមកសព្វគ្រប់ក្នុងអារុប្បកម្មដ្ឋានខាងដើមហើយ ។

អង្គលះបង់នឹងអង្គប្រកបនៃរូបជ្ឈាននោះៗ ដូចម្តេច?

ក្នុងបឋមជ្ឈានមានអង្គដែលលះបង់បាន ៥ អង្គដែលប្រកបចូលមកបានក៏ ៥ ដូចគ្នា តែនឹងពណ៌នានូវអង្គដែលលះបង់បានជាមុន ។

អង្គដែលលះបង់បានទាំង៥នោះគឺ៖

១ – កាមច្ឆន្ទះ សេចក្តីផ្តល់ចិត្តចុះក្នុងកិលេសកាមនឹងវត្ថុកាម ។

២ – ព្យាបាទះ សេចក្តីគំនុំអាឃាតចំពោះអារម្មណ៍មិនជាទីប្រាថ្នា ។

៣ – ថីនមិទ្ធៈ សេចក្ដីធុញទ្រាន់នឹងងងុយដេក ឬថា សេចក្ដីប្រអូសកាយប្រអូសចិត្ត ។

៤ – ឧទ្ធច្ចកុក្កុច្ចៈ សេចក្ដីរាយមាយចិត្តនឹងរវាតចិត្ត ឬថាសេចក្ដីអណ្ដែតអណ្ដូងចិត្ត នឹងក្ដៅក្រហាយចិត្ត ។

៥ – វិចិកិច្ឆា សេចក្ដីសង្ស័យមិនអស់ហើយពីក្នុងចិត្ត

អង្គដែលប្រកបចូលមកបាន ៥ នោះគឺៈ

១ – វិតក្កៈ សេចក្ដីត្រិះរិះលើកចិត្តដាក់ទៅក្នុងអារម្មណ៍របស់កម្មដ្ឋាន ។

២ – វិចារៈ សេចក្ដីពិចារណាដុះខាត់នូវអារម្មណ៍របស់កម្មដ្ឋាន ។

៣ – បីតិ សេចក្ដីអំណរមានកម្លាំងក្លា អាចញុំាងកាយនឹងចិត្តឱ្យពេញសព្វទាំងអស់ បានដល់ផរណាបីតិ ។

៤ – សុខៈ សេចក្ដីស្រួលកាយស្រួលចិត្តអាចកំចាត់បង់នូវអាពាធក្នុងកាយនឹងចិត្តបាន ។

៥ – ចិត្តេកគ្គតា ភាពរបស់ចិត្តដែលមានអារម្មណ៍តែមួយឯកឯង ។

Convert to file PDF by **Mao Chi Channa** www.channa.me channa@channa.me

កាលបើព្រះយោគី លះបង់នូវអង្គដែលត្រូវលះបង់ទាំង ៥ ដោយវិក្ខម្ភនប្បហានៈ ហើយញ៉ាំងអង្គដែលត្រូវប្រកបចូលទាំង ៥ ឲ្យកើតឡើងបាន ត្រូវដឹងថា "បឋមជ្ឈានកើតឡើងហើយ" ។

អង្គលះបង់នឹងអង្គប្រកបទាំងនេះ ជាគូសត្រូវដល់គ្នានឹងគ្នាគឺៈ កាមច្ឆន្ទៈ ជាសត្រូវដល់ ឯកគ្គតា, ព្យាបាទ, ជាសត្រូវដល់ បីតិ, ថិនមិទ្ធៈ ជាសត្រូវដល់ វិតក្កៈ ឧទ្ធច្ចកុក្កុច្ចៈ ជាសត្រូវដល់ សុខៈ, វិចិកិច្ឆា ជាសត្រូវដល់ វិចារៈ ។

ដែលចាត់ជាគូសត្រូវនឹងគ្នាយ៉ាងនេះ ព្រោះថាអង្គប៉ែកខាងអកុសលក្តី ប៉ែកខាងកុសលក្តី ដែលអង្គណាមួយនឹងអាចកើតឡើងបាននោះ លុះតែគបសង្កត់នូវអង្គដែលជាសត្រូវដល់ខ្លួននោះបាន ៗ

ក្នុងទុតិយជ្ឈានមានអង្គដែលលះបង់បាន ២ គឺៈ វិតក្កៈ ១ វិចារៈ ១, មានអង្គដែលប្រកបចូល ៣ គឺៈ បីតិ ១ សុខៈ ១ ឯកគ្គតា ១ តែបីតិនឹងសុខៈក្នុងទុតិយជ្ឈាននេះ មានសេចក្តីវិសេសជាងបីតិនឹងសុខៈ ក្នុងបឋមជ្ឈាន គឺថា បីតិនឹង

Convert to file PDF by **Mao Chi Channa** www.channa.me channa@channa.me

សុខៈក្នុងបឋមជ្ឈាន កើតអំពីស្ងាត់ចាកនីវរណធម៌ទាំង ៥ ឯក្នុងទុតិយជ្ឈាននេះ កើតអំពីសមាធិស្ងប់យ៉ាងវិសេស តមកអំពីបឋមជ្ឈាន ។

ក្នុងតតិយជ្ឈានមានអង្គដែលលះបង់បានតែ ១ គឺ បីតិ មានអង្គដែលប្រកបចូល ២ គឺៈ សុខៈ១ ចិត្តេកគ្គតា ១ ។

ក្នុងចតុត្ថជ្ឈាន មានអង្គដែលលះបង់បានក៏តែ ១ គឺ សុខៈ មានអង្គដែលប្រកបចូល ២ គឺ ឧបេក្ខា ១ ចិត្តេកគ្គតា ១ៈ ឧបេក្ខាក្នុងទីនេះ លោកសំដៅយកឈានុបេក្ខា(១) ដែលព្រងើយនៅក្នុងឈាន មិនធ្លាក់ចុះក្នុងសុខនឹងទុក្ខ មាន

---

១ — ឧបេក្ខាមាន ១០ យ៉ាងគឺៈ ឆឡង្គុបេក្ខា ព្រងើយកន្តើយមិនសោមនស្ស-ទោមនស្ស ដោយឥដ្ឋារម្មណ៍នឹងអនិដ្ឋារម្មណ៍ ក្នុងទ្វារទាំងប្រាំមួយ ១, ព្រហ្មវិហារុបេក្ខា ព្រងើយកន្តើយ មានអាការជាយ៉ាងកណ្ដាលក្នុងសត្វទាំងឡាយ ១, ពោជ្ឈង្គុបេក្ខា ព្រងើយកន្តើយ មានអាការជាយ៉ាងកណ្ដាល ចំពោះសហជាតធម៌ទាំងឡាយ ១, វីរិយុបេក្ខា ព្រងើយកន្តើយ ជាធម៌ព្យាយាម ដែលជាយ៉ាងកណ្ដាលមិនតឹងពេកធូរពេក ១, សង្ខារុបេក្ខា ព្រងើយកន្តើយ ជាយ៉ាងកណ្ដាលមិនប្រែប្រួលប្រកាន់ក្នុងសង្ខារ ១, វេទនុបេក្ខា ព្រងើយកន្តើយមិនសោយអារម្មណ៍ជាទុក្ខជាសុខ ១ វិបស្សនុបេក្ខា ព្រងើយកន្តើយជាយ៉ាងកណ្ដាលក្នុងវិបស្សនា ១ តត្រមជ្ឈត្តុបេក្ខា ព្រងើយកន្តើយជាយ៉ាងកណ្ដាលចំពោះសហជាតធម៌ទាំងឡាយ ១ ឈានុបេក្ខា ព្រងើយកន្តើយនៅក្នុងឈានមិនធ្លាក់ចុះក្នុងសុខនឹងទុក្ខ ១ បរិសុទ្ធុបេក្ខា ព្រងើយកន្តើយបរិសុទ្ធចាកបច្ចនីកធម៌ទាំងពួងមិនមានខ្វល់ខ្វាយនឹងរម្ងាប់នូវបច្ចនីកធម៌ទាំងនោះទៀត ១ ។

Convert to file PDF by **Mao Chi Channa** www.channa.me channa@channa.me

លក្ខណៈជាកណ្តាល ៗ មិនជាប់ចិត្តមិនខ្វល់ខ្វាយដោយសុខនឹងទុក្ខ មានសេចក្តីស្ងៀមស្ងាត់ពីបីតិ ។

ដែលពោលមកនេះជាឈានចតុក្កន័យ បើជាបញ្ចកន័យវិញនោះ តាំងអំពីទុតិយជ្ឈានមក អង្គដែលត្រូវលះបង់បានមានតែមួយ ៗ ដរាបដល់បញ្ចមជ្ឈាន ឯអង្គដែលត្រូវប្រកបក៏ថយចុះមួយ ៗ ជាលំដាប់ ។

វិធីប្រព្រឹត្តកន្លងនូវឈានជាន់ក្រោម ចូលទៅកាន់ឈានជាន់លើ

កាលដែលព្រះយោគី នឹងប្រព្រឹត្តកន្លងនូវឈានជាន់ក្រោម ៗ ដែលខ្លួនបាននោះ ហើយចូលទៅកាន់ឈានជាន់លើ ៗ ទៀតជាលំដាប់ តើត្រូវធ្វើកិច្ចដូចម្តេច ? – ដោយធម៌អ្វី ? – សេចក្តីយ៉ាងណា ?

កាលព្រះយោគីបានសម្រេច ដល់ឈានជាន់ក្រោមណានីមួយហើយ បើមានប្រាថ្នាដើម្បីចូលទៅកាន់ឈានជាន់លើតទៅទៀត គប្បីហាត់បង្ហឹកនូវឈានជាន់ក្រោមដែលខ្លួនបានហើយនោះ ឲ្យថ្នឹកដោយវសី(១)ទាំង ៥ ជាមុន ដល់

១– ភាពដែលថ្នឹក ឬស្ទាត់ជំនាញ ។

ពេលដែលចេញចាកឈាននោះមកវិញ ត្រូវពិចារណាឲ្យឃើញទោសក្នុងឈានជាន់ក្រោម ឃើញអានិសង្សក្នុងឈានជាន់លើហើយធ្វើទុកក្នុងចិត្តនូវឈានជាន់លើតទៅ ដរាបដល់អប្បនាចិត្តកើតឡើង ។

វសីទាំង ៥ នោះដូច្នេះគឺ៖

១– អាវជ្ជនវសី ប្រឹកក្នុងវិធីនឹករកនូវអង្គរបស់ឈាន ។

២– សមាបជ្ជនវសី ប្រឹកក្នុងវិធីចូលកាន់ឈាន ។

៣– អធិដ្ឋានវសី ប្រឹកក្នុងវិធីទប់ទុកនូវឈាន ។

៤– វុដ្ឋានវសី ប្រឹកក្នុងវិធីចេញចាកឈាន ។

៥– បច្ចវេក្ខណវសី ប្រឹកក្នុងវិធីពិចារណានូវអង្គរបស់ឈាន ។

សេចក្តីថា៖ ព្រះយោគីត្រូវការនឹករកនូវឈាន ដែលខ្លួនបានហើយនោះ ទោះបីនឹករកក្នុងប្រទេសណាក្តី ក្នុងពេលណាក្តី ត្រង់អង្គណាក្តី នឹកដល់ត្រឹមណាក្តី ក៏នឹកបានភ្លាម ៗ មួយរំពេចពុំមានយឺតយូរ យ៉ាងនេះ ហៅថាអាវជ្ជនវសី ។

បើព្រះយោគី ត្រូវការចូលកាន់ឈានដែលបានហើយនោះ ទោះបីចូលក្នុងប្រទេសណាក្តី ក្នុងពេលណាក្តី ចូលដល់ត្រឹមណាក្តី ក៏ចូលបានភ្លាម ៗ មួយរំពេច ពុំមានយឺតយូរ យ៉ាងនេះហៅថា "សមាបជ្ជនវសី" ។

កាលព្រះយោគីចូលដល់ទៅក្នុងឈានហើយ បើត្រូវការចង់ទប់ទុកនូវឈាននោះ មិនឲ្យប្រព្រឹត្តទៅដោយរហ័ស ក៏អាចទប់ទុក ឲ្យតាំងនៅអស់កាលចំនួនផ្ទាត់ម្រាមដៃម្តង ឬ ២០ដង យ៉ាងនេះហៅថា "អធិដ្ឋានវសី" ។

ដល់ពេលដែលព្រះយោគី ចេញចាកឈាននោះមកវិញ ក៏អាចចេញបានយ៉ាងរហ័ស អស់កាលត្រឹមផ្ទាត់ម្រាមដៃម្តង ឬ ១០ដងប៉ុណ្ណោះ ក៏អាចចេញមកបាន យ៉ាងនេះហៅថា "វុដ្ឋានវសី" ។

ជវនដែលប្រព្រឹត្តទៅខាងមុខ បន្ទាប់អំពីអាវជ្ជនចិត្តដែលនឹករកនូវអង្គរបស់ឈាន មានវិតក្កៈជាដើមតាមលំដាប់គ្នា ពុំមានយឺតយូរ ដោយភាពដែលថ្នឹកក្នុងវិធីនឹក ហៅថា "បច្ច-វេក្ខណវសី" ។ នេះ ប្រព្រឹត្តទៅបន្ទាប់គ្នានឹងអាវជ្ជនវសី ។

Convert to file PDF by Mao Chi Channa www.channa.me channa@channa.me

ព្រះយោគីដែលដល់នូវបឋមជ្ឈាន ហើយបានហាត់បង្វឹកឲ្យថ្នឹកដោយវសីទាំង ៥ ដូចពោលមកនេះ បើមានប្រាថ្នានឹងចូលកាន់ទុតិយជ្ឈានតទៅទៀត គប្បីចូលកាន់បឋមជ្ឈានដែលខ្លួនបាននោះជាមុន ដល់ពេលដែលចេញមកវិញត្រូវពិចារណាឲ្យឃើញទោសក្នុងបឋមជ្ឈាន ឃើញអានិសង្សក្នុងទុតិយជ្ឈានថា "សមាបត្តិនេះមានសត្រូវគឺនីវរណធម៌នៅជិតពេកណាស់ ហើយអង្គក៏នៅមានកម្លាំងថយព្រោះនៅមានវិតក្កៈនឹងវិចារៈដែលជាអង្គដ៏គ្រោតគ្រាតនៅឡើយ ទុតិយ-ជ្ឈានដែលមានតែអង្គ ៣ គឺបីតិនឹងសុខៈនឹងចិត្តេកគ្គតា ទើបស្ងប់ល្អិតសុខុមយ៉ាងវិសេស" ហើយក៏គ្របសង្កត់នូវសេចក្តីត្រេកអរក្នុងបឋមជ្ឈាននោះ ព្យាយាមធ្វើទុកក្នុងចិត្តរឿយ ៗ នូវនិមិត្តរបស់កម្មដ្ឋាន មានបឋវីកសិណជាដើម តាមឈ្មោះរបស់កម្មដ្ឋាន ដែលខ្លួនចំរើនបានដល់បឋមជ្ឈាននោះ លះបង់នូវអង្គដែលគ្រោតគ្រាត ធ្វើទុកក្នុងចិត្តតែអង្គដែលល្អិតសុខុម លំដាប់នោះមនោទ្វារាវជ្ជនចិត្ត កាត់ផ្តាច់នូវភវង្គដោយសង្ឃឹមថា "ទុតិយជ្ឈាននឹងកើតឡើងឥឡូវនេះ"

Convert to file PDF by Mao Chi Channa www.channa.me channa@channa.me

កំពោងយកនិមិត្តរបស់កម្មដ្ឋាននោះៗ មកធ្វើជាអារម្មណ៍ ហើយកើតឡើង ខណៈនោះជវន ៤ ឬ ៥ លឿនទៅក្នុងអារម្មណ៍នោះៗជវនដែល ជវន ៣ ឬ ៤ ខាងដើមជាកាមាវចរ ជវនទី៤ ឬទី៥ ខាងចុងបំផុតជារូបាវចរ គឺជាតួអប្បនាចិត្ត គ្រានោះព្រះយោគីក៏ចូលដល់នូវទុតិយជ្ឈាន ។

កាលបើព្រះយោគី មានប្រាថ្នាដើម្បីប្រព្រឹត្តកន្លងនូវទុតិយជ្ឈាន ចូលទៅកាន់តតិយជ្ឈាន ប្រព្រឹត្តកន្លងនូវតតិយជ្ឈានចូលទៅកាន់ចតុត្ថជ្ឈាន ក៏គប្បីហាត់បង្វឹកនូវទុតិយជ្ឈាន ឬតតិយជ្ឈានដែលខ្លួនបានហើយនោះឲ្យស្ទឹកដោយវសី ទាំង ៥ ជាមុនដូចគ្នា ដល់ពេលដែលចេញចាកឈាននោះៗមកវិញ ត្រូវពិចារណាឲ្យឃើញទោសក្នុងទុតិយជ្ឈានថា «មានសត្រូវតាំងនៅជិត ព្រោះនៅមានអង្គដែលគ្រោតគ្រាត គឺបីតិ» ឃើញអានិសង្សក្នុងតតិយជ្ឈានថា «ស្ងប់ល្អិតយ៉ាងវិសេសព្រោះនៅមានតែអង្គ ដែលល្អិតសុខុមគឺសុខៈ និងចិត្តេកគ្គតា» ឃើញទោសក្នុងតតិយជ្ឈានថា «មានសត្រូវតាំងនៅជិតព្រោះនៅមានអង្គដែលគ្រោតគ្រាតគឺសុខៈ» ឃើញ

Convert to file PDF by **Mao Chi Channa** www.channa.me channa@channa.me

អានិសង្សក្នុងចតុត្ថជ្ឈានថា « ស្ងប់ល្អិតយ៉ាងវិសេស ព្រោះនៅមានតែអង្គដ៏ល្អិតសុខុមគឺឧបេក្ខានឹងចិត្តេកគ្គតា » ហើយគប្បីព្យាយាមធ្វើទុកក្នុងចិត្តឲ្យរឿយៗ នូវនិមិត្តរបស់កម្មដ្ឋានដែលខ្លួនចំរើនបានដល់ថ្នាក់ឈានទាំងនោះ កំណត់លះបង់នូវអង្គដែលគ្រោតគ្រាត ធ្វើទុកក្នុងចិត្តតែអង្គដែលល្អិតសុខុមដរាបដល់អប្បនាចិត្តកើតឡើង គ្រានោះព្រះយោគីក៏ចូលដល់នូវតតិយជ្ឈាន ឬចតុត្ថជ្ឈាន តាមលំដាប់នៃឈាន ៤ ឬ ៥ ដូចពោលមកហើយ ។

ឈានកថាចប់

សមាធិភាវនានិសំសកថា

បន្ទាប់អំពីឈានកថាមក នឹងពណ៌នានូវអានិសង្សនៃសមាធិភាវនាដោយសេចក្ដីសង្ខេបតទៅ ។

សមាធិភាវនាមានអានិសង្សប៉ុន្មានយ៉ាង ? – អ្វីខ្លះ ? – អធិប្បាយដូចម្ដេច ?

សមាធិភាវនាមានអានិសង្ស ៥ យ៉ាងគឺ៖

១– ទិដ្ឋធម្មសុខវិហារានិសំសា អប្បនាសមាធិភាវនា

Convert to file PDF by Mao Chi Channa www.channa.me channa@channa.me

មានកិរិយានៅជាសុខក្នុងបច្ចុប្បន្នជាអានិសង្ស ។

អធិប្បាយៈ ព្រះវិណាស្រពទាំងឡាយ កាលបើមានប្រាថ្នាដើម្បីនៅជាសុខក្នុងបច្ចុប្បន្ន ហើយចំរើននូវសមាធិចូលទៅកាន់ឈានមានចិត្តដ៏តល់នៅឯកឯង ក្នុងអារម្មណ៍តែ ១ លោកក៏បានជៀសចេញចាកអារម្មណ៍ផ្សេងៗ សម្រេចនៅជាសុខអស់ថ្ងៃ ១ បាន ។

២– វិបស្សនានិសំសា ទាំងអប្បនាសមាធិភាវនា ទាំងឧបចារសមាធិភាវនា សុទ្ធតែមានវិបស្សនាជាអានិសង្សដូចគ្នា ។

អធិប្បាយៈ សេខបុគ្គលនឹងបុថុជ្ជន កាលបើចេញចាកអំពីសមាបត្តិមក កំពុងមានចិត្តដ៏តល់នៅមាំ ហើយពិចារណានូវវិបស្សនា ក៏នឹងបានដឹងច្បាស់នូវធម៌ដែលពិតព្រោះសមាធិភាវនា ជាបទដ្ឋាននៃវិបស្សនា ។

៣– អភិញ្ញានិសំសា អប្បនាសមាធិភាវនា មានអភិញ្ញាជាអានិសង្ស ។

Convert to file PDF by Mao Chi Channa www.channa.me channa@channa.me

អធិប្បាយៈ ព្រះយោគីទាំងឡាយ ដែលញ៉ាំងសមាបត្តិទាំង ៨ ឲ្យកើតឡើងបាន វេលាដែលចេញចាកសមាបត្តិមកវិញ បើមានប្រាថ្នាដើម្បីញ៉ាំងអភិញ្ញាឲ្យកើតឡើងបាន ។

៤– ភវវិសេសានិសំសា សមាធិភាវនាទាំង ២ មានសម្បត្តិយ៉ាងវិសេសនៅក្នុងភពជាអានិសង្ស ។

អធិប្បាយៈ អប្បនាសមាធិភាវនា នាំមកនូវសម្បត្តិយ៉ាងវិសេសក្នុងព្រហ្មលោក គឺជាព្រះយោគីដែលចំរើនបានដល់ថ្នាក់បឋមជ្ឈានជាដើមហើយ បើមិនបានសាបសូន្យចាកឈានទាំងនោះទេ ទុកណាជាប្រាថ្នាក្ដី មិនប្រាថ្នាក្ដី ដល់ពេលដែលធ្វើកាលកិរិយាទៅ ក៏គង់នឹងទៅកើតក្នុងព្រហ្មលោកជាប្រាកដ ឯឧបចារសមាធិភាវនា នាំមកនូវសម្បត្តិយ៉ាងវិសេសក្នុងកាមាវចរសុគតិភពទាំង ៦ ជាន់ ។

៥– និរោធានិសំសា អប្បនាសមាធិភាវនា មាននិរោធជាអានិសង្ស ។

អធិប្បាយៈ ព្រះអរិយបុគ្គលទាំងឡាយ កាលបើញ៉ាំង

Convert to file PDF by Mao Chi Channa www.channa.me channa@channa.me

សមាបត្តិទាំង ៨ ឲ្យកើតឡើង ហើយចូលកាន់និរោធសមាបត្តិ ក៏នឹងបានដល់នូវនិរោធនិព្វាន មានសភាពជាបុគ្គលមិនមានចិត្ត គង់នៅជាសុខក្នុងបច្ចុប្បន្នអស់ថ្ងៃ ៧ បាន ។

សមាធិភាវនានិស័សកថា ៧

អភិញ្ញាកថា

លំដាប់នេះនឹងពណ៌នានូវអភិញ្ញា ដែលជាអានិសង្ស ទី ៣ របស់សមាធិភាវនា ដោយសង្ខេបតទៅ ដើម្បីញុំាងព្រះយោគីដែលជាអ្នកបំពេញនូវសមាធិ ឲ្យកាន់តែមានសេចក្តីពេញចិត្តជាភិយ្យោភាពឡើងទៀត ដោយបានឃើញនូវអានិសង្សដែលជាអស្ចារ្យគួរប្រាថ្នា ។

ក៏អភិញ្ញានេះ ក្នុងទីដទៃលោកពោលទុកទាំងលោកិយ ទាំងលោកុត្តរជា ៦ យ៉ាង ជាក្នុងទីនេះ លោកពោលទុកតែ ៥ យ៉ាង ព្រោះលោកសំដៅយកតែអភិញ្ញាជាលោកិយ ដែលជាអានិសង្សរបស់សមាធិភាវនាប៉ុណ្ណោះ ឯអភិញ្ញាដែលជាលោកុត្តរលោកមិនបានពោលទុកក្នុងទីនេះឡើយ ព្រោះជាអានិសង្សរបស់វិបស្សនាភាវនា ។

Convert to file PDF by Mao Chi Channa www.channa.me channa@channa.me

អភិញ្ញាជាលោកិយ ៥ យ៉ាងនោះគឺៈ

១— ឥទ្ធិវិធញ្ញាណ ប្រាជ្ញាអាចបេះប្លែងឫទ្ធិគ្រប់ប្រការបាន ។

២— ទិព្វសោតធាតុញ្ញាណ ប្រាជ្ញាអាចស្តាប់ដឹងបាននូវសម្លេងរបស់មនុស្ស នឹងសម្លេងរបស់ទេវតាដោយសោតធាតុដែលប្រាកដដូចជាទិព្វ ។

៣— ចេតោបរិយញ្ញាណ ប្រាជ្ញាអាចកំណត់ដឹងបាននូវទឹកចិត្តនៃអ្នកដទៃ ។

៤— បុព្វេនិវាសានុស្សតិញ្ញាណ ប្រាជ្ញាអាចរឭកបាននូវខន្ធបញ្ចកៈដែលធ្លាប់នៅអាស្រ័យក្នុងកាលមុន ។

៥— សត្តានិចុតូបបាតញ្ញាណ ប្រាជ្ញាអាចដឹងបាននូវចុតិនឹងបដិសន្ធិរបស់សត្វ ។

អភិញ្ញាជាគំរប់ ៦ ដែលជាលោកុត្តរ ហើយលោកមិនបាននាំយកមកពោលទុកក្នុងនិទ្ទេស នៃសមាធិភាវនានេះនោះគឺ អាសវក្ខយញ្ញាណ បានដល់ប្រាជ្ញាដែលអាចញ៉ាំងអាសវៈឲ្យក្ស័យទៅបាន តែអាសវក្ខយញ្ញាណនេះ គ្រាន់តែ

ទាញយកមកចង្អុលបង្ហាញឲ្យឃើញប៉ុណ្ណេះ តទៅមិនបាន អធិប្បាយថែមទៀតឡើយ ព្រោះមិនមែនជាលំអានដែលត្រូវ អធិប្បាយក្នុងទីនេះ នឹងអធិប្បាយតែអភិញ្ញាដែលជាលោកិយ ៥ ខាងដើមប៉ុណ្ណោះឯង ។

អធិប្បាយក្នុងអភិញ្ញាទី ១– ឥទ្ធិវិធញ្ញាណ

ក្នុងឥទ្ធិវិធញ្ញាណទី ១ នេះ កាលបើព្រះយោគីបានហើយ ក៏អាចដើម្បីនឹងប្លែងនូវឫទ្ធិផ្សេង ៗ បាន ទោះបីព្រះយោគី តែម្នាក់ឯងហើយប្លែងខ្លួនឲ្យទៅជាច្រើននាក់ ដល់ ១ រយ ១ ពាន់នាក់ហើយសុទ្ធតែប្រារព្ធនូវអំពើផ្សេង ៗ គ្នា ខ្លះប្រារព្ធ ដើម្បីសួរនូវប្រស្នា ខ្លះប្រារព្ធដើម្បីឆ្លើយនូវប្រស្នាជាដើម ពុំ នោះច្រើននាក់ប្លែងខ្លួនឲ្យទៅជាម្នាក់ឯងវិញក៏សឹងតែបានកុំថា តែប៉ុណ្ណោះឡើយ ទោះបីព្រះយោគីអង្គនោះមានប្រាថ្នាដើម្បី មុជជ្រែកផែនដីដើរលើទឹក ហោះទៅតាមអាកាស សម្តែង ឲ្យឃើញជាដំរី សេះ កងសេនាជាដើមក្នុងអាកាស ក៏សឹង តែធ្វើបានដូចសេចក្តីប្រាថ្នាទាំងអស់ ។

Convert to file PDF by Mao Chi Channa www.channa.me channa@channa.me

ព្រះយោគីដែលជាអាទិកម្មិកៈ កាលបើមានប្រាថ្នាដើម្បីប្លែងនូវឫទ្ធិបែបណានីមួយដូចពោលមកហើយ គប្បីញ៉ាំងសមាបត្តិទាំង ៨ ឲ្យកើតឡើងក្នុងកសិណទាំង៨ មានបឋវីកសិណជាដើមមានឱទាតកសិណជាទីបំផុត ហាត់បង្ហឹកចិត្តឲ្យប្ហឹកជាមុនសិន ហើយសឡឹមអធិដ្ឋាននូវឫទ្ធិតាមដែលខ្លួនប្រាថ្នានោះជាខាងក្រោយ ទើបអាចនឹងសម្រេចដូចសេចក្តីបំណងបាន ។

ត្រូវហាត់បង្ហឹកចិត្តយ៉ាងដូចម្តេច?

ត្រូវហាត់បង្ហឹកដោយអាការ ១៤ យ៉ាងដូច្នេះគឺៈ

១– កសិណានុលោម ត្រូវចូលកាន់ឈានបណ្តោយទៅតាមលំដាប់នៃកសិណទាំង ៨ មានបឋវីកសិណជាដើម មានឱទាតកសិណជាទីបំផុត ។

២– កសិណបដិលោម ត្រូវចូលកាន់ឈានសាច្រាសឡើងមកវិញតាមលំដាប់នៃកសិណទាំង ៨ គឺចូលតាំងអំពីឱទាតកសិណ សាឡើងមកដរាបដល់បឋវីកសិណ ។

៣– កសិណានុលោមបដិលោម ត្រូវចូលកាន់ឈាន

Convert to file PDF by Mao Chi Channa www.channa.me channa@channa.me

បណ្ដោយទៅតាមលំដាប់នៃកសិណទាំង ៨ ហើយថួល សាឡើងមកវិញ ដរាបដល់បឋវីកសិណជាខាងដើមបំផុត ។

៤- ឈានានុលោម ត្រូវចូលកាន់ឈានបណ្ដោយ ទៅតាមលំដាប់នៃរូបជ្ឈាន ទាំង ៤ និងអរូបជ្ឈាន ទាំង ៤ ។

៥- ឈានបដិលោម ត្រូវចូលកាន់ឈានសាច្រាស ឡើងមកវិញ តាំងអំពីខាងចុងបំផុត ដរាបមកដល់ខាង ដើមបំផុត ។

៦- ឈានានុលោមបដិលោម ត្រូវចូលកាន់ឈាន បណ្ដោយទៅតាមលំដាប់នៃឈាន ដរាបដល់ទីបំផុតខាងចុង ហើយសាច្រាសឡើងមកវិញ ដរាបដល់ទីបំផុតខាងដើម ។

៧- ឈានុក្កន្តក ត្រូវចូលឆ្លោះរម្លងឈានតែក្នុង កសិណដដែល គឺចូលកាន់បឋមជ្ឈានក្នុងបឋវីកសិណ ហើយឆ្លោះរម្លងទៅចូលដល់តតិយជ្ឈានតែម្ដង ក្នុងបឋវីកសិណដដែល បើកន្លងបឋវីកសិណចូលទៅកាន់អាកាសា-នញ្ចាយតនៈ ហើយឆ្លោះរម្លងទៅចូលដល់អាកិញ្ចញ្ញាយតនៈតែម្ដង, ត្រូវចូលឆ្លោះរម្លងឈានយ៉ាងនេះ គ្រប់កសិណទាំង៨ ។

Convert to file PDF by Mao Chi Channa www.channa.me channa@channa.me

៨– កសិណុក្កន្តក ត្រូវចូលកាន់ឈានដដែល តែផ្លោះរម្លងកសិណ គឺត្រូវចូលកាន់បឋមជ្ឈាន ក្នុងបឋវីកសិណ ហើយផ្លោះរម្លងទៅដល់តេជោកសិណ នីលកសិណ លោហិតៈកសិណ តែចូលកាន់តែបឋមជ្ឈានដដែល ; ចូលកាន់ទុតិយជ្ឈានជាដើម ក៏ត្រូវផ្លោះរម្លងកសិណបែបនេះដូចគ្នា ។

៩– ឈានកសិណុក្កន្តក ត្រូវចូលផ្លោះរម្លងទាំងឈាន ទាំងកសិណ គឺត្រូវចូលកាន់បឋមជ្ឈានក្នុងបឋវីកសិណ ចូលកាន់តតិយជ្ឈានក្នុងតេជោកសិណ បើកស្ងួនីលកសិណ ចូលកាន់អាកាសានញ្ចាយតនៈ ហើយចូលកាន់អាកិញ្ចញ្ញាយតនៈ ខាងមុខអំពីលោហិតកសិណ ។

១០– អង្គសង្កន្តិក ត្រូវប្រព្រឹត្តកន្លងនូវអង្គ គឺត្រូវចូលរៀងទៅតាមលំដាប់របស់ឈាន មានបឋមជ្ឈានជាដើម តែក្នុងកសិណនីមួយ ៗ ។

១១– អារម្មណសង្កន្តិក ត្រូវប្រព្រឹត្តកន្លងនូវអារម្មណ៍ គឺត្រូវចូលកាន់ឈាននីមួយ ៗ ឲ្យបានគ្រប់កសិណទាំង ៨ ។

១២– អង្គារម្មណសង្កន្តិក ត្រូវប្រព្រឹត្តកន្លងទាំង

Convert to file PDF by **Mao Chi Channa** www.channa.me channa@channa.me

អង្គទាំងអារម្មណ៍ គឺត្រូវចូលកាន់បឋមជ្ឈានក្នុងបឋវីកសិណ ចូលកាន់ទុតិយជ្ឈានក្នុងអាបោកសិណ ចូលកាន់តតិយជ្ឈានក្នុងតេជោកសិណ ចូលកាន់ចតុត្ថជ្ឈានក្នុងវាយោកសិណ បើកនូវនីលកសិណ ចូលកាន់អាកាសានញ្ចាយតន ចូលកាន់វិញ្ញាណញ្ចាយតនខាងមុខអំពីបីតកសិណ ចូលកាន់អាកិញ្ចញ្ញាយតនខាងមុខអំពីលោហិតកសិណ ចូលកាន់នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនខាងមុខអំពីឱទាតកសិណ ។

១៣– អង្គវវដ្ឋាបន ត្រូវកំណត់នូវអង្គ គឺត្រូវកំណត់ឲ្យដឹងថា " បឋមជ្ឈានមានអង្គ ៥ ទុតិយជ្ឈានមានអង្គ ៣ តតិយជ្ឈានមានអង្គ ២ ព្រមទាំងចតុត្ថជ្ឈាននឹងអរូបជ្ឈានទាំង ៤ ក៏មានអង្គ ២ ដូចគ្នា " ។

១៤– អារម្មណវវដ្ឋាបន ត្រូវកំណត់នូវអារម្មណ៍ គឺត្រូវកំណត់ឲ្យដឹងថា " នេះបឋវីកសិណ នេះអាបោកសិណជាដើម " ។

កាលបើព្រះយោគី បានហាត់បង្ហឹកចិត្តឲ្យថ្នឹកដោយអាការទាំង ១៤ យ៉ាងនេះហើយ បើមានប្រាថ្នាដើម្បីបង្ហាន

Convert to file PDF by Mao Chi Channa www.channa.me channa@channa.me

ចិត្តទៅកាន់ឫទ្ធិឯណានិមួយ ក៏អាចដើម្បីនឹងញុំាងឫទ្ធិនោះ ឲ្យកើតឡើងបានជាប្រាកដ ។

អ្វីដែលលោកហៅថា "ឫទ្ធិ" ? — មានប៉ុន្មានយ៉ាង ? — អ្វីខ្លះ ?

ក្នុងឥទ្ធិវិធញាណនេះ លោកសំដៅយកឫទ្ធិណាខ្លះ ?

ធម្មជាតដែលសម្រេចបានដូចសេចក្ដីប្រាថ្នា លោកហៅថា "ឫទ្ធិ" ។ នេះ បើពោលដោយរួបរួមទាំងអស់ មាន ១០ យ៉ាងគឺៈ

១— អធិដ្ឋានា ឥទ្ធិ ឫទ្ធិសម្រេចដោយអធិដ្ឋានគឺព្រះយោគីតែម្នាក់ ហើយអធិដ្ឋានឲ្យទៅជា ១ រយ ១ ពាន់នាក់ជាដើមបាន ។

២— វិកុព្វនា ឥទ្ធិ ឫទ្ធិអាចផ្លាស់ភេទជាប្រក្រតីឲ្យទៅជាភេទដទៃបាន គឺបើព្រះយោគីមានប្រាថ្នាដើម្បីប្លែងខ្លួនជាកុមារតូច ជានាគ ជាគ្រុឌ ជាកងទ័ពជាដើមក៏សឹងតែបាន ។

៣— មនោមយា ឥទ្ធិ ឫទ្ធិជាវិការនៃចិត្ត គឺថាបើព្រះយោគី មានប្រាថ្នាដើម្បីអធិដ្ឋានចិត្តឲ្យទៅជាមានរូប ក៏អាចអធិដ្ឋានកាយជាប្រក្រតីឲ្យទៅជាប្រហោង ហើយ

Convert to file PDF by Mao Chi Channa www.channa.me channa@channa.me

អធិដ្ឋានចិត្ត ឲ្យទៅជាកាយដទៃចេញមកអំពីកាយជាប្រក្រតី ហាក់ដូចជាពស់លូនចេញមកអំពីដបដូច្នេះជាដើមបាន ។

៤– ញាណវិប្ផារ ឥទ្ធិ ឬទ្ធិដែលផ្សាយចេញមកអំពីអរហត្តមគ្គញាណរបស់សត្វដែលកើតក្នុងបច្ឆិមភព គឺឧបនិស្ស័យនៃព្រះអរហត្ត បើមាននៅក្នុងសន្តានរបស់សត្វណាក៏អាចជួយការពារជីវិតសត្វនោះ មិនឲ្យអន្តរាយដោយហេតុផ្សេងៗបាន ដូចជាព្រះសង្កិច្ចត្ថេរ ។

៥– សមាធិវិប្ផារ ឥទ្ធិ ឬទ្ធិដែលផ្សាយចេញមកអំពីសមាធិ របស់លោកអ្នកចូលកាន់សមាបត្តិ អាចជួយការពារនូវអន្តរាយផ្សេងៗបាន ដូចជាព្រះសារីបុត្តត្ថេរជាដើម ។

៦– អរិយា ឥទ្ធិ ឬទ្ធិដែលកើតចំពោះតែព្រះអរិយ ដែលលោកបានដល់នូវភាពដ៏ស្ងប់ក្នុងចិត្ត អាចផ្សាយនូវមេត្តាព្រហ្មវិហារ ឬផ្ញើទុកក្នុងចិត្តថាជាធាតុ ក្នុងវត្ថុដែលជាបដិកូលឲ្យទៅជាមិនបដិកូលវិញបាន ពុំនោះផ្សាយអសុភសញ្ញា ឬផ្ញើទុកក្នុងចិត្តថាមិនទៀង ក្នុងវត្ថុដែលមិនបដិកូលឲ្យទៅជាបដិកូលវិញក៏បាន ។

Convert to file PDF by Mao Chi Channa www.channa.me channa@channa.me

៧– កម្មវិបាកជា ឥទ្ធិ ឫទ្ធិដែលកើតអំពីកម្មវិបាក អាចឲ្យហោះ ហើរដើរតាមអាកាសបាន មិនបាច់មានឈានសមាបត្តិអ្វីឡើយ ដូចសត្វបក្សីទាំងអស់ ទេវតាទាំងអស់ មនុស្សក្នុងបឋមកប្ប នឹងវិនិបាតិកពួកខ្លះ ។

៨– បុញ្ញវតោ ឥទ្ធិ ឫទ្ធិរបស់បុគ្គលអ្នកមានបុណ្យ អាចឲ្យធ្វើដំណើរតាមអាកាសជាដើមបាន ដូចស្ដេចបរមចក្រពត្តិ ព្រះអង្គគ្រាន់តែទ្រង់ព្រះសុពណ៌បាទ ក៏អាចហោះទៅតាមអាកាសបាន ព្រមទាំងចតុរង្គិនីសេនា ពុំនោះដូចឫទ្ធិរបស់ជោតិកសេដ្ឋីជាដើម ។

៩– វិជ្ជាមយា ឥទ្ធិ ឫទ្ធិដែលសម្រេចអំពីមន្តវិជ្ជា ដូចឫទ្ធិរបស់បុគ្គលអ្នកទ្រទ្រង់នូវមន្តវិជ្ជា (ពិទ្យាធរ) គ្រាន់តែរាយមន្ត ក៏អាចហោះទៅកាន់អាកាស សម្ដែងឲ្យឃើញជាដំរី ជាសេះ ជាកងសេនាផ្សេង ៗ បាន ។

១០– តត្ថ តត្ថ សម្មាបយោគបច្ចយា ឥជ្ឈនដ្ឋេន ឥទ្ធិ ឫទ្ធិសម្រេចព្រោះបច្ច័យដែលប្រកបព្យាយាមត្រឹមត្រូវក្នុងការងារនោះៗ ដូចសិប្បកម្មនឹងវេជ្ជកម្មខ្លះដែលបុគ្គលប្រកបព្យាយាម

Convert to file PDF by **Mao Chi Channa** www.channa.me channa@channa.me

ត្រូវល្អ ពុំនោះដូចរៀនត្រៃវេទ រៀនព្រះត្រៃបិដក ឬយ៉ាងហោចត្រឹមតែរៀនអក្សររាស់ជាដើម ក៏គង់ញ៉ាំងប្រយោជន៍ឲ្យសម្រេចទៅតាមប្រាថ្នាបាន ។

បណ្ដាឫទ្ធិទាំង ១០ យ៉ាងនេះ ឫទ្ធិដែលលោកសំដៅយកក្នុងឥទ្ធិវិធញាណ ជាអភិញ្ញាទី ១ នេះ តែឫទ្ធិ ៣ យ៉ាង គឺ៖ អធិដ្ឋានា ឥទ្ធិ ១ វិកុព្វនា ឥទ្ធិ ១ មនោមយា ឥទ្ធិ ១ ប៉ុណ្ណោះ ឫទ្ធិក្រៅអំពីនេះ លោកមិនបានរាប់ថាជាអភិញ្ញាឡើយ ។

មើក៏! ក្នុងឫទ្ធិទាំង ៣ យ៉ាងនេះ អធិដ្ឋានា ឥទ្ធិទី ១ សេចក្ដីថា ព្រះយោគីតែម្នាក់ឯង អាចអធិដ្ឋានឲ្យទៅជាច្រើនពាក់សល់ ១ រយ ១ ពាន់នាក់បាន ឬច្រើននាក់អធិដ្ឋានឲ្យទៅតែម្នាក់វិញបាន ត្រូវអធិដ្ឋានដូចម្ដេច?

ដើមដំបូងត្រូវញ៉ាំងធម៌ដែលជាភូមិរបស់ឫទ្ធិ ៤ យ៉ាង ដែលជាជើងរបស់ឫទ្ធិ ៤ យ៉ាង ដែលជាជំហានរបស់ឫទ្ធិ ៨ យ៉ាង ដែលជាមូលរបស់ឫទ្ធិ ១៦ យ៉ាង ឲ្យសម្រេចជាមុនសិន ហើយសន្សំអធិដ្ឋានដោយញាណជាខាងក្រោយ ទើបអាចសម្រេចឫទ្ធិតាមសេចក្ដីប្រាថ្នាបាន ។

Convert to file PDF by **Mao Chi Channa** www.channa.me channa@channa.me

ធម៌ដែលជាភូមិរបស់ឫទ្ធិ ៤ យ៉ាងគឺៈ

១– បឋមជ្ឈាន ឈ្មោះបវិវេកជភូមិ គឺភូមិដែលកើតអំពីកាយវិវេកនឹងចិត្តវិវេក ។

២– ទុតិយជ្ឈាន ឈ្មោះបាបីតិសុខភូមិ គឺភូមិដែលមានតែបីតិសុខ ។

៣– តតិយជ្ឈាន ឈ្មោះជាឧបេក្ខាសុខភូមិ គឺភូមិដែលមានតែឧបេក្ខានឹងសុខ ។

៤– ចតុត្ថជ្ឈាន ឈ្មោះជាអទុក្ខមសុខភូមិ គឺភូមិដែលមិនមានទាំងទុក្ខវេទនាទាំងសុខវេទនា ។

ធម៌ដែលជាជើងរបស់ឫទ្ធិ ៤ យ៉ាង គឺៈ

១– ឆន្ទសមាធិ សមាធិមានឆន្ទជាអធិបតី គឺសមាធិដែលព្រះយោគីបំរើនបាន ព្រោះអាស្រ័យយកឆន្ទជាធំ ។

២– វិរិយសមាធិ សមាធិមានវិរិយជាអធិបតី គឺសមាធិដែលព្រះយោគីបំរើនបាន ព្រោះអាស្រ័យយកវិរិយជាធំ ។

៣– ចិត្តសមាធិ សមាធិមានចិត្តជាអធិបតី គឺសមាធិដែលព្រះយោគីបំរើនបាន ព្រោះអាស្រ័យយកចិត្តជាធំ ។

Convert to file PDF by Mao Chi Channa www.channa.me channa@channa.me

៤— វីមំសាសមាធិ សមាធិមានវិមំសាគឺប្រាជ្ញាជាអធិបតី គឺសមាធិដែលព្រះយោគីបំរើនបាន ព្រោះអាស្រ័យយកប្រាជ្ញាជាធំ ។

ជំហានរបស់ឫទ្ធិ ៤ យ៉ាងនោះ លោកចែកទុកជាគូ ៗ ដូច្នេះគឺ ឆន្ទនឹងសមាធិជាគូ ១ វីរិយនឹងសមាធិជាគូ ១ ចិត្តនឹងសមាធិជាគូ ១ វីមំសានឹងសមាធិជាគូ ១ ផ្សំទាំងអស់ត្រូវជា ៨ ហៅថា " ជំហានរបស់ឫទ្ធិ " ។

មូលរបស់ឫទ្ធិ ១៦ យ៉ាងគឺ

១— អនោនតំ ចិត្តំ ចិត្តមិនឱនចុះដោយកោសជ្ជ ។

២— អនុន្នតំ ចិត្តំ ចិត្តមិនខ្ពស់ឡើងដោយឧទ្ធច្ច ។

៣— អភិនតំ ចិត្តំ ចិត្តមិនប្រាលដោយរាគ(១) ។

៤— អនបនតំ ចិត្តំ ចិត្តមិនប្រាសចេញដោយព្យាបាទ

៥— អនិស្សិតំ ចិត្តំ ចិត្តមិនអាស្រ័យនៅដោយទិដ្ឋិ ។

៦— អប្បដិពទ្ធំ ចិត្តំ ចិត្តមិនប្រតិពទ្ធដោយឆន្ទរាគ(២)

---

១ — ២ — រាគនឹងឆន្ទរាគជាគ្រឿងកិលេសតែ ១ តែរាគជាកិលេសយ៉ាងក្លៀវ ត្រាំតែជាប់នៅក្នុងអារម្មណ៍ដែលមកដល់ហើយប៉ុណ្ណោះ ឯឆន្ទរាគជាកិលេសយ៉ាងស្រាលអាចជាប់នៅក្នុងអារម្មណ៍ដែលនៅក្នុងទីឆ្ងាយបាន ។

Convert to file PDF by Mao Chi Channa www.channa.me channa@channa.me

៧– វិប្បយុត្តំ ចិត្តំ ចិត្តផុតស្រឡះចាកកាមរាគ ។

៨– វិសំយុត្តំ ចិត្តំ ចិត្តប្រាសស្រឡះចាកសង្កិលេសធម៌នឹងយោគធម៌ ។

៩– វិមរិយាទិកតំ ចិត្តំ ចិត្តដែលព្រះយោគីប្រព្រឹត្តធ្វើមិនឲ្យមានទីទំនប់ គឺកិលេសសម្ពន្ធបិទបន្ទប ។

១០– ឯកត្តគតំ ចិត្តំ ចិត្តដែលដល់នូវភាពតែម្នាក់ឯង គឺចិត្តដែលជាក់លាន់នៅមាំមិនកម្រើកដោយកិលេស មានសភាពផ្សេងៗ ។

១១– សទ្ធាយបរិគ្គហិតំ ចិត្តំ ចិត្តដែលព្រះយោគីឃុំគ្រងដោយសទ្ធា មិនកម្រើកដោយអស្សទ្ធិយ គឺភាពដែលមិនជឿ ។

១២– វីរិយេនបរិគ្គហិតំ ចិត្តំ ចិត្តដែលព្រះយោគីឃុំគ្រងដោយវីរិយ មិនកម្រើកដោយកោសជ្ជ ។

១៣– សតិយា បរិគ្គហិតំ ចិត្តំ ចិត្តដែលព្រះយោគីឃុំគ្រងដោយសតិ មិនកម្រើកដោយបមាទ ។

១៤– សមាធិនា បរិគ្គហិតំ ចិត្តំ ចិត្តដែលព្រះយោគី

Convert to file PDF by Mao Chi Channa www.channa.me channa@channa.me

ឃុំគ្រងដោយសមាធិ មិនកម្រើកដោយឧទ្ធច្ច ។

១៥— បញ្ញាយ បរិគ្គហិតំ ចិត្តំ ចិត្តដែលព្រះយោគី ឃុំគ្រងដោយបញ្ញា មិនកម្រើកដោយអវិជ្ជា ។

១៦— ឱភាសគតំ ចិត្តំ ចិត្តដែលដល់នូវឱភាស គឺចិត្តដែលភ្លឺស្វាង មិនកម្រើកដោយអវិជ្ជន្ធការ ។

កាលបើព្រះយោគី បានញ៉ាំងធម៌ដែលជាភូមិ ជាជើង ជាជំហាន ជាមូលរបស់ឫទ្ធិទាំងអម្បាលនេះឲ្យសម្រេចសព្វគ្រប់ហើយ ដល់វេលាដែលចូលកាន់ចតុត្ថជ្ឈាន ហើយចេញមកវិញ បើមានប្រាថ្នាដើម្បីអធិដ្ឋានខ្លួនដែលតែម្នាក់ឯងឲ្យទៅជា ១ រយ ១ ពាន់នាក់ គប្បីធ្វើបរិកម្មថា " សតំ ហោមិ សតំ ហោមិ អញទៅជា ១ រយនាក់ ៗ " ឬបរិកម្មថា " សហស្សំ ហោមិ សហស្សំ ហោមិ អញទៅជា ១ ពាន់នាក់ ៗ " ដូច្នេះ ហើយត្រឡប់ចូលកាន់ចតុត្ថជ្ឈានម្តងទៀត ដល់ចេញមកវិញ គប្បីអធិដ្ឋានឲ្យទៅជា ១ រយ ឬ ១ ពាន់នាក់ ដោយញាណដែលជាតួអភិញ្ញា លំដាប់នោះអត្តភាព ១ រយនាក់ ឬ ១ ពាន់នាក់ ក៏កើតឡើងដំណាលគ្នានឹងចិត្តដែលអធិដ្ឋាននោះឯង ។

Convert to file PDF by Mao Chi Channa www.channa.me channa@channa.me

វិធីអធិដ្ឋានធ្វើអត្តភាពច្រើនឲ្យតិច ធ្វើវត្ថុដែលមិនកំបាំងឲ្យកំបាំង ដែលកំបាំងឲ្យមិនកំបាំង ដែលប្រាកដឲ្យមិនប្រាកដ ដែលមិនប្រាកដឲ្យប្រាកដ ដើរទំលាយជញ្ជាំង ទំលាយកំផែង ទំលាយភ្នំ មិនមានទើសទាល់ មុជច្រែកផែនដី ដើរលើទឹក បណ្តោតខ្លួនទៅតាមអាកាស ទាំងភ្នែន ទាំងដំណេក ទាំងបង្គួយ អធិដ្ឋានធ្វើឲ្យព្រះចន្ទព្រះអាទិត្យមកប្រតិស្ឋានក្នុងហត្ថបាសហើយស្ទាបអង្អែលដោយដៃ ហោះទៅកាន់ទេវលោកឬព្រហ្មលោកទាំងកាយ អធិដ្ឋានធ្វើទីឆ្ងាយឲ្យជិត ទីជិតឲ្យឆ្ងាយ ធ្វើទឹកនឹងភ្លើងឲ្យប្រព្រឹត្តទៅជាគូ ៗ (១) ជាដើម ក៏មានន័យប្រហែល ៗគ្នា ប្លែកគ្នាតែវិធីដែលប្រើកសិណប៉ុណ្ណោះឯង ។

ត្រង់វិធីដែលសង្ខេបថា «...ហោះទៅកាន់ទេវលោកនិងព្រហ្មលោកទាំងកាយបាន» នោះតើហោះទៅដោយប្រការដូចម្តេច? – ត្រង់នេះខ្ញុំគួរឲ្យសង្ស័យពេកណាស់ ។

១– វិធីដែលអធិដ្ឋានធ្វើទឹកនិងភ្លើងឲ្យប្រព្រឹត្តទៅជាគូ ៗនេះ ធ្វើបានចំពោះតែព្រះពុទ្ធ មិនទូទៅដល់សាវកដទៃឡើយ ។

Convert to file PDF by Mao Chi Channa www.channa.me channa@channa.me

អើ គួរឲ្យសង្ស័យមែនហើយ ព្រោះក្នុងសម័យនេះមិនដែលឃើញមានចំពោះភ្នែក តែជានេះហើយជាវិស័យរបស់អ្នកមានឫទ្ធិ ធម្មតាអ្នកមានឫទ្ធិអាចហោះទៅកាន់ទីណាៗ ទាំងកាយដែលប្រាកដដល់ភ្នែកអ្នកទាំងពួងក៏បាន ដែលមិនប្រាកដដល់ភ្នែកអ្នកទាំងពួងក៏បាន, វេលាណាដែលលោកមានប្រាថ្នាដើម្បីហោះទៅទាំងកាយ ដែលប្រាកដដល់ភ្នែកអ្នកទាំងពួង លោកបង្អោនចិត្តឲ្យលះក្នុងអំណាចកាយ លើកយកឈានចិត្តដាក់ទៅក្នុងកាយ ផ្ដើមដំណើរចិត្តឲ្យយឺតយូរទៅតាមកាយ ហើយលោកចូលកាន់សុខសញ្ញាដែលសម្បយុត្តដោយឧបេក្ខា នឹងលហុសញ្ញាដែលផុតស្រឡះចាកនីវរណធម៌ នឹងបច្ចនីកធម៌មានវិតក្កជាដើម ដែលកើតព្រមដោយចិត្តដែលប្រកបដោយឫទ្ធិរបស់លោក លំដាប់នោះកាយរបស់លោកក៏ស្រាលដូចជាប៉ុយគ ហើយលោកអាចហោះទៅបានដូចជាប៉ុយគដែលខ្យល់ផើយឡើង ដោយចូលកាន់វាយោកសិណ ពុំនោះលោកចូលកាន់បថវីកសិណ និម្មិតជាផ្លូវឰដ៏អាកាស ហើយយាងទៅដោយព្រះបាទក៏បាន; វេលាណាដែលលោក

Convert to file PDF by **Mao Chi Channa** www.channa.me channa@channa.me

មានប្រាជ្ញាដើម្បីហោះទៅទាំងកាយ តែមិនប្រាកដដល់ភ្នែកអ្នកទាំងពួងនោះ លោកបង្អោនកាយឲ្យលុះទៅតាមអំណាចចិត្ត លើកកាយដាក់ទៅក្នុងចិត្ត ធ្វើកាយឲ្យមានដំណើររហ័សទៅតាមចិត្ត ហើយលោកចូលកាន់សុខសញ្ញានិងលហុសញ្ញា ដែលកើតព្រមដោយចិត្តដែលប្រកបដោយឫទ្ធិ លំដាប់នោះ លោកក៏អាចហោះទៅបានដោយកាយដ៏យ៉ាងរហ័ស តាមដំណើរចិត្តមិនប្រាកដដល់ភ្នែកអ្នកទាំងពួងឡើយ ។

វិនិច្ឆ័យមកនេះ សង្ខេបពេកណាស់មិនល្មមកាត់សេចក្ដីសង្ស័យរបស់អ្នកដែលច្រើនទៅដោយសេចក្ដីសង្ស័យនោះបានឡើយ តែមកមានសង្ស័យមដល់ផ្លូវដែលមាននមកគតាបតាំងពីខាងដើមដរាបដល់ទីបំផុតយ៉ាងនេះហើយ មុខជាមិនលែងមានអ្នកដំណើរដើរទៅដល់ស្រុក ដែលនៅក្នុងទីបំផុតផ្លូវនោះឡើយ ឬបើមិនបានដល់ ក៏គង់ដឹងល្មមតែដឹងដំណឹងជាប្រាកដមកដល់បានមិនខាន; អើ! បើមិនដើរហើយចេះតែសង្ស័យក្រែងមិនមានស្រុកនៅក្នុងទីបំផុតផ្លូវនោះ តើនឹងបានជាដូចម្ដេច?

Convert to file PDF by Mao Chi Channa www.channa.me channa@channa.me

ឫទ្ធិដែលពោលមកក្នុងខាងលើទាំងប៉ុន្មាននេះ សុទ្ធតែអធិដ្ឋានាឥទ្ធិទាំងអស់ ។

វិកុព្វនាឥទ្ធិទី ២ នឹងមនោមយាឥទ្ធិទី ៣ មុនដែលនឹងអធិដ្ឋានឫទ្ធិ ក៏ត្រូវហាត់បង្ហឹកចិត្តដោយអាការទាំង ១៤ យ៉ាង ញ៉ាំងធម៌ដែលជាភូមិរបស់ឫទ្ធិជាដើមឲ្យសម្រេចដូចក្នុងអធិដ្ឋានាឥទ្ធិដែរ ប្លែកគ្នាតែវិធីដែលនឹងអធិដ្ឋានឫទ្ធិប៉ុណ្ណោះ ។

អើ ! បើដូចនោះត្រូវអធិដ្ឋានដូចម្ដេច ?

ក្នុងវិកុព្វនាឥទ្ធិទី ២ បើព្រះយោគីមានប្រាថ្នាដើម្បីផ្លាស់ភេទជាប្រក្រតី ឲ្យទៅជាកុមារតូច ជានាគ ជាគ្រុឌ ជាដើម គប្បីចូលកាន់ចតុត្ថជ្ឈានដូចពោលមកហើយ ដល់វេលាដែលចេញមកវិញត្រូវបរិកម្មថា « អញជាកុមារតូច ជានាគ ជាគ្រុឌ ជាដើម » ដូចនេះ ហើយចូលត្រឡប់ទៅវិញ ដល់ចេញមកម្ដងទៀតត្រូវអធិដ្ឋានឫទ្ធិ ទៅតាមទំនងដែលខ្លួនប្រាថ្នានោះៗ ក៏នឹងបានសម្រេចដូចសេចក្ដីប្រាថ្នាដោយពិត ។

ក្នុងមនោមយាឥទ្ធិទី ៣ បើព្រះយោគីមានប្រាថ្នាដើម្បីអធិដ្ឋានចិត្ត ឲ្យទៅជាកាយមួយ ដទៃអំពីកាយជាប្រក្រតី

Convert to file PDF by Mao Chi Channa www.channa.me channa@channa.me

ក៏គប្បីចូលកាន់ចតុត្ថជ្ឈានដូចគ្នា ដល់ចេញមកវិញត្រូវអធិដ្ឋានកាយជាប្រក្រតីឲ្យមានប្រហោង ហើយនឹករកទ្វារកាយដទៃក្នុងចន្លោះនោះ ធ្វើបរិកម្មតាមទំនងដែលពោលមកហើយលំដាប់នោះកាយដទៃដែលជាវិការនៃចិត្តក៏កើតមានឡើងហាក់ដូចជាពស់លូនចេញមកជាដើម ។

ឫទ្ធិទាំង ៣ យ៉ាងដូចពណ៌នាមកនេះ លោកចាត់ជាអភិញ្ញាទី ១ ឈ្មោះថា " ឥទ្ធិវិធញ្ញាណ " ។

អធិប្បាយក្នុងអភិញ្ញាទី ២ – ទិព្វសោតធាតុញ្ញាណ

តើប្តូជាគម្ពីរដែលហៅថា "ទិព្វសោតធាតុញ្ញាណ" ?

ញាណដែលអាចឲ្យស្តាប់នូវសំឡេងរបស់ទេវតា នឹងសំឡេងរបស់មនុស្សទាំងឡាយបាន មិនមានសេសសល់ប្រាកដដូចជាទិព្វសោតធាតុ ហៅថា " ទិព្វសោតធាតុញ្ញាណ "

ដូចម្តេចទិព្វសោតធាតុ ?

បសាទសោតធាតុរបស់ទេវតាទាំងឡាយ ដែលកើតអំពីសុចរិតកម្ម មិនមានប្រឡាក់ប្រឡូសដោយប្រមាត់ ស្លេសនឹងឈាមជាដើម ផុតស្រឡះចាកគ្រឿងសៅហ្មង អាចទទួល

Convert to file PDF by Mao Chi Channa www.channa.me channa@channa.me

នូវសព្ទារម្មណ៍ក្នុងទីឆ្ងាយបាន ហៅថា "ទិព្វសោតធាតុ" ។

បើបសាទសោតធាតុ របស់ទេវតាទាំងឡាយកើតមកអំពីសុចរិតកម្មៈ ញាណសោតធាតុរបស់ព្រះយោគីអង្គនេះ ដែលប្រាកដដូចជាបសាទសោតធាតុដែរ តើកើតមកអំពីគុណជាតអ្វី ?

ញាណសោតធាតុរបស់ព្រះយោគីអង្គនេះ កើតមកអំពីកុសលភាវនា ដែលលោកប្រារព្ធដោយកម្លាំងនៃព្យាយាមយ៉ាងមាំ ។

បើដូច្នោះ ព្រះយោគីត្រៅញ៉ាំងញាណសោតធាតុ ដែលហៅថា "ទិព្វសោតធាតុញាណ" នេះឲ្យកើតឡើងបានដោយប្រការដូចម្ដេច ?

ដើមដំបូងត្រូវចូលកាន់ចតុត្ថជ្ឈាន ដែលជាទីតាំងនៃអភិញ្ញាជាមុន ដល់វេលាដែលចេញមកវិញ ត្រូវតាំងបរិកម្មសមាធិចិត្ត(១) នឹករំពឹងរកសម្លេងដែលគ្រោតគ្រាតដល់គន្លងនៃសោតបសាទជាប្រក្រតី បើក្នុងព្រៃមានសម្លេងនៃសត្វសីហជាដើម បើក្នុងវិហារវិញមានសម្លេងគោះជួងនិងសម្លេងស្គរជាដើម ត្រូវនឹករកសម្លេងដែលល្អិតចុះមកជាលំដាប់ៗ

១— ចិត្តដែលនឹកលត់ដោយខណិកសមាធិ ដែលប្រព្រឹត្តទៅដោយអំណាចនៃបរិកម្ម ឬ ឧបចាររបស់ទិព្វសោតញាណ ។

Convert to file PDF by **Mao Chi Channa** www.channa.me channa@channa.me

មកដល់សម្លេងភិក្ខុ-សាមណេរស្វាធ្យាយជាប្រក្រតី សម្លេងសត្វស្លាប សូរសន្ធឹកខ្យល់ សូរសន្ធឹកជំហានដើរ សូរសន្ធឹកទឹកពុះ សូរស្លឹកត្នោតដែលស្ងួតដោយត្រូវកំដៅថ្ងៃ នឹងសូរសន្ធឹកស្រមោចខ្មៅ-ស្រមោចក្រហមជាទីបំផុត ត្រូវផ្ញើទុកក្នុងចិត្តនូវសទ្ទនិមិត្តគ្រប់ទិសទាំង១០ មានបុរត្ថិមទិសជាដើម តាំងអំពីសម្លេងដែលគ្រោតគ្រាត ដំរាបដល់សម្លេងដែលល្អិតសុខុម ដូចពោលមកហើយ ; សម្លេងទាំងនេះកុំហាំងដល់ទោបរិកម្មសមាធិចិត្តឡើយ សូម្បីតែចិត្តជាប្រក្រតីក៏គង់ប្រាកដមកដល់បាន ។

កាលបើព្រះយោគី បានផ្ញើទុកក្នុងចិត្តនូវសទ្ទនិមិត្តរឿយ ៗ យ៉ាងនេះ លំដាប់នោះ មនោទ្វារាវជ្ជនចិត្តក៏ស្រាវយកនូវសម្លេងទាំងនោះ សម្លេងណា១ មកធ្វើជាអារម្មណ៍ដោយសង្ឃឹមថា " ទិព្វសោតធាតុនឹងកើតឡើងឥឡូវនេះ " ហើយកើតឡើង ; ដល់មនោទ្វារាវជ្ជនចិត្តនោះរលត់ទៅវិញបន្ទាប់មក ជវនទាំងឡាយ ៤ ឬ ៥ ក៏លឿនទៅដោយលំដាប់គ្នា តាមសមគួរដល់បុគ្គលដែលមានបញ្ញាក្លា នឹងមាន

Convert to file PDF by **Mao Chi Channa** www.channa.me channa@channa.me

បញ្ញាទន់; បណ្ដាជវនទាំងនោះ ជវន ៣ ឬ ៤ ខាងដើម ជាកាមាវចរមានឈ្មោះថាបរិកម្មជវនជាដើម ឯជវនទី៤ ឬ ទី៥ ខាងចុងបំផុត ជាតួអប្បនាចិត្ត សម្បយុត្តដោយចតុត្ថជ្ឈាន; ញាណដែលកើតឡើងមួយអន្លើដោយអប្បនាចិត្តនោះឯងដែលជាតួទិព្វសោតធាតុ; ខាងមុខអំពីនោះទៅ ទិព្វសោតធាតុក៏ធ្លាក់ចុះកាន់វង្សនៃសោតបសាទវិញ; ទិព្វសោតធាតុញាណនេះ ព្រះយោគីគប្បីធ្វើឲ្យកើតឡើងបាន ដោយប្រការដូច្នេះឯង ។

តមកត្រូវព្រះយោគី ខំសង្កាត់បំរើនធ្វើឲ្យកាន់តែមានកម្លាំងក្លាឡើងជាលំដាប់; ដើមដំបូងត្រូវកំណត់ទីប្រមាណ ១អង្គុលី ហើយនឹកថា "អញនឹងស្ដាប់នូវសម្លេងក្នុងចន្លោះនេះ" តមកទៀតត្រូវកំណត់ទីប្រមាណ ២អង្គុលី ៤អង្គុលី ៨អង្គុលី ១ចំអាម ១គក់ កំណត់បំរើនឡើងបន្តិចម្ដងៗដរាបដល់ពេញចក្រវាឡទាំងមូលឬក្រៃលែងជាងនោះទៅទៀត ។

ព្រះយោគី ដែលបាននូវទិព្វសោតធាតុយ៉ាងនេះហើយ ក៏អាចដើម្បីនឹងស្ដាប់នូវសម្លេងរបស់មនុស្ស នឹងសម្លេងដែល

Convert to file PDF by Mao Chi Channa www.channa.me channa@channa.me

ជាទិព្វរបស់ទេវតា ក្នុងឱកាសដែលកំណត់នោះបានទាំងអស់ឯរាបដល់ព្រហ្មលោកជាទីបំផុត ទោះបីសម្លេងទាំងនោះគ្រោតគ្រាតក្តី ល្អិតសុខុមក្តី ស្ថិតនៅក្នុងទីជិតក្តី ឆ្ងាយក្តី តិចក្តី ច្រើនក្តី គឹកកងជាមួយគ្នាដល់ប៉ុន្មានក្តី ក៏អាចកំណត់ដឹងបានដោយឡែកៗ អំពីគ្នាថា „ នេះសម្លេងនេះ នោះសម្លេងនោះ „ មិនមានច្រឡូកច្រឡំគ្នាឡើយ ។

អធិប្បាយក្នុងអភិញ្ញាទី ៣ – ចេតោបរិយញាណ

គម្ពីរជាតក្តីដែលហៅថា „ ចេតោបរិយញាណ „ ។

ប្រាជ្ញាដែលកំណត់ដឹងនូវចិត្ត នៃបុគ្គលដទៃដោយចិត្តរបស់ខ្លួន ហៅថា „ ចេតោបរិយញាណ „ ។

ចេតោបរិយញាណនេះ ព្រះយោគីអាចធ្វើឲ្យកើតឡើងបានដោយប្រការដូចម្តេច[១]

តាមដែលពិតនោះ ចេតោបរិយញាណនេះសម្រេចមកអំពីទិព្វចក្ខុ ព្រោះហេតុនោះ ព្រះយោគីដែលមានប្រាជ្ញាដើម្បីធ្វើឲ្យកើតឡើង គប្បីចំរើនផ្សាយនូវពន្លឺរបស់កសិណ(*)ផ្ទុះ

---

១ មើលក្នុងអភិញ្ញាទី ៥ ខាងចុង ។

Convert to file PDF by Mao Chi Channa www.channa.me channa@channa.me

បំភ្លឺមើលពណ៌ឈាមដែលអាស្រ័យនៅក្នុងហទយរូបនៃបុគ្គលដទៃដោយទិព្វចក្ខុ ហើយសឹមស្វែងរកចិត្តជាខាងក្រោយ ។

ចិត្តមានរូបដែរឬញ៉ ទើបព្រះយោគីអាចផ្ទះបំភ្លឺមើលទៅឃើញដោយទិព្វចក្ខុហើយស្វែងរកបាន? ។

មិនដូច្នោះទេ តែលោកអាចកំណត់ដឹងបានដោយឃើញពណ៌ឈាមដែលអាស្រ័យនៅក្នុងហទយរូបប៉ុណ្ណោះឯង ព្រោះថាវេលាដែលសោមនស្សចិត្តប្រព្រឹត្តទៅ ឈាមមានពណ៌ក្រហមប្រាកដដូចជាផ្លៃជ្រៃទុំ ទោមនស្សចិត្តប្រព្រឹត្តទៅ ឈាមមានពណ៌ខ្មៅប្រាកដដូចជាផ្លែព្រីងទុំ ឧបេក្ខាចិត្តប្រព្រឹត្តទៅ ឈាមថ្លាប្រាកដដូចជាប្រេងល្ង ព្រោះហេតុនោះ ទើបលោកអាចកំណត់ដឹងបានដូចនេះ; មិនតែប៉ុណ្ណោះឡើយ លោកអាចទាំងកំណត់ដឹងបានដរាបមកដល់រូបខាងក្រៅផងទៀតថា “រូបនេះមានសោមនស្សិន្ទ្រិយជាសមុដ្ឋាន នេះមានទោមនស្សិន្ទ្រិយជាសមុដ្ឋាន នេះមានឧបេក្ខិន្ទ្រិយជាសមុដ្ឋាន”; ចេតោបរិយញាណនេះ ព្រះយោគី អាចធ្វើឲ្យកើតឡើងដោយប្រការដូចនេះឯង ។

Convert to file PDF by **Mao Chi Channa** www.channa.me channa@channa.me

កាលបើព្រះយោគី បានញ៉ាំងចេតោបរិយញ្ញាណឲ្យកើតឡើងយ៉ាងនេះហើយ គប្បីចំរើនធ្វើឲ្យកាន់តែមានកម្លាំងឡើង ជាលំដាប់ដរាបដល់កំណត់ដឹងបាននូវកាមាវចរចិត្ត រូបាវចរចិត្ត អរូបាវចរចិត្តទាំងអស់ សូម្បីមិនចាំបាច់ឃើញនូវពណ៌របស់ឈាមដែលអាស្រ័យនៅក្នុងហទយរូបនោះឡើយ ។

ចុះបើព្រះយោគីមានប្រាថ្នាដើម្បីកំណត់ដឹងនូវចិត្ត នៃបុគ្គលដទៃ គួរអរូបគត តើលោកឃើញនូវហទយរូបរបស់បុគ្គលណា ?– មើល មើលនូវឥន្ទ្រិយវិការរបស់បុគ្គលណា ?

លោកមិនចាំបាច់ឃើញនូវហទយរូប មិនចាំបាច់មើលមើលនូវឥន្ទ្រិយវិការរបស់បុគ្គលណានីមួយឡើយ នេះហើយជាវិស័យរបស់បុគ្គលដែលមានឫទ្ធិ ព្រោះថាបុគ្គលដែលមានឫទ្ធិ កាលបើនឹករកនូវចិត្តក្នុងទីណា ។ ក៏អាចដឹងនូវចិត្តទាំង ១៦ ប្រភេទបាន ។

ចិត្តទាំង ១៦ ប្រភេទនោះគឺ

១– សរាគំ ចិត្តំ ចិត្តប្រកបដោយរាគៈ បានដល់លោភសហគតចិត្ត ៨ ។

Convert to file PDF by Mao Chi Channa www.channa.me channa@channa.me

២– វីតរាគំ ចិត្តំ ចិត្តប្រាសចាករាគៈ បានដល់កុសលចិត្ត និងអព្យាកតចិត្តដែលប្រព្រឹត្តទៅក្នុងភូមិ៤ ។

៣– សទោសំ ចិត្តំ ចិត្តប្រកបដោយទោស បានដល់ទោមនស្សចិត្ត២ ។

៤– វីតទោសំ ចិត្តំ ចិត្តប្រាសចាកទោស បានដល់កុសលចិត្តនិងអព្យាកតចិត្តដែលប្រព្រឹត្តទៅក្នុងភូមិ៤ ។

៥– សមោហំ ចិត្តំ ចិត្តប្រកបដោយមោហ បានដល់វិចិកិច្ឆាសហគតចិត្ត និងឧទ្ធច្ចសហគតចិត្តទាំង២; ន័យមួយទៀតថា អកុសលចិត្តទាំង ១២ ឈ្មោះថាចិត្តប្រកបដោយមោហទាំងអស់ ព្រោះថាមោហកើតឡើងទៅក្នុងអកុសលចិត្តទាំងពួង ។

៦– វីតមោហំ ចិត្តំ ចិត្តប្រាសចាកមោហៈ បានដល់ចិត្តដែលសល់អំពីអកុសលចិត្តទាំង១២ ។

៧– សង្ខិត្តំ ចិត្តំ ចិត្តរួញរា បានដល់ចិត្តដែលជាមិទ្ធគ្របសង្កត់ ។

Convert to file PDF by **Mao Chi Channa** www.channa.me channa@channa.me

៨– វិក្ខិត្តំ ចិត្តំ ចិត្តរាត់រាយ បានដល់ចិត្តដែលឲ្យទ្រុឌ្រោមសព្វត់ ។

៩– មហគ្គតំ ចិត្តំ ចិត្តដល់នូវភាវៈជាធំ បានដល់រូបាវចរចិត្តនឹងអរូបាវចរចិត្ត ។

១០– អមហគ្គតំ ចិត្តំ ចិត្តមិនដល់នូវភាវៈជាធំ បានដល់ចិត្តដែលសល់អំពីរូបាវចរចិត្តនឹងអរូបាវចរចិត្ត ។

១១– សឧត្តរំ ចិត្តំ ចិត្តប្រកបដោយចិត្តដែលប្រសើរជាង បានដល់ចិត្តដែលប្រព្រឹត្តទៅក្នុងភូមិ ៣ ទាំងអស់ ។

១២– អនុត្តរំ ចិត្តំ ចិត្តមិនមានចិត្តដែលប្រសើរជាង បានដល់លោកុត្តរចិត្ត ។

១៣– សមាហិតំ ចិត្តំ ចិត្តដ៏កល់នៅមាំ បានដល់ចិត្តដែលដល់នូវឧបចារសមាធិ នឹងចិត្តដែលដល់នូវអប្បនាសមាធិ ។

១៤– អសមាហិតំ ចិត្តំ ចិត្តមិនដ៏កល់នៅមាំ បានដល់ចិត្តដែលមិនដល់នូវសមាធិទាំង ២ យ៉ាង ។

Convert to file PDF by **Mao Chi Channa** www.channa.me channa@channa.me

១៥ – វិមុត្តំ ចិត្តំ ចិត្តផុតស្រឡះ បានដល់ចិត្តដែលដល់នូវវិមុត្តិទាំង ៥ យ៉ាង(១) ។

១៦ – អវិមុត្តំ ចិត្តំ ចិត្តមិនផុតស្រឡះ បានដល់ចិត្តដែលមិនដល់នូវវិមុត្តិទាំង៥យ៉ាង ។

ព្រះយោគីដែលបាននូវចេតោបរិយញ្ញាណយ៉ាងនេះហើយ ក៏អាចដើម្បីកំណត់ដឹងនូវចិត្តគ្រប់ប្រការបានដូចពោលមកនេះឯង តែបើព្រះយោគីអង្គនោះជាបុថុជ្ជន នឹងកំណត់ដឹងនូវចិត្តរបស់ព្រះអរិយបុគ្គលពុំបានឡើយ សូម្បីតែព្រះអរិយបុគ្គលដូចគ្នា តែថ្នាក់ជាន់ទាប ក៏មិនអាចដើម្បីកំណត់ដឹងនូវចិត្តរបស់ព្រះអរិយបុគ្គលថ្នាក់ជាន់ខ្ពស់ជាងខ្លួនបាន ។

អធិប្បាយក្នុងអភិញ្ញាទី៤ – បុព្វេនិវាសានុស្សតិញ្ញាណ

សម្ដៅតម្រិះដែលហៅថា "បុព្វេនិវាសានុស្សតិញ្ញាណ" ។

---

១ – វិមុត្តិមាន ៥ យ៉ាងគឺៈ វិក្ខម្ភនវិមុត្តិ រួចចាកនីវរណធម៌ទាំង៥ ដោយសង្កត់សង្កិន បានដល់សមាបត្តិទាំងប្រាំបី ១ តទង្គវិមុត្តិ រួចចាកនិច្ចសញ្ញាជាដើមដោយកំណាត់នូវអង្គដែលជាសត្រូវដល់ធម៌នោះៗ បានដល់អនុបស្សនាទាំងប្រាំពីរ ១ សមុច្ឆេទវិមុត្តិ រួចចាកកិលេសដោយផ្ដាច់ផ្ដិលនូវឯង បានដល់មគ្គបួន ១ បដិប្បស្សទ្ធិវិមុត្តិ រួចចាកកិលេសដោយកើតឡើងក្នុងទីបំផុតនៃកិលេសដែលមគ្គរម្ងាប់បានស្ងប់ហើយ បានដល់ផលបួន ១ និស្សរណវិមុត្តិ រួចចាកកិលេសដោយរលាស់ចេញ បានដល់ព្រះនិព្វាន ១ ។

Convert to file PDF by Mao Chi Channa www.channa.me channa@channa.me

ញាណដែលសម្បយុត្តដោយស្មារតី ដែលអាចារព្វក ឃើញនូវខន្ធសន្តានរបស់ខ្លួន ដែលធ្លាប់អាស្រ័យនៅក្នុងអតីតជាតិ ហៅថា "បុព្វេនិវាសានុស្សតិញាណ" ។

ចុះដែលព្វកឃើញនោះគឺ ព្វកឃើញដូចម្តេច-ទៅទល់ត្រឹមណា ។

ខន្ធសន្តានដែលរាប់បញ្ចូលក្នុងភពមួយ ៗ មានបដិសន្ធិជាមូលមានចុតិជាទីបំផុត មានអាការពណ៌សម្បុរល្អ-អាក្រក់យ៉ាងណា សោយសុខ-ទុក្ខយ៉ាងណា មានអាយុតិច-ច្រើនយ៉ាងណា មានការចិញ្ចឹមជីវិតយ៉ាងណា មានអាហារសម្រាប់បរិភោគយ៉ាងណា កើតនៅក្នុងកំណើតណា គតិណា វិញ្ញាណ-ដ្ឋិតិណា សត្តាវាសណា សត្តនិកាយណា មាននាមនិងគោត្រជាអ្វី ក៏ព្វកឃើញបានគ្រប់ទាំងអស់ តាំងអំពីជាតិ ១ ជាតិ ២ ជរាបដល់ជាតិដែលកើតនៅក្នុងសំវដ្តកប្ប[១] និងវិវដ្តកប្ប[២]ជាអនេក ។

ត្រង់ញាណនេះឲ្យកើតឡើងដោយប្រការដូចម្តេច

បើព្រះយោគីជាអាទិកម្មិក ដល់វេលាជាខាងក្រោយភត្ត

---

១ — កប្បដែលកំពុងវិនាស ។ ២ — កប្បដែលកំពុងចំរើន ។

Convert to file PDF by Mao Chi Channa www.channa.me channa@channa.me

ត្រូវចូលទៅរកទីដែលស្ងាត់ចាកអារម្មណ៍ផ្សេងៗ ហើយចូលកាន់ឈានទាំង៤ តាំងអំពីបឋមជ្ឈានដរាបដល់ចតុត្ថជ្ឈាន ដល់ចេញមកវិញ ត្រូវនឹករំពឹងរកកិច្ចដែលខ្លួនធ្វើកន្លងហើយក្នុងថ្ងៃនោះ តាំងអំពីបង្គួយជាខាងក្រោយបំផុត ឡើងទៅជាលំដាប់ដរាបដល់កិច្ចដែលធ្វើហើយក្នុងបច្ចូសសម័យ មជ្ឈិមយាម បឋមយាម រហូតដល់កិច្ចដែលធ្វើហើយអស់ថ្ងៃ១ យប់១ កិច្ចទាំងប៉ុន្មាននេះ កុំឲ្យដល់ទៅបរិកម្មសមាធិចិត្ត សូម្បីតែចិត្តជាប្រក្រតីក៏ប្រាកដមកដល់បាន ។

កាលបើព្រះយោគី នឹករំពឹងរកកិច្ចដែលធ្វើកន្លងហើយយ៉ាងនេះ បើមានកិច្ចណាមួយដែលមិនប្រាកដត្រូវចូលកាន់ចតុត្ថជ្ឈាន ហើយចេញមកវិញនឹករំពឹងរកថែមទៀត ត្រាតែបានប្រាកដជាក់ច្បាស់ឡើង ។

តទៅ ត្រូវនឹករំពឹងរកកិច្ចដែលធ្វើកន្លងហើយក្នុងថ្ងៃទី ២ ទី៣ ទី៤ ទី៥ ទី១០ កន្លះខែ ១ខែ ១ឆ្នាំ ១០ឆ្នាំ ២០ឆ្នាំ ដរាបទៅទល់បដិសន្ធិក្នុងភពនេះហើយបើកន្លងបដិសន្ធិក្នុងភពនេះនឹករំពឹងរកនាមនិងរូបដែលប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចុតិក្ខណៈក្នុងភព

Convert to file PDF by **Mao Chi Channa** www.channa.me channa@channa.me

មុន; ត្រូវនឹករំពឹងរកយ៉ាងនេះ កុំគប្បីដាក់ធុរៈឈប់សែងនឹក នោះឡើយ បើត្រង់ណាក៏ជាំងមិនប្រាកដ ត្រូវឧស្សាហ៍ចូល កាន់បតុត្ថជ្ឈាន ឲ្យរឿយៗ ជល់ចេញមកវិញត្រូវនឹករំពឹងរក ត្រង់នោះ ត្រាតែបានប្រាកដជាក់ច្បាស់ឡើង ។

ញាណដែលចាប់យកនូវបង្គុយជាខាងក្រោយបំផុត ថយរាប មកដល់បដិសន្ធិក្នុងភពនេះមកធ្វើជាអារម្មណ៍នោះ មិនបាន ឈ្មោះថា " បុព្វេនិវាសានុស្សតិញាណ " ឡើយ គឺបានឈ្មោះ ថា " បរិកម្មសមាធិញាណ (១); ត្រាតែមនោទ្វារាវជ្ជនចិត្តកន្លង នូវបដិសន្ធិក្នុងភពនេះ ស្រាវយកនូវនាមនិងរូបក្នុងចុតិក្ខណ ក្នុងភពមុនមកធ្វើជាអារម្មណ៍ ហើយកើតឡើង ១ ខណៈរលត់ ទៅវិញ បន្ទាប់មកជវន ៤ ឬ ៥ ចាប់យកនាមនិងរូបនោះ ដដែលមកធ្វើជាអារម្មណ៍ ហើយសឿនទៅរៀងតាមលំដាប់ គ្នា ជវន ៣ ឬ ៤ ខាងដើមជាកាមាវចរ មានឈ្មោះថា " បរិកម្មជវន " ជាដើម ដូចពោលមកហើយ ជវនទី ៤ ឬទី ៥ ខាងក្រោយបំផុតជារូបាវចរ គឺជាតួអប្បនាចិត្តដែលសម្បយុត្ត

---

១ — អាចារ្យខ្លះឲ្យឈ្មោះថា " អតីតំសញាណ " ញាណជាចំណែកខាងអតីត

Convert to file PDF by Mao Chi Channa www.channa.me channa@channa.me

ដោយចតុត្ថជ្ឈាន; ញាណដែលកើតឡើងមួយអន្លើដោយអប្បនាចិត្តនោះ ទើបបានឈ្មោះថា "បុព្វេនិវាសានុស្សតិញាណ" សូម្បីរឮកបានក្រៃលែងជាងនេះ ជាលំដាប់ដរាបដល់អស់សំវដ្តកប្បវិវដ្តកប្បជាអនេក ក៏មានន័យដូចគ្នានឹងន័យនេះដែរ; ព្រោះយោគីត្រូវញុំាងបុព្វេនិវាសានុស្សតិញាណឲ្យកើតឡើងដោយប្រការដូច្នេះឯង ។

ជនដែលរឮកបាននូវបុព្វេនិវាសនេះ មានប៉ុន្មានពួក? – ពួកណាខ្លះ?

ជនដែលរឮកបាននូវបុព្វេនិវាសនេះ មាន ៦ ពួក គឺ តិរ្ថិយពួក ១ បកតិសាវកពួក ១ មហាសាវក ៨០ ពួក ១ អគ្គសាវកទាំងពួក ១ ព្រះបច្ចេកពុទ្ធពួក ១ ព្រះពុទ្ធពួក ១

ចុះជន ទាំង ៦ ពួកនេះរឮកឃើញបានស្មើគ្នាទាំងអស់ឬដូចម្តេច? – ព្រោះហេតុអ្វី?

មិនមែនរឮកបានស្មើគ្នាទាំងអស់ទេ ព្រោះជនទាំង ៦ ពួកនេះ មានបញ្ញានឹងអភិនីហារផ្សេងៗគ្នា ។

អធិប្បាយថា តិរ្ថិយ ឬតាបសពួកខ្លះដែលជាកម្មវាទី កិរិយវាទី អ្នកបាននូវបុព្វេនិវាសានុស្សតិញាណ រឮកជាតិ

Convert to file PDF by Mao Chi Channa www.channa.me channa@channa.me

បានយ៉ាងច្រើនបំផុតត្រឹម ៤០ កប្ប ព្រោះពួកនេះមានប្រាជ្ញាខ្សោយមិនបានកំណត់នូវនាមនឹងរូប; បកតិសាវករពួកបានអស់ ១ រយកប្បខ្លះ ១ ពាន់កប្បខ្លះ ព្រោះលោកមានប្រាជ្ញាច្រើនដោយបានកំណត់នូវនាមនឹងរូប; អសីតិមហាសាវក ៨០ ពួកបានអស់ ១ សែនកប្ប អគ្គសាវកទាំងគូរពួកបានអស់ ១ អសង្ខេយ្យនឹង ១ សែនកប្ប ព្រះបច្ចេកពុទ្ធរឭកបាន ២ អសង្ខេយ្យនឹង ១ សែនកប្ប ព្រោះអភិនីហាររបស់លោកទាំង ៣ ពួកនេះតែប៉ុណ្ណោះ; ឯព្រះពុទ្ធរឭកបានអស់កាលរកកំណត់មិនបាន; ព្រោះប្រាជ្ញារបស់ព្រះអង្គមិនមានអ្វីមកវាំងរាបានឡើយ ។

សេចក្ដីប្លែកគ្នានៃកិរិយារឭកបាននូវបុព្វេនិវាស របស់ជនទាំង ៦ ពួកនេះ នៅមានច្រើនតទៅទៀតណាស់ តែមិនល្មមនឹងនាំមកអធិប្បាយក្នុងទីនេះឲ្យសព្វគ្រប់បាន ។

អធិប្បាយក្នុងអភិញ្ញាទី ៥— សត្តានំចុតូបបាតញាណ ។

ធម្មជាតអ្វីដែលហៅថា « សត្តានំចុតូបបាតញាណ » — បានដល់អ្វី ?

ញាណដែលដឹងបាននូវចុតិនឹងបដិសន្ធិរបស់សត្វទាំងឡាយ

Convert to file PDF by Mao Chi Channa www.channa.me channa@channa.me

ហៅថា « សត្តានំចុតូបបាតញាណ » បានដល់ទិព្វចក្ខុញាណ ។

អ្វីសោត ហៅថា « ទិព្វចក្ខុញាណ » ?

ញាណចក្ខុ ដែលកើតអំពីកុសលភាវនា ដែលព្រះយោគីប្ររព្ធដោយកម្លាំងនៃព្យាយាមយ៉ាងមាំ អាចឲ្យសម្រេចកិច្ចខាងមើលឃើញនូវចុតិនឹងបដិសន្ធិរបស់សត្វបាន ឬអាចមើលឃើញនូវរូបដែលជាវិស័យនៃមនុស្ស នឹងរូបដែលជាវិស័យនៃទេវតាបាន ទោះបីរូបនោះគ្រោតគ្រាត ឬល្អិត ស្ថិតនៅក្នុងទីជិតឬឆ្ងាយក្នុងទីវាល ឬកំបាំងដល់ប៉ុន្មានក្តី ក៏អាចមើលឃើញទាំងអស់ប្រាកដដូចជាបសាទចក្ខុដែលជាទិព្វ កើតអំពីសុចរិតកម្មរបស់ទេវតាទាំងឡាយ ដែលមិនមានប្រឡាក់ប្រឡូសដោយប្រមាត់ស្លេស្ម នឹងឈាមជាដើម ផុតស្រឡះបាកគ្រឿងសៅហ្មង អាចទទួលនូវអារម្មណ៍ ដែលនៅក្នុងទីឆ្ងាយបានហៅថា « ទិព្វចក្ខុញាណ » ។

ជនពួកណាដែលបាននូវទិព្វចក្ខុ ហើយអាចឃើញទាំងចុតិទាំងបដិសន្ធិរបស់សត្វបាន ?

ដែលបាននូវទិព្វចក្ខុ ហើយអាចឃើញទាំងចុតិទាំងបដិសន្ធិរបស់សត្វបាន ចំពោះតែពួកពុទ្ធបុត្រគឺពួកសាវករបស

Convert to file PDF by Mao Chi Channa www.channa.me channa@channa.me

ព្រះពុទ្ធប៉ុណ្ណោះ ឯពួកតិរ្ថិយខាងក្រៅមិនអាចឃើញទាំងចុតិបដិសន្ធិដូចនោះបានឡើយ ខ្លះឃើញបានតែត្រឹមចុតិ ខ្លះឃើញបានតែត្រឹមបដិសន្ធិ ព្រោះថាដែលឃើញទាំង ២ យ៉ាង បានលុះតែលោកដែលមានទិដ្ឋិដ៏បរិសុទ្ធ ។

មានពាក្យដំណាលថា

បុគ្គលណាដែលឃើញតែចុតិម្យ៉ាង មិនឃើញនូវបដិសន្ធិផង បុគ្គលនោះនឹងប្រកាន់នូវឧច្ឆេទទិដ្ឋិ ព្រោះមិនឃើញមានសត្វដែលកើតទៀត បុគ្គលណាដែលឃើញតែបដិសន្ធិម្យ៉ាងមិនឃើញនូវចុតិផង បុគ្គលនោះនឹងប្រកាន់នូវសត្តបាតុភាវសស្សតទិដ្ឋិ គឺប្រកាន់ថា « សត្វដែលកើតប្រាកដឡើងទាំងប៉ុន្មានសុទ្ធតែសត្វថ្មីទាំងអស់ » ព្រោះមិនឃើញមានសត្វដែលច្យុតពីភពណាៗមកកើត ឯពួកពុទ្ធសាវកលោកអាចឃើញបានទាំង ២ យ៉ាង ព្រោះលោកមានទិដ្ឋិដ៏បរិសុទ្ធ ផុតចាកទិដ្ឋិទាំង ២ ប្រការនេះ ។

ដែលពោលមកនេះដូចជាចំពោះតែពុទ្ធសាវកប៉ុណ្ណោះ ទើបអាចឃើញទាំងចុតិទាំងបដិសន្ធិរបស់សត្វទាំងឡាយ បានមិនមែនទេឬ? — អើ! បើដូចនោះព្រះពុទ្ធគ្រប់ព្រះអង្គមិនអាចឃើញបានទេឬ?

Convert to file PDF by **Mao Chi Channa** www.channa.me channa@channa.me

ន៎ ត្រឹមតែសាវករបស់ព្រះអង្គប៉ុណ្ណោះ ក៏អាចឃើញបានទៅហើយ ចាំបាច់ពោលថ្វីដល់ព្រះពុទ្ធដែលព្រះអង្គជាកំពូលផ្តើមក្នុងលោករកបុគ្គលណាមួយប្រៀបផ្ទឹមមិនបាននោះ ដែលពោលមកនេះ គ្រាន់តែបង្អួលឲ្យឃើញបុគ្គលដែលមានទិដ្ឋិដ៏បរិសុទ្ធទេតើ ។

ចុះដែលលោកឃើញនូវចុតិនិងបដិសន្ធិនោះតើ ឃើញក្នុងខណៈដែលសត្វច្យុត ក្នុងខណៈដែលសត្វកាន់យកនូវបដិសន្ធិនោះឬ ?

មិនដូចនោះទេ លោកមិនអាចឃើញដោយទិព្វចក្ខុ ក្នុងខណៈដែលសត្វច្យុត និងខណៈដែលសត្វកាន់យកនូវបដិសន្ធិនោះឡើយ លោកអាចឃើញបានតែត្រឹមខណៈដែលសត្វទៀបនឹងច្យុត និងខណៈដែលសត្វកាន់យកនូវបដិសន្ធិរួចហើយប៉ុណ្ណោះឯង ព្រោះជាលក្ខណៈរបស់ទិព្វចក្ខុនេះ អាចឃើញបានតែរបស់ដែលមានរូប បើមិនមានរូបក៏មិនអាចឃើញបានឡើយ តែបើលោកឃើញនូវសត្វណាដែលទៀបនឹងច្យុតលោកអាចដឹងបានថា « សត្វនេះនឹងច្យុតឥឡូវនេះ ហើយទៅកើតក្នុងភពនេះ សោយសុខឬសោយទុក្ខបែបនេះ ..:

Convert to file PDF by **Mao Chi Channa** www.channa.me channa@channa.me

បើឃើញសត្វណាដែលកាន់យកនូវបដិសន្ធិរួចហើយ ទោះបីថយថោកឬឧឧិដ្ឋឧត្តមក្តី មានពណ៌សម្បុរល្អឬអាក្រក់ក្តី មានទ្រព្យស្តុកស្តម្ភឬក៏សត់ទុគ៌តក្តី លោកក៏អាចដឹងបានថា " សត្វនេះប្រកបដោយអានិសង្សរបស់ធម៌នេះ សត្វនេះសោយនូវផលរបស់កម្មនេះ " ។

ក្នុងទិព្វចក្ខុញាណ គឺត្វ សត្តាន់ចុតូបបាតញាណនេះ មានញាណដែលជាបរិវារ (បរិភណ្ឌ) ២ យ៉ាងគឺៈ

១– អនាគតំសញាណ ញាណដែលដឹងបានទៅក្នុងបំណែកខាងអនាគត ។

២ – យថាកម្មុបគញាណ ញាណដែលដឹងបាននូវសត្វដែលចូលមកកើតតាមសមគួរដល់កម្ម ។

អធិប្បាយ ត្រង់ដែលព្រះយោគីបំរើនផ្សាយនូវពន្លឺរបស់កសិណធ្លះបំភ្លឺមើលទៅឃើញសត្វ ដែលកំពុងសោយទុក្ខក្នុងនរក ឬកំពុងសោយសម្បត្តិដ៏ប្រសើរក្នុងស្ថានសួគ៌ជាដើម ជាកិច្ចរបស់ទិព្វចក្ខុញាណ; ត្រង់ដែលព្រះយោគីឃើញនូវសត្វទាំងឡាយ ដែលប្រព្រឹត្តធ្វើនូវអំពើទុច្ចរិត ឬសុចរិតផ្សេងៗ

Convert to file PDF by Mao Chi Channa www.channa.me channa@channa.me

ក្នុងបច្ចុប្បន្នជាតិនេះ ហើយអាចដឹងបានទៅខាងអនាគតថា "សត្វដែលប្រព្រឹត្តធ្វើនូវអំពើយ៉ាងនេះ ដល់ទំលាយខន្ធទៅនឹងទៅកើតក្នុងភពនេះ បែបយ៉ាងនេះ សត្វនោះប្រព្រឹត្តធ្វើនូវអំពើយ៉ាងនោះ ដល់ទំលាយខន្ធទៅនឹងទៅកើតក្នុងភពនោះបែបយ៉ាងនោះ" ដូច្នេះឈ្មោះថា "អនាគតំសញ្ញាណ"; ត្រង់ដែលព្រះយោគីឃើញសត្វកំពុងសោយទុក្ខក្នុងនរក ឬកំពុងសោយសម្បត្តិក្នុងស្ថានសួគ៌ជាដើម ហើយធ្វើទុកក្នុងចិត្តថា "សត្វទាំងឡាយនេះបានជាមកសោយទុក្ខ ឬសោយសម្បត្តិយ៉ាងនេះ តើព្រោះធ្វើនូវអំពើកម្មដូចម្ដេចហ្ន៎ ?" លំដាប់នោះញាណមួយចាប់យកនូវកម្មដែលសត្វធ្វើនោះមកធ្វើជាអារម្មណ៍ ដូច្នេះថា "ព្រោះធ្វើនូវកម្មនេះៗ" ហើយកើតឡើង; ញាណដែលដឹងបានយ៉ាងនេះឈ្មោះថា "យថាកម្មូបគញ្ញាណ" ។

ចិត្តូបក្កញ្ញាណនេះ ព្រះយោគីអាចចំរើនឲ្យកើតឡើងបានដោយប្រការដូចម្ដេច?

បើព្រះយោគីដែលជាអាទិកម្មិក គប្បីធ្វើនូវចតុត្ថជ្ឈានជាទីដំកល់នៃអភិញ្ញា ដែលមានកសិណទាំង ៨ ជាអារម្មណ៍

Convert to file PDF by Mao Chi Channa www.channa.me channa@channa.me

ឲ្យគួរដល់កិរិយាកើតឡើងនៃទិព្វចក្ខុ ដោយអាការ ១៦ យ៉ាងជាដើម ហើយយកតេជោកសិណ ឱទាតកសិណ អាលោកកសិណ ទាំង ៣ (១) នេះ កសិណណាមួយ មកផ្ទៀបទុកឲ្យជិត ហើយគប្បីចំរើននូវកសិណារម្មណ៍នោះ ឲ្យស្ថិតនៅតែត្រឹមថ្នាក់ឧបចារជ្ឈាន ក៏គប្បីញ៉ាំងអប្បនាឲ្យកើតឡើងក្នុងកសិណារម្មណ៍ដែលចំរើនហើយនោះឡើយ បើញ៉ាំងអប្បនាឲ្យកើតឡើងក្នុងកសិណារម្មណ៍នោះ នឹងទៅជានិស្ស័យរបស់បាទកជ្ឈាន មិនមែនជានិស្ស័យរបស់បរិកម្ម ព្រោះថា អភិញ្ញាទាំងអស់មិនដែលសម្រេចដល់ព្រះយោគី ដែលមិនបានធ្វើបរិកម្មនោះឡើយ ។

ព្រោះហេតុនោះ ត្រូវព្រះយោគីចំរើននូវកសិណារម្មណ៍នោះ ទប់ទុកឲ្យនៅតែត្រឹមឧបចារភូមិប៉ុណ្ណោះ ផ្សាយពន្លឺឲ្យកាន់តែមានកម្លាំងឡើងបន្តិចម្តងៗ ហើយសម្លឹងមើលនូវរូបដែលតាំងនៅក្នុងឱកាសដែលផ្សាយពន្លឺទៅដល់នោះ តែបើព្រះយោគី កំពុងសម្លឹងមើលនូវរូបទាំងនោះ ហើយវារៈរបស់

១— ក្នុងកសិណទាំង ៣ នេះ អាលោកកសិណប្រសើរជាងទាំងអស់ ។

Convert to file PDF by Mao Chi Channa www.channa.me channa@channa.me

បរិកម្មកន្លងហួសទៅពន្លឺក៏បាត់ទៅផង ត្រូវចូលកាន់បាទក-ជ្ឈានឲ្យរឿយ ៗ ដល់ចេញមកវិញត្រូវផ្សាយពន្លឺឲ្យកាន់តែមានកម្លាំងក្លាឡើងជាលំដាប់ ដរាបដល់ព្រះយោគីអាចដើម្បីកំណត់ឲ្យពន្លឺកើតឡើងក្នុងទីត្រឹមណា ពន្លឺក៏ផ្សាយទៅតាំងនៅក្នុងទីត្រឹមនោះ ហើយអង្គុយសម្លឹងមើលនូវរូបអស់ថ្ងៃ ១ បាន ។

ក្នុងវេលាណា ដែលរូបយ៉ាងកំបាំងមិនបានមកកាន់វង្វង់របស់មំសចក្ខុ ដូចរូបដែលតាំងនៅក្នុងផ្ទៃ អាស្រ័យនៅក្នុងហទយវត្ថុ អាស្រ័យនៅខាងក្រោមផ្ទៃផែនដី ខាងក្រៅភ្នំក្រៅកំផែង នៅក្នុងចក្រវាឡដទៃ រូបទាំងនោះក៏មកកាន់វង្វង់នៃញាណចក្ខុរបស់ព្រះយោគីនោះ ហាក់ដូចជាប្រាកដដល់មំសចក្ខុ វេលានោះត្រូវដឹងថា “ ទិព្វចក្ខុកើតឡើងហើយ ” ទិព្វចក្ខុនោះឯងហើយដែលអាចដើម្បីឃើញនូវរូបបាន ចិត្តដែលជាចំណែកខាងដើមមិនអាចដើម្បីឃើញនូវរូបបានឡើយ; តែទិព្វចក្ខុនោះជាសត្រូវដល់បុថុជ្ជន ។

ព្រោះហេតុអ្វីទិព្វចក្ខុនោះ ទើបជាសត្រូវដល់បុថុជ្ជន?

ព្រោះថា បើព្រះយោគីអធិដ្ឋានឲ្យពន្លឺកើតឡើងក្នុងទី

Convert to file PDF by Mao Chi Channa www.channa.me channa@channa.me

ណា ៗ ទីនោះ ៗ ទោះបីរលងផែនដី រំលងសមុទ្រ រំលងភ្នំក្តី ក៏មានពន្លឺផ្ទះបាំងជាមួយគ្នាទាំងអស់ ហើយបើព្រះយោគីសម្លឹងមើលទៅឃើញ រូបយក្ស រូបអារក្សទឹកជាដើម ដែលសម្បើម ៗ គួរខ្លាច នៅក្នុងទីនោះ ៗ ភ័យក៏ច្បាស់ជានឹងកើតឡើង កាលបើដូច្នេះ ព្រះយោគីអង្គនោះ ដូនកាលក្រឡេកចិត្តដល់ នូវភាវផ្លាតដោយអំណាចនៃឈានក៏សឹងមាន ហេតុនោះព្រះយោគីមិនគប្បីធ្វេសប្រហែសតែក្នុងវិធីដែលមើលនូវរូបនោះឡើយ ត្រូវចំរើនវិបស្សនាតទៅទៀត ។

លំដាប់ដែលកើតឡើងនៃទិព្វចក្ខុនោះដូច្នេះ គឺ ៖ ដើមដំបូងមនោទ្វារាវជ្ជនចិត្ត ស្រាវយកនូវរូបដូចពោលមកហើយនោះមកធ្វើជាអារម្មណ៍ ហើយកើតឡើង ដល់រលត់ទៅវិញជវន ៤ ឬ ៥ ចាប់យកនូវរូបនោះដដែល មកធ្វើជាអារម្មណ៍ហើយកើតឡើង រៀងតាមលំដាប់គ្នា ដូចន័យដែលបានពោលមកហើយក្នុងខាងដើម; ចិត្តដែលជាចំណែកខាងដើមជាកាមាវចរនៅប្រកបដោយវិតក្កនឹងវិចារ អត្ថសាធកចិត្ត(១)

---

១ — ចិត្តដែលញ៉ាំងប្រយោជន៍ឲ្យសម្រេច ។

ខាងចុងបំផុតជារូបាវចរ សម្បយុត្តដោយចតុត្ថជ្ឈាន ញាណដែលកើតមួយអន្លើដោយអត្ថសាធកចិត្តនោះ លោកហៅថា "សត្តានំ ចុតូបបាតញាណ" ដូច្នេះក៏បាន ហៅថា "ទិព្វចក្ខុញាណ" ដូច្នេះក៏បាន ។

សត្តានំ ចុតូបបាតញាណ ឬ ទិព្វចក្ខុញាណនេះ ព្រះយោគីអាចចំរើនឲ្យកើតឡើងដោយប្រការដូច្នេះឯង ។

អភិញ្ញា ដែលបានអធិប្បាយរៀងតាមលំដាប់មកតែ ៥ យ៉ាង តែលោករាប់យកញាណដែលជាបរិវាររបស់ទិព្វចក្ខុ ២យ៉ាងថែមមកទៀតត្រូវជា ៧ យ៉ាងដូចពណ៌នាមកនេះឯង ។

អភិញ្ញាកថាចប់

សមាធិនិទ្ទេសសង្ខេប ចប់តែប៉ុណ្ណេះ

Convert to file PDF by Mao Chi Channa www.channa.me channa@channa.me